הצפה

ב״ה, יום שישי, ב׳ מר־חשון תשל״ה (18.10.1974)
שנה ל״ז — גליון 11803 — המחיר 160 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי הפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

...גים מדיניים בירושלים:
סובייטים מקשיחים מדיניותם במזה״ת במגמה לשבש מהלכיו של קיסינגר

...ת מפרנו המדיני בירושלים ...ברת הקשחה בעמדה הי־ ...יפית. בכורת התיכון ...ן לשבש את מהלכיו של קיסינגר על ידי תמיכה ...דות קיצוניות ערביות — ...ים חוגים מדיניים בי־ ...לים.

...יחות שהתנהלו במוסקבה בין ...זת המצרית בראשות שר החוץ ...בכ״ל, לבין ראשי הקרמלין, ... ברית המועצות את נכונותה ...ד את משלוחי הנשק למצרים, ... שזו הנתק עצמה מקשר עם ... ותהיה נתונה להשפעה סובייטית בדוגמת סוריה. ...ת המועצות תומכת בעמדה ה־ ...ה של סוריה שלפיה יש להקים מדינה פלשתינאית ולהכיר באש״ף כנציגה. כמו כן מעוניינים הסובייטים בכינוס מחדש של ועידת ג׳נבה וב־ השתתפותם כדי לכוון את הוועידה אל העמדות הקיצוניות של הערבים. ביחוד בנושא הפלשתינאי. ברית־ המועצות תדרוש להזמין את אש״ף לוועידת ג׳נבה. כמו כן תעלה דרי־ שות נוספות, שיש בהן משום פגיעה במהלכי השלום של ד״ר קיסינגר.

לכן נראה שד״ר קיסינגר לא ימהר לכנס את ועידת ג׳נבה, אלא לאחר בירור עמדתן של מדינות ערב השונות.

במגעים בלתי רשמיים שנערכו עם ברית המועצות, הובהר שאין שינוי בעמדתה כלפי ישראל. אמנם נאום גרומיקו באו״ם לא היה חריף כמו בעבר אבל לא הכיל שום אלמנטים חדשים. משום כך היתה תגובתו של רבין שאין חידוש בנאום גרומיקו.

יש להניח שבביקורו הקרוב בברית המועצות יעביר ד״ר קיסינגר את השאלה, אם העבודה הקיצבתית ה־ רוחית במזרח התיכון, איננה פוגעת בדטאנט? הרוסים טוענים שד״ר קיסינגר פועל להפחתת השפעתם ב־ איזור ולכן הם צריכים לשמור על מעמדם על ידי תמיכה בעמדות קיצו־ ניות ערביות.

איסמעיל פאהמי סיים שיחותיו במוסקבה
בריה״מ תזרים נשק רב למצרים תמורת התרחקותה מארה״ב

מוסקבה, (ע״ר ויופ״י) — שר החוץ המצרי איסמעיל פהמי סיים היום שלושה ימי שיחות עם מנהיגים סובייטיים, ונראה כי שיחות אלה הביאו לשיפור ניכר ביחסים בין שתי הארצות.

פקידים מצריים אמרו, כי פהמי ישוב מחר בבוקר לקאהיר, אחרי סיבוב שיחות אחרון של ארבע שעות עם עמיתו הסובייטי גרומיקו. ביקורו של פהמי נערך שנה ש־ בה נתהווה קרע בין שתי המדינות. אולם, הביקור הוכתר במהירות ב־ הצלחה עוד ביום ג׳, כאשר המנהיג הסובייטי ברז׳נייב אמר כי יבקר בינואר בקאהיר, לפגישת פסגה עם סאדאת.

משקיפים רואים בכך מחווה של התפייסות מצד הקרמלין, אשר משך מספר חודשים לא נענה ללחץ מצ־ רי לקיום פיסגה ואף דחה למועד מאוחר יותר את ביקורו של פהמי במוסקבה.

בנאום שהשמיע אתמול קרא שר החוץ המצרי לבריה״מ ולמצרים ל־ הפגין ערנות גדולה יותר נגד מה שהוא מכנה „תככים ותמרונים" — רמז שלפיו כוחות קיצוניים היו אח־ ראים בחלקם הגדול לחיכוכים בין קאהיר ומוסקבה. הוא אמר למארחיו הסובייטיים כי אין בעיה בין שתי המדינות שאינה ניתנת לפתרון.

בינתיים סיים גם הגנראל גמאסי את שיחותיו על אפשרות של הספקת נשק סובייטי חדשה. אך לא נמסרו פרטים על התקדמות השיחות.

בריה״מ פותחת במירוץ נשק במזה״ת

אולם סופר יונייטד פרס קארל מאלר מוסר בפי מומחים מערביים לענייני הגנה, כי מתגבש מירוץ חימוש מחודש במזרח התיכון, כי שבריה״מ כפי הנראה מבטיחה משלוחי נשק מאסיביים ל־ מצרים, תמורת התרחקות מן העמדה המצרית־הפרו־אמרי־ קאנית ושיתוף פעולה הדוק יותר עם מוסקבה.

מצפים כי הקרמלין ישחק עם קלף זה בשיחות עם שר החוץ האמרי־ קאני הנרי קיסינגר אשר יגיע ב־ שבוע הבא למוסקבה, וזאת כדי ל־ גנות ולהחליש את התפקיד הדיפ־ לומטי המרכזי שממלאה ארה״ב ב־ מזרח התיכון מאז מלחמת אוקטובר. התפקיד אשר היה לצנינים בעיני מוסקבה.

מזכיר המפלגה הקומוניסטית ה־ סובייטית ליאוניד ברז׳נייב צומד ל־ בקר בקרוב בקאהיר לשיחות מכ־ ריעות עם סאדאת. העובדה שהוא מוכן לבוא למצרים במקום לבקש מסאדאת לבוא אליו, מתפרשת ב־ חוגים דיפלומטיים כסימן ברור ל־ כך שהקרמלין מעוניין לנסות ול־ שים קץ למשבר ביחסים עם מצרים.

המומחים המערביים אמרו, כי ה־ סכנה ליציבות במזרח התיכון תות־ רפה על ידי התכניות הסובייטיות לספק למצרים כור גרעיני במקום הצעה דומה שהועלתה בעיקר על ידי הנשיא ניקסון.

להלן אמרו המומחים, כי זרם ג־ דול חדש של נשק סובייטי מתוחכם למצרים — נוסף לנשק בשווי של, שני מיליארד דולר שסופק בחוד־ שים שאחריהם לסוריה — יגרום ל־ ערעור הכוח של מאזן הנשק ה־ רופף בזירה המזרח התיכון ...

קיסינג׳ר: הסכסוך במזרח התיכון, קפריסין וההודו־סין עלולים ליצור איום לשלום

ניו יורק, 17 (ע״צ) — אם הסכסו־ כים במזרח התיכון, בקפריסין או ב־ הודו־סין לא ייושבו בקרוב, הם עלו־ לים ליצור איום לשלום, בסוג ה־ משברים שפרצו לפני כעשור שנים בין המעצמות הגדולות — אמר ה־ בוקר שר החוץ האמריקאני הנרי קיסינגר בנאום בפני ארגון קאתולי בניו יורק.

הוסיף כי סכסוכים אלה עלולים לגרור אחריהם מבחני כוח בין מעצ־ מות שאינן יכולות בהן בכישרון.

מוכנת השלום היוזמה מחייבת שי־ תוף פעולה בין כל הארצות, הוסיף קיסינגר.

כמו כן אמר כי האינפלציה, ה־ סכנה של רעב עולמי, עליה במחיר האנרגיה, יחד עם הסכנה של משבר מוניטרי והפאקן כלכלי, כל אלה יצרו משבר בסיסי חדש של המערך הבינלאומי.

נפתחה הוועידה ה־18 של אונסקו

פאריס, 17 (ע״ר יע״צ) — הוועידה ה־18 של אונסקו נפתחה היום ב־ פאריס בנוכחות למעלה מ־500 נצי־ גים מ־132 מדינות.

בראש משלחת רבות עומדים שרי החינוך והתרבות. אונסקו הזמינה את הארגון לשחרור פלשתין להש־ תתף בוועידה זו כמשקיף עם רשות דיבור. הוועידה תקיים הצבעה על אישור הזמנה זו ב־22 באוקטובר.

מצפים שהגבי מאגדה יוביון, לשעבר שרת החינוך ההונגרית ה־ מכהנת עתה כמנהלת הספריה הלאו־ מית בבודאפשט, תיבחר כנשיאת אונסקו. מועצת המנהלים של ה־ ארגון הבין־לאומי מציעה תקציב לשנתיים הבאות בסך 170 מיליון דולר. כמה מבין המדינות התופסות מקום בראש המשתתפות בתקציב אונסקו, וביניהן ארה״ב, בריה״מ ו־ צרפת, כבר הודיעו כי לדעתן תקציב זה הוא מנופח.

הוועידה תמשיך בדיוניה במשך 6 שבועות.

קיסינג׳ר הסתלק מהטיפול בבעיית הגירה מבריה״מ

...ינגטון, 17 (עסט״א) — הנשיא ... קיבל מידי מיניסטר החוץ הנרי ...ג׳ר, את המשימה להשלים את ... המתגהל בין הממשלה לבין ... סנטורים חשובים. בקשר ל־ ... הצעת התיקון של ... של ארה״ב אחר נהלי ... הנהוגים בבריה״מ — נודע לעסט״א.

...לקותו של קיסינג׳ר מטיפול ... נעוצה באמונתו שהוא ... שמשה לי הצורך לנסות לצדי... ולכן לא יכשיל במאמציו ... סנטורים הנרי ג׳קסון, יעקב ... ואברהם ריביקוף.

...א פורד, אשר התערב בענין ... לאחר השבעתו ב־9 באוג׳ ... עז רצונו להגיע לאישור חוק ... מה בכמהר, לפני הפסקת כד־ ... קונגרס בחודש ינואר.

כווית תעביר למצרים מטוסי המיראז׳ שתקנה מצרפת

ואשינגטון, 17 (יופ״ע) — כווית מחזקת את כוחותיה הצבאיים בעזרת רכש מארה״ב, בריטניה וצרפת, והיא הסכימה להעניק למצרים להק של מטוסי־קרב מיראז׳ — מסר היום ה„ואשינגטון פוסט".

בידיעה מבוירוט מסר העתון, כי המטוסים יחליפו את המטוסים ה־ מצריים שאבדו במלחמת אוקטובר. הסובייטיים הפסיקו בראשיה העבה לשווק מטוסים למצרים.

לדברי העתון, המסתמך על „מקו־ רות מוסמכים", יישלחו המיראז׳ים שאותם הזמינה כווית מצרפת ב־ מישרין למצרים, בלי ליווי של טייסים כוויתיים.

העתון הוסיף כי לכווית יש כיום טייסת מתריסר טייסים מוסמכים, אולם כ־100 יתחילו בקרוב באימו־ נים בארה״ב. הכוונה למכור ל־ כווית שני להקים של דגם מתקדם של מטוס־הקרב „סקאייהוק A־4". זהו אותו המטוס המצוי בידי חיל האוויר הישראלי, ואם תושלם ה־ עיסקה, יהיו אלה ה„סקאייהוקים" הראשונים בידי מדינה ערבית.

להלן מסר העתון מפי מקורות מוסמכים, כי בריטניה הסכימה למכור לכווית 100 טנקים מדגם סנ־ טוריון. כמו כן מסר, כי כווית הגדי־ לה ... בדבר הצבת חלק מכוחותיה בסעודיה, אבו דבי, בחריין וקטר.

ואשינגטון, 17 (עסט״א) — מיניס־ טריון החוץ האמריקאני סרב להגיב היום על ידיעות המספרות, שכווית מעבירה מטוסי קרב מפציצים מדגם מיראז׳ מתוצרת צרפת הישר למצ־ רים, אך המיניסטריון אישר ידיעות אחרות, המספרות כי כ־100 כוויתים עוברים עתה אימונים בארה״ב, כ־ נראה כהכנה לקראת הטסת מטוסי קרב מפציצים אמריקניים מדגם „סקייהוק" אשר ארה״ב עומדת למכור לכווית.

המיניסטריון הודיע, בתשובה ל־ שאלות, כי כמאה כוויתים לומדים עתה באנגליה בבסיס חיל האוויר לאקלאנד שבסאן אנטוניו, טקסס.

דובר המיניסטריון, רוברט אנדר־ סון אמר, שארה״ב תמכור בקרוב מטוסי „סקייהוק" לכווית, אך הוסיף כי טרם נתקבלה ההחלטה אם ימכרו לה גם מטוסי פאנטום.

הדלקת הנר

	ערש״ק	מוצש״ק
ירושלים	4.28	5.39
תל־אביב	4.46	5.41
חיפה	4.37	5.39
אילת	4.45	5.42
באר־שבע	4.44	5.41

ברז׳נייב יבקר בסוריה

דמשק, 17 (ע״ר) — מזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובי־ יטית ליאוניד ברז׳נייב יבקר בסוריה בחודש ינואר — על כך מסרו היום מקורות מהי־ מנים. באותו חודש עומד ה־ מנהיג הסובייטי לבקר גם ב־ קאהיר.

המקורות ציינו כי על ביקורו של ברז׳נייב הוסכם, כאשר נפגש נשיא סוריה חאפז אל אסאד עם המנהיג הסובייטי במוסקבה בחודש שעבר. מכבר הודיע ברז׳נייב ביום ג׳ כי יבקר בקאהיר בינואר לפגישת פיס־ גה עם הנשיא אנואר סאדאת.

השוק האירופי יבקש מלווה ממדינות הנפט

לנדון 17 (ע״ר) — שר ה־ אוצר הבריטי דניס הילי הביע הערב את התקוות שמדינות השוק האירופי המשותף יגי־ עו תוך כמה ימים לידי הסכם ביניהן בדבר פניה למדינות המפיקות נפט למתן מלווה קולקטיבי.

הכסף שיתקבל במסגרת זו יועבר למדינות השוק המשותף בהתאם ל־ צרכיהם.

בריה״מ תבנה למצרים 28 מיכליות נפט

קאהיר, 17 (ע״צ) — בריה״מ תבנה למצרים 28 מיכליות נפט בעלות תפו־ סה קטנה — על פי הסכם מצרי־ סובייטי שנחתם היום במוסקבה — על כך מסר רדיו קאהיר.

פשרה בין הקונגרס ופורד בנושא הסיוע הצבאי לטורקיה

ואשינגטון, 17 (יופ״ע) — פשרה עם מנהיגי הקונגרס ב־ דבר המשך הסיוע הצבאי ל־ טורקיה עד ה־10 בדצמבר.

בהתאם לפשרה, שהושגה לאחר ה־ וטו השני שהטיל פורד על הצעה להפסיק את הסיוע לטורקיה ואי־ הצלחת בית הנבחרים לבטל וטו זה, תרשה ממשלת ארה״ב להמשיך ל־ שגר נשק לטורקיה באורח זמני לפי התנאים הבאים: —

— על טורקיה לקיים את הפסקת האש בקפריסין;

— אסור לטורקיה להגדיל את כוחה הצבאי — 40 אלף אנשי צבא — בקפריסין;

— אסור לטורקיה לשגר לקפריסין כלי מלחמה שסופקו על ידי ארה״ב.

על הפשרה הודיעו צירי בית ה־ נבחרים ... באן.

18 אנשים ניספו בדליקה שפרצה במלון בסיאול

סיאול, 17 (ע״ר, ע״צ ויופ״ע) — 18 אנשים נהרגו ו־40 נפצעו כאשר עלה בלהבות מלון בן 9 קומות ובו 103 חדרים. המשטרה עצרה את בעל המלון ושני עובדים.

כמה מבין האורחים קפצו מחלו־ נות בקומות הרביעית והחמישית ב־ רחוב ונהרגו במקום. אורחים אחרים נספו בלהבות. בהודעת המשטרה נאמר כי ייתכן שקצר גרם לדליקה.

נציגי המפד״ל נפגשו עם רבין
התחילו בבירורים הנוגעים לכניסת המפד״ל לממשלה

מאת סופרנו בתל־אביב

ראש הממשלה מר יצחק רבין החל אתמול בסידרת פגישות עם נציגי המפלגות השותפות בקואליציה הממ־ שלתית בעקבות ההחלטה ה־ היסטורית של מרכז מפלגת ה־ עבודה לצירוף המפד״ל לממ־ שלה.

אמש קיים ראש הממשלה בלשכתו בת״א פגישה עם משלחת של המפ־ ד״ל והחל איתה בבירורים של כמה עניינים הנוגעים להצטרפות המפד״ל לממשלה. הבירורים טרם סוכמו ו־ יימשכו כנראה בראשית השבוע ה־ בא. במשלחת המפד״ל היו הח״כים ד״ר בורג, ד״ר רפאל ה״ר בן מאיר, אליעזר גואלמן ואברהם שטרן.

בשעות הצהרים נתקיימה בת״א פגישה עם נציגי מפ״ם. מר רבין הבהיר לנציגי מפ״ם את מהותה של החלטת מרכז מפלגת העבודה והוסיף כי אכן יש בדעתו לזרז את צירופה של המפד״ל לקואליציה. נציגי מפ״ם במהלך השיחה חזרו ותבעו כי ראשי המפד״ל יצהירו שיקבלו, עם כניסתם לממשלה, את החלטותיה בעניין יהודה ושומרון ולא יתמכו בהתנחלות. ציינו כי לא יוכלו ל־ הסכים להחלטת מרכז מפלגתם ב־ ענין זה.

כמו כן חזרו ודרשו נציגי מפ״ם שאם אמנם תוכנס המפד״ל לממשלה תקבל ארבעה תיקי שרים, העמידו מפ״ם על כך שיתנו לה שלושה תיקים בממשלה.

יותר מאוחר קיים רבין פגישה עם נציגי התנועה לזכויות האזרח — ר״צ בראשותה של שולמית אלוני. ראש הממשלה אישר בפני נציגי ר״צ ש־ עם כניסת המפד״ל לקואליציה, יש בדעתו לבטל את המסמך שצורף להסכם הקואליציוני, שלא יבוצע כל שינוי בענין הסטאטוס־קוו הדתי בלי הסכמת השותפים האחראים ל־ ממשלה.

נציגי ר״צ דרשו שמסמך זה יצורף גם להסכם החדש עם המפד״ל. מכל מקום מסרו נציגי ר״צ שיש בדעתם לכנס בהקדם את מוסדותיהם, כדי להכריע אם ייצאו מהממשלה אחרי הצטרפות המפד״ל אליה.

„גוש אמונים": ההתנחלויות יימשכו ואף יורחבו
ראשי „הגוש" רואים בחומרה רבה הצטרפות המפד״ל לממשלה בלי שתשנה גישתה להתנחלות

מאת כתב „הצופה" בירושלים

חברי מזכירות „גוש אמו־ נים" שהתכנסו אמש להתייע־ צות בירושלים החליטו אחר הישיבה כי בדעתם להמשיך את ההתנחלויות. הרב משה לווינגר אמר כי הפעולות יימשכו ואף יורחבו במבצעי קבע חדשות.

כמו כן יפתחו אנשי „גוש אמו־ נים" במסע ציבורי לגיוס דעת ה־ קהל האוהדת לפעולות מכשיר יד־ תו.

במוצ״ש תיערך העצרת ההמונית הראשונה בכיכר „מלכי ישראל" ב־ ת״א ובמקביל יתקהלו כמה מאות חוגי בית.

בתשובה לשאלה אמר הרב לווינגר כי „גוש אמונים" הוא אמנם בלתי מפלגתי אך קרוב למפד״ל. באידי־ אולוגיה הדתית־לאומית שלו ילכן רואה את המגמה להצטרפות ה־ מפד״ל לממשלה כתמורה כמאור ש־ כל חברי הגוש סבורים כי אסור להצטרף לממשלת רבין כל עוד לא יסוכמו הדברים בהרים אשר יתירו התנחלות רבתי בכל חלקי יהודה ו־ שומרון.

שווייץ דוחה הטענה שנמלי התעופה של ג׳נווה וציריך חשופים להתקפות מחבלים

ברן, 17 (ע״ר) — פקיד שוויצרי בכיר יצא היום נגד הטענה לפיה פגיעים ביותר שדות התעופה של ג׳נווה ל־ התקפות טרוריסטים — כפי שנמסר בסקר שנערך על ידי ממשלת ארה״ב.

מקס נייגשוואנדר, מנהל מחל־ קה במשרד התעופה של שווייץ א־ מר כי מזה זמן רב נקטה המשטרה אמצעי בטחון קפדניים בשני שדות תעופה אלה.

הפקיד הגיב על סקר שנערך על ידי מינהל התעופה הפדרלי שבו הוכרו ג׳נווה וציריך יחד עם 16 שדות תעופה גדולים באירופה ה־ מערבית והמזה״ת כפגיעים ביותר להתקפת מחבלים ערבים.

הדו״ח ... שנמסר ל־ רויטר על ידי ציר בית הנבחרים ניו יורק לסטר וולף קובע כי ג׳נווה וציריך הן שדות התעופה פגיעים ב־ מיוחד, כאשר שהמחבלים הערביים ועמים נוכח נכונותה של שווייץ לקיים את ועידת השלום המזרח התי־ כונית בג׳נווה.

השגריר דיניץ חזר לוואשינגטון

שגריר ישראל בארה״ב, מר שמחה דיניץ, יצא אתמול לוואשינגטון, ב־ תום ביקור בארץ לרגל השתתפותו בשיחות שקיים כאן ד״ר קיסינג׳ר, עם ראשי המדינה.

תחזית מזג האוויר

שרבי. טמפרטורות המקסימום ה־ חזויות להיום: ירושלים 29, נהריה 32, צפת 28, חיפה 34, תל אביב 33, וטבריה 33, עפולה 36, השומרון 32, לוד 36, יריחו 40, עזה 30, באר שבע 35, אילת 39, מפרץ שלמה 37 מעלות. גובה הגלים 30—70 ס״מ. השקיף לשבת עדיין חם מהרגיל.

ביירות מודיעה על גירוש יחידה ישראלית שעסקה בהנחת מוקשים בדרום לבנון

ביירות, 17, (יופ״ע וע״צ) — יחידות צבא לבנון גירשו יחידה ישראלית שעסקה ב־ הנחת מוקשים, אשר חצתה את גבול לבנון היום — על כך נמסר בהודעת מיניסטריון ה־ הגנה.

עוד נאמר בהודעה כי „אנשים חמושים" תקפו שיירה של הצבא ה־ לבנוני ובה משאית וג׳יפ. בשתי התקריות לא נגרמו אבידות לכוח הלבנונים.

בהודעה צויין כי החדירה היש־ ראלית נעשתה באל־דאהירה, ישוב חקלאי ליד הכפר הדרום־לבנוני יא־ רין. אל־דאהירה מרוחקת כ־400 מטר מגבול ישראל.

בהודעה צויין כי כוח שמנה כ־15 חיילים ישראליים חצה את הגבול בשעה 15.30 אחר הצהריים וניסה להניח מוקשים באזור.

הכוחות הלבנונים פתחו באש אר־ טילריה על הכוח הישראלי וגירשו אותו, נאמר בהודעה.

בהודעה שניה מציין מיניסטריון ההגנה כי כמה „אנשים חמושים" פתחו באש מקלעים וקליעים לעבר משאית של הצבא הלבנוני שהובילה מזון ולעבר ג׳יפ צבאי בדרום לבנון. שתי המכוניות לא נוזקו ולא היו אבידות בנפש.

עוד נאמר בהודעה כי לתקרית זו אחראים „יסודות הרסניים", המבקי־ שים לזרוע פירוד בין השלטונות ל־ תנועת ההתנגדות.

בית הכנסת המרכזי של הפועל־המזרחי
רח׳ יהודה הלוי 7 בני־ברק

ב״ה

ביום ראשון ד׳ בחשון תשל״ה (20.10.74)
בשעה 7.30 בערב, תתקיים

חנוכת ארון הקודש

מוקדש לזכרם של בנינו היקרים

יקותיאל דרורי, בן ציון שיף, זאב מידזיגורסקי ויעקב מנחם מנדל

ה׳ ינקום דמם

שנפלו במלחמת יום הכיפורים ובמלחמת התשה

בהשתתפות:
הרב מ. פירון שליט״א, הרב הראשי לצה״ל
מר י. גוטליב — מ״מ ראש העיר
א. כרמל — החזן הראשי לצה״ל
נציג משרד הבטחון — המח׳ להנצחת החייל
ונציג יד לבנים — גוש דן

הציבור מתבקש להשתתף — ועד בית הכנסת

תודתנו נתונה
לצה״ל
לאנשי בית ספר שדה עין גדי.
למשטרת ישראל
ולמאות חברינו

אשר נטלו חלק בחיפושים אחר יקירנו

אברהם קורל ז״ל

אשר נספה בנופלו מצוק במדבר יהודה

והודה מקרב לב לכל מנחמנו בכתב ובעל פה

משפחת קורל

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

הרב יוסף גבריאלי ז״ל

נעלה לקברו
בבית העלמין סנהדריה בירושלים
ביום ראשון ד׳ חשון תשל״ה (20.10.74).
בשעה 3.00 אחה״צ

התחבורה לבית העלמין בירושלים תצא מתחנת מוניות „הבימה" בשעה 1.30.

בניו: מרדכי גבריאלי ומשפחתו בארה״ב
שושנה רוזנברג ומשפחתה בארה״ב
נורמן ליבן ואשתו צפורה בארה״ב
אחיו: אליעזר רלב״ג
אחיותיו: רחל שפאן
נחמה תלמי ומשפחתה
נכדיו, נכדותיו ומשפחותיהם

אזכרה וגילוי מצבה

ביום א׳ ד׳ חשון תשל״ה (20.10.74) בשעה 3.30 אחה״צ תיערך אזכרה וגילוי מצבה על קברו של בעלי, אבי, ואחי היקר

מר זאב (וולף) באומינגר ז״ל

בבית העלמין בקרית שאול.

התחבורה לרשות המשתתפים יוצאת בשעה 3.00 אחה״צ, מבית המנוח רחוב רמז 44 תל־אביב.

המשפחה המתאבלת

„קונדיטון"
היין העתיק ביותר

יקב אשכול מוצא
ירושלים, טל. 526854
בהכשר הרב י. אפשטיין

המכינה המרכזית לישיבות בני־עקיבא
שלוחת כפר־הרואה בגוש דן, גבעת־שמואל
בפיקוח משרד החינוך והתרבות — אגף החינוך הדתי

הודעה על פתיחת ההרשמה לשנה״ל תשל״ו לציבור הורי תלמידי כתה ו׳

ההרשמה לשנת הלימודים תשל״ו תפתח אי״ה ביום ראשון (20.10.74)

מתקבלים תלמידים מתאימים מכתות ו׳ מבתי״ס ממ״ד ות״ת. לתלמידים מגוש דן הסעה יומית, לבאים משאר חלקי הארץ מסגרת פנימית מלאה.

הורים המעוניינים להבטיח מקום לילדיהם יפנו בכתב, או בטלפון: 751065 לקביעת מועד לראיון ובחינות כניסה.

מספר המקומות מוגבל — בברכה נאמנה, הנהלת המכינה

רמות שפירא
מרכז נוער לחינוך ותרבות
מושב בית־מאיר — מנהל המרכז

דרוש מנהל

בעל השכלה יהודית וכללית גבוהה, ובעל נסיון, למוסד דתי פנימיתי החינוך והפעילות תרבות והברה לנוער בהארץ ומחו״ל.

אחראי לתוכניות החינוך והתרבות, לאדמיניסטרציה המשק הכספי, לתיאום פעולות השלוחות, לצוות המורים והעובדים

ידיעת השפה האנגלית ומגורים במקום הכרחיים

— תנאי העסקה מתאימים למשרה חשובה זו —

בקשות בצירוף תולדות חיים והמלצות, יש להגיש ליושב־ ראש רמות שפירא, ת״ד 7216, ירושלים.

הוועדה הציבורית להנצחת חללי צה״ל באמצעות ספרי תורה — יד לבנים

ביום ראשון ד׳ בחשון תשל״ה (20.10.74) בשעה 7.00 בערב תתקיים אי״ה בבית הכנסת „בית ישעיהו" רח׳ צייטלין 18 תל־אביב.

טכס הכנסת שני ספרי תורה לזכר חללי צה״ל

סג״מ יצחק יוסף בייטל הי״ד — נפל ד׳ אייר תשכ״ט
דוד דודל פלדמן הי״ד — נפל י״א תשרי תשל״ד

בהשתתפות:
מרן הרה״ג הרב י. י. פרנקל שליט״א הרב הראשי לתל־אביב—יפו
הרה״ג הרב מרדכי פירון שליט״א אלוף הרב הראשי לצה״ל
מר פנחס שינמן ח״כ — ראש המועצה הדתית
מר א׳ חן־ציון חבר ועדת ההנצחה
נציג יד לבנים

המנחה: מר יהודה בייטל — יו״ר הוועדה

הציבור מוזמן

אם התמונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית־המסורתית
בהנהלת ברוך שנהב
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

רהיטי אלון
רח׳ שינקין 24
תל־אביב
טל. 283620

ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

ההסתדרות הפועל־המזרחי בישראל
סיעת „למפנה"

כנס דחוף
של המועצה הארצית של הסיעה

יתקיים, אי״ה, ביום ראשון ד׳ במר־חשון (20.10.74)
בשעה 3.00 אחה״צ
בבית הפועל־המזרחי — רח׳ אחד העם 108, תל־אביב

בסדר היום: —
— דיון על המצב המדיני והבטחוני;
— לבעיית הרחבת הקואליציה הממשלתית;
— דיווח וסיכום.

החברים מוזמנים — נא לדייק

תנועת האשה הדתית לאומית

כנס מזכירות

יתקיים אי״ה ביום שני ה׳ בחשון (21.10.74), בשעה 10.00 בבוקר, בבית הפועל־המזרחי, ברח׳ אבן גבירול 166 תל־אביב, בקומה ד׳.

סדר היום בהזמנות

נא לבוא ולדייק!

case — דויד בראון — D B
טרקטורים מנופים ומלגזות להקלאות ועבודות עפר
טרקטורים ומיכון בע״מ
רחוב נחלת יצחק 20, תל אביב • טלפון 252 777

למנהל סניפנו עמק יזרעאל

מר אלימלך גרוסמן ולרעיתו

ברכות מזל טוב
להולדת הבת

בנק המזרחי המאוחד בע״מ
ההנהלה והעובדים

הבמה ליהדות ולמחשבת ישראל
רחובות, רח׳ ויצמן 44 • טל׳ 954016

ביום ראשון, אור לי״ב בחשון (27.10) תתקיים הרצאה
ע״י פרופ׳ שמואל דובדבני
על הנושא: טל ומטר — הבנה במקרא
(טל של נביאים; אצל חז״ל ובלשונו)
דברי פתיחה ע״י הרב אברהם פרינס
המנחה: יוסף ניצן

קופת חולים — הוועד המפקח הארצי
ההסתדרות הכללית של העובדים בא״י

ישיבת הוועד המפקח הארצי
תתקיים

ביום ראשון 20 באוקטובר ש.ז. (ד׳ בחשון תשל״ה)
בשעה 4.30 אחה״צ

במרכז קופת חולים — באולם הישיבות

על סדר היום:
בתי החולים הכלליים — סכום הדיון.
שונות

مكرر من الاصل

مكتز من الاحل

של המצפה

פעילות סובייטית באיזור

נאומיו התקיפים של המנהיג הסובייטי ברז'נייב כלפי ארצות־הברית, הראשון בהגיע קיסינג'ר לאיזור והשני במסיבה בקרמלין לכבוד שר־האוצר האמריקני סיימון, מכוונים לומר, כדעת פרשנים, שארצות־הברית לא תשיג את מטרתה להיות קובעת ראשית בעניני המזרח־התיכון.

בנוסף לאספקת־נשק רבת־היקף לסוריה, בכמות ובסוגים חדישים, שוודאי מחמירה סכנת מלחמה בגזרה זו, הרי לפי הידיעות חידשה ברית־המועצות משלוחי־ציוד מרובים וחדישים למצרים. המשלחת המצרית במוסקווה, בראשות שר־החוץ פהמי והרמטכ"ל ג'מאסי, דנה בשיפור היחסים בין שתי המדינות הכולל ציוד מתוחכם רב. היענותו של ברז'נייב להזמנה שיבקר במצרים מביעה התקרבות מחודשת בין רוסיה הסובייטית ומצרים. גרומיקו בנאומו לכבוד האורח מקאהיר הדגיש, ש„ברית־המועצות הוכיחה את ידידותה למצרים ביתר הקשים ביותר". עתוני מצרים כותבים על פתיחת דף חדש ביחסים לאחר תקופת־משבר.

ברית־המועצות התומכת באש"ף, כמדעותיה החד־משמעיות ותומכת כפי הנראה בהקמת מדינה פלסתינית, שתהיה נתונה להשפעתה, מעוניינת בכינוס ועידת ז'נבה בראשות הסובייטים והאמריקנים, שבה תשתתף גם משלחת של אירגוני החבלה. רוסיה הסובייטית רואה באש"ף את הנציג העם הפלסתיני ולא את ירדן. בעוד קיסינג'ר מנסה להשפיע על באי הפיסגה הערבית בראבאט; שתתקיים בקרוב, בכיוון האמריקני, המקנה עדיפות לירדן על אש"ף, הרי הסובייטים פועלים בכיוון הפוך, חיזוק אירגוני־החבלה והכרה בהם כמייצגים יחידים של הפלסתינים.

דרישתו של הנציג הסובייטי באו"ם, מאליק, לסלק את כוח־החירום של או"ם מן המזרח־התיכון, בנימוק של חסכון, כביכול, משתלבת במגמת רוסיה לשבש את הסדרים שקבע קיסינג'ר בהסכם הפרדת הכוחות. ארצות־הברית מעוניינת בהארכת מועד שהותו של כוח־החירום של או"ם בקווים המצריים והסוריים, שהימצאו מסמל הפסקת האש, ואילו הסובייטים המעוניינים להגביר את המתיחות תובעים סילוקו של כוח או"ם מן המקום.

בביקורו הבא של קיסינג'ר במוסקווה ינסה ודאי למצוא מוצא כדי לקדם את פעלו המדיני באיזור. עד כה לא הוכיחו הסובייטים, שהדיטאנט פועל גם במזרח־התיכון, אלא הם מוכיחים את היפוכו.

מריבה בבית

באחרונה באו פירסומים על מאמצים מחודשים ליישר את ההדורים בין שני הרבנים הראשיים וליצור אפשרות לעבודה תקינה במועצת הרבנות הראשית.

בשנתיים שנות הרבנות הראשית, שבהיבחרה נתקבלה כ־מבטיחה תקוות רבות, רוב הזמן מריבה שרויה בבית, שמפעם לפעם פורצת החוצה ומדכאה כל המבקשים כבודה של הרבנות בישראל.

הרבנות הראשית בירושלים, שממנה צריכה לצאת הוראה בהלכות ובהליכות אומה, מחלוקת פנימית קשה ומרה מונעת ממנה למלא את משימותיה התורניות הרוחניות.

החברה הישראלית, שהיא לקויה בנגעים בתחום היושר האישי והציבורי, ספוגה תוכחה מטהרת של חכמי התורה, כשם שמשימתם לעודד את הרוח באמונה בנצח ישראל. אך הרבנות הראשית, שזו שליחותה בעם, גורמת לפירסומי ידיעות על „מתיחות פנימית", ולפעמים על ניגודי־דעות מלווים פולמוס עוקצני, שמסבים עגמת־נפש ופגיעה בסמכותה של הרבנות הראשית.

קראנו גילוי־דעת של אירגונים רבניים מכובדים, כל אחד לפי דעתו, בעוד יש צורך חיוני להרים קרנה של הרבנות הראשית על־ידי עבודה משותפת בתוכה.

ככל הידוע היו נסיונות־תיווך לא מעטים, שעד כה טרם השיגו את יעדם, ויש להמשיך בכך כדי להביא לידי תקינות בהשתתפות בישיבות, ביחסים ובהכרעות. נציגי הרבנות והציבור, שבוחרו ברבנות הראשית, שולחיהם שואלים: עד מתי יימשך מצב עגום זה, בלתי נסבל, כלום אפסו הסיכויים לרבנות ראשית שלימה, מאוחדת ופועלת כתיקנה?

על הפרק בחירת רבני עיר בשורה ארוכה של ערים, שבגלל המצב ברבנות הראשית אי־אפשר לבצעה, ונמצא הרבנות הארצי־ישראלית כולה לוקה בחסר בגלל הריב. רבנים ואנשי ציבור, בראותם שאין הרבנות הראשית במצבה מסוגלת ליתן כושר למועמדים, שואלים, מה הכושר שלה באין בה שותפות־פעולה גם תוך חילוקי־דעות?

כל עוד לא מאוחר יש להפעיל תביעה נמרצת ביותר לשים קץ למצבי ברוגז, ולחייב בתוקף סמכות הרבנים והציבור את מועצת הרבנות הראשית ונשיאיה להיות מה שתעודתה מחייבת אותה.

צרת היורדים

יוצאי ברית־המועצות, שהגיעו לארץ ומהם היורדים לארצות־חוץ, עורכים שביתות שיכניסו אותם כאשר שלטונות־ההגירה מסרבים לקבלם, או יושבים בריכוזיהם ומחכים לקבלת אשרת־כניסה לאיזו מדינה הסוכנה לקבלם. ברוב המיקרים מוציאים דיבת הארץ בצורה שלוחת־רסן, גורמים ביזוי ומזיקים למערכה על היהודי־יציאה לכל הרוצים לעזוב את רוסיה ולעלות לישראל.

אף־על־פי שהיציאה מברית־המועצות כרוכה עד כה במאמצים מרובים, וכל מי שהשיג אשרת־יציאה מן הסתם הוכיח רצון גם לעלות לארץ, הנה ידוע, שבכל עליה ישנם נושרים ויורדים, ובמידה שמיספרם אינו רב הרי זה חלק מחבלי המיבצע. אך ירידה בעזרת אירגונים נוצריים, מן המיסיון ומשונאי ישראל, והשתוללותם של אילו מהם, ההסרים כל רקע יהודי, גורמים בושה וצער, ויש לנקוט מראש באמצעי־מנע מתאימים.

הנה מצפים לעליית רבבות מברית־המועצות, שלפי הנסיון יהיו ביניהם גם כאלה שלא יתערו בארץ, וכן הראוי להקפיד באבחנת היוצאים מכם ומביעים רצונם לעלות לארץ. יש גם לדון אם יורדים זמן קצר לאחר עלייתם והם מכמיצים את הארץ דינם דין אזרחים ישראליים.

מכל מקום רצוי ביותר למנוע מראש קיים מסוג יורדים כושלים ומכשילים.

יוגוסלאוויה מציגה תנאים להשתתפות בוועידה קומוניסטית

וארשה, 17 (ע"ר) — יוגוסלאוויה הבהירה היום, מה הם התנאים להשתתפותה בוועידה אירופית של מפלגות קומוניסטיות.

בהצהרה בת 9 נקודות הודיעה יוגוסלאוויה שיש לקיים בוועידה חילופי דעות חופשיים. יש לדאוג לכך שההצעות שיתקבלו יתקבלו על דעת „כל הכוחות הדמוקרטיים—המתקדמים" באירופה.

עוד נאמר בהודעה שאין לראות בוועידה מעין זו המשך של ועידות קודמות ואף לא פתח לוועידה נרחבה יותר.

נציגים של 28 מפלגות ממזרח ומערב אירופה התכנסו בוארשה כדי לדון אם וכתי יש לכנס ועידה אירופית של מפלגות קומוניסטיות וכדי לקבוע נושאים אפשריים שייכללו בסדר היום.

איסלנד, אלבניה והולנד לא שלחו נציגים לכנס. נמסר כי כמה נציגים הגיבו בחיוב לנאום היוגוסלאוי, שהושמע ביום השני של הכנס.

פורד: לא ידעתי שיועלו האשמות פליליות נגד ניקסון

ואשינגטון, 17 (יופי"ע וע"ר) — הנשיא פורד, הנשיא האמריקני הראשון שהסכים להיחקר על ידי ועדה של הקונגרס, אמר היום כי כאשר נתן חנינה לנשיא לשעבר, לא ידע שהאשמות פליליות יועלו נגד ניקסון.

פורד ציין כי החליט לתת חנינה לניקסון, כדי שהעם יוכל להקדיש את תשומת לבו לבעיותיה של האומה ולא למרדף אחר נשיא שנפל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

בהתייצבו בפני חברי הוועדה המשפטית של בית הנבחרים, שקיבלו לפני קרוב לשלושה חודשים את ההחלטה בדבר הצבעתו של ניקסון לדין, אמר פורד כי העם האמריקאי אינו עם נקמן.

פורד הביע את נכונותו להופיע בפני הוועדה, כדי להשיב על 14 שאלות שהוצגו לו בעניין החנינה. בהשיבו על השאלה הראשונה „אם היה בידיו או בידי נציגיו ידע ספציפי על האשמות פליליות העומדות נגד ריצ'ארד ניקסון", אמר הנשיא — התשובה היא לא.

בתשובה על שאלה אחרת, אם הוא או כישהו מבין נציגיו דנו עם ראש המטה של הבית הלבן אלכסנדר הייג על אפשרות של מתן חנינה שבוע לפני שניקסון התפטר מכהונתו הרמה ב־9 באוגוסט, אמר פורד שלא ידע על מגעים מעין אלה.

הנשיא הודה עם זאת כי שאלת מתן חנינה לריצ'רד ניקסון הועלתה בשיחות שקיים עם גנראל אלכסנדר הייג כמה ימים לפני שניקסון התפטר בגלל פרשה ווטרגייט.

הנשיא פורד הסביר את כניעיו למתן החנינה, באמרו כי חשש פן יפריע תהליך העמדתו של מר ניקסון למשפט והשפטו יפריע להתאוששות המדינה מפצעי העבר.

החלה עדותו של ג'ון דין

ואשינגטון, 17 (יופי"ע) ג'ון דין העיד היום שתוך חודש לאחר שנעשו המפצרים בפרשת ווטרגייט, קיבל דוחות סודיים כיהם. בר. איי. על מצב החקירה והעביר את הכידע לכל חמשת האנשים שהובאו עתה למשפט בקשר עם הפרשה.

דין אמר גם כי מסר דו"ח מלא לנאשם ג'ון ארליכמן ביוני 1972 על האנשים שהיו אחראים להחדירה ל־משרד המפלגה הדמוקרטית בווטר־גייט אף על פי כן טען ארליכמן חודש לאחר מכן בפני סוכני ה־פ. בי. איי. שידוע לו על הפרשה רק מה שהוא קורא בעיתונים.

הדולר ירד לנקודת שפל

בריסל, 17 (יופי"ע) — הדולר האמריקאי שנפגע על ידי שערי ריבית נמוכים בארה"ב ומאזן סחר תשלומים שלילי, ירד היום לנקודת שפל שלא היתה כדוגמתה במשך 3 החודשים בבורסות של ציריך ובריסל.

במקביל ניכרת ירידה כללית של שער הדולר בשוקי הכספים בעולם. מחיר הזהב עלה היום מ־154.50 ל־155 דולר האונקיה בלונדון ומ־155 ל־155.25 דולר אונקיה בציריך.

הדולר ירד ביותר מ־2 סנטים ל־עומת הפרנק השווייצי, בעקבות ההודעה שפורסמה ביום ד' ששוב מותר לשלם ריבית על פקדונות שלא־תושבים מחזיקים בבנקים שווייציים. במשך שנתיים, מאז 1972 היה בתוקף איסור, שמנע תשלום ריבית על פקדונות של לא־תושבים.

הצעד שנקטה שווייץ בדבר חידוש התשלום ריבית על פקדונות של ה־בים זרים, שיפר את מעמד הפרנק השווייצי. אחד מאנשי הבורסה של לונדון אמר כי יתכן שצעד זה ימשוך כספי נפט ערביים לבנקים שווייציים.

אחד מנציגי בנק „צ'ייז מאנ־האטאן" בלונדון אמר כי סבורים שהחולשה הדולר נגרמה בעיקר על ידי הניחושים בדבר הרעה מאזן ה־תשלומים של ארה"ב. סיבה נוספת להחלשת הדולר, לדברי נציג הבנק האמריקאי, היא — החשש מפני הורדת שער הריבית.

בבריסל נרשם שער סגירה של 38.555 פראנקים בלגיים תמורת דולר. היה זה השער הנמוך ביותר של הדולר בבורסה של בריסל מאז 30 באפריל.

ה„הסישה לאנדסבאנק" לא ישנה החלטתו להוציא מניותיו „מקרדיט בנק"

פראנקפורט, 17 (ע"ר) — אין כוונת „הסישה לנדסבאנק" לשנות את החלטתו בדבר הוזת 36.4 אחוז, השתתפותו ב„אינטרנשיונל קרדיט בנק" — לבעל רוב המניות בבנק, פיבור רוזנבאום — זאת אמר היום דובר של הבנק המערב גרמני.

הוא ציין כי „הסישה לאנדסבאנק" הפעיל בשבוע שעבר את האופציה שניתנה לו על פי חוזה להחזיר את המניות ועתה מצפה הבנק לתשלום מאת מר רוזנבאום.

המניות, שנרכשו בקיץ 1972, נר־שמו בשעתו בספרים לפי ערך של 30 מיליון מארקים (כ־50 מיליון ל"י).

דובר של „אינטרנשיונל קרדיט בנק" אמר לפני יומיים כי בית המש־פט בג'נבה מינה חברת רואה חשבונות שווייצית, עליה הוטל לפקח על כל התלטות הנהלת הבנק עד שתתקבל החלטה בקשר עם בקשת הבנק להקפאה זמנית של תשלומיו.

מצפים שבית המשפט יתן הוק שבוע ימים את החלטתו לבקשת מורטוריום, הוסיף ואמר הדובר.

חכים: על הכניסיה הקתולית להתייצב לימין הערבים

רומא, 7" (יופי"ע, ע"צ) — הפטריארך מקסימוס חכים, המשתתף כאן בכינוס העולמי של הבישופים הקאתולים, אמר היום כי על הכנסיה ל־התייצב לימין הערבים.

חכים אמר כי הוא חש שפרשה הבישוף היווני־הקאתולי הילריון קאפוצ'י, העומד עתה למשפט באש־מת הברחת נשק למחבלים, תחזק במידה ניכרת את מעמד הכנסיה ב־עולם הערבי.

„בעתונים ובקרב החושבים במזרח התיכון הוא נחשב כגיבור לאומי ערבי", אמר חכים, „בישוף שבקש עמדה למען הארגון לשחרור פלש־תין, הפתיע את העולם".

חכים הודה כי בישראל „קיים חופש מלא מנקודת ראות דתית. אך אנו מהלוגנים מנקודת ראות ערבית. אנו הנוצרים בפלשתין כולנו ערבים, וישראל אינה מבדילה בין ערבים מוסלמים ונוצרים".

להלן אמר כי משכילים ערבים רבים, כולל נוצריים, נאלצים לעזוב את ישראל מחוסר תעסוקה.

להלן אמר כי היחסים בין נוצרים והמוסלמים טובים ביותר במצרים. הוא הגדיר את הנשיא סאדאת כ־„אדם בעל מעמד בינלאומי, המוסף בכוונת בשלום וינהיג את מצרים ל־פיתוח מוגבר".

עם סגירת הגיליון

ניו־יורק 17 (ע"ר) — שתי חברות התעופה הבינלאומית הגדולות של ארה"ב, פאן־אמריקן וט.וו.א., חתמו היום על הסכם לשים קץ לתחרות בקווים מסויימים, לתקופה של חמש שנים.

חברות התעופה, שנפגעו קשה על־ידי עליית מחירי הדלק וירידת מספר הנוסעים, הודיעו כי הסכם זה איננו קשור כלל בשיחות ההתנהלות צתה לגבי אפשרות של מיזוג.

החברות הודיעו כי כל אחת מהן תוכל לחסוך 25 מיליון דולר לשנה הודות להסכם שנחתם היום.

ההסכם עדיין טעון אישור של מוע־צות המנהלים של שתי חברות התעו־פה וכן של המועצה לתעופה אזרחית של ממשלת ארה"ב. סבורים כי ההס־כם לא ייכנס לתוקפו לפני ה־1 בפבר־רואר.

החברות הודיעו, בין היתר, כי ט.וו.אי., תפסיק את טיסותיה בין לונדון ואשינגטון, בעוד פאן אמריקן תבטל את טיסותיה בין לנגדת ושי־קאגו, לוס־אנג'לס ופילדלפיה.

מועצת הבטחון תדון ביחסים בין דרום־אפריקה לאו"ם

מרכז האו"ם, 17 (יופי"ע) — מו־עצת הבטחון תתכנס ביום ו' כדי לדון במכלול היחסים בין דרום אפ־ריקה לאו"ם — על כך מסר היום דובר האו"ם. הישיבה נערכה לפי בקשת קבוצת המדינות האפריקא־ניות בארגון הבין־לאומי.

מקורות אפריקאניים אמרו של־מועצת הבטחון תוגש הצעה לגירוש דרום אפריקה מהארגון הבין לאומי על רקע מדיניות ה„אפרטהייד".

כתב מערבי הורשה לנכוח במשפטו של ויקטור פולסקי

מוסקבה, 17 (צ"ר וע"צ) — ה־שלטונות הסובייטיים הירשו היום לכתב מערבי ולכמה מבין ראשי ה־מתנגדים להשתתף בפתיחת משפטו של ויקטור פולסקי. אחד מ־פעילי התנועה היהודית שהואשם ב־נהיגה רשלנית.

פולסקי, פיזיקאי בן 44, הובא ל־דין לאחר שפגע בנערה הולכת רגל בחודש מרס. בהודעה מטעם ההגנה שהועברה לידיעה כתבים זרים לפ־ני שנפתח המשפט, נאמר כי הנער־רה ביקשה להתאבד.

כאשר כתבים זרים באו היום ל־בנין בית המשפט המרכזי של מוס־קבה התירו להם להכנס לבנין. אור־לם בהגיעם להוכה השלישית, שם מתנהל המשפט הרשו הסוטרים רק לכתב מארק בליין כרויטרס ולגב' ילנה בונר. אשתו של הפיסיקאי סאחרוב וכן משפסון אמריקאני ל־היכנס לאולם.

זו הפעם הראשונה בשנים האח־רונות שכתב זה וכספכן כן הכתבים הורשו להיכנס לאולם בית המשפט, כאשר מתנהל דיון בפרשה שיש לה רקע מדיני. השוטרים סירבו להתיר לכתבים מערביים אחרים להכנס ל־אולם, על אף העובדה שהיו בו מקומות ריקים.

כתב „רויטר" מציין כי בישיבת בית המשפט שנערכה היום נשמעה עדותה של הפלכה ספיינה ג'וקובה, שנפגעה בתאונת הדרכים. היא אמרה שנפגעה על ידי המכונית, שעה ש־עברה את הרחוב בריצה כדי לטלפן לידיד.

עדות זו נתמכה על ידי אביה, פקיד בכיר במיניסטריון הפנים ואמה, פעילה במפלגה הקומוניסטית. בני הזוג אמרו שהיו יחד עם בתם, שעה שנפגעה.

בכתב האישום שהוקרא בבית ה־משפט נאמר שפולסקי נהג במהירות של 40 קמ"ש לשעה וגילה „רשלנות פושעת" כאשר פגע בעלמה ג'וקובה. צפוי לו עונש מאסר מירבי של 3 שנים אם יורשע.

הסנגור דוד אקסלבאנט אמר בבית המשפט כי כמה עדים אמרו שמיד לאחר התאונה הודיעה העלמה ג'וקו־בה כי הטילה עצמה מהתה למכונית. עובד אמבולנס ורופא שקיבלו אותה כאשר באה לבית החולים, העידו היום בבית המשפט כי שכינו אותה אומרת שרצה במתכוון אל עבר מכוניתו של פולסקי.

כתב רויטר כצביע על העובדה ש־הפעם לא מנעו פקידי בית המשפט עריכת רשימה על ידו ועל ידי קרוד בים של פולסקי. במשפטים בעלי צביון מדיני שנערכו בעבר גורשו קרובים של הנאשם מאולם בית ה־משפט כאשר ביקשו לערוך רשימה.

בית המשפט היה מורכב משופט בקצועי ושני אורחים.

משלחת של ההזית העממית בסין

פקין, 17 (ע"צ) — סגן ראש ממ־שלה סין לי הסיין ניין, קיים כאן היום „שיחה ידידותית ולבבית" עם משלחת של החזית העממית לשחרור פלשתין המבקרת עתה בסין, בראשותו של תאיסיר קובה — כסהרה סוכנות הידיעות הסינית.

הוועידה לשיתוף פעולה אירופי־ערבי קיימה ישיבה ראשונה

פאריס, 17 (ע"צ) — חברי ה־קבוצה האירופית, המכינה את הדו־שיח האירופי־ערבי, קיימו את ישי־בתם הראשונה בפאריס ב־17 ל־אוקטובר — על כך נמסר בהודעה של מיניסטריון החוץ הצרפתי.

בפגישה הוו נדונו ההכנות לפגי־שות שייערכו בקאהיר החל מה־20 באוקטובר בין נציגי 9 מדינות אי־רופיות ונציגי 20 מדינות ערביות.

אשת רוקפלר לקתה בסרטן הרופאים סילקו את שדה השמאלי

ניו יורק, 17 (יופי"ע ע"ר ו־ע"צ) — רופאים סילקו היום את השד השמאלית של רעייה נל־סון רוקפלר מאחר שבדיקה גל־גלה כי אבר זה נגוע בסרטן.

לאחר הניתוח אמרו הרופאים כי הסרטן לא התפשט ולא פגע בבלוטת הלימפה של הגב' האפי רוקפלר.

הניתוח נמשך 4 וחצי שעות. הרופאים תיארו את מצב על הגב' רוקפלר, אשתו של ה־מיועד לתפקיד סגן נשיא ארה"ב כ„מצויין".

היה זה נלסון רוקפלר שהו־דיע לעתונאים כי הוחלט לנהח את אשתו, מחות משבוע לאחר שנערך ניתוח דומה לגברת בטי פורד רעיית נשיא ארה"ב.

הולאם מלון של נכדי היילה סלאסי

אדיס אבבה, 17 (ע"ר, יו־פי"ע) — אחד מבתי המלון החשובים ביותר בבירת אתיו־פיה — השייך במשותף ל־חמשה נכיבים, נכדיו של ה־קיסר המודח היילה סילאסי — הולאם, הודיעה היום הממשלה הצבאית.

הממשל הודיע כי מלון „ואב שבלה", הוקם במחיר של כ־9 מיליון ל"י, מכספים שנלקחו שלא כחוק מן העם האתיופי, ועל חלקת אדמה ש־הושגה בסענות שוא.

המועצה הצבאית מסרה כי בני משפחת המלוכה, המנהלים ועתוריהם, נטלו לעצמם בקביעות מהכנסות ה־מלון.

שליטיה הצבאיים של אתיופיה גם הודיעו ש־32 סינאטורים והברי פר־למנט לשעבר נצטוו להחזיר לאוצר המדינה לפני תום החודש סכום של כ־20 אלף דולר.

נדחה המשחק קריידמן־פטרוסיאן

מאנילה 17 (ע"ר) — המשחק בין טיגראן פטרוסיאן מבריה"מ, לשעבר אלוף העולם בשחמט, ו־יאיר קריידמן מישראל, נדחה לא־חר 42 מהלכים.

גליגוריץ' מיוגוסלוויה גבר על סורה מהפיליפינים במהלך ה־39.

ליבוביץ' מיוגוסלוויה וקאראנדה מהפיליפינים דחו את המסך כמהקם לאחר המהלך ה־41. לארסן מדנמרק גבר על קינג־זה מארגנטינה.

להלן הדירוג לאחר הסיבוב ה־11: לארסן 6.5 נקודות (7), גיאורגו 5.5 (2), ויסיקוב 5.5 (2), קאוואלק 5.5 (1), קינטרוס 5 (1), פורטיש 4.5 (3), גליגוריץ' 4.5 (3), לובויביץ' 4.5 4.5 (3), פלגר 4.5 (1), פטרו־סיאן 4 (3). אנדרסון 4 (2), סורה 4, קריידמן 2 (2), קארדון 1.5 (4), באראנזה 0.5 (2).

נדחה המשחק ה־13 קארפוב—קורצנוי

מוסקבה, 17 (ע"צ) המשחק ה־13 בין אלופי השחמט קארפוב וקורצנוי נדחה היום שוב עם תום 6 שעות, לאחר המהלך ה־96. קארפוב וקורצנוי מקיימים סדרה משחקים שהמנצח בהם יתמודד בשנה הבאה עם אלוף העולם בובי פישר על כתר האליפות.

מעילה ושוחד בטלוויזיה המצרית

קאהיר, 17 (ע"צ) — בימים הקרובים ייפתח משפט של פרשת מעילות, מתן שוחד ו־פעולות תרמות אחרות, ב־סכום כולל של 240,000 דולר ברשת הטלוויזיה המצרית.

לפי כתב האישום שפורסם הבוקר בעתון „אל אהראם", הנאשמים הם אחד מראשי הטלוויזיה המצרית לשעבר ונציגה במצרים של חברה סרטים שווייצרית.

ראשית הפרשה בשנת 1964, כאשר נחתם הסכם בין הטלוויזיה המצרית לבין החברה השווייצית „סיבה־טלי" בדבר הספקת סרטים.

לאחר מכן עשו שני הנאשמים יד אחת כדי לעקוף את סעיפי ההסכם לטובת החברה השווייצית.

כתב האישום מוסר כי החברה ה־שווייצית שלחה בין היתר לטלוויזיה המצרית הרבה יותר סרטים משהיתה זקוקה להם, והגישה חשבונות בלי־להמתין להחלטה המצרית אם להקרין סרטים אלה ואם לאו.

בצורה זו הצליחה החברה השווי־צית לקבל 25,000 לירות מצריות ש־לא היו מגיעות לה, בין השנים 1964 ו־1966. מלבד זה היא הפקיעה ל־טובתה ערבות בסך 93,000 לירות שהופקדה בשוויץ על ידי הבנק ה־מצרי הלאומי.

הפרשה התברר בפני בית המשפט לבטחון המדינה.

הארולד וילסון יבקר בקרוב בבריה"מ

לונדון, 17 (ע"צ) — ראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון יערוך „ב־קרוב" ביקור רשמי בבריה"מ — על כך נמסר היום ממקור בריטי מוסמך. אותו מקור ציין כי יתכן שהביקור ייערך לפני חג המולד.

כזכור הסכים וילסון בחודש מאי להענות להזמנה שקיבל ממוסקבה. נושא הביקור נדון בחודש יום ד', כאשר נפגש ראש הממשלה עם שגריר בריה"מ ניקולאי לונקוב. עם זאת נודע כי טרם נקבע מועד ל־ביקור.

מצפים כאן כי וילסון ייצא גם ל־וושינגטון לפגישה עם הנשיא ג'ראלד פורד. ייתכן שהביקור בארה"ב ייערך לאחר ביקורו בבריה"מ.

שה"ח הצרפתי יבקר בלבנון ובירדן

פאריס, 17 (ע"צ) — שר החוץ הצרפתי ז'אן סובאניארג יערוך ביקור רשמי בלבנון מה־19 באוקטובר ובירדן מ־21 עד 22 אוקטובר.

זו הפעם הראשונה, ששר צרפתי עורך ביקור רשמי בשתי מדינות אלה.

בלבנון מצפים ששר החוץ הצרפתי ייפגש עם מנהיג המחבלים ערפאת.

הן בלבנון והן בירדן תידון בעייה הפלשתינאית בשיחות שהחוץ הצרפתי יקיים עם ראשי המדינות.

מצפים כי בירדן יקיים סובאניארג דיון על בעייה ירושלים.

צעיר מעזה טבע בכנרת

מוסטפה בן איסמעיל אלגמאל 10 מעזה, טבע ביום ה' בכנרת. מקרה ארע בשעות הבוקר כאשר הצעיר עם מטיילים מעזה לטיילה עיר העתיקה. הוא נכנס לשחות כנרת, ולפתע נעלם. חבריו הז־ את המשטרה זו גייסה צוללן משה אותו מן המים כאשר היה ללא רוח חיים. בסביבה אין כל לוט האוסר את הרחצה.

הודעת פוקד

- החלה ההתייצבות לרישום ולבדיקות חוזרות של המפוטרים משרות בטחון.
- חובת ההתייצבות חלה על גברים בגילים 18 עד 54 אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צה"ל.
- הודעה זו נועדה להקל על המתייצבים ולמנוע מהם טרחה ואיבוד זמן.

א. על המתייצב להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

ב. על המתייצב להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:
1. תעודת זהות.
2. תעודות צבאיות המעידים על מעמדו לגבי חוק שירות הבטחון.
3. במידת הצורך — מסמכים המעידים על מצב בריאותו.

ג. על המתייצב להביא עמו שתי תמונות פספורט.

✡ הקפדה על האמור לעיל תקל על הטיפול במתייצבים בלשכת הגיוס הארצית שבמחנה תל השומר, ותאפשר להם לקצר את תהליך ההתייצבות ולמנוע אבדן מיותר של זמנם.

יצחק ירון, אל"מ
ראש מרכז גיוס
פוקד

סטודנט(ית)! התנדב לשנת שירות קבע!

אוקטובר־1973 נקראת בצו קריאה
אוקטובר־1974 הנך נקרא בצו מצפונך

התאחדות הסטודנטים בישראל יוזמת מבצע התנדבות לשנת שרות קבע, המשלבת את טובת המדינה עם שמירת זכויותיו האקדמיות של הסטודנט המתנדב.

עיקרי ההסכם:

1. בשנת שרותו של הסטודנט בצבא הקבע יהיה זכאי לקבל אותם תנאי שרות להם זכאים משרתי קבע אחרים.
2. עם תום שנת השרות, ישוחרר הסטודנט־המתנדב מתשלום שכר לימוד למשך שנה אחת, ויקבל מילגת קיום חודשית במשך שנת הלימודים תשל"ו.
3. חייל הזכאי להסבות בשנת הלימודים תשל"ה מכח תחולת חוק החייל המשוחרר עליו, והתנדב לשנת שרות קבע, זכאי להעביר זכות זאת לשנת הלימודים תשל"ו.
4. סטודנט שעמד בבחינות הקבלה / מעבר באחד המוסדות להשכלה גבוהה לקראת שנת הלימודים תשל"ה — תוצאות בחינותיו תוכרנה לגבי שנת הלימודים תשל"ו.
5. המוסדות להשכלה גבוהה יאפשרו לסטודנטים מתנדבים לקצר את משך לימודיהם לקבלת התואר, ויכתרום כמקצועות השלמה, בהתאם לכישוריו וליכולתו של כל סטודנט ובהתאם לדרישות האקדמאיות של כל מוסד. פרוט הקלות אלה יפורסם בקרוב, בנפרד, בכל מוסד להשכלה גבוהה.
6. סטודנט המתנדב לשנת שרות קבע, כאמור, יפנה לענף אקדמאים במנהל הסגל, צה"ל. טלפון — 721074, 215155, 721390.

פרטים נוספים:
התאחדות הסטודנטים בישראל
רח' רייגס 3 ירושלים (טל. 02—528525, 02—524124)

אגודות הסטודנטים בקומפוסים

התאחדות הסטודנטים | המוסדות להשכלה גבוהה | צבא הגנה לישראל

משרד הסעד | עירית ירושלים המחלקה לחנוך | משרד החנוך והתרבות

המכון להכשרת מדריכי נוער מודיע על:

רישום מועמדים ללימודים לקראת התואר „מדריך מוסמך" (מחזור ו')

מתקבלים: ירושלמים בני 21—32 בעלי השכלה של 12 שנות לימוד. יועדפו מועמדים בעלי נסיון קודם בהדרכת נוער.
במקרים מיוחדים יתקבלו גם מסיימי 11 שנות לימוד.

הלימודים: הלימודים במכון נמשכים 15 חודשים, ברציפות. בשעות לפנה"צ יתקיימו השעורים העיוניים ואילו בשעות אחה"צ יועסקו התלמידים בעבודה מעשית מודרכת.
במשך תשעה החודשים הראשונים יקבלו תלמידי המכון מלגה חודשית בת —.150 לירות. בששת החודשים הנותרים יועסקו בהדרכת נוער בשכר (במשרה חלקית).

הסמכה: בוגרי המכון אשר יעמדו בבחינות הגמר יועסקו בעבודת הדרכה בבתי הנוער בירושלים (או במסגרות דומות) בתנאי שכר השווים לאלה של מורה מוסמך.
לתלמידים שיזכו להערכתו החיובית של הפיקוח, יוענק התואר „מדריך מוסמך" בתום שנה אחת של עבודה מעשית.

רשום ופרטים: במכון להכשרת מדריכי נוער שליד המדרשה לעובדים חינוכיים סוציאליים, רח' בית הערבה 7, ירושלים.
טל. 37838 ; 85912
שעות המשרד במכון 14.30 — 08.00.

בלגיה מסבירה הימנעותה בהצבעה

בריסל, 17 (עסס"א) — בגילוי דעת, המסביר את המנעותה של בל־גיה מהצבעה בעצרת האו"ם בעניין הזמנת אש"ם, הזהירה היום ממשלת בלגיה, כי צורת הניסוח של החלטת האו"ם פוגעת מראש בדיון שיערך בעתיד בבעייה פלשתין בכך שהיא מצביעה על הפלשתינאים כצד ה־עיקרי המעורב בסכסוך המזרח ה־תיכון.

„הכם הפלשתינאי איננו הצד ה־יחיד. אלא אחד מהצדדים" — אמר דובר מיניסטריון החוץ. „אין לשכוח את האינטרס של ישראל בשאלה זו" — אמר.

הוסיף כי בלגיה נמנעה מהצבעה גם בשום שנוסח ההחלטה מגדיר את אש"ם כנציג היחיד של העם הפלשתינאי, תוך התעלמות מארגו־נים אחרים, המייצגים גם הם ה־פלשתינאים.

עוד אמר הדובר, כי מסורת האו"ם קובעת שבדיוני העצרת משתתפים רק נציגים של מדינות חברות, וכי מן הראוי היה להזמין את אש"ם לוועדה המדינית של העצרת, אשר בה יכולים להשתתף גם נציגים שאינם חברים.

אנדריי סונטי מגנה צורת ההצבעה של צרפת

פריס, 17 (עסט"א) — נשיא אגודת ישראל—צרפת, אנדריי סונטי, מתח ביקורת על הצבעתה של צרפת ב־עצרת הכללית של האו"ם, בעד הז־מנת הארגון לשחרור פלשתין להש־תתף בדיוני העצרת על הבעיה ה־פלשתינאית.

מונטי, מיניסטר לשעבר, גינה במיוחד את העובדה שצרפת לא דב־קה לרוב מדינות אירופה בהמנ־עות מהצבעה, „אם אמנם חששה כל כך מפני התרעומה של הערבים".

בריטניה שיגרה 600 חיילים נוספים לצפון אירלנד

בלפאסט, 17 (יופי"ע, ע"ר, ע"צ) — בריטניה החישה הי־ום תגבורת של 600 חיילים לצפון אירלנד, אחרי 48 שעות של מהומות דמים, כמחי בלא הפגנות־רחוב נגד המדיניות הבריטית של מעצר קיצוניים קאתולים ופרוטסטנטים בלי העמדתם לדין.

מקורות צבאיים אמרו כי בואם של החיילים החדשים — ביניהם 100 חבלנים — העלה ל־15,600 את מס־פרם של החיילים הבריטים בבחוז.

המזכיר לעניני צפון אירלנד, מר־לין ריס, הפסיק התייעצויות אינטנסי־ביות עם יועצים לעניני בטחון ד־טס ללונדון כדי לדווח לראש ה־ממשלה הארולד וילסון על המצב.

המשטרה מסרה כי 7 אנשים נפצעו בירייה בבלפאסט. כן נמסר על מעשי אלימות אחרים בלונדונדרי ובמצרים אחרות.

רצחה את בתה התינוקת

משטרת בית שמש עצרה אתמול אחר הצהרים אשה בת 24, תושבת העיירה, כחשודה ברצח תינוקתה בת החודש.

לדברי המשטרה, חנקה האשה את התינוקת בעזרת שרוך ארוך. לאחר שעשתה זאת, הוציאה את בעלה ה־עובד באחד המפעלים בעיירה, אולם הוא מצא את התינוקת ללא רוח חיים. לזוג ילד בן שלוש ועצי ש־נים.

נס מוניציפלי של המפד"ל דחה
צעת הקיצוצים בתקציב המוה"ד

ם ראשי עריה והמועצות ...ות הברי המפד"ל זומן ...ירי ע"י המחלקה המוניציפ... במפד"ל.

...יבה נדונה הצעת הקיצוצים ...בי המועצות הדתיות. הכנס ...הצעה זו שהועלתה על־ידי ה־ לשלטון מקומי בסמכה כי ...תים הדתיים שהמועצה הדתית ...קת הן חיוניות וחשובות לכלל ...שים של הרשויות. נקבע כי ...יב הנוכחי של המועצות ה־ ...הוא כבר מצומצם דיו ואינו ...ביום ישר להיקף השירותים ...צוה הדתיות בעניקות. ...יכן נדונה שאלת הקשרים עם ...לשלטון המקומי. הוחלט כי המפד"ל במרכז לשלטון מקומי ...צעת השרים בין נבחרי ה־ ...לבין המרכז. ...אהרן אבו־חצירא, ראש עירית רמלה. הציע להקים ועדה המורכבת מנבחרי המפד"ל המכהנים כראשי ...צים ומועצה דתיות כטעם המפד"ל, כדי שהיא תדון באופן קבוע בבעיות מוניציפליות.

הכנס נוהל ע"י ראש המחלקה ה־מוניציפאלית הרי אשר לוימי ד׳ הכשנה לו — שמעון טסלר.

שמות לרחובות ע"ש שזר ובן־גוריון בבאר שבע

הועדה העירונית לשמות בעירית באר שבע החליטה לקרוא שמות רחובות ע"ש דוד בן־גוריון וזלמן שזר.

שמו של פועלי הבנין בעיר יוסב ל"רחוב זלמן שזר".

דרך הגדולה בעיר תיקרא ע"ש דוד בן־גוריון, ביום השנה למותו בעוד כחודש.

נחשפה גדר המוכיחה הימצאות ביה"ק בהר־הזיתים בדרך יריחו

מאת כתב "הצופה" בירושלים

גילוי משמעותי המוכיח את העובדה כי בית־העלמין היהודי בהר הזיתים נמשך בדרך יריחו הוכח אתמול עם חשיפת הגדר המקורית של הקיפה את בית הקברות של הר הזיתים בדרך יריחו.

הגדר שנחשפה היא קטע מהלוקה "קהל חסידים" בה מצוים קבריהם של בעל "אור החיים" ובעל "פרי חדש" וכן רבים מגדולי ירושלים. הגדר נבנתה בתקופה הטורקים ל־אחר שאלה סללו את דרך יריחו בתוך בית־העלמין.

קטע הגדר שנחשף נמשך לאורך עשרות מטרים ובצידו נתגלו קברות רבים.

בין השאר נתגלה במהלך החפי־רה אשר הירדן ליחוה במחלוקת ציבורית כי מתוך לבלוק "אינסר־קונטיננטל" היתה חלקת קברות יהודית הוהה, כי בעלי המלון עצמו ל־פתוח ב־2 הבירוח העליונות של ה־קבריות ה"ח"כה להברה הקדישא של כוללות הביד וגליציה.

בקברות אלה אשר סופחו לשטח המלון נכללו בין השאר קברים של ראש אבות בתי הדין בירושלים לפ־ני כספר דורות הרב נפתלי דעולס־כהן וכן של הרב זאב דב סלונים מחברון.

בקבוצת שעבר הוקם ועד של קרו־בי וצאצאי הנפטרים הנקברים לגדר לאלהר את הסכה ולאפשר הקמת מצבות.

הרצאות סיכום בימי־עיון של משרד הדתות בניר־עציון

מאת סופרנו בחיפה

המועצות הדתיות הם ההחום ה־רגוש ביותר בעניינים של יהדי עבר זה בארץ למרות שזה תחום פעולה רגיש בציבוריות הישראלית — אמר מר י. קלמנוביץ המנהל על ענייני העובדים במשרד הדתות בהרצאה על זכויות עובדים, ענייני שכר תקנים ועבאליה של עובדי המועצות הדתיות, בבמסגרת ימי העיון הנער־כים מטעם משרד הדתות בניר־עציון.

ביום האחרון של ימי־העיון את־מול ההקירים רב ביוח על נושא יחסי העבודה בהשתתפות ראשי מחיקה בנציבות שרות המדינה, נציגי מרכז השלטון המקומי בהסתדרות הפקי־דים.

יו"ר המועצה הדתית בירושלים ג. שרייבר הירצה על הסברה ויחסי ציבור במועצות הדתיות.

בהרצאה הסכום קרא מר דב קנוהל מנהל המחלקה למועצות דתיות "120 המשתתפים בימי העיון בכל הארץ לשפח את השירותים הדתיים המהווים כיכד חייבי במערכת החיים הציבור ריים בארץ.

על מבנה הקהילה בישראל הרצה ד"ר פנחס שיינמן ראש חבר המועצה הדתית.

בתום ימי־העיון הביעו משתתפיו שביעות רצון מהמגמה החדשה של למוד ועיון בנושאי עבודה ובעיות הנערכים מטעם משרד הדתות ב־שתוף ראשי המועצות הדתיות בכל הארץ ובעלי הפקידים אחרים.

מאסר וקנס לנאשם בתאונה קטלנית

שליחה הדיני מאסר בפועל, ו־1000 לירות קנס ושלילת רשיון הנהיגה ל־3 חודשים — הוטלו את־מול בבית המשפט לתעבורה ב־חיפה על נהג שנמצא שהודיע בגרי־מת מותם של שני נערים, בתאונת דרכים קטלנית שאירעה בסוף חו־דש כדרס אשתקד.

הנאשם, שמואל מלכה, בן 26, תושב חיפה, הובא לדין לאחר שפגע באליהו חיון יהיד מכון, בני 13, כ־אשר התגיהדו ליד עגלה ברחוב קיבוץ גלויות בחיפה בשעה לילה.

שופט התעבורה, י. הופר קבע ב־פסק הדין, כי הנאשם פגע בנערים עקב חוסר זהירות ואי הבהגה בהם.

מת ראש עירית חדרה לשעבר יצחק וידרקר

יצחק וידרקר — ראש עירית חד־רה לשעבר — מת ביום ד׳ בלילה בבית החולים הלל יפה בחדרה בגיל 65 לאחר מחלת־לב ממושכת.

המנוח היה יליד פולין, פעיל ב־התאחדות ההלוץ בעירו. בא לארץ ב־1935 והשתקע בחדרה. נבחר ל־ראש העיריה ב־1954 וכיהן בתפקיד זה 11 שנה, עד 1965. בשנים האח־רונות היה חבר מרכז מפלגת הי עבודה.

לוויתו תצא היום ב־12 בצהרים מביתו. הניח אשה, בנות ונכדים.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל—הפוהב"צ — בנ"א

ביום ב׳ ה׳ חשון (21.10) ישיבה הא עובדי ע.ה.א. בבשרדי הסניף אחד העם 108. סדר היום בהזמנות.

ביום ג׳ ו׳ חשון (22.10) ב־7 ב־ערב ישיבה דרופה בשרדי הפוהב"צ אחד העם 108 בענין גני ילדים ובתי ספר ממלכתיים דתיים. ישתתף: עו"ד ה. פ. בסוק — סגן ראש העיר והציג מרכז החנוך הדתי — מר שמואל גינות.

תנועת האשה הדתית לאומית

ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פרשת השבוע — הגב׳ עליזה אנסי. עיונים בתפילה הגב׳ שושנה הולצברג. ב־בית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא. עונג שבת בגבעת שפירא. ביום וסעודה שלישית בביתה של הרבנית ויזנר, רח׳ בר כוכבא 6. פרשת השבוע ע"י הרבנית חנה גרוסשטיין.

בבית הבוברה רח׳ קק"ל 8 — צער ע"י המורה הגב׳ שושנה בהם, בכל יום רביעי בשעה 7.00.

תל־אביב

השבת יתחדש שעור תנ"ך לחברות בצפון ת"א בבית־כנסת סמכ"ס ב־שעה 11.15 לפנה"צ. המרצה: הרב יהודה לנדאו.

חוג הנך באזור הדרום יתחדש ביום א׳ ד׳ מרחשון (20.10) בשעה 8 בערב בבית עולמית אריכה (סלמה 107). החוג יתקיים באופן קבוע כל יום א׳ בשעה ובמקום הנ"ל.

חוג גני: ביום שלישי ו׳ מרחשון (22.10) ב־7.30 בערב בבית סימן ורח׳ שרה 38, בהשתתפות הרבנית הגר. הנושא: עניני דיומא.

חוג דורמבוס: ביום ג׳ ו׳ מרחשון (22.10) ב־7.30 בערב בבית הה׳ שושנה קרן (פרץ חיות 29). הרצאה: מרדכי סרופר, אברהם אבינו ונח.

הוג נתנון: ביום ג׳ ו׳ מרחשון (22.10) בבית הה׳ פריהאן (בירון 4) ב־8.30 בערב. הרצאה: הה׳ פריי־האן: רשמים על יהודה רוסיה.

הוג הרבנית גורן: ביום ד׳ ד׳ מר־חשון (23.10) בבית הה׳ צילה אבי־צדק (בלוך 10) ב־8.30 בערב המרצה: ד"ר הן: התנהלויות.

המחזור לקיבוצה הברתית של עולים

תל־אביב: בליל שבת — בכפון עולים "קסם" — ענג שבת ע"י החזן יוסף זיו. בבית ברדצקי — מסיבת ענג שבת בהשתתפות הצופים ה־דתיים. המארגנת הרבניה ספיר.

בשבת — בסניף הפוהמ"ז ב־4.30 אחה"צ המרצה: יעקב רוזנברג.

בקריה שמואל — היפה, בשעה 11 לפנה"צ בבית הכנסת לנוער, המרצה הרב קליינמן — על פרשת השבוע.

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביכנ"ס הפוהמ"ז בבית ההגנה (החלוץ 59) בשבת ב־7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י כנהם הכר, בשעה 10.30 שיעור ברמב"ם ע"י מאיר אורין.

בכל יום ו׳ ב־8 בערב שיעור ב־גמרא ע"י הרב ג. ראטה.

בביכנ"ס בשכון הפוהמ"ז בקרית אליהו בשבת בשעה 10 שיעור בגמרא ע"י יצחק לבנה, אחה"צ שיעור ב־גמרא ע"י ישראל פולקביץ. בכל יום השבת לפני הפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת ליטוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביכנ"ס המרכזי בק׳ אליעזר ב־שבת בשעה 3.30 שיעור ברמב"ם בהדרכת דוד אוירבך. ביום א׳ ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום ה׳ שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת דוד אוירבך.

תיקון

בכותרת על פתיחת מושב החורף של הכנסת, בעתוננו אתמול, נפלה שגיאה וצריך להיות: "ביום ב׳ פתיחה וכו׳".

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול (אלנבי 110)

השבת יעבור לפני התיבה החזן מר חיים ספירא. ערבית 5.00, שחרית 8.00.

בכל יום ב׳ — השעור בתלמוד בשעה 7.15 בערב. מגיד השעור מרדכי צבי רובק.

ב"אהל־שם"

ב־10 י. סברסקי — תנ"ך: ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד; ב־4 ב־מסיבת "עונג שבת" הרצה גב׳ מילכה אורינובסקי: "המחזה המודרני ב־ספרות העולם". הפוהב: יו"ר "אהל־שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת "אהבת־חסד"

השיעורים מתקיימים בבית "אהבת־חסד" (נחמני 61) ב־8 בערב, כ־דלקמן:

בליל שבת מסיבת "עונג שבת" ליד שלחנות ערוכים, בהשתתפות רבנים וחזנים אורחים.

יום א׳ שיעור בגמרא — ע"י משה בירמן; יום ב׳ שיעור ב"עין יעקב" — הרב משה ברנשטיין; יום ג׳ שיעור ב"תנ"ך" לחוג נשים — הרב שמעון כרנקל; יום ד׳ שיעור "ברמב"ם" — הד"ר יהודה מוריאל.

ההילולא של האדמו"ר קלונימוס קלמן שפירא הי"ד

במוצ"ש בבית מדרשו של האדמו"ר ר׳ אלימלך שפירא שליט"א, תל־אביב הרצל 78, בשעה 7.30.

ההילולא של האדמו"ר מסוקולוב זצ"ל

השבת מתאספים חסידי סוקולוב וקוצק תלמידיו ומוקיריו להתיחד עם זכרו, בבית־הכנסת דחסידי סוקולוב וקוצק, רחוב ברדיטשבסקי 3. זמן התפילה בשעה 9.00 בבוקר.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד "יבנה—בנה־ישראל"

התפילות בכל ליל־שבת לפני זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 7.30 לפני התפילה שעור בתלמוד על ידי המורה הרב ישעיהו נגר. ב־8.15 תפילה הצובדים לפני התיבה הם בני־נוער, לפני קריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

בבית הכנסת "נשמת חיים" (החלוץ 14)

ב־4 אחה"צ ידרוש הרב רפאל סולידאנו על הנושא פרשת השבוע וענייני היום.

ירושלים

ב"היכל שלמה"

השבת ב־3.30 אחה"צ, יתקיים ה־שיעור ב"פרשת השבוע לאור יסודי" מטעם ארגון והיקי התנועה. הרצאה: ר׳ ברוך דובדבני, חבר המרכז ה־עולמי וראש המחלקה לחינוך תורני.

שיעור ברמב"ם

ביום א׳ ב־8 בערב השיעור ה־שבועי ברמב"ם, הלכה מלכים, מאת הרב חיים ציפורמן. הקהל מוזמן.

באספת ארגון עולי ארצות המערב

הרב אריה בינה, ראש ישיבת בני־עקיבא "נתיב מאיר" בירושלים, ר מיסד ישיבת הכותל וישיבת רמת הגשמים, יהיה אורחו של "ארגון עולי ארצות המערב" באספתו הכל־לית שתתקיים ב־8 ב"היכל שלמה". הרב בינה ירצה על: "לימוד התורה ובטחון המדינה".

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ליל־שבת: אברמוביץ, המלך ג׳ורג׳ 21, טל. 224972; אל־קודס אלכברא, הרון אל רשיד, טל. 283333. שבת: ד"ר פרקס, הפלמ"ח 28, טל. 36084. מוצ"ש: בית וגן, הפסגה 59, טל. 535626; אל ארז, באב אל זהרא, טל. 282683.

תל־אביב: ליל־שבת: פרנקל, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 28, טל. 223721; יאני, רח׳ יהודה הלוי 67, טל. 612474. שבת: צפון, רח׳ יהודה ה־מכבי 33, טל. 449995; יאני, רח׳ יהודה הלוי 67, טל. 612474. במוצאי שבת: הנביאים, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 72, טל. 286740.

בת־ים: ליל־שבת: בלפור, בלפור 90. שבת: צורא, בלפור 135.

חולון: ליל־שבת: אסותא, סוקו־לוב 4. שבת: נאות שושנים, גאולים 44, נאות שושנים.

רמת־גן והסביבה: שישי: הכנן, ביאליק 30, טל. 723674. שבת: גרמנה, ביאליק 50, טל. 722237.

בני־ברק: בליל־שבת: רפואה, רבי עקיבא 62. שבת: נהמיה, נהכיה 2.

פתח־תקוה: בליל־שבת: הירקון, שטמפפר 24, טל. 910946. שבת: ברכה השרון, חובבי ציון 40, טל. 911078.

הרצליה והסביבה: שישי: דיר ברנזקר, סוקולוב 28 הרצליה. שבת: קרמר, סוקולוב 18, הרצליה.

נתניה: בליל־שבת: הדסה, הר־צל 24, טל. 22243. שבת: הכנן, ויצמן 13, טל. 23866.

באר־שבע: הנגב, קק"ל 108.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורנע טל. 224132
שבוע 3
הכל למען פיס

אורי:
ללא מעצורים

הבירה
נער הטלפון

ארמון
שבוע 3
חמים וטעים

מיטשל
שבוע 8
צ׳ילי וחצי

סינרמה
שבוע 8
צ׳ילי וחצי

חן
שבוע 12
ירח של נייר

חיפה

ארמון
ירח של נייר

עצמון
שבוע 2
מגרש השדים

רון
שבוע 2
הכל למען פיס

חי
שבוע 2
סלוטר מכה שנית

אורלי
שבוע 17
העוקץ

פאר
שבוע 7
צ׳ילי וחצי

אורה
פרנק סרפיקו

מיר:
שבוע 2
מגרש השדים

אמפי־תיאטרון
שבוע 2
הזהרו אנחנו עצבנים

תל־אביב

אסתר
שבוע 3
מגרש השדים
(רק למבוגרים)
בימי חול: 4.30—7.00—9.45

גורדון
בלדה לשועל

גת
שבוע 4
אמריקן גראפיטי

דרייב אין
האתלט הגדול בעולם
בשעה 7.15
שבוע 2
בשעה 9.45
בסבך האימה

פאר
שבוע 5
תורה במרסי.

לוח הצופה

* פיליפ הקונה רהיטים, אנטי־קות, פרוזידריים ריהוט משרדי וכל חפצי בית אהרים. טלפון 864938, בערב 876852.

● נישואין: פרסי: מורה רייק 30/166 נאה נחמד ומבוסס באוד (ממורה) הרצינית! נאה וחמודה רוחקה משכילה מסורתית דתית, ל־ת.ד. 37542 תל־אביב.

● מרכז מכונות גילוח השמליות תקון, מכירה, חלקים, צעצע, ביאליק 12 רמת־גן 736164.

"סלה" ממונה להזנות

ההרשמה הלימודים בימי ראשון ורביעי בשעות 6—8 בערב "בילו" רוטשילד 124, תל־אביב.

● לדתיים המחפשים חברה אויר ואוירה נציעים 2 חדרים + הול גדול ומואר + דוד שמש כיוונים צפון ודרום, הפלמ"ח תל־אביב מ־16.00—21.00 30948.

● בהזדמנות למכירה 3 חדרים + הול ק"ד בקרית הרי"ם לוין בתל־אביב 790608.

● פרטי 28/175 רווק אירופאי מעוניין בהיכרות דתית נאה ת.ד. 37006 ת"א (דני).

● דירה 4 חדרים, ברמת אביב ת"א, שיא הטכלולים. קומה 3 ב־בעלית, לטלפון: 02—35102 ב־שעות 9—12 לפנה"צ.

● בבני ברק רח׳ אבטליון, דירה מפוארת (בשכר חודשי) 3½ חדרים, הסקה מרכזית, ארונות קיר וריהוט חלקי, טל. 234867.

לוח ירושלים

● הדר פרוחם לבחורה דתית, תנאים מצוינים. טלפון: 02—35792.

● למכירה במקור־ברוך 2½ חדרים, ק"ב בן־מתתיהו 10, מ־2—4 אחה"צ אלוהף.

● נותרו מספר מקומות להל־מידי אקורדיון אצל מורה מנוסה חורדית. ירושלים 286641.

● בירושלים למכירה 3 חדרים בשכונת תל ארזה 02—533604 בערב.

● ביתמן הלבישה, יחוב יפו 47, ירושלים. המכירה הכללית במ־שכת, 20% הנחה על בגדי הקיץ ההורף. מבחר הליפות ובעילים ללא שעטנז.

● בירושלים דרושה עזרת ל־מנהל חשבונות במשרה מלאה. רצויה בעלת נסיון. טלפון 02—64548.

● בגבעת מרדכי להשכרה דירת 3, טלפון 289133.

● בקרית משה בהזדמנות. דירת 2 גדולה + מרפסת. רחוב רייגס ד/8 כהן.

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

מכניסה לחיילי בזייל חפשית

● 15.10 ● 19.10 ● 21.10
23.10 ● 26.10 ● 28.10
הרוזנת מריצה ● קלמן

ת"א 29.10 ●
לוצ׳יה די למרמור

16.10 ● ריגולטו ● ורדי

20.10 ● לה טראויאטה ● ורדי

28.10 ● לה בוהם ● פוצ׳יני

31.10 נישואי פיגארו ● מוצרט

כרטיסים: אלנבי 1 טל. 57227

היום

יום ששי, ב׳ חשון תשל"ה, 18.10.74

פ׳ נח

הפרק: יהושע יט—כ; המשנה: כלים י, א—ב; הדף: בכורות יד; ההלכה: או"ח תיט—כ, א—ב.

בשבת

הפרק: יהושע כא—כב; המשנה: כלים י, ג—ד; הדף: בכורות טו; ההלכה: או"ח תכא—ב, א—ב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00 ; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45

רשת א׳

08.10 "לעזרים בהולילמים". 09.05 מתקי־לנפה ההוזרה הפיפונות להולים. 11.15 להילדיים בבקרים היהודיים. 11.50 דייר וזכור. 13.05 "הבצרה בהי רבים". 14.10 לאב לליל להילדים הגדולים. 15.05 "שבת שבהי — פרבה "בהי". 16.11 רגע של עברית. 16.11 הבורה החיבה.

רשת ב׳

08.55 "בעקבות ההיסטוריה" — שבת ד׳ ברבים בסתהרות. 10.05 "מאן בבית". 12.05 "בהיבב יהבי" — בצדר לעובר ר׳ 12.30 ירים בסלבה. 13.05 "ב־חצי היומי" — סובונים ובעיבות. 14.10 "ד׳ ארכבי". 16.10 רגע של עברית. 16.11 "אמצים נביאים" — שירים וצרקי קריאה לבוא שבת.

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 דייר עם שיר. 09.55 לצולם לא אכבה. 10.05 הכיס והעיבה. 10.55 בילה בכ־יש. 11.55 הקולות שבאהובי הסיפור. 12.05 יומן הצהריים. 12.25 בתב בצהרים. 12.55 הנקודה היהודית. 13.05 סיפורי פובר. 14.05 בשלבו — בבצר הפזמונים הצב־ריים. 16.05 כצה הבן — ובכיתוב של יהורב באוון. 16.55 הסברת השבת.

טלוויזיה כללית

15.00 הקסם השחור: "הימאי". 15.25 שירים לבוא שבת שירים והיתוח על פרשת השבת.

טלוויזיה לימודית

08.15 העבה ד׳. 09.05 ביאוגרפיה ל׳. 09.25 פרקי ספרות ד׳—ה׳. 10.00 ביולוגיה י׳. 11.05 ביולוגיה ט׳. 11.25 כימיה ל׳. 12.50 בזלזו לבלה. 14.00 הבפר הקטן — טיפור לקטנים. 14.20 עבי אפריקה — בן הבדה עבים ארצות. 14.40 מותר להבים — הורך וציור עם יוסי סטון הקו היושב.

במוצ"ש

רשת א׳

18.40 רונבות ספרותיות. 19.05 יומן השבת — בהורה שניה. 19.50 פרקי היום בתנ"ך: יהושע, פרקים כ"א וכ"ב. קריאה בפי יוסף ידין ועיונו כאם ד"ר ירהושוואל ברבונ "עורן ספורו". 20.05 "ספרי טלי". 21.05 "הבדלה" ו"בלוה מלכה". 22.05 "עירב בזכירות הבה בשבת". — קיבוים שבת עם בתרים והמרים. 23.05 "פוטרי כה לבאות בכקפתה". 00.10 רגע של עיר.

רשת ב׳

21.05 כשירי הבבים. 21.45 "ממצאי כאוריפי". 22.05 "לא כל ים שובבים". 23.05 "רדיוכל" — מובונים בשקיבוב.

גלי צה"ל

19.05 מבבו אריך. 20.05 כרצונכם — בבשורים לפי בקבוח. 21.05 כבוחת פסורת. 21.35 מגבונים בהבוך סיכים והבוחה כושר. 22.05 שירים עולמים. 23.05 בגוא נהדר — עם נתן זהבי. 23.53 שיחתנו של הבורה בן עמי צורטשטיין. 00.05 יומן חצות. 00.30 כבר אחרי חצות.

טלוויזיה כללית

20.00 הבבדילה בין קודש לחול, עם יהכת "סלהבת" קריין: פבוס קוהן. 20.30 בגב להבבות. 21.00 אירובה־חיזון. 22.00 בגב הבובה. 22.40 טכנקר של ים. — חדשות.

יצאו גנרע"י אויר

ראשי הארגון הבינלאומי של גדנע"י אויר סיימו אתמול לפני ה־צהריים את ביקורם בישראל ויצאו את הארץ במטוס מיוחד של חיל ה־אויר הישראלי.

מודעות משפחתיות מאזור חיפה
ניתן להעביר גב טלפונית
חיפה 718018
שרות עד חצות

תיאטרון ישראל

19.10 במוצ"ש

הבימה:

הצגות בכורה
משע יום ארוך —
תל־אביב האולם הקטן
בו, גו יולים
תל־אביב האולם הגדול

הבימרתף:
9.00 — ...

הקאמרי:
שלשמכות — תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה:
משפט פום — חיפה ב־8.30

הצפה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, המערכת והמנהלה: ...הדי יואל, תל־אביב, רח׳ המסגר 66, טל. 35421, ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח׳ בן־יהודה 3, ת"ד 1146, טל. 35609 ✱ סניף חיפה רח׳ ארלוזורוב 3, טל. 663628 ...חיא, יחי המסגר 66, טל. 31554

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות המתפרסמות

הצופה 3

יום ששי, ב׳ חשון תשל"ה, 18.10.74

צמר לסריגת־יד ומכונה
חסכי 20% קני באמפיסל

והסיבה היא...

אמפיסל קונה כבויה עצומות של צמר ישר מרב בתי החרושת לחוטי סריגה .... ללא סיטונאים! (השנה למעלה מ־10,000 ק"ג!).

אי לכך המחיר שאנו משלמים (לצמר מאיכות מעולה) הוא לפחות 20% פחות מחנויות אחרות — והסכון זה מתבטא במחיר של 20% פחות ללקוח!

המבחר הגדול ביותר בארץ יותר מ־500 סוגים וצבעים של צמר וחוטי סריגה

הוראות סריגה ניתנות בכל חנות אמפיסל

אפולו צמר סינטטי־לכל המשפחה ~~3.95~~ ל"י 2.95 רק אצלנו... ל"י

רונית אקריליק ניילון מחיר רגיל 2.95 ל"י 1.95 ל"י הצעה מיוחדת!!

אנגור להיט העונה!! בצבעים מרהיבים ~~3.95~~ 2.95 לבדור

מבצע שטיחים! לעבוד עצמית ✱מבחר ענק של דוגמאות ומידות לסלון וחדר השינה

צמר לשטיחים 100% החל מ־99 אג׳ לכדור

ארנון בצבעים מרהיבים ~~3.45~~ 2.45 מחיר ללא תקדים!

אמפיסל
הרשת הגדולה ביותר לחנויות צמר בישראל!

תל־אביב: רח׳ המלך ג׳ורג׳ 62; רח׳ אלנבי 98; אבו, רח׳ הגליל 9, תחנה מרכזית. ירושלים: רח׳ יפו 43; רח׳ המלך ג׳ורג׳ 21. חיפה: רח׳ הרצל 31. נתניה: בהט, תחנה מרכזית ורח׳ הרצל 7. רמת־גן: רח׳ ביאליק 29. רמת־יצחק: עוזיאל 43. פתח־תקוה: אמפיסל, אשכנזי 3. חולון: רח׳ סוקולוב 66: מרכז מסחרי קרית־שרת. ראשון־לציון: רח׳ רוטשילד 45. רחובות: רח׳ הרצל 194. רעננה: רח׳ אחוזה 109. הרצליה: רח׳ סוקולוב 16. גבעת שמואל: מרכז מסחרי. חדרה: הנשיא 60. קרית שמונה: מרכז רסקו 76. נהריה: ריבנסל, רח׳ הרצל 77. באר־שבע: רח׳ הרצל 66. אשדוד: רח׳ שבי ציון 127. אשקלון: אמפיסל, רח׳ הרצל. קרית־גת: בנין רסקו 108. דימונה: אמפיסל, הרקל 35. ערד: אמפיסל, מרכז מסחרי. שדרות: כבר הנשיא 16. אילת: אמפיסל, מרכז התיירות החדש.

מרכז זלמן שזר להעמקת התודעה ההיסטורית היהודית

המחלקה להשתלמות עובדי הוראה משרד החינוך והתרבות הפיקוח על הוראת ההיסטוריה

מפגשי מורים להיסטוריה
יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי
יחידת לימוד ראשונה

✱ **מחוז ירושלים** — (במרכז זלמן שזר, רחוב חובבי ציון 4, ירושלים)

יום ראשון י"א חשון תשל"ה (27.10.74) — גלוי אהדה בין היהדות לבין העולם היוני־רומי
ד"ר אופנהיימר, אוניברסיטת תל־אביב.

יום ראשון ב׳ כסלו תשל"ה (17.11.74) — שנאת ישראל בעולם ההלניסטי־רומי
ד"ר משה ד. הר, האוניברסיטה העברית

יום ראשון כ"ד כסלו תשל"ה (8.12.74) — השפעת ההלניזם על יהדות בבל ומסופוטמיה
פרופ׳ משה בר, אוניברסיטת בר־אילן.

יום ראשון ט"ו טבת תשל"ה (29.12.74) — הוראת הנושא "יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי הספר —
מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

✱ **מחוז תל אביב והמרכז** — (בבית המורה, רחוב קפלן 8, תל־אביב).

יום שלישי י"ג חשון תשל"ה (29.10.74) — השפעת ההלניזם על יהדות בבל ומסופוטמיה
פרופ׳ משה בר, אוניברסיטת בר־אילן.

יום שלישי ה׳ כסלו תשל"ה (19.11.74) — גילויי אהדה בין היהדות לבין העולם היוני־רומי
ד"ר אהרן אופנהיימר, אוניברסיטת ת"א.

יום רביעי ד׳ טבת תשל"ה (18.12.74) — שנאת ישראל בעולם ההלניסטי רומי
מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

יום שלישי י"ז טבת תשל"ה (31.12.74) — הוראת הנושא "יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי הספר
ד"ר אהרן אופנהיימר, אוניברסיטת ת"א

✱ **מחוז הדרום** — (בבנין הספריה, חדר 310, אוניברסיטת הנגב)

יום שלישי כ׳ חשון תשל"ה (5.11.74) — היחסים בין יהודים לנכרים בסוף ימי בית שני
פרופ׳ שמואל ספראי, האוניברסיטה העברית.

יום חמישי י"ד כסלו תשל"ה (28.11.74) — הלניזם בעולמם של חז"ל
ד"ר משה ד. הר, אוניברסיטת הנגב

יום רביעי י"א טבת תשל"ה (18.12.74) — שנאת ישראל בבצורות הקדומה
פרופ׳ דוד פלוסר.

יום רביעי י"ח טבת תשל"ה (1.1.75) — הוראת הנושא "יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי" בבתי ספר.
גב׳ נעמי פרגי.

מחוז חיפה והצפון — (בבית העם ע"ש ש. פבזנר, רחוב פבזנר 5 (מרכז הדר) חיפה).

יום רביעי כ"א חשון תשל"ה (6.11.74) — שנאת ישראל באימפריה הרומית
ד"ר דוד גוטבלט, אוניברסיטת חיפה.

יום רביעי י"ג חשון תשל"ה (27.11.74) — הלניזם בעולמם של חז"ל
מר ישעיהו גפני, האוניברסיטה העברית.

יום רביעי י"א טבת תשל"ה (25.12.74) — יחסם האוהד של ההלניזם ליהדות
ד"ר דוד גוטבלט, אוניברסיטת חיפה.

א. מפגשי המורים יפתחו ע"י מר שלמה נצר, מפקח מרכזי על הוראת ההיסטוריה במשרד החינוך והתרבות.
ב. כל ההרצאות מתחילות בשעה 8.00 בערב.

מורה, גזור ושמור מודעה זו!!

מכתב מן האהל

באוצר מנסחים את חוק מס ערך מוסף כדי להפעילו באפריל 1975

מאת סופרנו הכלכלי

האוצר עוסק עתה בניסוח חוק מס ערך מוסף, לאחר ששמע את הערעורים וההשגות על החוק, המקווים להביאו לאישור הכנסת עם פתיחת עונת החורף שלה. בכדי שאפשר יהיה להפעיל את החוק ב־1 באפריל 1975.

הממונה על מס ערך מוסף, מר מ. ברקת, שמסר על כך אתמול בדיון על המס שנערך בטעם המדרשה למינהל מיסודה של הסתדרות ה־פקידים, אמר עם זאת, כי ליום התחלת הגביה אין הסיבות האפשריות להפעיל את המס לאו דווקא ב־1 באפריל, אלא גם באמצע שנת הכספים.

הממונה על הכנסות המדינה, מר מ. נוידרפר, שהסביר בכנס את ה־דרכים הגדולים של המדינה המחיי־בים היקף כסים גדול, אמר שיש היום האטה תמורה מאד בכמה ענפים במשק. בבניה אף יש ירידה במחירים ונפסקה הקוניוקטורה והספקולציה בענף. ההאטה בצריכה הירידה ב־יבוא גותנים כבר את אותותיהם בגבייה מסים ולדעתו של הממונה על הכנסות המדינה ימשך הדבר ביתר שאת, כמו לא יוכנסו התחזיות של מכירה אגרות חוב.

בדברו על העלמות מס ציין מר נוידרפר כי 75 אחוזים מכלל העיסו־קים מנוסים בניהול חשבונות וכמות גבוהה מהשכירים. קיימת רק בעיה של כמה רבבות עובדים ב־מקצועות עבודה קטנים שבהם לא מנהלים ספרים ובן נותני שירותים שקיים בהם קשר ישיר בין נותן השירות והצרכן (שרברבים, רופ־אים, שיעורים פרטיים וכו׳). אולם, מצבנו טוב יותר מאשר זה של מדינות אחרות משום שבארץ יש זכות לדרוש בכל אחד הצהרת הון וכך לגלות הכנסות שלא הוצה־רו עליהן.

מר נוידרפר אמר כי באוצר יש תכנית להיטול העיסוקים בנפט (עיסקות נוספות, פרכיות וכו׳) אולם ספק רב אם בתנאים של היום, כשקיים מחסור בעובדים, אפשר להציע ביטול עיסוקים אלה.

מר ברקת עמד בדבריו על ה־יתרונות של מס ערך מוסף היכו־להכניס הרבה כסף — כ־4 מיליארד ל״י לשנה אם יוטל בשיעור של 10 אחוזים. המס חייב להיות בשיעור אחיד ועי״כ נפטר מהרבה עיוותים — אמר. הוא גילה כי על קבוצה קטנה של מוצרי מותרות ישאר גם ההבא מס קניה.

מצפים כי ... יהיו חייבים במס החדש ובהם יעסקו, לפי ההערכה, 700—800 פקידים. הני־מהם יבואו מעיזרור עובדים ממס קניה שיבוטל והיתר יגוייסו תוך שנתיים.

ד״ר ש. מישל, מאוניברסיטת ה״א ההזיר מפני שיעור לא אחיד של מס ערך מוסף. יהיה זה אסון אפילו אם ננהיג מס בשני שיעורים שונים — אמר. הוא הציע לא להפעיל את המס בשלב ראשון, תוך שנתיים־שליש, על הסקטור הקמעונאי.

פתח וניהל את הדיון ראנה השבון מ. סן.

שוד מזויין בחנות תכשיטים בתל־אביב

שוד מזויין, בוצע אמש על ידי גבר ואשה בחנות תכ־שיטים ברחוב סלומון פינת מולדת בתל אביב.

על פרטי השוד נודעו לכתב ע־תיים פרטים: בשעה 6.45 בערב כאשר בעל החנות, מר כוקס היה לבדו בחנות, נכנסו הגבר והאשה לחנות והאשה בקשה לקנות רצועה לשעון.

תוך כדי שיחה שלפה האשה אקדח ואיימה בו על בעל החנות. הלז לא איבד את עשתונותיו ועקר מידי ה־שודדת אל האקדח מסוג תופי.

הגבר שהיה עמה הצליח בינתיים לאסוף מהדלפק כמה שעוני יד יקרי ערך, והשניים נמלטו במכונית מ־דגם „כרמל״.

המשטרה, שהגיעה למקום, פתחה בחקירה, והחוקרים הרכיבו קלסתרון של השודדים. במקום ביקרו מפקד משטרת מחוז תל אביב תת ניצב אריה איבצן, מפקד מרחב הירקון, ניצב משה טיומקין, ראש לשכת ה־חקירות, סגן ניצב יעקב שביא ו־קצינים בכירים אחרים.

6 ספרי תורה עלו באש בשריפה בחולון

6 ספרי תורה עלו באש ב־שריפה שפרצה באור ליום ה׳ בבית הכנסת „כתר תורה״ ברית׳ הסנהדרין בחולון.

ב־1 בלילה לערך הבחינו השכנים בעשן הפורץ מבית הכנסת. אחד ה־שכנים פרץ לבית־הכנסת וראה ש־ארון הקודש ו־6 ספרי תורה בשרפים. רק ספר אחד ניצל. נתגלתה פריצה באחד החלונות וכנראה היתה זו הצתה בזדון.

ניסרי צופרים בעכו ובאשדוד

ניסוי צופרים יערך על ידי מפקדת הג״א היום בשעה 11.00 לפני ה־צהריים, באזורי עכו ואשדוד.

בסקרה של אזעקה אמת יושמעו צפירות עולות ויורדות.

הוכפל הגרעון במאזן התשלומים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

במחצית הראשונה של שנת 1974 הסתכם הגרעון במאזן התשלומים ב־1568 מיליון דו־לר, סכום הגדול פי שניים מ־אשר בתקופה המקבילה אש־תקד — מסר אתמול הדובר ה־לשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ההעברות החד־צדדיות הסתכמו ב־857 מיליון דולר לעומת 523 מיל־יון דולר בתקופה המקבילה אשתקד. אולם העברות אלו הן כדי מחצית בסה״כ ההכנסות במחצית השניה של 1973.

חובות המדינה גדלו במחצית ה־ראשונה של השנה ב־534 מיליון דולר.

באוצר קויים דיון על התקציב החדש

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הנהלת האוצר, בראשות שר האוצר יהושע רבינוביץ, קיימה אמש דיון כלכלי ב־הקשר להצעת התקציב לשנת 76 1975.

על הדיון לא נמסרו פרטים. צויין כי זהו דיון תקציבי רגיל לקראת הגשת הצעת התקציב לממשלה ב־חודש הבא.

מעצר לחשוד בקשרים עם „פתח״

צעיר בן 18, מעזה, אבוראר אבר־ג׳ברה, נחשד על־ידי המשטרה ב־קיום קשר עם ארגון ה„פתח״, הסת־נת הומרי נפץ בעזה, גניבת אקדח משוטר וביצוע עשרות פריצות ב־איזור תל־אביב.

החשוד הובא אתמול לפני שופט שלום בתל־אביב. חוקר המשטרה, רס״ל גבריאל חביב, ביקש לעצרו להמשך חקירת פעילותו הפלילית בת״א. לדברי החוקר, עצור הצעיר בעקבות החשדות על פעילותו בעזה, לפי צו של שופט בעיר זו.

השופט נ. בר הוצ״א נגד החשוד צו־מעצר ל־15 יום בקשר עם החש־דות המיוחסות לו בת״א.

סילווה זלמנסון קוראת להגביר את המאבק ליציאת היהודים מרוסיה

סילווה זלמנסון קראה אתמול בכינוס הנהלת הקונגרס היהודי העולמי בתל־אביב, ל־הפוך את המאבק למען יציאת היהודים מרוסיה למאב־קם הכלוכד של 13 מיליוני בני העם בעולם.

בהופיעה בכינוס כאורחת הנהלת הקונגרס אמר גב׳ זלמנסון, כי הצד הקשה ביותר במאבקם של פעילים היהודים בבריה״מ הוא ההתפסות להתושה של מאבק באפלה. מכאן שכל ידיעה וכל סימן חיים של הש־הסות במאבק זה, הן בישראל והן במדינות אחרות בעולם, מהווים ה־רמת דם חיוני לכח המאבק היהודי בבריה״מ.

אסירת־ציון לשעבר קראה לגייס את כל הכח שברשותנו ולא להחד־ביש שום הזדמנות ושום דרך אפ־שרית לסייע בשחרורם של אסירי ציון מן הכלא הרוסי.

יו״ר ההנהלה הישראלית של ה־קונגרס היהודי העולמי, מר יצחק קורן, אמר בדברי תשובה כי הקונג־רס יתרתם לכל מאבק אפשרי לשח־רור אסירי ציון.

לאחר מכן השמיע יו״ר הנהלת הקונגרס היהודי העולמי, ד״ר נחום גולדמן, הרצאה סגורה שלא הותרה לפרסום.

יוגדלו ההלוואות במסגרת תכנית „שלוש פלוס״

משרד השיכון מתכנן להגדיל את סכום ההלוואה והניתנות למשפחות ברוכות ילדים במסגרת התכנית „שלוש פלוס״, בהמגמה להתאימן ל־אינפלציה ולמחירי הדירות בשוק.

לכתב עתי״ם נודע כי נושא ה־הלוואות ידון בקרוב בפגישה משר תפת של שרי האוצר השיכון, ש־לאחריה קרוב לוודאי תאושר הגדלת ההלוואות.

עפ״י הערכת משרד השיכון יאפשר סכום הלוואה החדש שיאושר למשפ־חות אלה לרכוש דירה בתנאים פחות או יותר סבירים.

נסתיימה ועידת האכרים

א. פרנק — נבחר פה אחד כנשיא ההתאחדות

מר אהרן פרנק נבחר פה אחד כנשיא החדש של התי־אחדות האכרים, בועידתה ש־נסתיימה אתמול.

הוועידה הסתיימה בשורה של הח־לטות, שקראו בין השאר לקבוע שער חליפין ריאלי ליצוא החקלאי. בענף הפרדסנות תבעה הועידה, להתוות מדיניות קבועה של עידוד, במקום פעולות סיוע חולפות, ולהב־טיח את קיום הפרדסנות על ידי שער ריאלי ליצוא ומחיר סביר לפרי המיועד לתעשייה.

הוועידה קראה לא לטשטש את מעמד החקלאות במדינה, ולהבכיח את דור ההמשך במשבות הוותי־קות על ידי השקעות מצד המוסדות המיישבים. כן יש להגביר את האש־ראי למשק המשפחתי הפרטי.

בתחום המיסוי, יצאה הועידה נגד האפליה של הסקטור הפרטי, ותבעה רפורמה יסודית. רק בתנאי זה אפשר יהיה להנהיג את מס ערך מוסף. כן תבעה הועידה שומות תלת־שנתיות במס הכנסה, הכרה בפחת ריאלי במטעים וביטול ה־הפלייה בהגדרה „מיהו חקלאי״ ל־גבי מס רכוש.

הוועידה תבעה עוד לחוקק את חוק עידוד החקלאות, כדוגמת ה־חוק בתעשייה.

בהחלטות נאמר, כי התלות של החקלאות בעובדים מהשטחים מהווה סכנה לכלכלת המדינה, ולפיכך יש להבטיח כוח אדם ישראלי, תוך הפ־נית נוער לומר לקסים.

במשך הוועידה שנמשכו היום הופיעו בה שרי ממשלה בהרצאות על עניני משק ובטחון.

ג. יעקבי: יוקמו 2 מסופי מטענים ארציים בת״א ובחיפה

הקמת שני מסופי המטע־נים הארציים באיזור ת״א ו־נים הארציים באיזור ת״א ר־שות הנמלים. על החלטה זו מסר שר התחבורה, מר גד יעקובי, בפגישה עם חברי מר־עדון העובדים הבכירים ב־עיריית ת״א שקויימה אתמול ב„גן אורנים״.

הוא אמר כי המסוף באיזור ת״א יוקם מצפון־מערב לבית דגן. הקמת המסופים תאפשר טיפול יעיל ומהיר כן יותר במטענים המגיעים לארץ ויוצאים ממנה.

החלטה אחרת שנתקבלה על ידי משרד התחבורה נוגעת לפרוייקט נתיבי אילון. בשנה הקרובה יתאץ קצב הפיתוח של פרוייקט זה על אף הקשיים התקציביים והכישקיים בכללם, אמר שר התחבורה. הוא הוסיף, כי עד כה הושקעו בפרוייקט 120 מיליון ל״י ובחודשים הקרו־בים תתכנס הנהלה הפרויקט לאחר ש„הצבור התארגנות מחודשת״.

מר יעקובי התייחס גם לתוכנית של ההסעה ההמונית באיזור ה״א רבתי העתידה לכלול נתיבי רכבות עיליות ותחתיות. בנושא זה צופה השר כי מינהלת הפרוייקט תתכנס כבר בתחילת שנת 1975 ולאחר מכן יוחל בהקצאה הנתיבים עצמם וב־תיכנונם.

בהשוואה לפרוייקטים של מסוף המטענים רואה השר את פרוייקט ההסעה ההמונית כבעל טווח־מימוש רחוק יותר, אך לדבריו פרוייקט־ענק זה יהיה הכרחי, שכן הוא ה־פתרון הבסיסי היחיד לבעיית התחד־בורה במרכז הארץ. בשנת 1980 צד־פים כי 600.000 כלי רכב ינועו על כבישי הארץ, דבר המהווה גידול פי שלושה ומעלה תוך עשר שנים בל־בד.

4 הרוגים ו־11 פצועים בתאונה

ארבעה אנשים נהרגו ו־11 נפצעו, כהם 6 קשה, בתאונה שארעה ביום ד׳ בלילה בצו־מת מגידו, המכונה „צומת ה־רמב״ם״.

כתב עתיים מוסר, כי המקרה אי־רע סמוך לשעה 1 אחר חצות. סנדר שנסע מחדרה לעפולה, עלה על אי־תנועה בצומת מגידו. הנהג איבד את השליטה על הרכב וכעבור כ־60 מטר ירד לצד שמאל והתנגש הוי־תית בעץ. כתוצאה מכך צף המנוע לתוך הקבינה והמכונית התהפכה. הדבר גרם למותם של 4 אנשים ו־פציעתם של 11 אחרים כולם נוסעי הטנדר. בין הפצועים קשה גם מס־פר תינוקות.

ההרוגים הם נהג הטנדר, משה נורי. בן 24, אשתו אביבה נורי, בת 23, סיני זגורי (50), שמש מהלוף (50). 6 נוסעים נפצעו בינוני וקשה ואושפזו בבית החולים המרכזי ל־עמק בעפולה ובבית החולים רמב״ם בחיפה. ששת אלה הם: מיכאל זגו־רי (24), קרן זגורי (5), סמדר שמש (12), תמר שמש (18), שלמה זגורי (53), הנה שמש (56).

6 נוסעים נפצעו קל ונשלחו ל־בתיהם. ואלה הם: אורלי שמש, בת 5, פרג׳ שמש (6), דני נורי, בן שבעה חודשים, גליה זגורי (12), ועינו נורי, בת שנה. כל הנפגעים הם תושבי טבריה.

ילדים הותקפו על ידי דבורים

14 ילדים מהכפר כבול שבגליל המערבי נזקקו ביום ד׳ לטיפול רפואי לאחר שהותקפו על ידי נחיל דבורים.

בחקירה נתברר כי הילדים ידו אב־נים על כוורת ובעקבות זאת הקפו אותם הדבורים. הם הובאו לבית ה־חולים הממשלתי בנהריה כשהם סוב־לים מעקיצות קשות.

לאחר טיפול רפואי נשלחו לבתיהם.

נפתח מועדון לקשיש בצפת

מועדון יום לקשיש נפתח אתמול אחרי הצהרים בטקס חגיגי בצפת.

50 עד 60 קשישים מבלים בו במשך היום בשיחות, במשחקים ומלאכה.

עיריית צפת מממנת את פעולות ה־מועדון. בפתיחה נשאו דברים ראש העיריה, מר אהרן נחמיאס, יו״ר ה־נאמנים של המועדון, סגן ראש העיר, י. ח. ברקוביץ, והמנהל המועדון, אלי אדרי.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכה בסך —.500,000 ל״י המספר: 527721.

בסך —.250,000 ל״י זכה המספר: 229967.

בסך —.100,000 ל״י זכה המספר: 607964.

בסך —.50,000 ל״י זכו המספרים: 089617 : 412093.

בסך —.12,500 זכו המספרים: 144317, 460188.

בסך —.6,250 זכו המספרים: 062240, 262306, 538013, 649282.

בסך —.5,000 ל״י זכו המספרים הבאים: 010496, 023666, 079475, 094923, 135607, 145959, 149111, 152478, 158274, 194727, 204002, 205733, 229493, 251611, 252568, 278346, 352156, 366505, 367284, 373541, 384626, 428938, 435907, 439736, 441484, 444441, 446065, 447173, 466247, 473845, 479981, 491400, 528840, 568375, 572154, 628030, 631718, 657355, 663463, 793123.

בסך —.600 ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01145, 05290, 13092, 13376, 21152, 39703, 42924, 48040, 69385, 98030.

בסך —.250 ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־02430, 09806, 10030, 12368, 13157, 14724, 24412, 24749, 30722, 33614, 34961, 36314, 46507, 55814, 55976, 60030, 60195, 60546, 62753, 68657, 77128, 82688, 83730, 91303, 92644.

בסך —.100 ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0204, 1108, 3018, 3106, 3225, 3416, 6404.

בסך —.50 ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0156, 0238, 0493, 0643, 0734, 0749, 0853, 1402, 1479, 2095, 2835, 2906, 3077, 3116, 3150, 3342, 3848, 4024, 4099, 4239, 4767, 4790, 4891, 5366, 5703, 5806, 5810, 6469, 6561, 6781, 6786, 6568, 7043, 7289, 7378, 7535, 7671, 8146, 8895, 9462, 9801, 9947.

בסך —.1,000 ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0093, 0418, 4635, 7285, 9100.

בסך —.6 ל״י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 0, 6.

תלמידי ביה״ס „נועם״ יקיימו לימודיהם תחת כפת שמים

מאת כתב „הצופה״ בירושלים

120 תלמידי ארבע כיתות א׳ בבית־הספר הממלכתי הד־תי „נועם״ בירושלים הד־משבתים מלימודים מספר ימים מחוסר דירה יחדשו היום את לימודיהם... תחת כיפת השמים.

באסיפת ההורים שכונסה אמש הועלתה ע״י רוב הנוכחים הצעה לנקוט צעדים חריפים ולחדש את הלימודים מול לשכת ראש העיר. אולם הנהלת ביה״ס שיכנעה את הציבור, כי רצוי להמתין עד ש־העיריה תגיע לסכום חיובי בכשא־ומתן שהיא מנהלת לרכישת בנין האוניברסיטה העברית בשכונת קרית משה.

בסיכום הוחלט להימנע מ„בטול תורה״ נוסף ולקיים הלימודים תחת כיפת השמים בחצר בנין הישיבה לצעירים.

בן העיריה נבסר כי הושגו סיכו־מים עקרוניים ברוב הנושאים עם הנהלה האוניברסיטה לרכוש את ה־בניין כדי לשכן בו את בית־הספר.

היורדים שהוחזרו מאנגליה עזבו את נמל התעופה

משפחות היורדים שהוחזרו מאנגליה וקיימו ביום ד׳ שבי־תת־שבת בנמל—התעופה בן־גוריון — עזבו את המקום אתמ־מול ויצאו לתל־אביב.

חלק בן המשפחות עזבו את השדה עוד בשעות הבוקר ואילו יתרם — בני משפחת ארבלט ושפירא — עזבו בשעה 4.30 אחר הצהריים, לאחר ש־נמצא להם סידור.

כתב עתיים מוסר, כי מנהל משרד הקליטה בנמל בן־גוריון, מר אברהם טוסטרמן, מצא תחילה סידור לבי־ד שבין העולים הנוהרים, מר יעקב ארבלט, והוא יצא באורה זמני ל־כעין עולים בעפולה. כפי שנמסר נמצפה לו עבודה בצפון הארץ ובעד־זמן מה אף יקבל דירה ליחיד.

משפחתו של מיכאל שפירא קיבלה דירה שכורה בראשון לציון ואבי המשפחה יסודר בעבודה ברחובות.

תושבת הרצועה התחשמלה למוות

אשה בת 24, מג׳בליה שבצפון הרצועה, ג׳ב׳ס עבדול רחמן אל עסר התחשמלה ביום ד׳ ומתה כאשר טיפלה במכשיר טלוויזיה שבבעלה הביא מספר ימים קודם לכן.

חקירת המשטרה העלתה, כי בעלה של המנוחה ניסה להציב אנטנה ב־כוחות עצמו, וכנראה שתוך כדי כך טיפל גם בחוטי־החשמל וחיבר אר־תם בצורה לא נכונה.

חוב מדינה במטבע חוץ — 2200 $ לנפש

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

החוב החיצוני של ישראל מגיע ל־2,200 דולר לנפש, — כך מודה סיכום הזכות המשק במטבע חוץ שפורסם אתמול על ידי הלשכה המרכזית ל־סטטיסטיקה.

לפי נתוני הלשכה מגיע החוב של המשק בסוף יוני ל־7.4 מיליארד דולר, מתוך זה חוב הממשלה להוד־4.3 מיליארד דולר. יתרות המטבע של בנק ישראל ושל הבנקים ה־פרטיים הגיע באותו מועד ל־2.8 מיליארד דולר.

סופרנו מציין כי הרכב הנהונים של הלשכה לסטטיסטיקה הוא על בסיס שונה מזה המתפרסם על ידי בנק ישראל לגבי היתרות ועל ידי האוצר בענין החוב החיצוני.

30 אלף ל״י נשדדו מתושב הרצועה

שלושים אלף לירות נשדדו ביום ד׳ בלילה מתושב בית להיה שבצפון הרצועה.

לדברי המתלונן, עבדאללה עב־דול עבד, פרצו לדירתו שלושה אלמונים לבושי מדים ומצויידים ב־אקדחים. הם הציגו עצמם כחיילי צה״ל שבאו לערוך חיפושים, החלו לחטט במגירות, תוך כדי כך התע־ורר חשדו של האיש והוא התחיל להתנגד להם. בעקבות זאת הוכה קשות ונשדד. השלושה נמלטו. ה־משטרה פתחה בחקירה.

אישים ומוסדות

— מסיבה לרגל יציאתו לחופשה ארוכה של דובר משטרת ה״א, סגן ניצב עמוס אריכא, וקבלת פנים ל־דובר החדש רב־פקד עמוס שרף — נערכה אתמול בבית סוקולוב בתל־אביב.

— מר בני גיטר, ממועצת המנה־לים של החברה לישראל, יצא את־מול לפריס כדי להשתתף בישיבת ההנהלה שתתקיים שם היום בראשות הברון אדמונד דה־רוטשילד.

מכונית עלתה באש בגלל מטען חבלה

מכונית פרטית, שהיתה בד־רכה מירושלים לת״א עלתה אתמול בבוקר באש כתוצאה מהתפוצצות של מטען חבלה בתא המטען שלה. איש לא נפגע מההתפוצצות.

המכונית, מדגם ג. ס. או. פרינץ, היתה נהוגה בידי אהוד בן יעקב המתגורר ברובע היהודי בעיר ה־עתיקה בירושלים. ליד מנזר השת־קנים בלטרון שמע לפתע הנהג פי־צוץ חלש בתא המטען, בחלק ה־קדמי של המכונית. הנהג עצר את המכונית בצד הדרך ושניות מספות לאחר מכן הבהין בלהבות שאחזו ב־חלק הקדמי של מכוניתו. האיש והד־נוסעים שהיו עמו נחלצו ללא פגי־עה. תוך דקות מספר נשרפה המכו־נית כליל.

חוקרי משטרת מרחב המרכז הגי־עו למקום בלוויית חבלן — והוא גילה בתא המטען של המכונית ה־שרופה שרידים של עפרון־השהייה מהסוג שבו משתמשים להפעלה מט־עני חבלה.

ראש לשכת החקירות במשטרת מרחב המרכז של המשטרה, רב פקד משה גולן, מסר כי מחקירה ראשו־נה נראה שמטען החבלה הוצמד ל־מכונית בבקום חנייתה בירושלים, המשך החקירה הועבר למשטרת מרחב ירושלים.

„הפגנות״ כרוזים של „שינוי״ ליד מ. האוצר

מאת סופרנו בתל־אביב

שלטים רבים ומספר מועט של מפגינים, הכריזו את „משמרת המחאה״ של תנועת „שינוי״ בסמוך ללשכת שר האוצר, בקריה בתל־אביב.

מספר מועט מאד של מפגינים בא אתמול בשעות הבוקר המוקדמות אל לשכת שר האוצר מר י. רבינוביץ ב־תל־אביב וביקש למחות על נסיונה האוצר ל„הציל עסקיו של סיבור ריזנבלום״. הללו פרשו עשרות כרזות ומחוסר „דים אחוזות״ קבעו כרוזה אלה על ה„גדר החיה״ המצויה ב־סמוך ללשכת השר.

בתשובה לשאלת סופרנו איה ה־מפגינים הרבים אותה הבטיחה תנו־עת „שינוי״ להביא הבוקר, הקיבו לי כי „הללו סובבים בשטח ומגהלים עם האנשים בנושא התנועה״...

ב״ה

לשלמה ומרים קרישר

לארוסי בתכם גילי עב״ל

ברכת מזל טוב נאמנה ושפע ברכות

מאחלת

משפחת אינהורן

רמת־גן

מאיר הר־ציון ניצל

הודות לניתוח חירום

בפעולת התגמול בשנות החמישים.

חזון נדיר זה ועוד רבים אחרים —

במוזיאון השעווה הישראלי

במגדל שלום מאיר תל־אביב.

פתוח כל יום רצוף עד 9 בערב

ובמוצאי שבתות וחגים עד 10 בלילה

אוניברסיטת בר־אילן

מכרז מס׳ 94/74

דרושה

אם בית לפנימית הבנות

אשה דתית אינטליגנטית בתפקיד אם בית שתגור במקום. עדיפות תינתן לבעלת נסיון מסוג זה. תנאים טובים למועמדת המתאימה.

נא לפנות בכתב עם ציון מס׳ מכרז אל מחלקת המנגנון אוניברסיטת בר אילן, רמת־גן.

איחוד בתי הכנסת בירושלים

הועידה הארצית הרביעית

הועידה הארצית הרביעית של איחוד בתי הכנסת בישראל, תיפתח אי״ה ביום שני י״ט חשון תשל״ה (4.11.74) בשעה 7.30 בערב בהיכל שלמה, ירושלים, במעמד ראש הממשלה, הרבנים הראשיים, שרים, חברי כנסת, אישי ציבור ונציגי בתי הכנסת בישראל.

המשך הדיונים, ההחלטות, ובחירת מוסדות האיחוד ימשכו למחרת בהיכל שלמה.

בתי כנסת שטרם הודיעו שמות נציגיהם לועידה הארצית, מתבקשים למלא את התלוש המצו״ב ולהחזירו מיד למזכירות האיחוד, היכל שלמה, ירושלים.

בגלל הגבלה במספר המקומות אין לשכת הועידה יכולה להבטיח מקום עבור נציגים שלא הודיעו מראש ובמועד סביר על השתתפותם.

גזור ושלח

לכבוד
איחוד בתי הכנסת בישראל
היכל שלמה
ירושלים

השם ______

הכתובת ______

נציג בית הכנסת ______

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל.

עיריית חיפה

האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט
המחלקה לתרבות

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית

במות יהדות

במות שבת ג׳ בחשון תשל״ה 19.10.74 בשעה 11.00 לפנה״צ

„זהות יהודית בתפישת היהדות ובמשפט הישראלי״

מרכז לתרבות ע״ש רוטשילד התיאטרון הקטן, מרכז הכרמל	מרצה: ד״ר אבנר שאקי מנחה: חיים ינקולוביץ
מרכז לתרבות ע״ש פבזנר רח׳ פבזנר 54	מרצה: הסופר מאיר אורדיין
בית ההסתדרות ק. אליעזר	מרצה: יעקב גיל
יום א׳ 20.10.74 בשעה 7.30 בית ענבי ליבשיץ, ק. חיים	מרצה: יואל איזנר
מרכז שכונתי ובית הנוער רח׳ החרמון 10 מוצ״ש 19.10.74 בשעה 8.00 בערב	פגישה עם ד״ר אבנר שאקי בערב שאלות ותשובות „בעיות מוסר החברה ביהדות״ מראיין: עו״ד שמעון אולמן
מרכז לתרבות ע״ש פבזנר, רח׳ פבזנר 54 יום א׳ 20.10.74, בשעה 8.00 בערב	סימפוזיון „זכויות המיעוטים ביהדות ובמדינה־ההתהפות״: משתתפים: עו״ד זאב פלק, ד״ר מרדכי אביצור, עו״ד סולימאן סולימאן, מנחה: יהודה עזריאלי — עתונאי

ואהבת לעירך כמוך תן ידך לנקיון חיפה

בחיפה

למכירה דירה 75 מ״ר

3½ חדרים

קרית־אליהו קומה ד׳

04—531380

לנשוי, בגיל צעיר

בעל מקצוע בכריבית ספרים או בלתי מקצועי

דרוש ידיים

הזדמנות לבסיס של פרנסה טובה מאוד.

להתקשר טלפונית אחה״צ 298579 ובבוקר משעה 8.00 עד 10.00.

כתיבה במכונה

תלמדי יסוד ב־12 שעות

בבית הספר למסחר

רימון

ת״א, דיזנגוף 85. טל. 281985

שיטה עיוורת, פיקוח ממשלתי

להבר־ינו

אריה במברגר

אתך באבלך

במות אחיך ז״ל

הנהלת משרד הבטחון
וחבר העובדים

הקמת מצבה
לראש משפחתנו היקר

מהור״ר אפרים מרדכי ראם ז״ל

בציון

תתקיים אי״ה ביום א׳ פ׳ לך לך ד׳ חשון, בשעה 3.00 בבית העלמין בהר המנוחות בירושלים.

נפגשים בשעה 3.00 ע״י „הסמן״ — רחוב יונה 1 — ירושלים.

המשפחה

„משהב״

חברה לשכון בנין ופתוח בע״מ

למכירה

דירות

בנות 3 חדרים

בירושלים

רח׳ הרב גיסנבוים

בבית בן 7 דירות

מועמדים דתיים מתבקשים לפנות למשרדי „משהב״ ירושלים, רח׳ הגודם 1, טל. 224181.

החברה לשקום ופתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע״מ

מכריזה בזאת על

מבצע מכירת דירות קטנות הכולל:

5 דירות בנות חדר אחד
7 דירות בנות שני חדרים
2 דירות בנות שלושה חדרים

למועמדים המאושרים לאכלוס

דהיינו, אנשים שנרשמו לדיור בחברה וקבלו מכתב בדבר אישור מועמדותם

סיורים בדירות יתקיימו כדלקמן:

בתאריך 21/10	בשעה 08.30	לדירות חדר	
	ובשעה 11.00	לשאר הדירות	
בתאריך 23/10	בשעה 08.30	לדירות חדר	
	ובשעה 11.00	לשאר הדירות	
בתאריך 28/10	בשעה 12.00	לדירות חדר	
	ובשעה 14.30	לשאר הדירות	
בתאריך 30/10	בשעה 08.30	לדירות חדר	
	ובשעה 11.00	לשאר הדירות	

הסיורים יצאו מכבר בתי מחסה ברובע היהודי.

המעוניינים מתבקשים לדייק מאחר ולא יהיו סיורים נוספים.

מידע הקשור למבצע ניתן יהיה לקבל במועדי הסיורים בלבד והמעוניינים מתבקשים לא להתקשר לצורך כך עם משרדי החברה.

הודעה לציבור

הנוסעים בקו 400

החל מיום ראשון 20.10.74 ישונו תחנות קליטת הנוסעים בבני ברק כדלקמן:

תחנת היציאה ברחוב חזון איש מס׳ 35

תחנה נוספת ברחוב חזון איש מס׳ 5 פינת ר׳ עקיבא.

תחנות ההורדה לחוזרים מירושלים מול התחנות הנ״ל.

הנהלת „דן״

המחלקה ליחסי ציבור

עיריית צפת

דרושים

לבית הספר התיכון הדתי

מורים במקצועות הבאים

ספרות — משרה

כימיה וביולוגיה — ⅓ משרה

טקסטיל — ¼ משרה

המעוניינים יפנו בכתב למחלקת החינוך של העיריה.

דוד בוכניק
מ.מ. ראש העיריה
יו״ר המחלקה לחינוך

האם את(ה)

רואה אתגר בחנוך ומפול בנער קשה חנוך?

האם את(ה)

רואה אתגר בשקום נער שולי יעונים?

האם את(ה)

מוכן(ה) להשתלב במערכת חנוך וטפול חדשה במסגרות לנער מסוג זה?

אנו זקוקים לך בכל חלקי הארץ ל־:

1. מפקחים — בתחום תנוך טפול ומנהל
2. מנהלי מוסדות —
3. פסיכולוגים — בעלי תואר מ. א.
4. עובדים סוציאליים —
5. מדריכים חברתיים — לבנים ולבנות
6. מדריכי חוגים — לבנים ולבנות
7. מדריכים מקצועיים —
8. אחיות —
9. עוזרים למינהל —
10. אמהות בית —

תנאי העבודה ושכר יקבעו לכשורי המועמד

בעלי כשורים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 28 חדרה

—סודיות מובטחת—

„מדינת החוק" ומחדליה

מאת ש. ז. שרגאי

לימדו אותנו: מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה. אם מחמיצים אותה, עובר זמנה ומפסידים אותה, כי לכל מצווה זמנה ושעתה. כבר אמרה: אם לא עכשיו אימתי. אם מאחרים את העכשיו — אימתי חוזר העכשיו. העכשיו אינו חוזר. הוא חולף ומפסידים אותו.

דברים אלה שלו כלבי לנוכח המצב בו נקלענו כאשר דה:נו את ההצעה ...אה בעיית „מי מגייר, מי ראוי לגייר?" — על ידי קביעה ...וק שהגיור במדינת ישראל מחייב ...יות „כמקובל בישראל מדור לדור", באותה שעה תגרנה העבודה בארץ ...יכה לכך.

אילו היינו בצטרפים לממשלת רבין ...ותה שנה, יש להניח שהיינו מונ־ ...ים במידה רבה ההתדרדרות במדי־ ...גם בשטח הדתי וגם בשטח המדי־ ...היינו מונעים שהממשלה תישען ...אלה שתוכן חייהם השכח בשמכתב לרזקן את מדינת ישראל מיהודה ...הודי, לנתק את העם היושב בציון ...העם שבגולה, ולנתקה מכל ההיס־ ...יה היהודית במשך כל זמן קיומה ...ל המורשה היהודית היהודית ש־ ...; אינו מבעים במידה רבה שה ...שלה תישען על אלה (יהודים ר־ ...בים באמה) המערערים בעצם זכות ...מו של עם ישראל כעם יהודי וד־ ...נו על ארץ ישראל ובתוכה, ל־ ...מה בממלכת ישראל כהמשך למל־ ...; ישראל; היינו מחזקים במידה־ ...ה את אלה בתוך הממשלה, והמה ...כים אם כי לא מבוטלים מבחינת ...ם, שאינם נוהרים בשמחה רבה ...זה את שערי־ירושלים, על ידי ...ת ההנהלהנו באיחוד ירושה, בפ־ המתנבלים למניהם, ויתר חלקי־ ...ן שבצורה יתר מדינות ערב ו־ ...יתו של קיסינג'ר יוכלו אח"כ ל־ ...הצר על ירושלים ועל מדינת יש־ ...: בכלל.

ואי שאין בטחון שהיינו יכולים ...יא את הממשלה הנוכחית לידי ...ה הר בכל האמור, אולם אין ...; שבמידה רבה היינו יכולים לע־ בעד הנהירה להתום בכל המדי־ ...ים האמורים, שהגענו לכך שאנו כימים לפתוח של מדינות ערב ו־ ...הגנים בביניין שיבואו ויקחו מא־ ...את מה שסיזורנו במלחמה ששת ...ים בדמים יקרים, ואף יותר מזה ...פותחים בפניהם את הדרך להס־ ...על עצם קיומה של מדינת יש־ ...ולסכן דיזהם של כשלושה מיל־ ...יהודים יושבי מדינת ישראל, כן ...ז.

ביוון שלא זכינו — ולא זכינו ...יון שאיננו נושאים עוד על כתפי־ ...ת, המחשבה והנהגה של הציו־ ...נות היהודית ביהודה ובקודה — נכ־ ...ו ללחצים מבחוץ, מתוך אלה ש־ ...זונה הדתיה כצנינים בעיניהם, ו־ ...ך אלה מבפנים שממשיכים במ־ ...ת לקבל „הכשר" ממתנגדי הציו־ ...הדתית שבתוך היהדות המאמינה, ...ך שלא נוהג לא נמצא חן בעי־ ...ם, כי הם מתנגדים ליסוד היסוד של הציונות הדתית, ההמצנו ...ה שהיתה כשרה להצטרפותנו ל־ ...שלה, וכאמור — יש יסוד להניח ...צטרפותנו היינו מצילים הרבה בשטח הדתי וגם בשטח המדיני. ...ינתיים גברו גם בתנועת העבודה ...י הסטייא חזורו בהם מהסכמתם ...צה על הגיור כמקובל בישראל ...דור", התמצנו את השעה; את ...שה.

לעמוד על נפשנו

...ו התכבנו, אחרי שהחמצנו מה ...חמצנו — היינו צריכים לנקוט קו ...ר גם בנוגע לגיור וגם בשטח ה־ ...ני. לא היה מקום עוד לגמגם ...צוא „ניסוחים" שאין בהם ממש ו־ ...נות שאין בהם כל תוכן וערך מע־ ...הבאות רק לכסות את העיניים ו־ ...נות את עצמנו, ועיש בהן משום ...את אחרים. החלה ריצה והרי־ ...ת לכל מיני ניסוחים והצעות סרק ...כלא או בחצי פה, ברמזים ו־ ...גומים שמלכתחילה אינם באים ...אנשי־הממשלה שבהנעצת ה־ ...זה, כדי לפתור את בעיית הזכאי ...ר לאורה של הלכה, ולא כדי ...זר בנו למנוע את הריצה המבו־ ...למכור לערבים את כל ארץ יש־ (...וזהי התוצאה היהודה הצפו־ ...לנו מהריצה המבוהלת של המו־ הוויתורים שלנו שעליהן כתה ...ביניהם ראש הממשלה ושר ה־ — אלא כדי להיעזר על ידינו ...ידרות התהומים שהם מובילים המדינה, ופעולת כניעתם מיהו־ העולמית, וביחוד מיהדות אר־ הברית, שרוצה לעמוד בשער ו־ מזימותיו של קיסינג'ר, שגם לא בכוונה מראש, במזיד, הן ...ות להביא חיו שואה על המדי־ ...על שלושה מיליון תושביה ה־ ...ים, ולאפשר למדינות ערב, עם ...בלים בראשן, לפתוח נגד במל־ ...נוראה ואיומה.

השכלנו — היינו מעמידים את הקהל היהודי בארה"ב, העת ה־ העולמית על הסכנה הצפויה במדיניות הממשלה המובילה לא ...ים המורת שטחים, אלא למלחמה ...שטחים, ללא גבולות בטוחים ...גבולה בני הגנה.

השכלנו — היינו צריכים לעורר ...דעת הקהל היהודית לצורך ה־ ...להקמת ממשלה ליכוד לאומי ...ל לעמוד בשער נגד מזימותיו ...קיסינג'ר העוזרים על ידו במח־ ישראל במדינת ישראל ובתוך ...לת ישראל.

השכלנו — לא היינו יושבים ב־ ...ק ידים ומצפים שאנשי ה„עבודה" ...ו לנו שערי כניסה לממשלת ...ל ללא כל תנאים, ללא כל תמור־ ...עבחינת הגיור מבחינה מדינית. ...שממשלת ישראל הנוכחית מו־ ...להכניס את צבאות ערב בשע־ ...המשחררים ללא כל תמורה אף ...צילו של שלום.

...ים, אם התמצנו את השעה שהי־ ...שרה להצטרפותנו לממשלה, אין ...ם שנחמיץ את השעה הנוכחית ...ימים יפנה מבפנים ולעורר את ...הקהל של היהדות המאמינה, ...דעת הקהל היהודית בכלל ושל ...הקהל העולמית, מהסכנות ה־ ...ות לנו בממשלה הזאת.

...לנו עוד לעמוד בפתח של ה־ ...לה הנוכחית ולצפות שהיא תפתח את שערי הכניסה אליה. כרגע ...לנו כבר כל סיכוי להציל משהו ...שגו שעת, מלבד היות שותף ...שלה הזאת בהתדרדרות ובדרכה ה־ ...ת והמכשילה את מדינת ישראל ...עם ישראל. עלינו להפסיק את ...הה על הספיפים ולומר בגלוי ...דרכנו, להידבק באמת על אמר־ ...ובדרכנו, דרכה של הציונות ...ת, כי מדינת ישראל היא ראשית ...ת הגאולה, ואסור לנו לבעוט ...י השם שראינו בעינינו, שבכל ...וכחו מאז קום המדינה ולפניה, ...לו לנו אויבינו, והאמונתנו ובפ־ ...שהשם לא יסיר חסדו מאתנו ...ם אנו נעמוד בשער. וכבר אמ־ „אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים" איננה ברכה אלא להר־

פך — כשטוענים, שאין לנו, ואין בידינו לעשות שום דבר, אלא לשבת בחיבוק ידים ולצפות לרחמי־שמים בלבד, הרי זה בסתירה גמורה לכל האמונה היהודית של „וברכך בכל אשר תעשה" ושל אתערותא דלתתא, שהיא מוכיחה על האמונה, הבטחון, הרצון והצפייה מתוך אמונה לישועת השם כי תבוא, ובזוכרה אתערותא דלתתא זו — באה גם האתערותא דלעילא, הרי בעצם תקומתה מחדש של מדינת ישראל בימינו אנו רואים המשך של אתערותא דלעילא לאתערותא דלתתא.

גרים קולנו ותישמע שוועתנו בכל בית ישראל בארץ ובגולה והיא תעלה לרצון גם למעלה.

„מדינת החוק"

מישהו במדינה (לא תהא לו זאת לגנאי בעלמא בקשוט) שרצה ללחום ביהדות המאמינה ובדמותה של המדינה כמדינה יהודית בהליכותיה ובאורחותיה, והיבא לנו נבואת שקר שהיהדות המאמינה תהיי אמונה ותורה יעברו מן המדינה תוך עשרים שנה — נבואת שקר שנתבדתה וקול התורה וחיים יהודיים בארץ שגוברים והולכים על אף כל המזימות מבפנים מוכיחים את שקרותה של הנבואה האמורה — הוא אשר קבע, בתקופת הוויכוח „מיהו יהודי", שמדינת ישראל היא „מדינת חוק" (הלואי ואלה הממונים על החוק במדינת ישראל היו שומרי־חוק ומקיימים אותו) ולא תורת ישראל היא החוק של מדינת ישראל. ועד עתה כל הבא לנגח את היהדות המאמינה והחוגים תוה אשיות היהדות הבקורית במדינת ישראל, מנפנפים בדגל של „מדינת החוק"; כל הרוצה למחוק את שם ישראל ממדינת ישראל ולעריסלה מכל קודש ולהפכה למדינה ניהיליסטית ללא שרשים — משתמש באיום של החוק. אותם בשפוקדי עול תורה ומצוה מפריעים את חוקי המדינה הנוגעים להם, בקפלים את דגל „מדינת החוק" החוק נעלם, כאילו לא היה. „מדינת החוק" משמשת שוט כשזה נוגע לאחרים, וביחוד כשזה נוגע ליהדות המאמינה ולאורח־חיים היהודי.

כך זה קרה וקורה בעניין ההתנחלויות שקבוצת „אמונים" מנסה לבצע במסירות נפש, באמונה ובתוך אמונת אומן שזוהי מצוה שהשעה גורמה למנוע במידה יכלתנו, בסירה אדמתנו, לא רק אדמה אבותינו, לידי זרים, להכשיל את ראשית צמיחת הגאולה לפתוח דרך לחיילי מדינות ערב למלחמה בנו במגמתם להחריב את מדינת ישראל.

מצווה זו שקבוצת „אמונים" קיבלה על עצמה היא כצנינים בעיני אלה בממשלה העומדים על ידיהם, שמדכנים, אם גם בטעות, להעביר את נחלתנו לידי זרים ולסכן את קיומנו.

מונים אותנו שיש כאן עניין הפגנתי־מדיני ולא רצון להתנחלות־אמת, כי אם רצוננו בהתנחלות עלינו לכת ל„קטמונים" או למשומה אחרים בתוך גבולות „הקו הירוק" ולא כעבר לו. אולם, הם מתעלמים שהסכנה המיידית לכסירת אדמתנו לזרלתנו היא לא בקטמונים ובתוך גבולות ה„קו הירוק" אלא מחוץ לקו־יה, ביהודה ובשומרון. וטבעי הוא שהרצים להתנחל דווקא ביהודה ושומרון, מתוך תקוה שעל ידי כך נבטל העברתם לידי זרים. וממילא נציל גם את הקטמונים ואת החלקים בתוך גבולות „הקו הירוק" מנפילתם לידי הערבים. מה פגם בכך שרוצים להתנחל למען המסורה הקדושה האמורה? וכל התיישבות בארץ לא באה למען גאולתה ולהפכה למדינה יהודית? האם כל המאבק הזה שספכנו בזמן הכבדה למען התיישבותנו בכל חלקי הארץ בשטח המנדט, לא היה כדי שאותם שטחי הארץ יכללו בתוך גבולות מדינת ישראל?!

מגינים אותנו שקבוצת „אמונים"

(סוף בעמוד 6)

אחרי הביקור

מאת יעקב אדלשטיין

בדיוני הממשלה על הסדר אי לוחמה, שקדמו לביקורו של שר החוץ האמריקאני, הנרי קיסינג'ר, התברר דבר מעניין: בעוד שראש הממשלה, יצחק רבין, מכריז קבל עם ועדה, על הסיכוי הצורך להגיע להסדר אי לוחמה, הופיע בישיבת הממשלה היועץ המשפטי לממשלה, שערך מחקר בנושא זה והצהיר במפורש. כי אין בכלל מושג משפטי כזה במשפט הבינלאומי. יש מצב של מלחמה ויש מצב של שלום. אין מצב משפטי־מדיני של אי לוחמה.

יש משום שלות דעת להסביר לעם שאנו הולכים לקראת הסדר של אי לוחמה, מבלי להתייעץ תחילה עם אנשים מוסמכים. אם יש בכלל מושג כזה.

ביקורו של קיסינג'ר הפעם היה ביקור קצר והוא סייג לבירורים כללי, כדי להכשיר את הלבבות לקראת השלב הבא המכריע. בירורים אלה תאמו את המצב בישראל, שבה טרם גובשו המהלכים הבאים, וזה הלם גב את המצב במדינות ערב, שבהן מחכים להחלטות ועידת הפיסגה הערבית ברבאט. מגמת הביקור היתה להזק את הצד המהותי של חלק ממדינות ערב, ובראשן מצרים, שאין להתייאש מהסדר מדיני, ולמנוע היווצרות קשרים מהודקים בין מצרים לברית המועצות, לרגל נסיעתו של שר החוץ המצרי, איסמעיל פהמי, למוסקבה. כן התכוון קיסינג'ר לחזק את ידיו של המלך חוסיין נגד המהלכים של אש"ף. (ארגון השחרור הפלשתינאי), שקיבל השבוע עידוד בהחלטה עצרת האו"ם להזמינו להשתתף בוויכוח בעצרת. הנסיעה המהירה של קיסינג'ר לקאהיר ושל סיסקו לרבאט עמון היו מכוונות להביא בשורה מישראל שיש מקום לדון עצמה על הסדר ביניים.

בעולם הערבי — שתי מגמות

אנו עדים כיום לשתי מגמות בעולם הערבי. מגמה אחת, בהנהגה, המרכזה בקאהיר, ומגמה קיצונית, המתרכזה בדמשק. המצרים ביקשו להקדים את הביקור של קיסינג'ר, במטרה להביא היסג מדיני לוועידת רבאט, כדי למתן את ההחלטות. ישראל לא היתה מוכנה לקבל פואן של שיחות. קיסינג'ר ביקש איפוא להחזיר אותו לגלגלי המו"מ, כדי להניעם, גם במצב של קפאון מדיני. לכן יגיע קיסינג'ר לסיבוב נוסף במחצית הראשונה של נובמבר, כדי לגבש את המהלכים המדיניים המעשיים. הוא יעשה נסיון להביא לידי הסכם על הנהלים של השיחות.

סוריה, שהיא קיצונית המושפעת מברית המועצות, איננה מוכנה לשיחה על הסדר ביניים. היא מעמידה כתנאי תנאים בקודמים לשיחות: חזרה לגבולות 4 ביוני 1967, הקמת מדינה פלשתינאית, הכרה באש"ף כנציג „העם הפלשתינאי", ניהול מו"מ של כל מדינות ערב ביחד ולא עם כל מדינה בנפרד. דרישות אלה הן למעשה נסיון לטרפד את המשך השיחות, משום שכל אחד מהתנאים האלה הוא תנאי מכשיל. המגמה הנסתרת בתנאים אלה היא לשתף את הרוסים. כי אם השיחות מתנהלות בבא־כוח עם כל מדינות ערב יחד, הרי ברור שהרוסים נמצאים באמצע. סוריה מעוניינת להביא התלמה מעין אלה לרבאט. יש להניח, כי המצרים יתנגדו לתנאים אלה, בתמיכה סעודיה וירדן, הלכן תחליט ועידת רבאט על פשרה. בתוצאות ההחלטות של הוועידה הלוי, למעשה, המשך השיחות. לכן נסע קיסינג'ר לסעודיה ולאלג'יר, כדי למתן את עמדתן לקראת ועידת רבאט. אי לכן יתמודדו בוועידה רבאט שני גושים: גוש מתון וגוש קיצוני, והשאלה היא כיצד יסתיימו הדברים.

הדרך הטובה — שיחות קירבה

באשר לנוהלים הבאים בחשבון בשלב הבא, קיימת אפשרות לחזור על דיפלומטיית הפסעים של קיסינג'ר, שהוכחה בדיון על הפרדה הכוחות. דרך זו יש בה מעלות ומגרעות. המעלה שהיא מביאה לתוצאות, אך ההישגות שבמו"מ הוא לרוצף, שכן קיסינג'ר אינו יכול לחזור מכסעו בידים ריקות. ישראל תעמוד אז בלחץ, כפי שעמדה בלחץ הפרדה הכוחות. כשלון של השיחות גורם מיד להתלקחות. דרך שניה של שיחות היא, חזרה לצורת השיחות בקילומטר ה־101, בין נציגים צבאיים של שני הצדדים. דרך זו מגרעתה בכך שהיא מאפיינת מו"מ צבאי ולא מדיני. מעלתה שהיא מהווה שיחות ישירות בין הצדדים, סיסמה שישראל תמיד דגלה בה. קיימת דרך שלישית של שיחות ברודוס או במקום אחר, בלי נציגים כן התוך, לא אמריקאים ולא סובייטים. אין להניח שהערבים יסכימו לדרך זו. דרך רביעית היא, פגישות של שני הצדדים בשיתוף קיסינג'ר, שיחות קירבה בוואשינגטון. יש להניח, שדרך זו היא הטובה ביותר וכנראה שתיבחר לבשלב הבא.

ישראל היתה מעוניינת שהשיחות לא ייערכו עוד לחץ ולא בהיפזה, אלא במו"מ ממושך ורגוע שבו ניתן לקיים התייעצויות על כל סעיף ועל כל שלב.

ההסדר שקיסינג'ר יציע משהו בין הסכם הפרדה לבין הסדר ביניים, מעין הסדר חוזי. אין הוא מאמין שניתן להגיע להסכמי שלום בשלב זה, כי זה עניין לדורות. קיסינג'ר סבור שיש תקווה להרגעה ולא לשלום. ייתכן תו הזמן, הוא לטובת העניין, וככל שהזמן עובר ואין מלחמה, הרי זה לטובת ישראל ולטובת העולם המערבי. ברית המועצות חוששת אף היא ממלחמה, אבל היא מוכנה להסתכן גם בכך.

צמידות השיחות

קיימת בעיה של צמידות בין השיחות, אם לנהל שיחות עם מצרים ובעת ובעונה אחת לנהל שיחות מקבילות עם ירדן, או שהשיחות ייערכו במועדים נפרדים. בעניין זה יש מקום לתמרונים, שכן סוריה הקיצונית ממשיכה ללחוץ על ירדן להצטרף אליה, היינו, לדרך של מלחמה. ירדן מהססת, משום שאין היא רוצה לפתוח את ה„פצעי" של הפלשתינאים. במצב זה אומר קיסינג'ר, וזה הגיוני, שאין לייאש את ירדן, אלא יש לנהל מו"מ גם עמה. וזאת כדי שהמפילוה הקיצונית הסורית תיכשל. ירדן חוששת מהתגברות מעמד אש"ף לא רק בשל שטחי יהודה ושומרון, אלא גם בשל מעמד המלוכה בירדן. אם אש"ף יקבל מעמד חזק, כי אז ממלכת ירדן מתערערת, שכן גם היא מלאה ב„פלשתינאים" שיתכן מאד כי הם יבקשו להתאחד עם ה„פלשתינאים" שבשטחי יהודה ושומרון כמדינה „פלשתינאית" אחת, שתהיה מדינת תוקף לעומת ישראל. האווירה ביהודה ובשומרון נוטה לעבר אש"ף ומעמד חוסיין בין התושבים מתערער הולך.

לעומת זאת, אם יעמידו את סוריה בבדידות, עלול הדבר לשבש את מהלכי השלום, כשום שהיא עשויה במצב זה לפתוח באש, כדי לגרור למלחמה את יתר המדינות ולשבש את שיחות השלום. אי לכן הביא קיסינג'ר לסוריה סוד, האומר שישראל סבורה כי סוריה מועמדת לשיחות שלום ולא שיחות על הסדר ביניים. זאת במטרה לנטרל את סוריה ולהוציא מקיצוניות. בכל אופן, כמו תמיד, מהווה סוריה גם כיום את הסכנה למלחמה כוללת. מצפון תיפתח הרעה.

תמרונים מסוכנים

הצגית אומר שבמהלכים הבאים, יתחילו השיחות עם מצרים, ובמקביל עם ירדן, אבל בעוד שהשיחות עם מצרים יתנהלו במהלך מואץ, הרי השיחות עם ירדן, שהן מסובכות יותר, יתנהלו לאט. התמרונים הללו בין מדינות ערב, הם מסוכנים. כל מהלך בלתי מחושב עלול להצית את אש המלחמה. לכן על ישראל לתמרן בזהירות, בין מצרים לירדן, בין סוריה למצרים. בין סוריה לירדן — כדי לא להעמיד אף אחת מהן במצב של יאוש קיצוני ולאפשר להן להתחבר כדי לשבש את המהלכים ולהיכנס למלחמה. בשלב זה, רוצים, המצרים שיחות על הפרדה כוחות, כדי להשיג נסיגה ישראלית נוספת בלי להתחייב לשום חוזה מדיני. התמורה לנסיגה היא, לדעתם, לחיית המלחמה, אי התחברות עם סוריה.

יש משמעות מדינית גם להסכם הפרדה, אבל לא לכך מכוונת ישראל את דעתה, שכן זוהי אולי ההזדמנות האחרונה להחזה מדיני. בדיונים ש־

(סוף בעמוד 6)

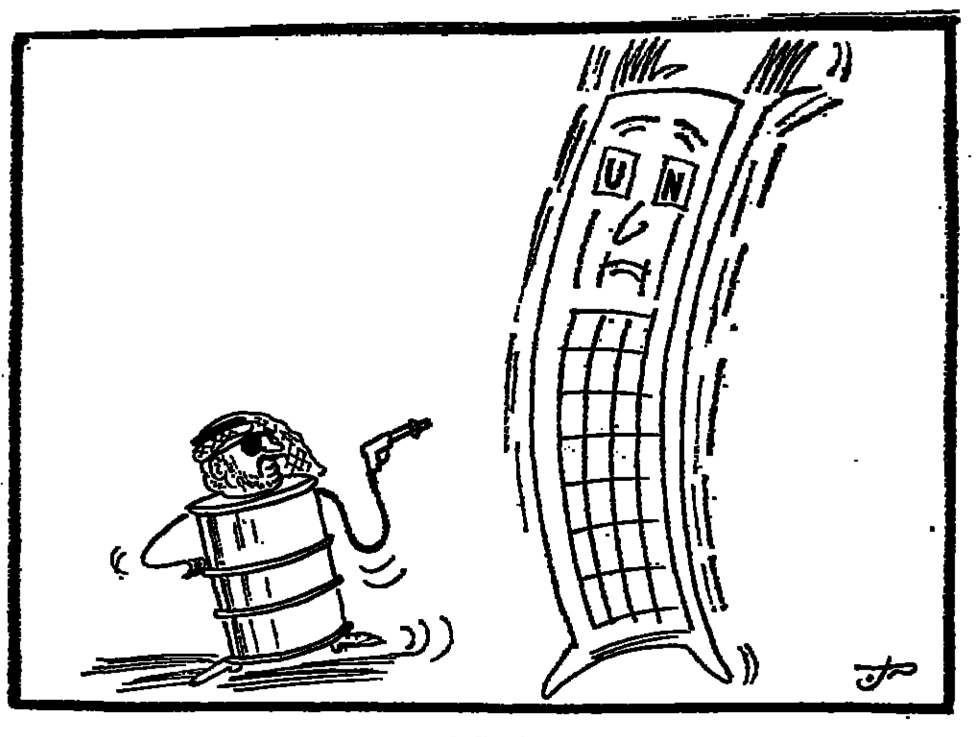

האשף..

מעמדנו באירופה לא נשתנה לטובה

מאת ד"ר י. נפתלי

המאמצים לארגן את הארצות המתועשות הצורכות דלק נגד העמים המפיקים דלק — והכוונה בעיקר לארצות ערב — לא יביאו לידי שינוי לטובה במעמדנו בארצות מערב אירופה. מה עוד שזכור לכולם, שהפלאת מחירי הדלק באה בעקבות מלחמת יום הכיפורים.

יתירה מזו, עדים אנו להתקרבות מערב־אירופית לערבים. משלחות פרלמנטריות רבות מארצות מערב אירופה דורשות לזרז קבלת לבנון למועצה האירופית במשקיף, בדומה למעמד הבלעדי שיש לישראל עד כה בארגון המדיני האירופי הזה.

אירופה לארצות ערב — משלימות זו את זו

עם התקרבות האירופים לארצות ערב בשנים האחרונות, נוצרה היאוריה, שלפיה אירופה וארצות ערב משלימות זו את זו. על נושא זה נכתבו מחקרים רבים, המוכיחים, כי יחסים בין אירופה לבין הערבים התקיימו עוד מימים קדומים, ההוקו בימי הביניים על ידי הצלבנים ובתקופה המודרנית על ידי כיבוש צפון אפריקה, המלחמה בלוב, מבצע סיני־סואץ, המלחמה באלג'יריה ועוד. כל אלה קושרים את המזרח התיכון וארצות צפון אפריקה לאירופה. בספר „אירופה והמזרח בים התיכון", מתארים המחברים פיליפ דובאליה ומאקסים רודנסון: לא יהיה שקט באירופה מהגיברלטר ועד לקפריסין. אם בים התיכון תהיה קיימת תחרות בין מעצמות גדולות. מצד שני, אין בטחון לעמי ערב מלבנון ועד למארוקו, אם מעצמה אירופה יתייחסו בנקמנות לארצות שזכו לעצמאותן. השקט והבטחון מפני צדי הים התיכון יוכל להתקיים רק אם תשרור רוח של הבנה ויחסים ידידותיים בין העמים הגובלים בים התיכון.

במצב הקיים, הרי נוכחות הציים של שתי מעצמות־העל בים התיכון נוגדת את השלום באיזור זה. מה עוד, שכל אחת מהן מצדיקה את נוכחותה שם בגלל נוכחות הצד השני. לכן, רצוי — אומרים הם — שעמי הים התיכון יקיימו ביניהם, ללא התערבות מצד עמים אחרים, הסכמים אזוריים, בערך כשהם משלימים זה את זה מבחינה כלכלית. אירופה זקוקה לדלק הערבי ועמי ערב יכולים להשיג באירופה תמורתו כל מה שהם זקוקים לפתוח ארצותיהם. שיתוף פעולה צרפתי־אלג'יריה ועם עמי ערב אחרים מצביע על קיום אפשרות כזו.

מצד שני, על עמי אירופה לעזור לעמי ערב לחזק את צבאם ומבלי להתערב בקיום המשטרים הפנימיים שבכל ארץ, על ידי כך יוכלו הערבים להשתחרר מהתערבות של האמריקאים והרוסים. זאת רק כאשר ידעו, כי האירופים עומדים מאחוריהם אחרת לא יוכלו לשמור על עצמאותם וישארו כלי כשחק בידי מעצמות־העל. האינטרס של העמים הגובלים בים התיכון הוא היצאת הציים של הרוסים ושל האמריקאים מהים הזה.

אולם, אם היו מחשבות כאלה ריאליות, באה המציאות והוכיחה, שאין תקווה להוציא את הציים של מעצמות־העל מהים התיכון, להיפך — הן מתגברות את כוחן שם. נעשה מאמץ רב על ידי צרפת לארגן את העמים הגובלים בים התיכון, הן את עמי אירופה והן את עמי ערב. ונסיון זה לא הצליח. הלא אנגליה אינה גובלת בים התיכון ויש לה אינטרסים במזרח הקרוב. גם למערב גרמניה אין גבולות בים התיכון, אבל גם היא הפכה לגורם כלכלי רב ערך בארצות הים התיכון. אם כן, איזו חשיבות תהיה לאירגון של העמים הגובלים בים התיכון בלבד?

אלא שמלחמת יום הכפורים הביאה לידי הידוק יתר ביחסים שבין מערב אירופה לבין ארצות ערב. השוק האירופי המשותף קיבל עוד לפני מלחמת יום הכפורים החלטות מדיניות בנוגע ליחסי ישראל־ערב. ולא לטובתנו, אם כי המוסד היה עוסק בעניינים כלכליים בלבד. בוועידת קופנהאגן, שהתקיימה אחרי מלחמת יום הכיפורים, בה השתתפו ראשי עמי מערב אירופה. נתקבלו החלטות ברורות נגדנו והסכימו לכך גם ארצות כמו דניה והולנד, שסירבו לגנות את ישראל עם פרוץ מלחמת יום הכפורים ובשום כך הטילו הערבים אמבארגו דלק עליהן.

האיום האמריקאני ותשובת הערבים

יתר על כן. התברר לערבים כי למדינות שמוטב להתדיין עם מעצמות קטנות יותר מאשר עם מעצמות גדולות. בכל זאת ההכרעה היא בידי מעצמות־העל, כי הכלכלה העולמית מושפעת מארצות הברית ונשק הם מקבלים מרוסיה ובתנאים מיטבים יותר מאלה שהיו יכולים לקבל בארצות מערב אירופה, היינו — צרפת ואנגליה.

הם ראו כי כאשר ניסה שר החוץ לשעבר של צרפת, מישל ז'ובר, לארגן ועידה אירופית־ערבית כדי למצוא הסדר בענייני הדלק — והיא לא התקיימה, משום שהאמריקאים התנגדו לכך. בסופו של דבר, התקיימה ועידת האנרגיה, ביוזמת ארצות הברית, בוואשינגטון ובהשתתפות עמי מערב אירופה.

גם כעת, כאשר ארצות הברית נקטה יוזמה להסדר ענייני הדלק, בפרט נוכח השמועות, שבדעת המדינות המפיקות דלק להעלות את מחירו. אמר נשיא ארצות הברית, ג'יראלד פורד, בוועידת הכלכלנים בדטרויט: „ארצות עצמאיות אינן יכולות להסכים, שהכלכלה שלהן תהיה מלווה בספקולציות ובתמרונים. הסכנות ידועות והן גם חמורות". לעומת זאת, שר החוץ, הנרי קיסינג'ר, הכריז במושב האו"ם הנוכחי: „העולם לא יכול לשאת בעול המחירים הקיימים של הדלק ועוד פחות מזה הפלאת המחירים... מה שהועלה ע"י החלטות מדיניות, ניתן להוריד ע"י החלטות מדיניות".

תשובת הערבים לא איחרה לבוא לנשיא של הארץ החזקה והעשירה ביותר [illegible] במושב האו"ם הנוכחי, שר החוץ של אלג'יריה בוטפליקה, אמר כי האינפלציה בעולם החלה עוד לפני משבר האנרגיה והוסיף: אם העולם נמצא כעת במצב של מהומה בין ארצות עשירות לבין ארצות המתעשרות, הרי כדי לבטל את הניגודים האלה ביניהן, צריך שלא יהיה עוד „קו אדום" בין מעצמות העל, כי הוא על חשבון העמים הקטנים. לעומת זאת הודיע השאה באיראן, המרו־מערבי, שהוא מוכן לדון עם נשיא ארצות הברית על הורדת מחיר הדלק, אם המערב יסכים להוריד מחירים של מוצריו התעשייתיים, אשר הוא מוכר לאיראן ולארצות „העולם השלישי".

אומנם, ארצות הברית עצמה היא המפיק הגדול ביותר של דלק בעולם, בכל זאת היא צריכה גם לייבא דלק. אלא, שמצבה לא קשה כל כך כמו ביפאן ובארצות מערב אירופה, התלויות לגמרי בדלק של הערבים.

מכיוון שמצב ארצות מערב אירופה חמור ביותר מבחינת הדלק, לכן מוכרחות הן להיות גמישות יותר ביחסיהן עם הערבים והדבר הזה עלול לבוא על חשבוננו. מה גם, שהמפיק הגדול ביותר של דלק מבין הערבים, ערב הסעודית, שר הדלק שלה יבשר הברית ביחסים אלה בארצות הברית: אם ישראל תפסיק להילחם בנו, נוכל להוריד את מחיר הדלק, כי לא נצטרך עוד להוציא סכומים עצומים כדי לעזור לעמי ערב ברכישת נשק במלחמתם נגד ישראל.

בהכרזה זו בא השר הסעודי לסתור את הטענות, שהפלאת מחירי הדלק באה כתוצאה מעליית מחירים תעשייתיים. הוא שם את הדגש במלחמת ישראל־ערב וכי ישראל אשמה בכך.

מה מצבנו באירופה ביום?

כידוע, בעיית היסוד במערב אירופה כיום היא הבחירה בין סולידאריות אירופית או סולידאריות עם ארצות הברית. כאשר דרשה צרפת פתרון אירופי לבעיית הדלק, היינו, ועידה אירופית־ערבית וארצות הברית התנגדה לכך — הודיע שר הכספים של מערב גרמניה דאז וראש ממשלתה כיום, מר הלמוט שמידט, כי ארצו מעדיפה את ארצות הברית, „מפני שעזרתה וידידותה יקרה לנו מאוד". היה זה אחרי האיום של ארצות הברית, שתוציא את צבאה מאירופה, כולל מערב גרמניה, אם האירופים יתנגדו למדיניותה במזרח התיכון. לדיעה זו הוקף עד היום, בפרט כשנראים בקיעים ביחסי הידידות בין צרפת וגרמניה. הדבר בא לידי ביטוי לאחרונה, שאחרי מאבק ממושך בשוק האירופי על „אירופה הירוקה", צרפת דרשה בכל התוקף להעלות את המחירים של המוצרים החקלאיים ובסופו של דבר נתקבלה פשרה, בהסכמת שר החקלאות הגרמני, להעלות את המחירים בחמשה אחוזים. ממשלת בון הודיעה שהיא מתנגדת להעלאת מחירים של תוצרת חקלאית והדבר גרם לסכסוך חמור בין צרפת וגרמניה.

אשר לישראל — מצבנו הורע מאז מלחמת יום הכיפורים בשתי הארצות החזקות במערב אירופה — צרפת ומערב גרמניה, וללא סיכויים של שיפור בזמן הקרוב. ביקורו של שר החוץ הצרפתי החדש, סובאניארג, אצלנו החודש, איננו מוכיח על שינוי בעמדה של צרפת כלפינו, שכן הביקור נקבע עוד על ידי קודמו, מישל ז'ובר, אשר לא פעם דיבר קשות אתנו. גם ביטול האמבארגו על נשק איננו מהווה שינוי מהותי כיום לטובתנו. אדרבא, רבים סבורים אצלנו, שמוטב היה להשאיר את המצב כמות שהיא, כי עם ביטול האמבארגו, תמכור צרפת בגלוי נשק לארצות ערב, דבר אשר עד כה נמנעה מלעשותו. ולנו אין הרבה מה לקנות בצרפת אחרי שהסתגלנו לנשק האמריקאי.

גם הדיבורים על התרחקות הנשיא החדש מהמדיניות של דה־גול וכי בממשלה החדשה נמצאים ידידים רבים של ישראל, הם נכונים — אבל אין בכך לשנות מדיניות המבוססת על אינטרסים. צרפת רואה את עצמה תמיד מעצמה, גם אחרי הדה־קולוניזאציה. לכן סביר, שהיא תמשיך בדרך של התקרבות לערבים, בפרט כשהדלק הוא גורם רב חשיבות בימינו אלה. משום כך היה שגרירנו בפאריס, מר א. בן־נתן, כאשר הזהיר בראיונו ב„מעריב" (30.9.74) כנשאל על הסיכויים לשיפור היחסים עם צרפת ואמר: „רצוי שיהיו אלו דוברים צרפתיים, שיבשרו לנו על שיפור היחסים עם ישראל".

ביחס למערב גרמניה ייאמר: גם השינוי בראשות הממשלה בארץ הזאת לא הביא שינוי לטובתנו. לקאנצלר הלמוט שמידט אין עבר

(סוף בעמוד 6)

גוברים הקשיים במשק

מאת יצחק דויטש

ימים קשים באים למשק הישראלי. אפשר להרגיש בהם על פי כל קנה מידה עכשיו. אך משום מה ישנם רבים, בתוכם מכלאי תפקידים מרכזיים, המבקשים לטשטש את התמונה. מנסים כאילו ליצור אווירה טובה ונוחה יותר.

נעים אולי לשקוע בחלום מתוק. אך מה יקרה בשעה יקיצה? הבה כ בן, שעה זו מתקרבת ובאה.

גרעון של 3.5 מיליארדים

באחד הדיונים הכלכליים שנערך בעשור הקודם הוצגה בפני שר האוצר דאז, פנחס ספיר, תחזית של פרופסור לכלכלה, לפיה אנחנו מתקרבים לגרעון במאזן התשלומים של מיליארד דולר לשנה. מר ספיר ביטל תחזית זו כלא משקפת את המציאות ובלשון ציורית אמר: אילו כך היו פני הדברים, היה צריך לקפוץ מהקומה האחרונה של הבניין.

הגרעון במאזן התשלומים יגיע השנה לסכום של קרוב ל־3.5 מיליארד דולר. במלים אחרות: היבוא של מוצרים ושירותים גבוה מהיצוא שלהם בסכום של כ־3.5 מיליארד דולר. יש לחפש ולמצוא מקורות אחרים כדי לכסותם.

אמת, ישנו הבדל בין התנאים ששררו כאשר מר ספיר אמר מה שאמר בדיון הכלכלי במלון „הולילנד" בירושלים, לבין התנאים השוררים במשק כיום. מדובר בבסיס רחב יותר של המשק, באוכלוסיה גדולה יותר ואף במחיר שונה של הדולר. אולם לאו דווקא כל התנאים הם טובים יותר.

לקראת אזילת היתרות

התזכורת המדהימה ביותר שאנחנו מקבלים בימים אלה היא בסיכומי בנק ישראל על מצב יתרות מטבע החוץ. מראשית השנה עד השבוע הראשון של אוקטובר ירדו היתרות ביותר מ־700 מליון דולר. הן מגיעות כיום לסכום של מיליארד דולר בלבד, ואף קצת למטה מזה.

בזמנו דיבר נגיד בנק ישראל לשעבר, דוד הורוביץ, על הכרח בשמירת יתרות בסכום של 500 מיליון דולר. אך לא היה זה סכום שרירותי, אלא תרגום של גודל יבוא מסויים. הוא התאים לחדשיים יבוא. מסכום זה, קבע אז מר הורוביץ אסור לרדת. הואיל והיבוא כיום מגיע ליותר מ־600 מליון דולר לחודש. הוה אומר, כי כבר כיום ירדנו לרמת יתרות המספיקה ליבוא של חודש וחצי בלבד. הירידה ביתרות נמשכת ואין נראית עצירה באופק.

היתרות הקיימות כיום מספיקות. לפי הקצב הנוכחי של הירידה. לתקופה של תשעה חודשים בלבד. באותו „רגיל" נעמוד בדלי הבא בפני קופה ריקה.

תנאים קשים לגיוס הון

ניצול היתרות הוא חלק מהדרכים בהם אנחנו מכסים את ההפרש שבין הייבוא לייצוא והמגיע, לפי האמור, ל־300 מליון דולר לחודש. 300 מליון דולר נוספים באים מהעברות חד־צדדיות, מה שכולל מענקים, פיצויים, הלוואות השקעות.

המצב בכל אלה נעשה קשה יותר מכפי שהיה בעבר. כבר כיום חייבת המדינה סכום של כ־5.8 מיליארד דולר ועד סוף השנה יגיע החוב המדיני לכ־6 מיליארד דולר. עם חוב שכזה נעשה קשה יותר לגייס הלוואות.

התנאים השוררים בשוקי ההון בעולם אף הם נעשים קשים יותר. שערי הריבית עלו. ישנה מצוקה בכספים. יש גם גם בעיה של „קרדיטים" בסוגי אשראי שונים. אמת, ישראל עמדה בהתחייבויותיה כל השנים ופרעה במועד הלוואות שקיבלה. אבל כאשר ניתן אשראי ציבורים לא ממשלתיים דווקא — את האשראי הממשלתי המסובסד בוודאי שמגבלים עד תום — הרי אותם גורמים אינם מתעלמים ממצב היתרות ומגובה החוב.

כיום איננו מפונקים לגבי שערי הריבית. בעבר שילמנו ריבית של עד עשרה אחוזים. ניתן להתרשם כי הזול בניצול קווי אשראי מסויימים שבוע מגיעה הריבית ל־13 ו־14 אחוז. אך גם כאן האפשרויות מוגבלות. העובדה שהיתרות הגיעו לרמה נמוכה מה„קו" שקבענו לעצמנו רק מקשה על גיוס הון.

קשיים במגביות ותרומות

המשבר הכלכלי בעולם, בתוכו הספל הפוקד את ארה"ב, מקשה על גיוס כספים ממקורות יהודיים. בתנאי גיאות היה ניתן לגייס כמויות כספים רבים במגבית ובמלוות הפיתוח. לא כן כיום. פעילי מוסדות אלו עמלים קשות. אך סיכום ההכנסה ממקורות אלו נמוך מהתחזיות.

בהשקעות במטבע חוץ ישנה ירידה מתמשכת. הוא זו תביעות לה־ ניה כי שוה הבא עליה בתחום זה. נוסף לכל הגורמים שפעלו בעבר להשקעה יש להוסיף עתה מפני משבר אבטלה שבקרוב בפרשיה הכלכלית האחרונות שיש להן הד בינלאומי נרחב. בכל מקום מגיע מידה גדולה של נאיביות כדי להניח שבעתיד הקרוב יגדלו הכנסות במטבע חוץ מהשקעות.

•

אפשר לאבחן היום בנקל את מחלת המשק הישראלי. נכון שבאופן חיצוני הוא עדיין נראה שמן ובריא פנים. אבל סימני המחלה ברורים. התרופה בזמן השתמשו עד כה לא הביאו ארוכה ולא להחלמה. גם ספיקות התרופות ה־ האם ניתכל כי התרופה הנכונה? האם הוא מקדיש לו את כלאו ההכן התשובה הלב הדרושים? האם יש די אמון ברופא?

האם רוצים הסובייטים במדינה דו־לאומית בא"י?

מאת מ. אביגלי

באחרונה חוזרים ומבקשים לבדוק ולהסיק מסקנות לגבי המניעים והמטרות שבגילויים שרנים במדיניות החוץ של ברית המועצות. זאת לאחר שהופיעו סימנים המעידים על כך שכמה מההנחות והדעות, שהיו מקובלות בתחום זה בארצות הברית ובבירות מערב אירופה, היו מוטעות או שהיו מושתתות על גישת הסובייטים למציאות שהשתנתה בינתיים. עוסקים בתהייה על כוונות הסובייטים, על שאיפותיהם ועל המהלכים המדיניים שהם עשויים לנקוט לא רק גופים ממלכתיים (גלויים וסמויים) של ממשלת ארצות הברית וממשלות מערביות אחרות אלא גם מכוני מחקר של אוניברסיטאות שונות.

אלו האחרונים ניזונים, לפרקים, ממידע המגיע בצינורות סמויים ואפילו סודיים ביותר. זאת ועוד, יש במכוני מחקר אקדמיים אלו מלומדים שהוכיחו כושר רב באיבחון נכון של סימנים המהכנים להלכי הרוח והמטרות של הקרמלין והערכותיהם היו יותר קרובות למציאות מאלו של המומחים העובדים בשירותים ממלכתיים שכל רזי המידע הנאסף על־ידי השירותים החשאיים פתוחים לפניהם.

תמורות במגמות ובדרכי פעולה

ההתגברות של החיסוס בהתנהגות ברית המועצות בזירה הבינלאומית, של מנהיגיה ושליחיה בהזדמנויות שונות וכן ההתבטאות של כלי התקשורת השונים, מקורה בדעה הרווחת שהתנאים החדשים שנוצרו במערכת היחסים הבינלאומיים מאז סתיו 1973 ובמהלכים הצבאיים, המדיניים והכלכליים של ארצות־הברית ובעלות בריתה, מזה, ושל סין העממית, מזה, הולידו תמורות במגמות ובדרכי הפעולה של ברית המועצות. יש הטוענים שהמגמות לא השתנו, אך לאור תכססנות חדשה ניתן לראותם בצורה יותר בהירה ולהכיר צדדים בהם שלא הבחינו בהם בעבר.

נקל לשער שהמזרח התיכון תופס. כיום מקום מרכזי במאמצים הנעשים בארצות הברית לעמוד על המטרות המיידיות והמטרות לטווח רחוק יותר שמציבה לעצמה ברית המועצות באיזור זה, על גישתה לגורמים ולתהליכים שונים באיזור ועל הדרכים שבהם שואפת מוסקבה להתחייב בגורמים ובתהליכים אלו לביצוע שאיפותיה. ברור שהתעצמה הכלכלית המדינית שזכו בה מדינות ערב ופרס, בשל בציות אספקת האנרגיה למדינות התעשייתיות, ההתוקות מעמידה המדיני הצבאי של ארצות הברית באזורנו והמצוקה הגוברת והולכת של בריטה הארצה המתפתחות (בעיקר מדינות אפריקה השחורה), כופה על הסובייטים הזדקקות לתכססנות שונה מזו שאפיינה את מהלכיהם עד לפני כשנה וכנראה גם להצבת מטרות חדשות או מסריה נוספות למדיניות החוץ ולהכרנה הצבאית שלהם.

אין ספק שלגבי הסובייטים גדלו מאד הפיתויי המשיכה לאחיזה הרבה יותר רחבה ויציבה במזרח התיכון מזו שנהנו ממנה, עד כה, אפילו בשיא הצלחתם המדינית באיזור זה. בעבר היו להם בעיקר שיקולים הגנתיים ומדיניים במאמציהם לנשל את האמריקאנים והבריטים מעמדותיהם במזרח התיכון, אם כי הם ידעו יפה שאין סכנה כמשית שהאמריקאנים יזמו התקפה צבאית על ברית המועצות וישתמשו לצורך זה בעמדותיהם בטורקיה או מדינה אחרת באזורנו. כלומר, שאיפות הקרמלין לגבי המזרח התיכון לא נבעו מהרגשת סכנה ממשית מהנוכחות האמריקאנית שם וגם לא מצורך חיוני לאינטרסים כלכליים והמדיניים סובייטיים.

עתה חושבים הסובייטים במושגים של נפט לאור המאזן העולמי של מקורות האנרגיה וגם על רקע צרכים חיוניים אפשריים שלהם עצמם בעשור הבא של המאה הנוכחית. אם בתהליכי ההתפתחות הכלכלית והעליה ברמת החיים בברית־המועצות תגיע צריכה הנפט של האזרח הסובייטי לכדי מחצית הצריכה של האזרח האמריקאני עשויים הסובייטים להזדקק בעוד 8־10 שנים ליבוא נפט, בהיקף גדול למדי, מהמזרח התיכון. כבר כיום הם מייבאים גאז טבעי בכמויות גדלות והולכות מפרס. קיצורו של דבר, העוסקים בחקר מערכת מטרות ודרכי מדיניות החוץ הסובייטית מאמינים שלגבי המזרח התיכון ספק לובשת: מדיניות זו פנים חדשות, ספק מתגלים פניה הממשיות (לפחות הצדדים המוסתרים ביעילות של פנים אלו), ספק יש בה עתה מזה ומזה.

עמדה שלילית כלפי ישראל

שאלה המעסיקה הרבה את הבוחנים את צפונות המדיניות הסובייטית במזרח התיכון היא האמנם מדיניות זו רוצה בהמשך קיומה של מדינה ישראל ומגמתה לסייע לערבים בהשגת מטרותיהם עד גבול מסויים, גבול המאפשר את שמירת ריבונותה של מדינה יהודית בחלק של ארץ ישראל, או שמוסקבה מוכנה ואולי אפילו מעוניינת להקריב את „מדינת הציונים" כשום שבכך תקדם את האינטרסים שלה באיזור. בנקודה זו ראוי להדגיש שההנחה כי הסובייטים אינם מעוניינים בהיסולה של ישראל משום שקיומה של זו מסייע להם לקנות את לבם של ערבים רבים, אינה מושפעת עוד באותה מידת שכנוע ובטחון שבה הציגו אותה עוד לפני שנה. הכמשיכים להחזיק בה בין חוקרי המדיניות הסובייטית מלווים אותה בהסתייגות ובהערות שבמשמעותן הולשת האיכון באמיתותה. לעומת זאת, יש הסבורים שהופיעו סימנים (שאולי צצו גם בעבר אך לא ייחסו להם חשיבות כספקת) שהממשלה הסובייטית לא תפעל למניעת התפתחויות, שיובילו להתמוטטותה של מדינת ישראל, כ„מדינה ציונית". ויש הטוענים שניתן להבחין בגילויים במדיניותה המעידים על כך שהיא מוכנה לסייע לכך, בתנאים מסויימים.

מעצבי המדיניות הסובייטית במזרח התיכון משוכנעים כיום, שגם ללא נוכחותה של מדינה יהודית באיזור מצויים די גורמים בעולם הערבי שברית המועצות יכולה להתגדר בהם לצורכי חדירה ורכישת השפעה ואף מעמד של הגמונות מדינית. ללא הריתוק של הרגשות הלאומיים ל„חיתי" האנטי־ישראלית עשויים להיווצר תנאים יותר נוחים להשתלטות יסודות שמאליים קיצוניים או לפחות לחיזוק בולט בהשפעתם, מה שישמיט את הקרקע מתחת להשפעה האמריקאנית במרבית מדינות האיזור.

זאת ועוד, עתה ברור מעל לכל ספק שישראל היא המעוז הפרו־אמריקאני החזק המבוסס ביותר במזרח התיכון. מעוז זה הוא עמוד התווך של עוצמת ההשפעה האמריקאנית באזורנו. האמריקאנים משכילים, באחרונה, לנצל את התיסכול הערבי בבעייה ארץ ישראל כדי לקרב „מדינות יסודות בעולם הערבי" ללא נוכחותה של מדינת ישראל במזרח התיכון היה הזיוזר והאמריקאני אחרי הערבים נושא אופי אחר לגמרי. הסובייטים יכולים היו לעמוד מולו בדרכים אחרות, יותר יעילות, ללא היזדרדרות תקופתית להתפוצצות המסכנת את שלום העולם. בעלי דעה זו מאמינים שהסובייטים הגיעו לכלל מסקנה (באחרונה או אולי עוד לפני שנים) שקיומה של מדינה ציונית בארץ ישראל, אפילו בגבולות מצומצמים, הנה גורם שלילי מבחינת האינטרסים שלהם באיזור זה. מכאן שיש לפעול להתמוטטותו של גורם זה ולעודד תהליכים וכוחות שיקדמו השגת מטרה זו.

שני מניעים

סובייטולוגים (מומחים לענייני ברית־המועצות), המתססים ברזי בילויה המגודנים של המדיניות הסובייטית ובהתנהגות ראשי הקרמלין, נוטים לבסס את השקפתם לגבי העמדה השלילית של מוסקבה כלפי קיומה של ישראל על שני מניעים, המשמשים בערבוביה באותם הרמזים והגילויים שעליהם מושתתת הנתחם זו. ראשית, כאמור, ההנחה שמעצבי המדיניות הסובייטית במזרח התיכון הגיעו למסקנה שישראל היא יותר גורם מפריע מאשר מסייע (בעקיפין) למימוש שאיפותיה של ברית המועצות באזורנו. שנית, שנאת ישראל (או בביטוי יותר מקובל „אנטישמיות") שהתחזקה מאד בקרב הצמרת הסובייטית כתוצאה מהצלחת היהדות (בעיקר האמריקאנית) לכפות על מוסקבה מהלכים מסויימים ובמיוחד בשל יעילות מסע ההסברה שישראל ויהדות הגולה מנהלים נגד ברית המועצות. הצמרת הסובייטית רואה בתוצאות מסע זה השפלה הקבוצה שהמשטר הסובייטי לא ידע כמותה. שנים רבות, וזאת מידי גורם שברוח המסורת הרגשית של האדם הרוסי הוא יסוד „בזוי" (ברוח „ישנו עם אחד..."). אומרים שבהזדמנויות מסויימות בערה החימה של כמה מראשי הקרמלין נגד היהודים עד כדי להשחית. דרך צינורות מזרח אירופיים הגיעו ידיעות על שימוש בביטויים הלקוחים מהלקסיקון האנטישמי המסורתי, בשעת דיונים פנימיים של הצמרת הסובייטית בענייני המזרח התיכון ועליית יהודי ברית המועצות.

בעניין זה ראוי להזכיר שיש בין הסובייטולוגים, במוסדות אקדמיים וברשויות עיקוב ומחקר ממלכתיים בארצות הברית, הסבורים שההנהגות והתפיסות המקובלות בעולם החופשי לגבי עמדת הממשלה הסובייטית כלפי יציאת יהודים לצורך עליה לישראל או הגירה לאמריקה, הן מוטעות, במידה רבה. לדעת אלו, אין הממשלה הסובייטית עויינת את יציאת מרבית היהודים המבקשים לעלות לישראל אלא שהיא חוששת מפני תגובת העולם הערבי, מזה, והדים שליליים בקרב מיעוטים מסויימים בתוך בריה"מ, מזה. זאת ועוד, היא מבקשת לנצל את יציאת היהודים (שרובם אינם רצויים בה) להפקת תועלת מסויימת מכך. אולם, גם מסובי הסובייטולוגים דוחים מכל וכל הנחה זו. הם סבורים שיש בה גרעין של אמת, אך יש בכך משום הטעיה ויצירת רושם מוטעה להציג את עמדת הקרמלין, לשאלת העליה, בצורה זו.

אין מגמה מוגדרת

מהו, אם כן, הפתרון לבעיית ארץ־ישראל, הרצוי לסובייטים, שמדיניותם באזורנו מכוונת להבאתו? על כך קשה לקבל תשובה ברורה. דומני, שמצטים מוזהים בתוך שלל הרמזים והתופעות שבמדיניות הסובייטית במזרח התיכון מגמה סובייטית מוגדרת וחד־משמעית בנושא זה. יש הסבורים שהסובייטים רוצים בכינונה של מדינה דו־לאומית (יהודית־ערבית) קומוניסטית בכל שטחה של ארץ ישראל. רק מדינה קומוניסטית יכולה לגשר על התהום שבין היהודים והערבים בארץ ישראל וליצור מסגרת מעשית לחיים בצוותא בין שני העמים היריבים. מובן שמנקודת ראות סובייטית חשוב ביותר שמדינה זו תהא קומוניסטית ותהא כרוכה אחרי מוסקבה ואולי גם תלויה בוסיה. יצירת תנאים שיאפשרו קיום חות לכפיפה אחת בין יהודים וערבים הם עניין בעל חשיבות משנית.

מאחר שגם בעלי דעה זו מפקפקים אם יש בין מעצבי המדיניות הסובייטית האמינים שניתן להשיג מטרה זו לגבי „בעיית פלשתינה" ומאחר שמדרכה של מדיניות החוץ הסובייטית שהיא מציבה לעצמה מטרות הנראות לה כמציאותיות, ספק גדול הוא אם באמת ובתמים שאיפה כזו מנחה את מהלכיה של ברית באזורנו, כיום.

עיטורי סופרים וספרים

תפילה

מאת מאיר בוסאק

שחומת ומגדל צמרת וקרקע
וכמדבר בצל־עלמין.
שאל בגפי גשרים בניך נשאת
כנס של ששת ימים,
וביום כפורים לקרבן הוצאת
צמך מצר –
ראה נא, ראה, עיני הזאבים
מוריקות מלילות – – –
ים, מזרח, מצפון ותימן
של סלעי המדבר זה הגענו
ותכלת תקוה על ראשינו כיהוד.
והנה אלפים והנה רבבות
סביבים שניהם מסביב.
זאנו תפלותינו רק אליך נשואות,
כי אתה, רק אתה, ביערות אפלה
רחמת אלפים שנה
מעל נושאי החלום,
כי אתה, רק אתה, כנפיך פרושות
תחתינו — הולכי עלי חוט מתוח —
על תהומים מעל תהום;
שבעמוד האש ובעמוד העשן
לוית אותנו בין תלולות המדבר.
רחם נא עלינו.
רחם – – –

פרדס הרי"ם

מאת הרב יהודה סגל

יצא לאור הספר „פרדס הרי"ם", לחומש בראשית, מאת הרב ר' יעקב־משה פריברג, רב שכונת הכובשים וחבר הרבנות הרא־שית לתל־אביב. בספר הרבה אמרות משל אביו, רב בקהילות חשובות בפולין, שניספה בשואה עם בני משפחתו.

בספר שפע של מאמרי חז"ל, ב־הסברים מורחבים בכל פרשה ופר־שה יש חידוש בהבהרה איזו נקו־דה שהיא.

לדוגמה, המחבר הסביר את דברי רבי יצחק בפתיחת רש"י שכנגד או־מות העולם הטוענים לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, משי־בים: ב„ראשית", בשביל ישראל שנקראו ראשית, מהקרא „כח מע־שיו הגיד לעמו" מספר תהלים בר־צונו נטלה מהם ונתנה לכם. למדים, שאין קיומם של המצוות התלויות בארץ בגדר „מצוה הבאה בעבירה" כאשר גזלו מיד הנכרים את הארץ, אלא מראש כך עלה ברצון הבורא בעת הבריאה לתת לנו את הארץ ושלנו היא.

המחבר מבאר את הכתוב בקה־לת: „אלקים יבקש את הנרדף" מהו הביטוי „יבקש", כלום אין הנרדף ידוע, שצריך לחפש אחריו? אלא שאומות העולם רודפות אותנו כל הימים, ומעמידות פנים כאילו אנו מצירים להן ומבקשים להרע להן. לכן נאמר שאלקים מעיין ומבקש את הנרדף האמיתי, ואליו הוא פונה להצילו. (עמוד ב"ד).

בדרך הסידית מסביר המחבר ענ־יינים שונים. ולדוגמה: קשה, למה לא כיבד אברהם אבינו את המל־אכים ביין, כפי שמצאנו אצל יעקב שהביא ליצחק אביו יין לשתות, ובפרט לפי המבואר בחז"ל שהיה ליל פסח, ולוט אפה להם מצות, וה ברכות קיבל יעקב בליל הסדר. ר' איך לא יכובדו בארבעה כוסות? אלא מכיון ששלשת המלאכים היו בידי של מעלה לכן אסורים היו לשתות, שאין להורות שתוי, אבל יצחק חייב היה לשתות בליל פסח (עמוד מ"ו מ"ח).

המחבר מסביר את הכתוב: „אם יהיה אלקים עמדי וגו' והיה ה' לי לאלקים" רש"י מפרש שלא ימצא פסול בזרעי. והקשה האוה"ח והיכן רמוז ענין זה? מפרש המחבר, די־שא דקרא „עמדי" הוא תפלה על יראת שמים שביעקב עצמו, אבל סיפא „והיה ה' לי לאלקים", היינו ריחול שם שמים על ביתו, כלומר שיהיה גם זרעו קודש קדשים ותלות שם אלקים מחייבת נצחיות של קד־שה בזרעו, שיחול שמו לעולם ועד על זרעו. וזו הדרגה למעלה מהמושג „יהיה אלקים עמדי", שהוא במובן מצומצם לגבי דידיה, ודייק לשון הסוף שלא יהא פסול בזרעי".

בפתיחה מובאים דברי המחבר ל־גמרא (תענית י' ע"ב): „אל תרגזו בדרך" — אל תתעסקו בדבר הל־כה, הכלול גם בפרש"י להמוש (בראשית מ"ה כ"ד), וקשה, למה לא חשש לדבר אגדה? אלא לפי המדרש, כשהקושה מציה אדם מהאוה להלכה, וכשהוא בדחוקות, חיו, נזקק לדבר עידוד, על ידי אגדה, ואין לבו פתוח להבין עומק הלכה. לכן, כאשר תורו בבשורה טובה „עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" ומלאו כליהם ב־טוב ארץ מצרים רק אז נזקקו ל־דברי הלכה.

הבה נברך את המחבר שיזכה לברך על המוגמר, בסיום שאר אר־בעת הספרים של התורה.

מחקרים בתולדות הארץ

מאת אברהם ב. ריבלין

„שלם", מחקרים בתולדות ארץ־ישראל ויישובה. ספר א'. בעריכת יוסף הקר. הוצאת „יד יצחק בן־צבי", ירושלים תשל"ד, — בסיוע משרד החינוך והתרבות. 602 עמוד. בתוספת 30 עמוד באנגלית.

הקובץ הוא רב־כמות ורב־איכות, חשוב לחוקרים ומדענים. המאמרים שבספר מאלף זה — 21 במספרם ומהם המשתרעים על עשרות עמו־דים — תוכנם שונה ונושאם שונה (הם מופיעים בצורה כרונולוגית, כלומר לפי תקופת הנושא הנדון, החל ממאמר על כתובת־קבר ברמלה מן המאה העשירית, מאת משה שרון, ו„תולדות הגאונות בישראל" למאה ה־11, מאת ש. ד. גויטיין, ועד מא־מר על עזרת יהודי אוסטריה לישוב בא"י בימי מלחמת העולם הראשונה, מאת ישראל קלויזנר, ועל מגעי רו־סיה הסובייטית עם הישוב העברי בא"י, מאת יעקב רואי. בין המאה העשירית והמאה העשרים מאמרים על נושאים שונים, ולמרות שם ה־קובץ לאו כולם מוגבלים בנושאים ירושלמים, — בחלקם הגדול הם בקשר לישוב העברי בארץ ישראל בכללה לדורותיו.

הערה לכותרת אחת

בהקדמה לספר מודיע העורך, כי „חשיבותו של הנושא ומרכזיותו ל־קירבת כמה היבטים שבו לחיוב־, חייב את כותבי המאמרים בהתירות מירבית באשר לפרופורציות הנא־תות המסקנות הנובעות מכך „לבל הקלקל האהבה את השורה". ואמנם יש בזה מקום הגיון, כל עוד אין שיטה זו מערפלת יותר מדי עניינים הצריכים להיות ידועים. הערה זו מכוונת גם בקשר למאמרו המקיף והמאלף (וה„זהיר" מדי) של יהושע בן־אריה על „היציאה החלוצית של יהודי ירושלים מחוץ לחומות" (46 עמודים). כמו כן לא מובן לי על שום מה שמו את המלה „החלוצית" בתוך מרכאות. כלום היתה הכוונה לציין בזה שהיציאה הזאת בעצם לא חלוצית היתה? והרי גם מתוכן ה־מאמר אין זה משתמע בכלל שבן־אריה התכוון לשלול את החלוציות שביציאה מן החומות של ירושלים העתיקה במאה הקודמת, — ביחוד הראשונות (עם יסוד השכונות מש־כנות־שאננים, מחנה־ישראל, נחלת־שבעה, מאה־שערים, זו השכונה שבחג־החנוכה השתא נמלאות לה מאה שנה).

מיהו אותו חסיד?

כן יש להעיר לגבי מאמרו של ישראל תא־שמע בדבר „תשובת חסיד אשכנז על ענין העליה לא"י" (בעמוד 81). המחבר, המביא תשו־בתו של אותו חסיד, שלפיה „מי שהולך לארץ ישראל בעבור עונו־תיו (כלומר לשם כפרת עוונות), אדרבא הוא יותר מרבה עוון", מביע תמיהה על קביעה זו, לעומת דעו־תיהם של רבים בדורים שהפליגו בשבחה של א"י ובחשיבות העליה אליה, — אבל הוא (המחבר) מעיר: „כמדומה שאפשר לשער שב„חסיד" סתם, הכוונה היא לר' יהודה חסיד". עצם הכפלת הסתייגותו של המחבר („כמדומה" ו„אפשר לשער") אומ־רת דרשני. כמו כן חייב היה לציין מיהו, לדעתו, אותו רבי יהודה ה־חסיד ולא להסתפק בציון שמצא „קטע מעניין זה בקובץ לקוטים שונים מן המאה ה־15, ועל סמך מה הגיע להשערתו זו. גם עורך הקובץ מזכיר מובאה זו של ישראל תא־שמע (במאמרו הגדול והחשוב על עליית יהודי ספרד לא"י וזיקתם אליה לפני גירוש ספרד) ללא תוס־פת הערה כל שהיא (עמוד 109 הערה 15).

באשר ליתר המאמרים, — קצר המצע כאן מהשתרע ולפרט את כו־לם ולו גם רק בכמה שורות כל אחד, — גם הם לא לקריאה סתם הם מכוונים. אף אם יש ביניהם כמה מאמרים שכל קורא יוכל למ־צוא ענין בהם, — אלא לעיון יסודי ולימוד, והרבה ניתן ללמוד בספר זה שהוא אוצר בלום. גם החיצוניות, — הן ההדפסה הברורה והן הכריכה המצוינת, — זכורה לטוב. בסופו של הספר ניתן קיצור המאמרים באנגלית.

על שער הקובץ צוין כי זהו ספר ראשון, — נקוה להופעתם של ב־כרים הנוספים.

דיוקן ומהות

מאת אברהם בלאט

הסיפורת היהודית האמריקאנית נעשתה חלק אינטגראלי של הספרות הכללית באמריקה. היא מהווה קיטוב בין התודעה היהודית והמציאות החדשה, כאשר גבוריו של מלמוד, בלו, רות, וואק ופוטוק מיטלטלים בין הקצוות בהינתקם או בהיצמדם אל הזהות העצמית.

ספרות זו החלה עם זרם ההגירה שלאחר מלחמת העולם הראשונה, והתפתחה ביותר תנופה בשנות ה־חמישים השישים כאשר החריף התהליך הסמיכה ההתגבשות בין ה־תרבות הבורגנית של העבר, ושג־שת החיים החמריים, בנוסף על הפער בין הדורות.

חברת השפע על הסכולה וגבוריה הבליטה את הסיפורת היהודית אמ־ריקאנית על סיוטיה והעתועיה כא־שר החוויה היהודית ניטקשטת ללא עומק סמלי ונזדקקה לאספקט אלי־גורי של ההיסטוריה היהודית. גבורי ספרות זו הינם לרוב אינטלקטוא־לים אינטרוברטיים כבון דיוקנו של „הרצוג" אצל סול בלו אשר חייהם האישיים נידונו להתפלה. גבורים אלה ניתקו את קשריהם עם בית אבא אך לא נקלטו בציוויליזציה החדשה. בעיית ההסתגלות אל ה־חיים האמריקאים והדיחוקות לשולי החברה מהווים את המרכיבים של המוטיב המרכזי של התיזה „יהדות ואנושות" אשר העסיקה ומצאה בטוי אצל מ. י. ברדיצ'בסקי המשכיל כבמיהותיו ההומניסטים. המציאות היהודית המשתקפת אצל רוב הסופ־רים היהודים האמריקאנים מעוגנת בתוך גבורתו אישית של מאבק גבו־ריהם עם עצמם ועם יהדותם, והיא נגלית בצד השלילה של חיים מצוו־ערים ויחס דו משמעי ואפילו נרו־טטי לנושא היהודי.

מציאות חברתית זו מגלמת מצב נפשי של הגבור היהודי המעיד על ניכור ובריחה כי ביסודם הרי סופ־רים אלה הנם אמריקאנים ביסוד חשיבתם וחזונם, אך מטפחים את הנושא היהודי מתוך זווית ראייה אישית על רקע המשבר של האדם המודרני.

*

בין הסופרים אשר תופסים את הפרובלמטיקה היהודית אך עדיין דבוקים בזהותם העצמית ממשיך חיים פוטוק לעמוד בשתי רגליו על בסיס יהודי, ובספרו „שמי הוא אשר לב*" הוא מעלה את החוויה האמנו־תית כאקס להכרת האמת, באמצו את אימרתו של פיקאסו „שהאמנות היא כזב אשר מסייע לנו להגיע להכרת האמת". בספרו של חיים פוטוק קיים ללא ספק המימד היהודי הפילוסופי המייחד את הבעייה ה־אסתטית בד בבד או זו לעומת זו — עם הפונקציה הדתית. עימות על הכרת האמת החוויתית מבליטה את הסתירה הקיימת בין הייעוד האישי של האמן ובין ייעודו הפנימי כיהודי. רחשי הלב והלך הנפש של היהודי הדתי הוא תהליך סובייקטיבי המטביע את חותמו על צביונו הרו־חני, על אורח חייו, כמוף למציאות אובייקטיבית ההיסטורית ומסורתית של עם ישראל, ואילו האמנות צומ־חת מרגשות תת קרקעיים. דרך רא־ייתו של האמן היא בשתי זוויות. האחת שהעולם הוא מבנה גיאומטרי בעל קצוות נוקשים (בשיטה היונית אפריקאנית) והשניה — שהעולם הוא פרח (בשיטת הזה וסין).

האמן החותר לאמת הפנימית שלו מגיע אליה דרך הרגשות שלו, ורק הם מהווים את קנה המידה לפר־ביות. ספרו של חיים פוטוק הוא מונולוג ארוך הנפתח בהצהרה ש־גבורו הוא יהודי השומר מצוות, אך הכל מסיחים נגדו דברים קשים, שהוא מטיל חרפה על עצמו ועל משפחתו, בחללו הכנים מקודשים על־ידי צורות אמנות גלוחות.

הוא בא להזים את הרכילויות ורקימת סיפורים, בחשפו את תול־דות חייו על מוצא ואילן היוחסין שלו המתייחסים לשושלות חסידים מצד אמו עד הרבי מברדיצ'ב, ולב־דניס מצד אביו עד „הגאון במוהיר". ובז באשר לב הקטן באו לידי שי־לוב שני אילנות ייחס, ועל כתפיו משא האמונה היהודית, אבל הוא גם בא לעולם כשהוא ניחן בכשרון. כלומר — שאחריות של העוסק ה־היסטורי הכללי היא בניגוד גלוי לכשרון האינדיבידואלי.

*

השייכות למציאות הדתית מסוימת (המפעט חסידי ליאדוב) מוגדרת כאן כמיתוס שאין עליו עוררין, כמשמעות חיים בלעדית מדור לדור, אשר כלפיה ובה קשור הבית והרחוב, האב והאם וכל המש־פחה. בחסידות זו קיים הרבי המש־פיע על חסידיו, השולח את שליחיו להציל יהודים בכל פינות העולם.

כל ישראל ערבים זה לזה, וקיימת חובה ואחריות כלפי כולם. היהודי איננו ייצור תלוש כי אם חלק מכו־לם. אחרת הוא האמן — מסביר יעקב קאהן הצייר למתבהה אשר לב, „כאמן אינך אחראי בפני שום איש ובפני שום דבר, והאחריות המוטלת עליך היא אך ורק כלפי עצמך, וכלפי האמת, כפי שאתה רואה אותה. האמן האחראי כלפי אבותיו (עמ' 161). שני מישורים בעצם אלה הם אשר מהווים בעצם את הציר עליו מושתתה ה־דילימה של חיים פוטוק. בין האמת האבסולוטית של האמונה ובין האמ־נות השרירותית של האמן, ומכאן צצה ועולה השאלה השניה על כוחה של האמנות ונביעתה. האם טמון בידי האמן בו זמנית הכח השטני והאלוקי גם יחד, או שהכוח השטני והאלוקי הם שני היבטים של הכש־רון האנושי.

מיהו איפוא אשר לב — בנם של רבקה ואריה לב — אשר שומר מצוות מחד, והצייר „צליבות" מא־ידך. מהי איפוא דו מסדיות זו של מטען אמוציונלי ואינטלקטואלי אשר פרוסה על פני מסכת חייו של אשר לב, והיכן הוא הגבול שמאחריו אין לפרוץ עוד. שאלה מהותית זו אשר הגיעה אצל הצייר האמן והחסיד אשר לב, לקונפליקט ולסתירה כוכ־רצת על ידי הרבי הגוזר גלות על האמן לנטוש את העיר ולצאת כדי לא להכאיב לאנשים. „אשר לב — אמר הרבי חרש' עברת את הגבול. איני יכול לעזור לך. עתה, נותרת לבדך, אני מבריך אותך בדרכך (עמ' 269). כך נהרץ גודלו של האמן היהודי אשר ביקש לצייר את הסבל שבעולם כדי שבני אדם יראו את הכאב, אבל יצר דפוסים אבגותיים שהעלו דיספרופורציה מבהילה, והם בעצם עלבון למהות היהודית.

השיא האמנותי אשר העלה את קרנו של אשר לב כאמן הורידו לעברי פי פחת בתדמיתו כיהודי הוא אמנם חושב להכניס איזון ב־יקום, אך התהום שנפערה בין התר־בות היהודית והנצרית קיימת וה־משבר נשאר בעינו. אין כפגש אי־דיאלי בין אמונה ואמנות, ובצל היכלי הדמיון קימת האדנות הצל־יונה של מלכות שמים.

את החיים צריך אדם לנצל לא רק כדי להשיג את היקר לפרט, אלא את היקר בכל, לעצמו — אומר המסיף לאשר.

*

„שמי הוא אשר לב" הוא ספר בלטריסטי אשר חסידות ליאדוב וביתר דיוק לאדי או ליובאוויץ מתקפסת בו בעוצמה רבה על שלו־חיה ויעודה. אך יחד עם זה איננה שזורה בו באופן בלתי אכזבי. ב־הצרה של חסידות ליאדוב נתחבים גורלות אדם, ורוסיה היא המדינה שבשלטון „הכיסרא אחראי". זוהי החסידות הנצה בדרכים להציב יהדות של יהודה במרכזי עולם. בחסידות זו הדביקה היא הרבי המבין לכל נפש „ופתוחי" גם לאשר לב, לכשא־לוהיו. בין הרבי וחסידיו קיים שיח מתמיד וקשר לאורך דורות. גם כא־שר ניתק הקשר בין אביו של אשר לב המביע מורך לבו בנטיית בנו לציור שאיננה „אמנות יהודית" ער־לה דמות הרבי הנטון בכסגרת לבו של כל אחד, והוא מביע את הס־כמות שהנער יאחוז במכחול.

דמות הרבי כמו דמות אביו וזקנו של אשר לב חקוקים בלב הגבור, והם מנחים כבהך הערפילים כל אימה שאשר לב עומד לפני פרשת דרכים קובעת.

הרומאן של חיים פוטוק אין בו עומק סיפורי, ולפעמים הוא נראה לנו כעין „קולאז'" של קטעים פובי־ליציסטיים. בראשית קבה כאן התי־זה הפילוסופיה של יהודי ואמן, או „יהדות ואנושות" ורק על גבם הועטלאו סלאי המסכה הסיפורית. זהו בעין נוסה אכזריתי של מתח פילו־סופי, אך חסר כאן הפתח הסיפורי. אנחנו נשארים כל הזמן על פני השטח גם כאשר האב חובק ארצות ובפעות, נשארת שדרות פארקווי של הצר „הרבי" כנתון תיאורי דל וחסר צבעוניות. דייקנאותיהם של יהודי קרינסקי, הצייר קאהן, האב והאם. הם יותר צלליות מאשר גבורים רוחשי חיים.

והו רומאן אפור של סופר יהודי אמריקאני אשר מתאר הווייה ריא־לית כפולת פנים, ללא עושר אסור ציאסיבי. העלילה נתפתחה בצורה הדרגתית מימי הילדות ועד התבג־רות ללא פרספקטיבה של הזה, עד שגם האב וגם הבן מגיעים לידי שוקת שבורה בהתנגשותם עם ה־מציאות. האמן נשאר מחוץ לזיקה היהודית החברתית, האב ללא תהר שה הקשר המשפחתי. זרים זה לזה. בניגוד לרוב רובם של הסופרים היהודיים, האמריקאניים, נשאר דיי־קן לעומת מהות. חיים פוטוק דבק לבסיסו היהודי, הוא מתמודד עם השייכות הדתית האמונה הטרנסי־צנדנטאלית, כדי להגיע לתפתית של האמת — ולו גם דרך הכזב האמ־נותי.

*) „שמי הוא אשר לב" מאת חיים פוטוק. עברית: אופירה רהט, הוצ' „בוסתן" — תשל"ה.

בתי כנסת באמריקה הצפונית

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר בתי כנסת באמריקה הצפונית, עם צילומים ורשימים אמנותיים, מאת יעקב פינקרפלד, מוסד ביאליק, תשל"ה.

המחבר, ההיסטוריון והאדריכל, נתפרסם במחקריו על שרידי בתי ה־כנסת שנתגלו בגליל, ובספרו על בתי הכנסת באיטליה, בסוף ימיו ערך מסע לימודים על פני הארצות מארו־קו, אלג'יריה ותוניס, במטרה לתור אחרי אופני ביטוי סגולים באדריכלות בתי הכנסת של יהדות צפון אפריקה ופרי מסעו זה, הוא הספר המונח עתה לקורא מעזבונו — ספר שמרוכ־בו אוסף רב ערך ומיוחד במינו של צילומים ורשימים, תעודות המעידות על התפתחות בעלת ייחוד אמנותי.

באביב 1954 הגיע המחבר לעיר תוניס, ביקר שם בבית הכנסת הישן בבית הכנסת הגדול ובבית הקברות העתיק. בית הכנסת הגדול נבנה לפי המסורת לפני כשש מאות שנה ר' במשך הזמן נעשו בו שינויים, והנה כאן לפנינו צילומיו ורשומיו מבפנים ומבחוץ, ומכאן אנו מובלים אל „בית הכנסת ר' חיים", ואל בית הכנסת „בית יעקב". ומתוניס לאי ג'רבה, שבו נתגבש טיפוס ארכיטקטוני מיו־חד של בתי הכנסת. לפי המסורת, הישוב היהודי כאן מן העתיקים ב־יותר בפזורה היהודית וראשיתו נער־צה בתקופה שלאחר חורבן הבית ה־שני. פה מצא המחבר את כל האוכ־לוסיה היהודית מרוכזת בשני הכפרים „חרה זעירה" ו„חרה כבירה", ובש־ניהם מצויים בתי כנסת רבים הנק־ראים ברובם „ישיבות" כי אין בהם ארונות קודש.

בית הכנסת „הגריבה" שבחרה זעי־רה, הוא המפורסם והמקודש ביותר מכל בתי הכנסת בצפון אפריקה והוא משמש מקום מרכזי לעליות רגל ה־מוניות, ובמיוחד בשבוע של ל"ג ב־עומר, והוא נבנה לפי המסורת בימי הבית הראשון ועבר עליו תקופות רבות של הרס וקימום. והנה חצר בית הכנסת אברהם ו„בית הכנסת ר' שלום" ו„בית הכנסת פארינטי". „אך בנוה המדבר „גאבס", כמה בתי כנ־סת. והנה בתי הכנסת שבערים ספא־קס, בסוס וקירואן ולה — גולט.

הקומפוזיציה של מכלול בתי הכ־נסת שבאי ג'רבה ושבגבותיו, מושר־שת במסורות הבנייה של בתי הכנסת בארץ ישראל ובכל ארצות הים התי־כון המזרח הקרוב. אנו מובלים ל־בתי הכנסת שבאלג'ירייה, בית הכנסת הגדול ובית הכנסת בן טואה, בית הכנסת הצרפתי.

מכאן אנו מובאים למרוקו ומסיי־רים במאכנס, ורואים את בית הכנסת ר' שמואל סולידנו, האזידה, בית ה־כנסת של האלג'ירים, בית הכנסת ר' אבי, בית הכנסת אוהל משה, בית הכנסת ר' דוד ובתי הכנסת ר' חיים, ור' יהושע ברדוגו.

והנה הביקור בשבעה משלושים ב־תי הכנסת שבעיר פאס: בית הכנסת שלומה „אבן דנאן" נבנה לפני כש־לוש מאות שנה וחודש לפני כשבעים שנה. מכאן מביא אותנו המחבר ל־רבאט, בירת מארוקו, ומבקרים עמו בחמישה מתוך י"ז בתי הכנסת ב־עיר. סרים לבית הכנסת של ר' שלום אלקים ושל ר' יעקב ביבס ושל ר' יעקב אשרף. ומכאן אנו עוברים ל־מראקש ומבקרים בשבעה מתוך שלוש בתי הכנסת בעיר. ובדמנאת אנו רו־אים את תוכניות בתי הכנסת יעקב בין אביגי. ובעיר מוגאדור אנו מבק־רים בששה בתי כנסת וביניהם: ביכ"ה הקהל, מנשה, ר' עמרם. פונים ל־קאזבלאנקה ומבקרים בתי כנסת בית אל ר' שמעון בר יוחאי.

בהרודאנט אנו מסיירים בבית הכ־נסת ר' אברהם בן בנימין ור' אברהם בן עמר ועוה.

בנספח ראשון מספר דוד קודקוס בקיצור על קהילות ישראל בתוני־סיה, אלג'יריה ומרוקו. אנו לומדים על הקהילות בצרים מרובות. בנספח שני באה רשימת בתי הכנסת שבהן ביקר מחברנו.

אוסף יחיד במינו של צילומים ו־רשימים — תעודות המעידות על התפתחות רבת ענין ובעלת ייחוד אמנותי. המחבר, שנרצח בידי ערבי, לא הספיק לסיים את ספרו.

הרוח לא יקח

מאת י. עמוס

אריה לובה אליאב, הרוח לא יקח, הוצאת עם עובד, תשל"ד.

לובה אליאב, הנמנה על הפעילים של תנועת העבודה בישראל, מצטיין גם בשאר רוח. עדות לכך ספריו, המופיעים מזמן לזמן, ומספרים על עשייתו למען עמו וארצו. ידוע ביותר ספרו על יהודי רוסיה, אשר גילה את הנקודה היהודית שלהם, לפני שגדל הניצוץ התלקח והביא לידי יציאת רוסיה של ימינו.

בספר שלפנינו, המעלה זוטותיו ואירועיו בימי שירותו בצבא הברי־טי, בימי מלחמת העולם השניה, הוא מזכיר ומודה, כי מבית אבא ירש את אהבת ישראל שלו. אביו דאג להשכלתו היהודית בנוסף ללי־מודיו בגימנסיה „הרצליה" בתל־אביב. שנה לפני שהגיע בנו ל־מצוות שכר לו מלמד, שלימדו דף גמרא, ולא הסתפק בברכות המפ־טיר וההפטורה, כמקובל בבתים יהודים רבים. לימוד זה עמד לו ל־לובה אליאב מאוחר יותר, כאשר הגיע לקהלות יהודים נידחות בגרו־זיה שבברית המועצות. הוא ידע ל־עבור לפני התיבה כשליח צבור מנו־סה ולשובב את נפשם של היהודים שהאזינו לתפלתו. וכך שילם „מעט שבמעט לאביו על תורת אמת שנטע בלבו בילדותו".

בימי מלחמת העולם

סיפוריו מהווים מסמך אנושי ד מתארים את אירועי חייו בימי ה־מלחמה, כאשר שירת בארץ, במצ־רים, באפריקה הצפונית ובאיטליה. כאיש „ההגנה" מובהק היה „אישיות מפוצלת", וחייו היו מורכבים ומ־סובבים. „לחמנו באויב הגרמני — הוא כותב — עוזרים בכל דרך ל־יהודים שפגשנו והגנגו למלא את מחסני ה„הגנה" בנשק „לקראת ימים באים". כל המשימות האלה נעשו לא כתוך הרגשת הסביבים. השלמת שלוש המסרות היותה משימה אחת טבעית ומובנת. „קצב החיים היה מהיר, היינו גברים צעירים, ולמי היה פנאי לתסביכים ?"

הקריאה בסיפוריו מחזירה לימים הרחוקים ומשחזרת את ההיסטוריה של בני הישוב מלפני עשרות שנים. בתוך תולדות חייו עולה האוירה הכללית של הימים ההם ומזכירה נשכחות. לובה אליאב מספר מתוך תחושה גורלית יהודית עמוקה, ש־קיננה בלבו, לנוכח הסכנה הגדולה שרחפה על הישוב היהודי, כאשר התקרבו צבאות רומל למצרים, ד מנהיגי ה„הגנה" הכינו את מבצע „מצדה" על הר הכרמל, שהתכונן ל־רכז את כל הכוח היהודי בצפון ה־ארץ ולהילחם בנאצים עד הלוחם ה־אחרון. מחשבה דומה היתה לידוע לאנשי אצ"ל, שביקשו לעשות „מצ־דה" משלהם בעיר העתיקה, לכבוש את הכותל, להכריז על מדינה יהו־דית, ולהמשיך בהתנגדות עד הסוף המר.

טוב להיזכר היום בחלומות הנו־ראים של העבר הקרוב, כפי שלובה אליאב מתאר אותם בספרו. דרכו בלחימה היהודית, במסגרת הצבא הבריטי, לא היתה דרכו שלו בלבד, והוא מציין זאת ללא הרף. אך מן הפרט יש ללמוד על הכלל, וסיפו־ריו האישיים מוסיפים נדבך לספ־רות ההגנה והלחימה היהודית ב־ימים, שקדמו לתקומת ישראל בארץ ישראל.

בנימת הומור

ובפרט, שכל הספר כתוב בנימה שובבה, מלאה הומור וקלילות. יודע המחבר להעלות את הבעיות הגדו־לות והכבדות בצורה פשוטה, כספר חיל אחד לחיל שני בדרך של שיחת חברים שוטפת ושופעת פרטים אי־שיים פיקאנטיים וזכרונות על טי־פוסים אנגליים ועל הנוהלים בצבא הבריטי, שהיו מיושנים ועתיקים ר היו קיימים עוד מימיה של המלכה ויקטוריה ואולי עוד לפני כן. אך עם כל ה„אלטע זאכן" של הנוהלים הצבאיים וההנהגים היה השירות בצבא הוד מלכותו בית ספר טוב לאנשי ההגנה, והלקחים שהפיקו ממנו עמדו להם במערכות המאבק הלחימה שבאו לאחר מכן.

בין היתר מספר אליאב על מתקן בסיס למתקן משולב של סוללות תותחי נ.מ., שהוקם בתוך הים, צפונית לפתח תעלת סואץ, שהוקם בידי מתנדבי „סולל בונה" במשך חודשים. מאותו בסיס ירו הטילים של ספינות מצריות את אניית חיל הים „אילת", והטביעו אותה על אנשיה. בצילומי האויר זיהה אליאב את המתקן, אשר הוקם על האי ה־קטן שהוקם בידים יהודיות בשנת 1942.

במקום אחר הוא מספר על שהייתו בפורט־סעיד ועל היכרותו את ה־קהלה היהודית במקום. ידיעה זו עזרה לו במלחמת „קדש", כאשר הוטל עליו להציל את יהודי המקום, והדבר עלה בידיו.

בחלק האחרון של הספר מקיים אליאב מצוות כיבוד אב ומתאר את דמותו המופלאה של אביו אשר מ־מנו ירש את נאמנותו ומסירותו ל־כלל ישראל.

פרשת השבוע

נח

אלה תולדות נח נח

(ו—ט)

כשנח הגשמי עושה תולדות — עושה תולדות גם נח השכלי. וזהו: אלה תולדות נח — נח.

(שפתי כהן)

נח איש צדיק תמים הי־ה בדורותיו

(ו—ט)

ולהלן כתוב: אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (ז—א), ולא נאמר: תמים. יובן לפי [illegible] שסתם צדיק, היינו צדיק בדינו, אבל צדיק תמים, היינו צדיק בכל דרכיו, ולא נמצא בו שום פגם. והנה חז"ל מעידים על נח שלא ביקש רחמים על דורו, כאברהם. ולכן לפני שאמר לו ה', שיביא את המבול, הי־ה נקרא צדיק תמים, אבל אחרי ששמע על המבול, ולא ביקש רחמים, כבר לא קראו ה' צדיק תמים, אלא צדיק בלבד. והנה כאן כתוב: את האלוקים התהלך נח, ופירש רש"י, שהי־ה צריך סעד לתומכו, ואילו להלן כתוב אותך ראיתי צדיק לפני — בלי סעוד, אלא שכאן כתוב „צדיק תמים", כדי להיות צדיק תמים, הי־ה צריך סעד לתומכו אבל, להלן כתוב רק „צדיק לפני", — ולא תמים — וכדי להיות ראוי לשם צדיק בלבד, לא הי' צריך סעד לתומכו.

(לפיד התשב [illegible])

את האלקים התהלך נח

(ו—ט)

יבואר לפי דברי האלשיך על הכתוב (בראשית כ"ח—כ'): אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך — „ש־הואיל ואמר לכעלה: „והנה ה' נצב עליו" — ה' מדת הרחמים — והבטיחו: והנה אנכי עמך וכו' — חשש יעקב וירא שמא אלקים — דין, שלא תקטרג עליו. על־כן אמר: „אם יהי־ה אלקים עמדי" — שגם מדת אלוקים — דין תסכים להטיב עמדי — „ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך" (עד כאן אלשיך) וזוהי מעלת הצדיקים הגדולים, שאמרו עליהם חז"ל (ברכות י"ז): כל העולם כולו ניזונים בצדקה [illegible] ניזונים בזרוע — כלומר: שגם לפי קו־הדין ראוים לברכה, ולא רק משום שהקב"ה עושה עמם צדקה. ואלה דברי הכתוב כאן: „נח איש צדיק תמים הי־ה ב־דורותיו" — שהי־ה תמים בין בעת רחמים ובין בעת דין, ובכן „את האלקים התהלך נח" — [illegible] הי־ה לעמוד גם בעת שלטון מדת הדין.

(כאר שיח [illegible])

ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה

(ז—י"ב)

בסדר מעשי־בראשית [illegible] קודם ליום וכאן הוכך [illegible] הימים, כי אם הי־ה הגשם [illegible] לרדת בלילה, היו נצלים להכנ[illegible] לתבה בלילה — [illegible] ניסם בפרהסיה ביום — [illegible] התחיל הגשם ביום. [illegible] בפסוק השני: בעצם היום הזה בא נח וכו'

(אבני [illegible])

וישאר אך נח

(ז—כ"ג)

— בתנחומא נאמר: „אך" — ש־לא הי־ה כשר להקריב. [illegible] לבאר על־פי דברי המופרש שההבדל בין „רק" ל„אך" הוא שכאשר יבדיל הכתוב בין [illegible] דברים נפרדים, יאמר „רק" — דבר זה ולא דבר אחר. אבל כ־שיבדיל בדבר אחד בעצמו, יאמר „אך" — חצי דבר ולא הכל; [illegible] נאמר באיוב „אך" [illegible] „אליו אל תשלח ידך", כי מ[illegible] ביד השטן כל אשר לו, רק הו[illegible] לבדו נשאר. אבל אחר־זה, כ־שמסר גם את איוב בידו, [illegible] לו: „אך" את נפשו שמור" (ב') — חצי דבר ולא הכל, וכן [illegible] חז"ל (פסחים ה'): „אך ביום ה־ראשון תשביתו" (שמות י"ב) אך — חלק; שמפריד באמצע ה־דבר ההוא בעצמו. והנה כאן כשנמחק כל היקום ונשאר נח ל־בדו, הי־ה ראוי לאמר: וישאר רק נח, וכשאמר: „אך נח", [illegible] שגם בנח עצמו הי־ה הבדל שלא הי־ה שלם.

(ת"ב [illegible])

וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר.. לא אוסיף עוד לקלל

(ח—כ"א)

הכוונה לאמר, שהגם שהקר־בן שהקריב נח הי־ה מובחר [illegible] אשר ברא ה' בעולם, אעפ"י כ[illegible] נתרצה ה' בו, ובאשבצות [illegible] רבנו נשבע שלא יכרית עוד [illegible] בשר. ובדרך זו הי־ה מפר[illegible] מורי אין, מאמר חז"ל [illegible] סי"ה): כל המתפתה ביינו יש ב[illegible] מדעת קונו, שנאמר: וירח ה' א[illegible] ר.ח הניחוח — הכוונה שכל [illegible] מתפתה ביינו — כלומר: [illegible] שמגיע לו אורחו כוס [illegible] של בעל הבית, והוא [illegible] — יש בו מדעת קונו, כ[illegible] קב"ה עשה כן.

(אור [illegible])

שופך דם האדם באדם דמו ישפך

(ט—ו)

יתכן לפרש: „באדם" [illegible] — שיהרג לפי פסק־דין [illegible] דיין אחד. כי [illegible] אחד. וזהו: „כי בצלם אלקים עשה את האדם" — [illegible] של אלקים; מה הוא דן [illegible] אף אתה דן יחידי [illegible] כי שכל האדם השופט [illegible] חלק מהכל — מהשכל ה[illegible]

(משך חכמה)

וראיתיה לזכור ברית עולם בין אלקים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ

(ט—ט"ז)

לפי הלשון נכון הי־ה לאמר: ביני ובין הארץ, ולמה נאמר בין אלוקים אלא שהכוונה: בין מדת הדין ובין הארץ; שלא יתן [illegible] למדת הדין לפגוע בעולם שלם.

([illegible])

ליקט שלמה יהלום

אוצר הלשון העברית

מאת ד. יוסיפון

בחוברת ג'א—ג'ב של „עם וספר" תשל"ד, בטאונה של הברית העברית העולמית. המחלקה לחנוך ולתרבות בגולה, בעריכתו של ל. קופרשטיין, שהופיעה זה עתה, מוצאים אנו שני מאמרים מקיפים: האחד, מסתו של יו"ר הכנסת ישראל ישעיהו „במאבקיה ובהתגלותה של העברית", על חשי־בותה של העברית לתרבות־ישראל בנבכי כל הדורות. המאמר השני הוא שיחתו של א. השמשוני עם פרופ' זאב בן־חיים, נשיא האקדמיה ללשון העברית. חלק ניכר של המאמר מוק־דש למפעל המילון ההיסטורי שיכלול את כל אוצר הלשון העברית לדורו־תיה, עבודה הנעשית לא רק על־ידי 30 עובדים מדעיים, בלשנים צעירים וקפדנים, אלא גם בעזרתו של מחשב לשם החשבת. עבודת־ההכנה נערכת בשלושה מדורים. האחד מקיף 1200 שנות־יצירה, למן חתימת־המקרא ועד מוצאי תקופת־הגאונים, השני — 200 שנים, מאז תקופת־ההשכלה ואילך, ומהן — כשמונים שנה של דיבור עברי.

עתה נסתיימה הבדיקה מ־200 לפנה"ס עד 300 לספירה הנהוגה. הפרופ' בן־חיים אומר שאילו אפשר היה להדפיס מן החומר הבננסי את החומר שכבר הוכן לתקופה של 500 שנה, הוא היה תופש 350 כרכים. אם הערכים יצומצמו רק לשורה אחת, יתפוס החומר לא פחות משבעים כרכים.

יש ענין בידיעה שמועצת המכל־לות הערביות שהתכנסה לאחרונה בקהיר הוליטה, שסטודנטים באוני־ברסיטאות מצרים יצטרכו ללמוד את השפה העברית, במסגרת לימוד „מאבקיה של המולדת הערבית עם האימפריאליזם". המועצה קובעת, כי לימוד העברית, חייב להיות מקצוע־חובה. דוקטוראנטים באוניברסיטאות הערביות, יחוייבו בידיעת־עברית חדישה על בוריה.

גם סטודנטים סוריים בפאריס לומ־דים יהדות.

* יצא לאור *

— ספרי עם, פירוש תולדות אדם מאת הרב משה־דוד־אברהם טרויש־אשכנזי, בעל מרכבת המשנה על המכילתא, יו"ל לראשונה על־פי כתב־יד ועם הגהות הגר"א והגהות רבי עקיבא איגר, לפי כתב־יד, בתוספת מסורת הספרי על־ידי הרב שבתא קולידיצקי, ספר דברים, הו־צאת מוסד הרב קוק, ירושלים.

— מקורות ילקוט שמעוני ל־חמשה חומשי תורה על פי כתב־יד אוכספורד ודפוס ראשון עם מבוא, מקבילות והערות ומפתחות המאמ־רים כסדרם בספרי המקור, ערוכים ע"י דוב בן הרב ר' אהרן הימן, מוסד הרב קוק, ירושלים.

— כונת חיי, הלכות שונות, מאת הרב חיים־יוסף באראו, ניו־יורק, ארה"ב, עם תמצית בלשון האנגלית. בספר פרק על נוסח גט פטורין ונוסח הרשאה.

— דברים, כרך שלישי 1940—1945 מאת יצחק טבנקין, הוצאת הקיבוץ המאוחד, יד טבנקין, 415 ע'.

— הקרבן והברית, עיונים ב־שירת נתן אלתרמן, מאת אידה צו־רית, הוצאת דביר, תשל"ה.

— פיסת זמן, ספורים, מאת אידה פינק, הוצאת מסדה, 171 ע'.

— משואה, קובץ שנתי, לתודעת השואה והגבורה, עורך ש. מאירי, 120 עמ'.

שיחה עם אברהם ברוידס

שירת המכאוב: כל עוד עודי

מאת נעמי גוטקינד

„אדם פה נצלה על שפוד בעותיו / תפשו מן הצומק רושפה אל סור כהב / כתב שירו במרותה המכאוב יוקדש / זה השיר הנכאב לעולם הוא חדשי*)" — חסד השירה נגלה לכותביה לעתים נדירות בחייהם. שוב ושוב מעידים הם עליה שהיא פרי התייסרות מכאיבה. נסל שאין ממנו כנוס, אש עצורה כדברי הנביא. עיסוק ומישלח יד שאין בו מנוח ואין בו פרנסה, אך יש שעות של נס בהן בזכות כתיבתה מצליח אדם להתגבר על אבדן צלילות הדעת ובריאות הגוף. שעה ניסית כזו היתה מנת חלקו של משורר שבע ימים, ותיק וידוע — אברהם ברוידס. ופריה של שעתו — חוברת שירים דקה ומפתיעה בעוצמתה הפיוטית, שהופיעה לפני זמן קצר בשם: כל עוד עודי.

על נסיבות כתיבתם של שירים אלה סיפר לנו השבוע המשורר בן השישים ושמונה, פגוע תחולי, המתייסר עדיין במכאובי גוף ורוח קשים:

כהלום ברק

„האסון פגע בי לפני שנתיים וחצי. לפתע פתאום בצאתי מביתי נפלתי ברחוב כהלום ברק מהתקפה משתקת. שמונה חדשים לאחר מכן סבלתי בין החולים תשוכי מרפא וכיואשים כמוני בבית־לוינשטיין. הלב כנראה ניבא לי עוד שנה לפני המקרה את הצפוי לבוא. בשנת תשל"ל, כאילו בלי שום סיבה כתבתי שיר בשם „תפלה", ובו בקשתי: שלא ישיגוני / כחות הצורן נפילה, סתימות של עורק —... / אל ידביקוני ימים מקברי נשימה / והקנה ההורסה בגוך תחלואיה. / שלא אעזוב שומם ומרירי /...

והנה נעזבתי בלילות הקשים של המחלה בבית ההוא הייתי שוכב ללא שינה ומעביר את השעות בצרוף שורה לשורה. בבוקר, על כסא גלגלים, כשיד שמאלי המשותקת מרגיזה אותי ומציקה לי מאוד, כמש ענף יבש, וידי הימנית אחוזה ברעד, הייתי מכריח את עצמי לכתוב את השורות של הלילה. אחד שקרא אותם לאחר ימים אמר לי: המכאוב שלך גורם לי הנאה. אין זה חידוש — השירה בכלל היא פרי מכאוב, פורקן ממכאוב. אבל בימי בריאותי היתה לי יותר סבלנות למלאכת הכתיבה, יכולת נפשית לתקן, לשפץ, לבחון. מאז מחלתי הכתיבה היא עול קשה. תוקפים אותי ריגוזים כציקים, אני נטרד בסערה פנימית בלתי פוסקת שאינה נותנת מנוח ולא פנאי ממנה. וכמה ששירה היא פרי מכאוב — היא זקוקה גם למנוח..."

בכוח ביטוי עז

ספרת עצביו ומכאוביו מתעים לאחרונה מברוידס את היכולת לכתוב שירים. גם למה שכתב בימי המחלה עד שובו לביתו הוא מתייחס כאל איזה פלא, נס, איזו הוכחה לעצמו ולאחרים, פרי עיקשות של משורר „שכל עוד עודי" הוא ממשיך לשאת בעול. בשורות שלמרבה הפלא אין בהם שום רפיון של זיקנה או חולי. הן מצטיינות אולי יותר מאשר כל מה שכתב אי־פעם בחייו בכוח ביטוי עז, מסביר ברוידס: — „יש נקודת מכאוב בכאוב נעקפים / קולו? קריעות בשפת מעמקים / יש נקודת מכאוב מבנה מוחים / רשפי גילוי למקור הולדות ההרהורים.

מסתבר שהשירים כביסה החולי של בית־החולים זוכים עתה להתהדה — וההוקא אצל משוררים ואנשי ספרות. ברוידס הראה לנו מעטפה גדושה ומלאה מכתבים מיוחדים במינם אותם שלחו אליו לאחרונה אנשי ספר בארץ. אבן־שושן, בעל המילון, שנזהר לא פעם בחידושי הלשון של ברוידס, כותב בהתרגשות: „לעומת כל אותה שירה „צעירה" ו„חדשה" שאין להבין בה מאומה, משום שכנראה אין בה מאומה מלבד מלים מגובבות ללא הסביר וללא תוכן... שיריך שיצאו מלב כואב, רגש וכן נכנסים ללב ומעו־ררים אותם הנימים הדקים ביותר..."

נעימה תהילימית

חוקר הספרות שלמה ברייזן, כותב כי שירי מכאוב אלה הם „תוספת מאוד משכנועית לאיתם מזמורי ספר תהלים המתנים את כזוהי הפרטי" — וברוידס מעיד: „אני חושב שאת כל שירתי כתבתי בתחושה של מן המיצר... הביך צייני אצלי אותו נימה התהילימית בפריטה, אולי אין זה מקרה. אולי יש לכך סיבה באיזה פרט ביוגרפי מתקופת הילדות הפרי־היסטורית שלי. כשהייתי בן שבע, בן של סוחר כושל, בעל סמיכות לרבנות עם שאיפה חזקה לליטהדים, עזב אבא את אמי ואת שני ילדיו כדי ללמוד פילוסופיה בברלין. עברנו לגור עם הסבא, הוא, אלמן עזוב רוח, היה יושב כל ערב בבית עם ספר תהלים ביד ומכריח אותי לחזור עמו מילה, מילה על כל הפרקים. הייתי בוכה, מתרגז, אבל לא היתה ברירה — ישבתי וקראתי עמו את תהילים כל ערב. מידי פעם אני זוכר איך סבא היה גוער בי באידיש: אבלי לא העשה ברלינבי"ק — היינו, לא תצא לתרבות רעה של השכלה נוסח ברלין. מסתבר, שאותן קריאות בתהילים נספגו בדמי ויתכן שהופיעו אחר כך בשירי. גם ייסורי הם הדוקו לחזור השירים האחרון הזה".

כותב ברוידס: „כנדון להובה אבקש סעיפי זכות / לגאול שאר יום פגוע ולכוד / בדרך מדרון וחשכה / "

או — „רבון עולם, הופע ורפא / למתייסר ולנמוק בגיא. הרפה / שמעני במלמול עצוב, בהודת למלום / כי נענשתי על לא עול, על לא כלום / אבי הכל, ראה בנך נפול, כורע בבו סד / השב אבדתו של המופסד".

ושוב עדויות של משוררים שקראו בשירים הללו. אמיר גלבוע כותב לו: „אין יפה לאיש הכיר במעשה הכיר כאות לחיות" חזנך ברימוב, במכתב נרגש, כלא ציטטות מן השירים הללו עצמם, ראיה בהם „עדות ליתרונה של הרוח" „וגבישיות נפלאה", ואילו יעקב חורגין מגלה בהם „קול רליגיוזי" „ומידע אותנטי על יסורי גוף ונפש". אשר לנסיבות פרסומם של השירים כספר אברהם ברוידס:

„ברוידס, תפרסם"

„הרבה הססתי אם לפרסם את הדברים האלה. הייתי כיואש ומיוסר יותר מדי. נגה השכבתי „לה־פלתי" פה יותר מדי כאב. אבל יום אחד הראיתי אותם לידיד נפשי מזה הכושים שנה, הסביר אותי צבי גרינברג, וגרינברג ספק על שכמי ואמר: ברוידס, תפרסם. אל תירפנה ידיך".

והנה, למרות שכתבתי בספר: מסלולי עקר־בים / לכיר היוצא מסצר יחיד / אל רשות של רבים. / ... כנראה שהיתה איזו קומוניקציה פני־מית מלב אל לב, כנראה שהנאמנות שלא למכאוב בלי להסתיר ובלי לכסות, מצאה הד בלב אחרים, שהיי בי מהוסן מפני חולי וכאב גוף ונפש? אני מוצא להפתעתי שאת השירים האלה מעתיקים בכל מיני מקומות. רק לפני זמן קצר שלחו לי עלון פנימי של קבוץ גבעה — ושני שירים מן הקובץ על השער. אולי זה שכרי היחיד. שכר סופרים אין לי — וגם הבריאות הלכה, אבל זה עוד נותר".

משירה לפרוזה

גם תכניותיו לעתיד. מסתבר שברוידס לא נכבע כליל. וגם אם שירה אין בכוחו לכתוב כבר עתה — הרי כהוא החליט לעסוק בפרוזה: „תהלתי לאסוף ולהשלים את זכרונותי על הסופ־רים שזכיתי לעמוד במחיצתם בימי חיי. התל מביאליק שהוריד אותי כפיגומי הבנין כשהייתי פועל בנצורי ו„משה" אותי, אפשר לומר, לצעד של כתיבת שירים, ושטייחוובסקי. פיכמן, דוד שמעוני, להובר, יעקב שטיינברג, יעקב רבינוביץ, אשר ברש, שלום אש, דבורה בארון ועד עגנון. כולם ידידים ומכרים אישיים שאת הזכרונות עליהם אני מבקש עתה לספר בצורה רעיונית".

אבל, רעייה זו זכתה להרבה שירים ולהרבה שירות בקובץ. ברוידס מנציח שוב ושוב את העובדה שבזכות כחה ועפיונה עמד לו גם כחו להתגבר על „הרוח הרעה", וכשהוא עומד להפתע בשייכותה. הוא מתאר כיצד הרעיה: „היא תהגדיר / בבוכי רפאים, המבוא לפרידהר / צו לה טובת תן / ... הם דבר טרוף, בעת האבדן.

ברגע נדיר של התגברות, אחרי מחזור שירים שכולו רווי יאוש זקנה וכאב מחלה, מצליח ברוידס לסיים בהברה פשוטה יאנושית מאוד: הכל יפה וטוב — כל עוד עודי..."

*) בבריכת המכאוב / מתוך „כל עוד עודי", הוצ' עקד, — 1974.

משהו על חידושי מלים

מאת אהרן קוה

עוד משהו על חידושי מלים ועל חידושי מובן למלים.

המחדשים אינם מסתפקים בחידושי מלים וממציאים גם חידושי מובן.

אליעזר שטיינמן בשעתו פירסם בעתון „דבר" חמישה מאמ־רים על „העברית החדשה בישראל", בהם הוא דן אותה ברותחין, אך לא קימץ בדוגמאות לשלילה.

על חמשת המאמרים האלה כתב סופר עברי בארצות־הברית, שהם נתנו „מכת־מות" לעברית זאת, ולא כן. מכה זו לא פגעה בה כלל. העברית החדשה מוסיפה ועולה כפורחת. הרדיו משמיע ביטויים גלעגים, לשון הדיוטות, וקשה לעבור עליהם בשתיקה. הרי דוגמה: „יש לו אישיות חשובה". מה פירוש? יש לו בכיס? ומה התוספת חשובה? האם יתכן אישיות לא חשובה? בכינוי אישיות כלולה החשיבות. או הביטוי „שכבות חלשות בכלכלית".

עיוותי סגנון ועיוותי הגיון מתרבים כעשב בר. הזינו לעם תועי שפה.

עתה דשים הכל ב„מדע", „מודעת", „מודעים", נצרף גם „ידע" ו„מידע". במקום לומר: אני יודע, אני יודעת, מתחכמים ואומרים „אני מודע ל...", „אני מודעת ל...". „מודעת זאת בכל הארץ" (ישעיהו י"ב), ידוע הדבר, ולפי האפנה מחליפים ידוע בידוע, דוחים את המובן ומקרבים את היפוכו. כיוון שהביטוי באפנה אין בודקין אחריו אם הוא עומד במבחן ההגיון.

הוא הדין במלה „מתיחס". אין היא מלה חדשה, ניתן לה פירוש חדש ומטושטש: „איני מתיחס ל..." „אני מתיחס ל...". כיצד? בחיוב? בשלילה? באהדה? בלי המלים המשלימות הללו היא ערטילאית ואין פירושה אלא קרבת משפחה שאינה ענין לכאן. הכוונה כנראה ל„מתכוון" ולמה „מתיחס"?

צר שגם אנשים ידועי שם, שעליהם לדייק בלשונם, נתפסים לחידושים האלה.

המחדשים סבורים, ואפשר גם משתבחים, שהם מתקני העב־רית, והם מסלפים.

רושת הארץ וישיבתה בזמן הזה

מאת הרב חיים צימרמן

הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות לרמב"ם, מצוה ד' כתב: שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתעלה... ולא נעזבה לזולתנו מן האומות או לשממה, והוא אומרו: "והורשתם את הארץ וישבתם בה".

...ירש הרמב"ן ש"ירושה" — מצ־ניות, הצטווינו בכיבוש הארץ, ...להבת מצוה, ונהגת בזמן הזה. ...סוינו בכיבוש בכל הדורות". ...ענין "ישיבה" פירש כפשוטו: ...א דירת א"י, והפליגו חכמים ...ית זו, "אם כן היא מצות עשה ...ות מתחייב כל אחד ממנו, אפי־ ...זמן הגלות".

...שה ה"מגילת אסתר" על הס־ ...כהגמ' בכתובות (קיא, א) מג־ ...יעות שהשביע הקב"ה את ישר־ ...שלא למרוד באומות ולכבוש את ...בחוקה מידי הגויים. יצא שאין ...ז זו נוהגת בזמן הזה — עד ...הכשית.

...יחס למצות "ישיבה" סתן: "וה ...בזמן שבית המקדש קיים, ...עכשיו אין מצוה לדור בה". ...י להבין את שיטת הרמב"ן ...כמה הקדמות.

...מה א': דרך התורה ...סוח המצות

...ך התורה בניסוח המצות לכ־ ...את הכשר המצוה, לצורת ש־ ...עצמה מתבצעת רק אגיר כך, ...הכשר למצות או כתוצאה...

...ין: (א) "ועשו להם ציצית על בגדיהם לדורותם", עשית הצ־ ...היא רק הכשר למצות ציצית. ...מצוה עצמה היא בלבישה. ולכן ...מברכים בשעת עשית הציצית ...ת רק הכשר המצות.

...) "חג הסוכות תעשה לך". עש־ית ...ה היא רק הכשר למצ"ה שהיא ...בה בסוכה. ולכן כתבו הפוסקים ...לברך בשעת בנית הסוכה.

..."שום תשים עליך מלך", אין ...ה במינוי המלך אלא שיהיה ...ומכאן תשובה לשאלה כיצד ...מת מצוה זו במלך בן מלך, ...וו רק הכשר מצוה, לכן אין ...השים" בגדר מצ"ה, אלא ...ה מלך.

..."אך ביום הראשון תשביתו ...מבתיכם", אין מצ"ה להשב־ ...ולהשביתו מביתו אלא שלא ...חמץ ו"תשביתו" זה רק הכ־ ...מצות.

...דוגמאות הללו אנו רואים ש־ ...התורה לכתוב את הכשר ה־ ... — אפילו שנראים הדברים ...המצוה עצמה, והאמת שזה רק ...ור למצות.

...ין הכשר מצוה למצוה עצמה? ...הפרמ"ג כתב שבהנחת תפלין ...ים מצוה בכל רגע ורגע. לכ־ ...שאת המצוה אפשר לקיים גם ...ה אחת, יש שכר גם בהמשכה של הבצות, לא כן בהכשר מצ"ה אין מקבל שכר אם כתב הרבה זו־גות תפלין, כשיש לו כבר תפלין.

2. ההכשר יכול להתקיים לפני המצוה וגם לאחריה. לדוגמא: נפ־לה סוכתו בחול המועד יכול לה־קימה בחול־המועד, כשם שבנה לפני החג כן יכול להקימה אחר כך, לא כן במצוה עצמה, אינו יכול לקיים היום בשביל מחר.

הקדמה ב': דרך חז"ל בהגדרתם עליה וירידה

דרך חכמינו להזכיר תמיד לבאים מחו"ל לא"י לשון: עליה. ואילו כשיוצאים מא"י לחו"ל לשון: ירי־דה.

דוגמה מפורשת אנו מוצאים בל־שון המשנה והגמ' בקידושין (סט, א—ב). לשון המשנה: "עשרה יוח־סין עלו מבבל".

הגמרא שואלת: מאי איריא דהנו עלו מבבל, ניתני הלכו לא"י? מת־רצת הגמ' — מילתא אגב אורחא קמ"ל כדתניא: "וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר" — מלמד שבית המקדש גבוה מכל א"י. וכן שארבית עליה גם משאר ארצות לא"י, מדב־רי הנביא: "לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא"... (ירמיה טז).

כאן אנו מוצאים במפורש שהגמ' מדייקת מהמשנה, וכן יש דוגמאות למכביר שאנו רואים בצליל שחכ־מינו דייקו בלשונם בהבי"תם את הביאה והיציאה מארץ לחו"ל ב־עליה וירידה.

כגון ברכות (סג, א) "כשירד חנינא בן אחי ר' יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים ב־חו"ל". מכאן שיש הכרח לדייק ב־לשונם בענין העליה והירידה.

הקדמה ג': מהות מצות ירושה וישיבה — לפי הרמב"ן

לפי האמור לעיל בהקדמה א', בדרך התורה בכתיבת ההכשר מצ"ה, יש להבין כך את דעת הרמב"ן שה־ירושה היא הכשר למצות הישיבה. אין הירושה עצמה מצוה אפילו ש־נראים הדברים בסגנונם כמצוה עצמה אלא בגדר הכשר למצוה, ולא כמו שהבין בספר "ארץ חמדה" של הרב ש. ישראלי שהירושה והישי־בה בהצטרפם יחד — זוהי המצוה "כי המצוה מורכבת משני חלקים — שהם אחד" (שם א, ד). אלא המצוה היא ישיבת א"י, בבנין ובנטיעה, והכיבוש רק ההכשר.

מה בין ירושה כהכשר מצוה או כמצוה עצמה?

ההבדל בין שני ההסברים בדברי הרמב"ן יהיו כדברי ה"אבני נזר" (יו"ד, תנד, ז), שכתב ליישב את הקושיה כיצד נביא יכול לבטל מצות עשה של ישוב א"י, והלא לפי דברי ר' יהודה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה "בבלה יובאו", והלא אין נביא רשאי לחדש? ותי' דזה־עליה אינה מצוה רק הישיבה ולכן יכול לאסור את העליה כי אין ז המצוה — אלא הישיבה.

ישוב קושיות ה"מגילת אסתר" על הרמב"ן

שאלת המג"א ממסכת כתובות ב־ענין ג' השבועות נופלת, לפי הקד־מה ב' שדרך חז"ל לדייק בדבריהם בענין העליה — והירידה, ויוצא מזה שכל האיסור הוא רק לבני חו"ל שאותם השביע שלא יעלו בחומה, וכדפירש רש"י: "יחד ביד חזקה". שלא יתארגנו יושבי חו"ל למלחמת כיבוש הארץ — כי עליהם הוטלה השבועה, אבל לבני א"י מותר ל־צאת למלחמת כיבוש, כי השבועה היתה שלא יעלו דוקא, וליושבים מצוה של ישוב הארץ וכן כיבושה מיד זרים, ואף יושבי א"י עוברים על ג' השבועות אם הם יוצאי"ל מלחמה נגד הגויים "כנשים את ארץ ישראל. כיצד יתקיימו שני ה־דברים גם יחד, גם מצות ישוב א"י וגם השבועה לבני חו"ל? — דבר זה יתכן על־ידי עליית יחידים לא בצורה של כיבוש ירידה או על־ידי רשות המלכות. ובאמת כביא־ים דברי הרמב"ן לפי פירושו (הר מיוחס לו) על שיר השירים (ה, יג) "וברשיון מלכי האומות ובעזרתם ילכו לארץ ישראל, כדכתיב והביאו את כל אחיכם מכל הגויים מנחה לה' (ישעיה' סו, כ)".

הוכחה נפלאה אפשר להביא מ־דברי המדרש (שה"ש רבה, ב, ז): "ר' חלבו אומר ד' שבועות יש כאן:

השביע לישראל שלא ימרדו על המלכיות,

ושלא ידחקו על הקץ,

ושלא יעלו חומה מן הגולה".

תוספת המלים "מן הגולה" ש־הוסיף המדרש על דברי הגמ' מד־גישה שכל האיסור שלא לעלות ב־חומה נאמר דוקא ליושבי חו"ל ולא לבני א"י. ולכן מדוייקים דברי ה־גמרא בכתובות "שלא יעלו בחומה" שדקדקנות היא כמו בכל הגמ'ת בענין: לשון עליה, כנאמר לעיל הקדמה ב'.

לאור זה יתבארו דברי הזוהר (פקודי ואדא דף לב, א): "ובגין בני ישמעאל למשלט בארעא קדישא"

(סוף בעמוד 7)

זלמן שזר עם רבנים באמריקה

מאת מיכאל שר

בקורו האחרון של זלמן שזר כנשיא ישראל בארה"ב, נערך ב־שנת 1972, בהיות העולמוס סביב מינויו של הרב ש. גורן כרבה הרא־שי של מדינת ישראל בעיצומו. אי לכך בקשו חוגים רבניים שונים באמריקה להיפגש עם הנשיא, כדי "לגלות דעתם" בפרשה. שזר, שבשל היותו הקבלתו היה קרוב לעולם הרבני יותר מכל מנהיג ישראלי אחר שלא הכתירך לכהונה הזהי, נאות להיפגש עם הגולשים שברבני אמ־ריקה, אף שידע שלא יגיע עמהם לעמק השווה, לא בעניני הרב ה־ראשי ש. גורן ולא בענייני ציונות ומדינת ישראל. נראה שרצה פגי־שות אלה, מכיון שבהן יכול היה להפעיל את מלוא כשרונותיו הדיפ־לומטיים (הדיפלומטיה יהודית, ועוד יותר דיפלומטיה רבנית, קשה וסבו־כה הרבה יותר מדיפלומטיה של אומות העולם), את פקחותו, חרי־פותו וכשרונותיו היהודיים ובעיקר את התלהבותו החסידית.

עם משלחת "אגודת הרבנים"

בתוקף תפקידי כקונסול ישראל בניו־יורק, נתלוויתי אל שזר וכתבתי בפגישות אלה שהיו, כל אחת בפני עצמה, הויה כהפלגה מחדש את עולם היהדות במזרח־אירופה, שעליו עלה הכורת ושריד הדים ממנו נותרו באמריקה ובישראל, עולם שאותו היו שזר ובני ליחו באינטנסיביות מרובה ושבו אהב הנשיא הכנוח להשקיע עצמו. אביא כאן מהל־כה של שיחה שנתקיימה במעונו של זלמן שזר בניו־יורק, בין נשיא ישראל לבין משלחת של "אגודת־הרבנים" בראשותו של הרב ר' משה פיינשטיין, הנחשב לפוסק הגדול ביהדות אמריקה. בשיחה נטלו חלק כמו כן הרבנים שור, רייכמן ועלברג.

שזר, שידע את מטרת בוא המש־לחת, החל עם זאת בהעלאת זכרו־נות, בעברית, על החפץ־חיים, על אדמו"רי לובביץ הקודמים ועל הרב ר' מנדל חן (אחיו של הרב אברהם חן, מראשי הוגי חב"ד, שנפטר ב־ירושלים לפני שנים בספר). הרב פיינשטיין, יהודי ישיש ועדין נפש, אף שהוא נזקק לעברית אשכנזית, מעדיף לענות ביידיש ובשפה זו התנהלה רוב השיחה. כל עוד הועלו זכרונות בין השניים, התנהלה השי־חה על פי מנוחות, אך השלווה הופרה ברגע שהתערב ר' שמחה עלברג — מעסקניה הקיצוניים של "אגודת הרבנים" באמריקה — אל דברי הנשיא באומרו: הנשיא דיבר הרבה על הרב גורן, ואילו שזר שידע מה בפי איש שיחו, השיב־שאל בתמימות, כביכול: מה יש לדבר עליו. הוא הרב הראשי.

עלברג: אבל לנו יש מה לומר עליו.

הנשיא: אין על מה לדבר.

עלברג: יש לנו דרך ארץ לרב־נים קוק הרצוג.

הנשיא: אני רוצה שגם בעתיד יהיה לכם דרך־ארץ לרבנים הרא־שיים.

עלברג: אבל יש לנו השגות על גורן.

הנשיא: על כך אין לי מה לדבר אתכם. אני יהודי מארץ־ישראל ויש לי דרך־ארץ לרבני ישראל. הרבי (מלובביץ) אמר לי שהוא גאון. הוא מתלהט באהלה של תורה וזה מכסה על כל החסרונות. אך אני בכל זאת גם צד בעניין. הן הרב גורן הוא התנו של ידידי ר' דוד כהן — הנזיר והוא נושא על כפיים. בפעם האחרונה בקרתי אצל הנזיר בהר־שעבא־דבה, בהכיתבו ובאור השוב היה לו שהרב גורן יצליח בתפקידו. איני דיין ואיני פוסק, אבל כיהודי מארץ־ישראל אני בעד דרך־ארץ לרבנות הראשית, והרב גורן הוא הרב הראשי. אני יודע כמה קל אצל יהודים להחריב עניין. לזה אין צו־רך בגדולים. זה, גם אתה, עלברג, יכול לעשות. לשם כך אין אתה צריך את ר' משה פיינשטיין. הטבע שלנו הוא "בהיתרא ניחא ליה".

עלברג: הרב פיינשטיין פסק.

הרב פיינשטיין: המלוכה (כלומר הממשלה — מ. ש.) התערבה בענין הבחירות.

הנשיא: אני מכיר טענה זו. אבל אני עד שיש בכך גוזמה רבה.

הרב פיינשטיין: העתונים כתבו על כך.

כבוד לרב הראשי

הנשיא: אתה הרי אדם מן הישוב ויודע איך מגזימים. "אומרים". איני יודע אם ראיתם את הפסק (בענין האח והאחות. שזר החזיק בידו את חוברת פסק הדין בנדון וסיפר שהרב גורן בא במיוחד לנמל התעופה כדי להגיש לו עותק אחד — מ. ש.)

הרב פיינשטיין: לא. אבל שמענו.

הנשיא: אני ראיתי. זהו ספר שו"ת. אמנם היו לי פגישות עם ניקסון ורוג'רס, אבל בכל זאת הס־פקתי לראות שהספר כתוב בחריפות רבה. אמש שמעתי מן הרבי (מלו־בביץ) שאל לרב גורן להיות רב ראשי ולהסתפק בכהונת רב ראשי בתל־אביב. אמרתי לרבי: מלכו־תא, כי איני יכול לסרב לרבי, אבל הרי תל־אביב היא העיר הגדולה בישראל ופסק של רבה הראשי של ת"א, גם כן מספיק.

הרבי האריך והסביר מדוע, לדע־תו, אין הרב גורן צריך להיות רב ראשי. לדעתו, צריך שיהיה מישהו מעליו. על זה אמרתי לרבי: מלכו־תילה, אולי אבל בדיעבד, הרי זה אינו המצב. עתה הוא הרב הראשי ואני חייב לשמוע לו. אמרתי לרבי שגם אם הוא צודק, הרי חייבים לכבד את הרב גורן ובודאי לא ירצה (הרבי) שאגלה דעתי נגדו. ואתם הרי יודעים שכל יהודי יודע לדבר נגד הרב ובודאי לא תרצו ממני שאעשה זאת. אני מכיר את אלה בטספטל שדיברו נגד הרב..

עלברג: גם לנו יש דעה.

הרב פיינשטיין: הרבנים באמרי־קה חושבים אחרת. אין זה נכון שכאן עניין של בית־שמאי ובית־הלל. כל רב צריך לחפש היתר, אבל לא בחפזון. אם רוצים לשנות פסק־דין, צריך ללכת לאותו בית־דין (שפסק את הפסק הראשון — מ. ש.) ולהביא את הראיות בפניו. ואם בית הדין אינו חוזר בו מדבריו, אין לשנות את ההודה. הרב גורן, עוד לפני שנכנס לתפקידו כרב־ראשי, גילה דעתו והופעל עליו לחץ אם לא מ"המלוכה" או מאחרים.

הנשיא: אתם הרי בודאי אינכם רוצים שאתערב בעניין כנשיא.

הרב פיינשטיין: על אדוני, כ־נשיא, לדעת שקצת התרוקנו מכ־רבנות הראשית.

הנשיא: על דא קא בכינא.

ראייה מעתון

תוך כדי כך שולף הרב עלברג גליון "מעריב" מכיסו ובו מאמר שכותרתו: "משטר דיקטטורי ברב־נות".

עלברג: הרי גם הרב עובדיה יוסף שייך לרבנות הראשית ותראה מה כותב העתון.

הנשיא: אל תראה לי עתון. חמי־שים שנה שהייתי את הדיו הזאת ואני יודע מה כותבים בעתונים — (שזר היה, כידוע, עורך "דבר" במ־שך שנים רבות). אומרים עלי שאני האורח הראשון של המדינה, אבל אני גם האורח האחרון ואני מכבד את הרבנות הראשית. היו בחירות והיה פיקוח ואם הרבי אומר לי שאפעיל את השפעתי שהרב גורן יהיה רב ראשי בתל־אביב, הרי גם מכך ברור שאינו פסול.

הרב שור: צריך לחזור לבית־הדין שפסק לראשונה.

הנשיא: האם קרא כבוד הרב את פסק־הדין?

הרב שור: לא.

הנשיא: אם כן, אין על מה לדבר.

הרב שור: יש הרב אברמסקי והוא פסק.

הנשיא: אני מכיר את הרב אב־רמסקי, אבל אינו רב ראשי.

עלברג: גדולי התורה לא היו רבנים ראשיים.

הנשיא: אבל אנחנו אינו רוצים לעשות כלה מן הרבנות הראשית.

הרב פיינשטיין: רצינו להביע את דעתנו שאיננו מרוצים.

עלברג: ומה על פרשת הלן זיידמן

הנשיא: הנה ללשון הרע על ארץ ישראל.

עלברג: פעם לא ופעם כן.

הנשיא: חזקה על הרב גורן שיש לו תשובה על כך.

עלברג: גורן אחד אומר כן, אבל רבים וגדולים אומרים לא.

שלום בית

הנשיא: אתם מדברים עם יהודי מא"י שרוצה שכל אדם יגלה דרך־ארץ לרב ולרבנות. אם תבואו לרב גורן, בטוחני שיקבל אתכם בכבוד ואני מקוה שגם אתם תקבלוהו בכ־בוד. אותי לא תהפכו למכשיר נגד הרבנים.

עלברג: רצוננו שהנשיא יבין אותנו.

הנשיא: יש לכם חיבוטים, אבל צריך לכבד.

עלברג: זוהי טרגדיה בשביל ארץ ישראל שעולם התורה הוא נגד — פריז, לונדון, ניו־יורק — כי אם לא תתקיים רבנות ראשית.

הנשיא: אל תמנה לי ערים! הנה הבאתי לך את הרבי (מלובביץ') שאומר שהרב גורן מתאים להיות רב ראשי בת"א. אמש דברתי עם מי שאינו קטלא קניא, עם הרב סולו־בייצ'יק וגם הוא אינו אומר שהרב גורן יפסיק להיות רב ראשי.

הרב פיינשטיין: גם אנחנו לא.

הנשיא: אני מבקש שישרור שלום בית. אני מודה לר' משה. כבוד גדול הוא לי שבא לראותני. לא אהיה עוד נשיא זמן רב, אבל הרב־נות בישראל ואנכי עומדים לרשותו של ר' משה.

בכך תמה השיחה. הרבנים את מבוקשם ספק אם השיגו, אך דומה שרק זלמן שזר יכול היה לנקוט עמהם אותה לשון בה נקט, שגם אם היתה חריפה לעתים, נאמרה מפיו של יהודי גדול ונשיא גדול.

<u>הדים</u>

האחים קאלב על קיסינג'ר

מארווין קאלב וברנארד קאלב קיסינג'ר, הוצאת ליטל בראון ושות' ניו יורק, בבוסטון וטורונטו 577 ע'. 12.50 דולר.

מאת משה אפרת

יחסי ההערצה בין דעת הק־קהל האמריקאית לבין שר הח־חוץ הגיעו לשיאם בקיץ 1974 בשעה שמשאל דעת הקהל פ־פעם מוסד הגאלופ קבע שהוא המדינאי האמריקאי הפופולארי ביותר.

יתכן שקיסינג'ר צדק בשעה שהצהיר לפני עתונאית איטלקיה שהסיבה העיקרית לפופולאריו־תו הגדולה והולכת היא שהוא פעל תמיד לבדו. "האמריקאים מתאהבים את הקוי־בוי הרוכב ב־ראש השיירה, נכנס לכפר או לעיר בודד על סוסו והוא קולע לנקודה הנכונה במועד הנכון". יש מעט מאד בביוגרפיה זו של שני העתונאים האחים, ה־יהודים־האמריקאיים המקורבים לקיסינג'ר יותר מכל עתונאי אמריקאני אחר המלווים אותו באמונות בכל מסעותיו שערו־כו. על ההצהרה הנ"ל. שני כתבים נודעים של תחנת "סי.בי.אס" פירסמו בספרם את המחקר הר־נוקב והמפורט ביותר של הד־מדיניות האמריקאנית בימינו.

הביוגרפיה מכילה חידוש מפ־תיע ומעניין: האחים קאלב טוע־נים שהיה זה ריצ'רד ניקסון ולא הנרי קיסינג'ר ששימש אדריכל של מדיניות החוץ האמריקאנית. זהו גילוי שלא ימצא לאמרי־קאנים רבים בשעה זו. קשה לבחון את נכונותה של השיטה זו, מכיון שמרביה החומר מבוסס על שיחות אישיות. כששייני ה־מיתוס של קיסינג'ר מתגלה רק בשעות משבר בזכות סגולתו הנדירה לעורר אימון בין הצד־דים המסוכסכים, בינייהם היא מהותו. אולם היה זה ניקסון שקיבל החלטות היסטוריות, מר־חיקות לכת כולל פתיחת דף חדש עם סין, ההסכם עם רוסיה על הגבלות הנשק האיסטרטגי, שני המאורעות הפוליטיים החשובים ביותר של שנות שלטון ניקסון. המאורע היחידי בו תופס ניקסון עמדה משנית המו"מ בין ישראל לערב בחורף 1974. הזדות לה־ס"בייס יכול היה "קיבויי" לפ־עיל לבדו.

החלק המפורט ביותר של ה־ספר שיעורר גם ויכוחים סוערים ביותר הוא סיום מלחמת וייט־נאם. גם כאן כבכל פרק אחר מודגשת היד המכוונת של ר. ניקסון. הנשיא הגיע למסקנה שהדרך לשלום בהודו־סין עוב־רת דרך מוסקבה. רבים חולקים על כך ורואים בו טעות. היה זה קיסינג'ר שהעלה את הרעיון שיש למכור להנהגה הסובייטית את רעיון האיזון בין וושינגטון מוסקבה מעוניינות בהם לבין מעצמות גדולות אחרות. כתוצ־את מכך נוצר קשר בין כל בעיה שהעלתה לדיון בין רוסיה ל־אמריקה לבין בעיות אזוריות ו־התקדמות בנושא אחר תב־אה להתקדמות בנושאים אחרים. ה־שגריר הסובייטי דוברינין הב־היר בהתחלה שלרוסיה אין ה־אומץ הדרוש לנכישת צעין הזהי־מנאם, אולם ניקסון וקיסינג'ר סרבו לתת אימון בדבריו. האחים קאלב כותבים שקיסינג'ר אמר לרוסים שאם לא יגיעו לידי צבע השווה הגביר אמריקה את היקף המלחמה. נראה שכך היה הד־בר באמת.

פרט לדרכה בהתדיינון ביחסי בים האחים קאלב את הדיבור על הפרק החדש שנפתח ביחסי אמריקה—סין על ועידות הפסגה עם הרוסים ועל סכסוך ישראל — ערב. הם מביעים את הדעה ש־ההשג הממשי הוא ביחסים הדד־שים עם סין הנושא של "דטאנט" בין רוסיה לאמריקה מפוקפק למדי.

אחר ועידת הפיסגה בין ברז־נייב לניקסון במאן קלמנטה ב־1972 ניקסון וקיסינג'ר נדהמו מן הסיוע המדיני והצבאי שרוסיה העניקה לערבים בהתחלת הסכ־סוך ישראל—ערב. קיצורו של דבר בשעה שיחסי ואשינגטון—מוסקבה עשויים להתייצב על בסיס הדדי, מפקפקים המחברים בדבר שמפריה ה"דאטאנט" ת־תפרש על שורה שלימה של סכ־סוכים הנראים בעין הבראים הלכה למעשה. הביטוי "דטאנט" מבטיח יותר משהוא מקיים.

הספר לוקה בדבר חסר: פר־רוש הנושאים בהם נכשלו ניק־סון וקיסינג'ר כאחד, כגון חוסר הבנה בנושאים כלכליים בינ־לאומיים חוסר רגישות לגבי יחסי אמריקה ובנות בריתה. אין לתלות את הקולר בכשלונות ב־אירופה בנושא ואטרגייט בלבד. האירופים קבלו על כך עוד זמן רב לפני פרוץ השערוריה "ווטר־גייט" האמריקאית.

בנאומו החלש על נושאי ה־מגילה האטלנטית באפריל 1973 הרחיב קיסינג'ר את היקף ה־מתרחב ההולך בין וואשינגטון לבין בנות בריתה הכסירתיות. קיסינג'ר קרא ל"תקופה חדשה של כה היצירה במערב" איבד זו הודעה סיסמה נבובה בלבד. יותר מזה הוא גם פגע בעמי אירופה באמרו שארה"ב מבל־אה תפקיד איזורי ואמריקה מבחז־קת תפקיד גלובאלי. במשך ה־שנה שלאחר מכן התייצבו שוק־לוקי הדעות בין שני חופי ה־אטלנטיק.

קשה למצוא תירוץ הולם ל־דבר שוואשינגטון השכינה ק־ריאת אופקה בכל חלקי תבל בימי מלחמת יום הכיפורים בלי להודיע על כך לבנות בריתה באירופה ואף בלי להתייעץ אתן. ארצות הברית גם לא התריעה ליפאן על החלטתה לפ־תוח דף חדש ביחסיה עם סין. מסקנת האחים קאלב היא שקי־סינג'ר נהל הצלחות עם דיק־טאטורים או אנשים הזקוק־נתקל בקשיים עם מנהיגים נב־חרים. סיכום קיסינג'ר במבצע אחד שאול כניה שאמר על־דעתו אי סדר גורם יותר מ...אי צדק...

הצייר ראובן

מאת ד"ר פוירשטין

אחד מארבעה עשר ילדי משפחת זליקוביץ בגיטו גאלאץ ברו־מניה, בשם ראובן, היה כה מוכשר שזכה בפרס הראשון בעד תעודת גמר הטובה ביותר בכל בתי הספר העממיים בכל רחבי המדינה. לאות כבוד והערצה שמו על ראשו כתר של... נייר, עליו התנוסס שמו של יורש העצר הרומני, קארול.

מובן שהילד המוכשר רצה להמ־שיך בלימודיו בגימנסיה ואמנם הוא יכול לעשות זאת חינם אין כסף, אלא מאי? דרושים אישורים של ש־לושה לא יהודים שאמנם הנער ה־נער יהודי ראוי לדבר. לא לשווא נמצאים אנו ברומניה האנטישמית. חתימתם של שלושה נוצרים, צמא לעמודים, דים של מהימנותו, הרי על אף כש־רונו אין הוא אלא... יהודי..

שליחות דיפלומטית

כך יצא הנער בן השלוש עשרה לשליחותו הדיפלומאטית הראשונה ל־השיג שלושה קולות שיצביעו בעדו. קצין המשטרה של רובע הגיטו היה הראשון. הוא הכיר היטב את המש־פחה מרובת הילדים ואת הנער המיר והמוכשר הזה. המשפחה הגדולה קנתה לא מעט אצל בעל חנות המכו־לת הסמוכה, אכן, גם החנווני הזה. אולם מנין תבוא החתימה השלישית? נמסר לנער שהרוקח בן המקום, מא־חורי חומות הגיטו גר איזה עכ־שהוא גם נדיב לב והמרבה להיטיב עם האדם, אף אם הוא יהודי. אין ב־רירה לנער, הוא רוצה ללמוד בכל מחיר. אכן, נוטל את ה"פטיציה" בידו ועובר את שער ביתו של ה־גביר. אך עשה זאת, מתנפל עליו כלב זאב ענק, נושך אותו עד זוב דם ו־מפילו ארצה. הדיפלומאט הצעיר ש־יצא בשליחות עצמו התעלף על הסף. משהחזרה אליו הכרתו הוא כבר שוכב במטתו בביתו כשפצעיו נחבשו. הוריו אינם מבינים עדיין מה פשר הנער שהנער סירב להרפות מבוח ומחזיק בו גם עכשיו. הוא לא שכח מידו את הפטיציה היקרה. משאיבד הנער את הכרתו מצא הגביר את ה־נייר והוסיף עליו את חתימתו. כך נפ־תחו דלתות הגימנסיה לפני ראובן.

צייר ליצוגי

מאז היה ראובן לצייר הרפרזנטא־טיבי ביותר של ארץ ישראל, של מדינת ישראל. בטיילי פעם ברחובות תל אביב נתקל מבטי בציור של ראו־בן. לא הבינותי את פשר הדבר. ציור של ראובן למכירה ברחוב? מיד מת־ברר כמובן שטעיתי. זה לא היה מעשה ידי ראובן, אלא חיקוי גרוע כאשר של אחת מיצירותיו. אותו נוף של צפת כביכול, אותם עצי הזית, אותם הצבעים, אותה הטכניקה וב־כל זאת ההפרש בין שני הבדים, כ־הבדל בין יום ללילה. מכל מקום, ראובן יכול להתגאות בכך שהוא ה־צייר הישראלי היחיד שזכה לחיקויים. אין מעתיקים, אלא את המוכר, את ה־נערץ ואת בעל הסגנון המובהק וה־בולט. החיקוי הזול שימש הוכחה ליוקרתו הגדולה של הצייר.

בן שמונה עשרה עזב ראובן את הגיטו הרומני, בו ספג לתוכו הרבה פולקלור יהודי, הוי יהודי ותקוות יהודיות. הוא עזב את בית אבא ואת סביבתו ויוצא לדרך הרחוקה, לארץ ישראל, כשאין באמתחתו דבר, פרט לחלומותיו ואין בכיסו אף פרוטה אחת. במשך עשרות שנים עבד ללא הרף עד שזכה להיות, כאמור, ה־צייר הרפרזנטאטיבי ביותר של הארץ הישנה שקמה לתחיה. ב־1948 נפל בחלקו כבוד מיוחד במינו שהיה כ־רוך באחריות מיוחדת במינה. הוא נתמנה לשגריר הראשון של מדינת ישראל ברומניה. הוא חזר לאותם המקומות, מהם בא, כדי להביא לשם את ברק החזון שנתגשם. את הזהר של פעמי המשיח שקלטו אזניו ולע־שות למען יצירת קשרים בחומר ו־ברוח בין ישראל ובין הרפובליקה העממית הרומנית.

הצייר היה ל..."ציר ארצו ומילא במשך שנה וחצי תפקיד רב חשיבות ורב אחריות. 18 חודש היה פרק זמן הארוך ביותר שיכול היה לא לצייר, לכן חזר למכחול.

בכל אמן חי איזה חלום שהוא שו־אף להגשים ולגלות על ידי כך את פנימיותו. בשאיפה להיות אמן, אמן יהודי ולצייר בארץ ישראל דוקא, יש משום חזון נועז. ראובן רובין לא הסתפק בזה יותר תמיד לכך שיצירותיו תגענה לחוגים שונים ועד כמה שאפ־שר, גם רחבים. הוא שאף תמיד ל־השפעת גומלין בינו לבין קהלו. סיס־מתו היתה: במידה שאווירה של ארץ ישראל ורוחו של ישראל, ישראל סבא וישראל החדשה, משפיעים על יצירתו בה במידה חייב הוא לשרת את עמו ואת ארצו בעבודתו.

שגריר דיפלומאטי ואמנות

ראובן היה שגריר דיפלומאטי, אב־לם לפני כן ובמשך חמישים שנים בלאות שגריר אמנותי. בשנת 1924 ערך את תערוכתו הראשונה ב"מגדל דוד" בירושלים וב־1932 במוזיאון תל אביב. יצירותיו הוצגו בלמעלה ממאה תערוכות, מהן כ־40 באמריקה. ב־1923 הוציא בתל אביב אלבום פיתוחי עץ בשם "מבקשי אלוקים". הוא צייר תפאורות ותלבושות ל־16 הצגות על בימות "הבימה" ו"אהל". שמו הולך לפניו בכל העולם והיה זה הוא אשר הביא לידיעת העולם את את האוצרות הרוחניים המסורתיים של היהדות ואת חזיונו המופלא של העם בישראל. שני דורות התע־נגו על תמונותיו, על חורשות הזי־תים שלו, על מראות יפו וירושלים, צפת והכנרת, על דמויות איכרים ו־חלוצים יוצאי עדות שונות. חיים נח־מן ביאליק תיאר את יצירתו "כעין מדרש אגדה אחת, אגדת ארץ יש־ראל". יצירותיו הביאו את בשורת ציון החדשה לגולה וזכות גדולה נפ־לה בחלקו שיצירתו מלאה שלא בי־מתכוון גם שליחות לאומית חשובה.

ראובן היה הרוח החיה באותה קבו־צה קטנה של אמנים צעירים שלא מצאו סיפוק באוירה השמרנית של "בצלאל" ושאפו לאמנות חדשה, ש־תהיה מעורה בקרקע המולדת ובחיי הישוב הצעיר. הוא אירגן ביחד עם חבריו את אותה תערוכה היסטורית

(סוף בעמוד 7)

ארבעים כרכי "הדרום"

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

הגיע לידנו הכרך הארבעים של הקובץ התורני "הדרום", ...ן תורני היוצא לאור בניו־יורק, בשאנה של "הסתדרות הרבנים" ...ה"ב (תשרי תשל"ה), בעריכת הרב חיים דוד שעוועל. הקובץ ...כדרכו מלא וגדוש דברי תורה, הלכה ואגדה, מחקר ומחשבה, ...אומר כבוד ליהדות הדתית.

...שנות זו של הופעת ארבעים ...של קובץ תורני גדול בגלות ...קה, נותנת מקום להערכת עבר "הסתדרות הרבנים" בארה"ב ...ה על משמר עניני הדת וה־ ...בארץ ויש לה הישגים חשו־ ...במה מקצועות של חיי היהד־ ...היהדות בארצות הברית, ובי־ ...הוצאת קובץ תורני זה שכבר ...לו מוניטין בכל העולם, והוא ...אליו מטובי הסופרים והחכמים ...יהדות הדתית לא רק בארה"ב ...בכל עולם התורה ובכללו ארץ ...ל.

...שיש לזקוף הרבה מהצלחתו ...בטאון הזה על חשבונו של ...המצויין הרב ר' חיים־דוב ...ל, תלמיד־חכם מובהק, מחבר ...חשובים, שעמל כל הזמן ...חיי שנים, להעמידו על גובה ...וספרותי שהגיע אליו, והוא ...להוציאו בזמן פעמים בשנה, ...כסדרן, לפני ראש־השנה ...חג הפסח.

...א "הסתדרות הרבנים" באר־ ...הרב ר' מרדכי שרגא הלוי ...ד מציין עובדה זו בשער ה־ ...הארבעים, וכותב בין השאר: ...צאת החוברת הנוכחית כרגי־ ...עברי הסתדרות הרבנים דאמ־ ...חובה נעימה לרומם בקהל־עם ...עורך של 'הדרום' הרב חיים ...שעוועל, שבהתרצות יתרה הצ־ ...ידי לעשות את הקובץ ממסד ...מפתות. "זהל מן החוברת הר־ ...ה עד הנוכחית, למפעל התור־ ...ענקי הזה".

*

...ך הארבעים הזה המונח ...משתתפים כשלושים סופרים ...י הלכה ומחקר, דברי מחש־ ...יקורת ספרים והערכת אישים ...ישראל בדורות עברו.

...'הדרום' נהג לתת בשער ...מאמר ממקורות גדולי ישר־ ...אשונים ואחרונים, על הימים ...ים ועל חג הפסח (הקובץ מו־ ...עמים בשנה לפני החגים), ...זה פורסם מדברי הגאון רבי ...שלוגר ז"ל מפירושו על שלחן ...אורח, בשם "מקור השכמה ...ו בראש השנה" על מה ש־ ...במדרש (ויקרא רבה ל') ש־ ...האומות העולם נכנסין לדין ...ואין אנו יודעים מי נצח, אבל ...ישראל יוצאין ולולביהן ב־ ...מוכיח שישראל נצח ומזה ...התשובה, זמן שכהתנו, בסו־...

...ר. הרב שעוועל, מפרסם כמה ...ים בקובץ זה, מאמר ראשון ..."עבודת יום הכפורים" של ...הגדול ובתפלתו בגמר העבו־ ...מפרסם ביאורים לגליון הש"ס ...עקיבא איגר במסכת נדרים. ...זה הוא מעריך כמה ספרים ...ים לציון, בין השאר, הם ה־ ...ם של הרב נחום אליעזר רבי־ ...על "שכח והוציא הלולב ..."פירוש על הלכות תפילין ...ים" מכתב־יד של רבינו מנוח ...מגבירות קוזר שפירסם הרב ...הודבין, וכן מאמרו של הרב ...יוקה "תפקידו של עם קדוש ...קדושים".

...עניין היא תשובתו של הגאון ...בי ז"ל תורידשו לילקוט ...(תהלים) על הפסוק: "ביום ...יושבים על אדמתם ויטמאו ...אמר הקב"ה: הלוואי זמן בנ"י־עמי בארץ אע"פ שמטמאין אותה". בילקוט זה השתמשו הרבה המטיפים של הציונות להראות שאפילו אלה הבאים לארץ בלי לה־יות שומרי מצוות יש להם זכויות גדולות, והנה הרוגצ'ובי מפרש פי־רוש הלכתי הנוגע למצורעים, שאם יש רוב ישראל בארץ ויש כהן מיו־חס צריכים לראות את הנגעים ולט־מא את הטמאים. ועל זה אמר הקב"ה הלוואי יהי רוב ישראל ב־ארץ אע"פ שאז יהיה צורך לטמא את המצורעים.

כן מתפרסמת תשובה מאת הגאון רבי בן־ציון חי עוזיאל זצ"ל להרב שמואל טוביה שטרן אב"ד קעננס־סיטי (עכשיו במיאמי) בדין קריאת התורה שקראו בשבת במנחה ללא המשך של הפרשה שקראו בבוקר אלא בדילוג פרשה אחת.

הרב חיים קרלינסקי גומר בקובץ את החלק השני מפרשת חייו של הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובי־ציק ז"ל מבריסק בשם "הראשון לשושלת בריסק". נראה, שהמחבר מתעתד לכתוב עוד חלקים של תול־דות־חיים זו של הגאון מבריסק, כי בשני החלקים הללו על ל"ב הפרקים הוא גומר רק את רבנותו בסלוצק ועדיין לא הגיע לבריסק.

*

בראש קובץ "הדרום" כתוב מאמר חז"ל: "הרוצה שיחכים יד־רים" (בבא בתרא כה) והוא רמז על שם הקובץ. אמנם מתאים השם לקובץ זה ושמא מילתא הוא, כי יהדות אמריקה התגברה וגדל בה דור של תלמידי חכמים, חובשי ישי־בות וכוללים. קובץ זה עוזר להם להתעלות במדרגות התורה והחכמה.

שיח ושיג

מאת ש"ן

א. נייטראליות מדוקדקת

בית־שגרירות ישראל בברן, בירת שוויץ, מבוצר מכל עבריו וכל המבקש לבקרו חייב להודיע תחילה על ביקורו ולהזדהות. לא די בכך. בהתייצבו בדלת־הכניסה עיניים בולשות אותו מבעד לאשנב צר, ובהכנסו פנימה נבדק בדיקה קפדנית ביותר, עד שבודקים חמורי־סבר קובעים "בסדר" ומשחררים אותך ממבטיהם החשדניים.

השגריר א. לבבי, מוותיקי הדיפלומטים היש־ראלים, מעריך את הנייטראליות הקפדנית של שוויץ, שמנעה אותה מלהסתחף עם הגל הפרו־ערבי במערב־אירופה כתוצאה מן התלות בנפט הערבי. בעוד ארצות־מערב גדולות, בעלות מסורת דימוקרטית ארוכה, נכנעו לאמצעי־הסחיטה של אילי־הנפט הערביים, דיקדקה שוויץ לשמור על מעמדה ולא לנקוט עמדה חד־צדדית. בציניה ערוכים ביקורים הן בארצות ערב והן בישראל.

דעת־הקהל השוויצית, הן באזור דוברי־גרמנית והן באיזור דוברי צרפתית, ברובה מגלה אהדה לישראל, כלמדינה קטנה הנאבקת על שלומה מול העוצמה הפיננסית־צבאית של הגו־שים הנתמכת על־ידי העולם הקומוניסטי. ישנו מיעוט אנטישמי ופרו־ערבי, שבתעמולתו משתמש בסיסמאות קיצוניות, אך אין רישומו ניכר בשוויץ.

בפרוץ מלחמת יום־הכיפור נערכה מגבית לצרכיה הבטחוניים של ישראל. שוויצים לא־יהודים רבים תרמו מיליוני פראנקים למגבית, כאות של סולידאריות עם המדינה המותקפת, ואלפי שוויצים השתתפו בהפגנת־מחאה שנערכה אז נגד התוקפנות הערבית. גילויים ספונטאניים אלה העידו על יחסם של אוהדי שוויץ לישראל.

בין התורמים למגבית למען ישראל היו גם האדון והגברת ארנסט ולורי ברוגר, שבאוהדי שוויץ שלהז את תרומתם. מר ברוגר הוא, כידוע, נשיאה של שוויץ.

כמדינה קטנה במרכז אירופה, מוקפת שכנים חזקים ומהם נוקשים, הבירה ראתה הכרח להתכנס בקיפוד המוקר מחמיו כלפי חוץ להתגוננות עצ־מית. מכאן מניעתה מתן זכות־אזרח לזרים, שעלולים להציפה מכל עבריה, גם לאחר שנות־ישיבה ארוכות. היא הכניסה פועלים זרים מרובים, העסוקים בשירותים שבהם היה מחסור בידיים עובדות, אך שוהים בשוויץ כאורחים ולא כאזרחים. עתה עומדים לערוך משאל־עם בדבר עתידם של הפועלים הזרים בשוויץ.

במלחמת־העולם השנייה דפקו הרבה פליטים יהודים, נרדפי המשטר הנאצי, בשערי שוויץ וביקשו הצלה. אחרי מאמצים רבים הוכנסו כעשרים ושלושה אלף, שרוכזו במחנות כדין זרים שנמצאים כאן באופן זמני. יהודי שוויץ והארגונים יהודים עולמיים, ג'וינט ואורט, תמכו בפליטים, שברובם המכריע עזבו את שוויץ לאחר המלחמה. אין ספק, שביותר רחב־לב היו ניצולים הרבה יותר מידי הנאצים, לכשריאתם של אילו אישים שוויציים נרתעים לשלמותם. אך הממ־שלה סרבה לסטות מן העיקרון, והיענותה המו־גבלת היתה במספר שהוכנסו ושהו בשוויץ עד לסיום המלחמה. זו היתה תרומתה למפעל־ההצלה.

יהודי שוויץ, שלא התנסו במלחמות, מוסיפים לחיות את חייהם התקינים, כשהרבנים וראשי הקהילות מדאגים מריבוי נשואי־תערובת בקרב הדור הצעיר. ישנו חינוך יהודי חלקי ופה ושם גם כל־יומי. לפי היקפו אין בכוחו לרחק צרה התערובה. תנועת בני־עקיבא עושה הרבה להח־דרת תודעה יהודית בקרב הנוער, בחינוכה הדתי־לאומי ובעידודה עלייה לארץ. בית־ספר יהודי וישיבה, תנועת־נוער דתית ועלייה מחלצים חלק מהנוער מטמיעה, בעוד רבים מתערבים בין הנוער השוויצי. זו הבעייה של היהודים בכל ארצות המערב. הקהילות היהודיות בשוויץ, שהן מאורגנות ובעלות יכולת, שוקדות בכל האפשר לקרב את הנוער למסגרת מוצאם היהודי ומסורת עמם.

ב. ידידות לישראל

מר יוסף שמידט, קצין שוויצי לשעבר, בעל מלון בילביו־פאלס הוטל, מן הגדולים בברן, לא רחוק מן הפרלאמנט, מבקר לעתים קרובות בארץ והוא ידיד ישראל. הוא מכיר היטב את האור ואת הצל כאן, גם מבקר מה שלדעתו ראוי להיקותם, אך ביסודו הוא לצידה של ישראל במאבקיה המדיניים והצבאיים. כשאיכסנו במלונו עשרות נכי־צה"ל, ששהו בו מיספר ימים כאורחיו, הביע בכך את ידידותו למדינה השרויה כל השנים במצב־חירום בגלל תוקפנותם של שכניה. באולם־הקבלה, בין עשרות עתונים מקו־מיים ומחוץ־לארץ, בלשונות גרמנית, צרפתית ואנגלית, מונח גם עתון עברי, "מעריב", בצירוף פתק בעברית: "נא להחזיר את העתון למקומו". בין המתאכסנים במלון באים לא־מעט יאפאנים, אך לא צריך עתון יפאני לאוסף עתונים הנועדים לבאי המלון. זו, כנראה, הבעה פומבית של ידידות, גם כשמרתיעה אולי ערבים וכיוצא בהם המבקשים להתאכסן במלונו.

גבר נאה ונמרץ, שוויצי בלונדי ותכול־עין במיטב שנותיו, שמשוחח על ישראל כ"אחד מבפנים", באורח צ'יני ביותר. נהירתם של ישראלים לשוויץ מוסברת, כדבריו, בפני שהיא ארץ נייטראלית ידידותית, כ"גוד כל העולם נגדנו". ומפני שמוצאים בה מה שחסר בארצם: הרי שלג, מרחבים ירוקים, יערות ושפע צנום של מים. יוצאי מערב אירופה, מארצות דוברות גרמנית, שבגלל העבר האפל פוסחים על גרמניה ואוסטריה, מוצאים כאן אקלים תרבותי־חברתי נוח המזכיר להם את החיים שלפני השואה.

עמדת השוויצי הממוצע היא לצד ישראל. טירור־האוויר של ארגוני־החבלה הערביים, שגם גרמו להפלת מטוס־נוסעים שוויצי, והחץ־הסחיטה בכוח הנפט, העמיקו את האהדה לישראל, עם קטון המתגונן בפני אלימות בעלת עוצמה. לדב־ריו, גם הצרפתים ברובם מתייחסים בעויינות לשחצנות הערבית, אם כי ממשלתם נוקטת קו מדיני פרו־ערבי.

כקצין־שריון לשעבר הוא מעריך את רמתו המקצועית של צה"ל, ומבקש לראות פחות נוכחות אין כוחי ועוצם ידי, שהיה רווח בקרב חלק מהקבונה הישראלית לפני מלחמת יום־הכיפורים.

לדעתו, אין מינהל־התיירות הישראלי מנצל כל האפשרויות להגיע חוגים רבים באירופה לתייר בישראל, ארץ עתיקה וחדישה שבה לא רק אתרים רבי־ענין אלא גם חיים דינמיים על כל גילוייהם, שברי שבטים ועדות מכל העולם ההולכים ומתאחים כעם אחד. יש לדעת כיצד "למכור" את סגולותיה של ישראל בין הרוצים לתייר בארצות מעניינות, ויש גם הכרח לשפר כל העתונים כדי להנעים על התיירים ביקורם ושהותם בארץ. שטח זה טעון תיכנון־וביצוע מחודשים כדי לעשותו עסק מסגשג בהיקף רב. מדינה ישראל נודעת בעולם. יומיום קוראים חדשות על מה שמתרחש בה. רבים מעוניינים לבקר בה כתיירים. יש להגיע אליהם ולאפשר ביצוע הפצם.

מר שמידט הגיע לאהדת ישראל מתוך ביקו־רים בה, הכרת חייה ומאבקיה, ונעשה ידיד למדינה כבודדת, צודקת בעמדתה ואמיצה במע־רכתה. מפוכח בהערכותיו, ביקורתי בהצרותיו, הרי איש־עסקים שוויצי זה, שמרבה לסייר בארצות רבות, ביושר האישי הגיע לידי כך, שהוא חייב ידידות למדינה שכה מעטים מביעים לה את ידידותם בפומבי.

ג. יהודים בדרכים

מעטים ביותר יהודים בחוצות עיר, ברכבות ובאמצעי־תחבורה אחרים, שניתן לזהותם לפי חזותם, לקותם ולבושם. לעתים רחוקות פוגשים פה ושם יהודי עטור זקן־פיאות ולבוש ארוכות. בין המוני עובדים זרים, יוגוסלבים וספרדים, איטלקים וטורקים וכיוצא בהם, שממלאים תחנות רכבת, רובצים בסויימים, תחתיות וחשמליות, כאילו נבלעים היהודים המעטים שגרים בעיר זו או אחרת.

אך בדרכים פוגשים אותם, בין שהם מקומיים ובין שהם תיירים, ולא־מעטים מביניהם ישראלים ומי שהיו ישראלים. פוגשים אותם ברכבות, באתרי־תיירות, בכל מקום שמזדמנים יחד אנשים מרובים.

איש ואשה בשנות־העמידה התיישבו בתא שבקרון הרכבת. תיירים אמריקאנים לפי לשונם, לבושם והבילותיהם. ללא סימן־היכר כלשהו שמוצאם יהודי. לפי קטעי דבריהם ניתן לשער שהם בוריים. משנודע להם ששכניהם לתא באים מישראל פצרו במקצת את עיניהם, שאלו לכאורה בקרירות על דא ועל הא, ולבסוף הרכין הגבר את ראשו כממתיק־סוד ובקול רועד שאל: קראתי, שקיים חשש למלחמה חדשה בין ישראל לערבים, הנכון הדבר? בהמשך דבריו סח, שהוא ואשתו ממוצא יהודי, מרוחקים לגמרי מחיים יהודיים ואינם מבקרים בבית־תפילה אפילו בימים הנוראים. כראדיקלים חילוניים הם מזדהים כאמ־ריקאים אמריקאנים ללא נתינת הדעת למוצאם. בלי משים גילה מקור חרדתו למצב בארץ: סבו נמלט מרוסיה לאחר פוגרום בעירו, שבו נרצחו בני משפחתו. ובמזימת הערבים להחריב את ישראל הוא רואה המשך לפוגרום בעיר שבדרום רוסיה שממנה ברח סבו לאמריקה. שאל חזור ושאל: משתפרוץ מלחמה חדשה אתם בטוחים שתהדפו את האויב?

בפיסגת הר גבה, עטור־שלגים, שממנו משקיפים אל נופים מרתקים ביפים ויופיים. מבקרים רבים, בני כל הגזעים, לבנים, צהובים ושחורים, דוברי עשרות לשונות. במעברים קולטת האוזן משפטים בעברית. מתי יצאתם מן הארץ? — אנו, שנים מיספר כאן, ואתם באים עכשיו משם, מה נשמע, שוב מלחמה?

צעיר אחד, עמוס מטען־גב, בתור הכניסה לכוך אחד קלט מלה עברית ושאל באנגלית: אתם מישראל. הנייס הוא רציני ומתכוננים שוב לקרבות? הוא תייר מאוסטרליה, פרופיסור באחת האוניברסיטאות, שפעם אחת בשנה, ביום־כיפור, מבקר בטמפל הריפורמי. רחוק, רחוק, לפי דבריו, מחיים יהודיים, כולו שקוע במקצועו כפיסיקאי, ובו בפרק חוזר ושואל כשבעיניו ניצת צניך רב: שוב מלחמה אצלכם, שוב יפלו בחורים צעירים, מתי יגיע השלום?

חבורה של תיירים ותיירות צעירים התפרסה בתאי הקרון. מדברים אנגלית ויוונית. שרויים בעליצות כאורח נוער בטיולים. נערה אחת, דומה בכל לחברותיה, שואלת בלחש, כמדומה ששמעתי מלים עבריות, יהודיה בישראל? מספרת, שנולדה בתל־אביב להורים יוצאי יוון, שבהיותה ילדה הם חזרו לארץ מוצאם והיא גרה באתונה. היהו־דיה היחידה בחבורה זו. ושאלה טורדת אותה: מה, הערבים מתכוננים שוב להקיף אותנו? יש להכותם עד שיאבדו את התיאבון למלחמות!

בשבילים המצובים בין צוקים ירדנו לאגם הכחול. התבוי בין חורשות ההרים בקנטון ברן, שבמימי בריכותיו המוקפות אבן גדלים דגי־פורלה. השטים להקות־להקות מקצה לקצה. רבים באים לראות כשחקי הדגים במים הכחולים כתכלת־השמים. כשפל גדות האגם מסעדות מל־אות מבקרים מכל קצווי תבל.

שני צעירים, שלפי מראיהם אינם חשודים ביותר שהם מזרע יעקב, נהנים את מבטיהם בדגים הנעים־נדים במים, ובשמעם מלה עברית מפי שכניהם, אחד מהם מצביע על הדגים ובפיו הפסוק מפרשת שמיני: "את זה תאכלו מכל אשר במים. כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים, בימים ובנחלים אותם תאכלו". כן, דגים כשרים, טעימים מאוד, האם מגדלים דגי־פורלה בארץ־ישראל?

יהודים בדרכים. יהודים מעטים, אך נדמה, שנמצאים בכל מקום ומקום ומוקד עיניהם: — מה בישראל.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

ילקוט שמעוני

על־פי כתב־יד אוכספורד

ספר בראשית

עם מנגנון, הכולל:

ציוני מקורות ומקבילות מאת ד"ר דוב הימן

ושינויי נוסחאות מאת הרב יצחק נ. לרר

השלים וערך

הרב יצחק שילוני

2 כרכים — המחיר: —.70 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות חי"ת, בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים. ארץ ישראל והמקדש. טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך -.38 ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורא חדשה ומשלמת — עם 10 עמודים חדשים, במחיר —.18 ל"י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא"י:

חיים גיטלר, רחוב בילו 4, תל־אביב.

هكذا من الاصل

مكان من الاصل

שיחה עם האלוף (מיל.) אברהם יפה

המתנחלים הם הנוער החלוצי האמיתי של מדינת ישראל

מאת נעמי גוטקינד

חבר הכנסת, האלוף (במיל.) אברהם יפה, איש תנועת ארץ ישראל השלמה וראש רשות שמורות הטבע, הוא מן האוהדים הנלהבים ביותר של מתנחלי יהודה ושומרון. את „חטאת נעוריו" בתולדה הכחולה של „השומר הצעיר" זנח זה מכבר, אבל תכונות הנפש שציינו אותו אז, מסירות להוטה לרעיון, ואהבה לנופי הארץ, שכליד יבנאל, למד להכירה מילדות, נותרו עמו עד היום.

הוא מגדיר את עצמו, כמו גם את מתנחלי „אמונים", כציונים נאמנים בדור שאיבד את רוב הלהט הציוני וההגשמה הציונית. מאז מלחמת ששת הימים, בה נטל כוחסר חלק פעיל בכיבוש סיני, בראש אוגדתו, היה בין הפעילים בכנסת ובמוסדות הממשלה למען המתנחלים ונגד החזרת השטחים. הוא מהתומכים הנלהבים של צעירי „אמונים". במשרדי רשות שמורות הטבע, מוקף תצלומי החי ישפעה של א"י, פרש בפנינו מר יפה את „אני מאמין" שלו ואת סיבות התמיכה במאמצי ההתנחלות הנמשכים ברצישות מאז מוצאי שמחת תורה.

לשמור בידינו את א"י השלימה

„חבל שאין לי כאן העתק הנאום של זלמן שזר המנוח משנת 1967, אמר לנו בנמרצות הנלהבת האופיינית לדבריו. שז"ר אסף אז את כל האלופים בצה"ל בבית הנשיא, כמה ימים אחרי מלחמת ששת הימים, ודיבר בפנינו על משמעות אחד מ־פסוקי ברכת המזון המתאר את א"י כארץ חמדה, טובה ורחבה, ולבסוף שיים בשאלה אל עצמו ואלינו — איך אפשר יהיה לשמור על הפיסגה שהגענו אליה באותה המלחמה ו־שאיחדה את העם גם במצוקתו וגם בהישגיו. השתרר שקט. היה ברור שצריך לענות. יצחק רבין, שהיה רמטכ"ל, פטר את עצמו מתשובה ו־אמר: נו, יענה הזקן שבחבורה, הר־ביט עלי. לא היה צריך הרבה ל־דגדג אותי כדי שאומר מה שהיה על לבי. ואז, כמה ימים בלבד אחרי מלחמת 67' אמרתי: יש לנו רק דרך אחת לענות בה על השאלה שהוצגה כאן — לשמור בידינו את א"י ה־שלמה שהושגה במלחמה. דיברתי על הירדן, הגולן, סיני ובעיקר על יהודה שומרון וירושלים. א"י בלי ירושלים היא כגוף בלי נשמה, אמרתי. הרי עוד שנים לפני כן, בלי שהתכוונתי מעולם שנצא למלחמת כיבושים, ידעתי בלבי כי יום אחד ישובו יהו־דים ויריחו, שכם וחברון לעם ה־יהודי. בלעדיהם — אין ארץ ישראל.

סוף סוף אני נולדתי בארץ הזו, כ־שהיתה שלמה ובלתי מחולקת. אמנם, שלמה בשלטון זר, אבל בשבילי כ־ילד וכנער, היתה שלמה בממש. רציתי לנסוע ליריחו — נסעתי לי־ריחו. רציתי לנסוע לחברון — נסעתי לחברון, ולמרות ההפסקה הז־מנית של תשע עשרה שנה בשלימות זו. הרי כיהודי, כישראלי, כחוליה בשרשרת העם היהודי, היה לי ברור שירושלים היא שלנו, שא"י כולה היא שלנו. ואם רק אפשר — יש ל־התנחל בה, בכל שטחיה. לא ראיתי בכל השטחים שעברו לשליטתנו מ־קום אחד שאסור או אי־אפשר ל־יהודי להתנחל בו".

עד כאן — „האני מאמין". אבל, כשהערנו כי איש אינו מתנגד בעצם, עקרונית, לרעיון יישוב הארץ, וכי ההתנגדות למתנחלים נובעת מהדעה כי יוזמתם היא פרטיזנית, לא מ־תוכננת מנקודת מבט ממלכתית, תו־גדת את מדיניות הממשלה שהם ב־חיריה ושמה, כחלק מציבור מבוחרים במדינה דמוקרטית, גם בחרו בה, אומר יפה:

„התיישבות והתנחלות הם לא רק ענין של ממשלה. הם עניינם של אזרחים הרוצים לחיות במדינה הזו. האם הממשלה תקבע לי איפה אגור או אתיישב? האם כאזרח אין לי זכות להתגורר בכל מקום שאבחר? במצע היסוד של ישראל כתוב בפרוש שההתנחלות מותרת בכל שטחי ה־ארץ. הממשלה איננה יכולה לבוא עכשיו ולהסתתר מאחורי איזה צו חדש האוסר עלי לגור במקום זה או אחר, או לבוא ולומר: כאן השבו; כאן, בגולן נניח, יש עדיפות ל־התיישבות? אם מתכנס חבר אנשים ורוצה לעלות על הקרקע — לא ה־ממשלה תקבע לו איפה יעלה. כך היה בארץ מאז ומעולם. בנעורי כ־חבר „תל־עמל" רציתי עם חברי ל־התיישב דווקא בעיר דוד שבבית שאן. האם בא או מישהו ואמר לי: לך לגליל, שם חשוב יותר שיישבו יהודים? אני דוחה לכן את הטענות של אלה מן השמאל שאומרים ל־מתנחלים: למה אינכם מיישבים את הגליל, למה אינכם הולכים לנגב. אלה טענות שאינן שייכות לעניין. מאז ראשית יישוב הארץ, כל גוף שהתארגן בחר לעצמו יעד שהיה קרוב ללב חבריו, ואם היתה התנג־דות המוסדות המיישבים ליעד שלו, צריך היה לשכנעם — ובדרך כלל הסכימו. מה פתאום החליטו השנה לשנות את הקו הזה? לדעתי, כאשר מתארגנים כמאתים איש, למשל, יש להם זכות לקבוע היכן הם רוצים לשבת בתוך אדמת א"י".

אמרנו: הרי כאן גרעין והתיישבות — כאב אמנם ביכולתנו לראות פרט את יהודה ושומרון כחלק בלתי מ־פורד של א"י שבשליטת מדינת ישראל. הרי לא הכריזו כך עדיין

מעולם — והמשכנו לקרוא לאזורות אלה: „השטחים", וכך גם ה..כל ל־ראותם בעולם.

יפה עונה בלהט: „איזה מין סיפוק הוא זה מבחינת הסטטוס המדיני, מה ההבדל בין בקעת הירדן לגב ההר? גם זה וגם זה נכבשו באותה המלחמה. מדוע בבקעה כן — ובהר לא? אני למשל רוצה להתיישב ב־שילה. נניח, שלפי שקולי שם יש אדמה טובה להתיישבות. איזה מין אבסורד זה להבדיל בין קילומטר זה לקילומטר אחר בתוך אותו חבל ארץ? איזה מין אבסורד זה לסלק אותי בטענה הפורמלית של צו צבאי האוסר על יהודי להשאר בשטח יותר מ־48 שעות? הרי ברור שמשתמשים בו בכיסויים ובהסוואות במקום לו־מר את האמת, והאמת היא ששטח זה עלול להיות מוצע למשא ומתן, ולהחזרה..."

גישה של פרקמטיה

שאלנו: האם אמנם כך, אם אמנם רוצה הממשלה לשמור על שטחים אלה פנויים מיהודים, למטרות של משא ומתן?

„זוהי גישה של פרקמטיה שאיננה מתאימה להתנהגות ממלכתית ממ־שלתית, עונה אברהם יפה בכעס. לא ניתן לכם להתיישב שמא זה יפריע למשא ומתן ובבקעה כן ניתן — משום שבראה אותה לא נחזיר".

ושמא, הערנו, אמנם יש דברים בגו, שמא ההתנחלות תפריע לסיכויי הידברות לשלום עם א"יהם?

„לו התחשבנו בנימוקים כאלה היה עלינו לארוז מזמן את המזוודות ו־לנסוע לבוברויסק, עונה יפה באי־רוניה. „האם מישהו משלה את עצמו אצלנו האם איננו יודעים שהערבים בעצם אינם מסכימים לקיומנו בשום מקום, ולא מדובר רק באדמה זו או אחרת? משך שמונים או תשעים השנה האחרונות ידענו שא"י חייבת להיות מקום ריכוזו של העם היהודי וידענו גם שהערבים מתנגדים לרי־כוז הזה. פתאום גילינו מחדש את התנגדותם? הם הרי מתנגדים לרי־כוזנו בכל שטח משטחי א"י — מה הטעם אם כן להוציא דווקא את יהודה ושומרון מכלל ההתיישבות. מי שחושב שאם לא נתנחל בהם נשיג שלום, אינני מבין לאיזה מין שלום הוא מתכוון. לדעתי, עלינו לה־תור לשלום שבו יהיה ברור לעצמנו ולערבים כי א"י היא שלנו ובריבו־נותנו מעתה ועד עולם".

שאלנו: האם אין איזו היתממות בהצהרות אלה? האם אין כאן התע־למות ממערך הכוחות הרי־אלי בעולם, מהתעצמות הערבית, מ־כוח השפעתם, ממעמדם באו"ם?

„מאז 1917 ועד היום היו יחסי ה־כוחות באיזור תמיד לרעתנו", עונה יפה לאטו, „מתי נהגנו להתחשב בעצמת הערבים ולא ברצון הפנימי של עם ישראל, בקשר לשיבת ציון? כשיישבנו את עמק חפר, למשל, הרי יחסית למערך הכוחות היום — היה כוחנו אז דל וחלש פי כמה ביחס לכוחם של אויבינו. וכי נרתענו אז? מתי התקבלה פתאום התפיסה ש־עלינו להתחשב ברצונם של הערבים במקום ברצונו ובצרכיו של העם ה־יהודי? הרי רצונם של הערבים ברור — לראות אותנו ארבע אמות ב־אדמה. גם תוכניותיהם נאמרות היום, כתמיד, בבהירות רבה — הם פרשו תכנית בשלבים: (א.) החזרת „הא־מות השדודות" משנת 67'. (ב.) שי־בה לגבולות 47'. (ג.) החזרת זכויות הפלשתינאים, שפירושה למעשה הז־רתם ליפו, רמלה ולוד. כלומר — הגשמת התוכנית פירושה הפסקת ק־יומה של מדינת ישראל, אי הסכמה לרעיון המרכזי של הציונות, לריכוזו של העם היהודי בא"י. זאת איננה תוכנית חדשה. מדוע יש לדבר על מערך חדש ומצב חדש? שום דבר יסודי לא השתנה באיזור בחמישים השנה האחרונות. לא השתנה האינ־טרס המרכזי שלנו — לשוב לא"י, ולא השתנה אי־הרצון ההיסטורי שלהם — למנוע זאת מאיתנו. מה כן הש־תנה? השתנה משהו אצלנו לא אצ־לם... הלהט הציוני והגשמת הציונות שלנו הם היום בשפל המדרגה ואינני מוצא לכך סיבות אובייקטיביות. ה־יום אנחנו חזקים מאי־פעם. הם הפ־כו לעוצמה פוליטית וצבאית; — גם מצבנו התחזק במקביל. אבל אנחנו התחזקנו רק פיזית. אני מאשים את ממשלת ישראל בחולשת רוח בכך שאיבדה חלק מאמונתה בכוחנו, ב־צה"ל ובנוער שלנו. זה לא חדש. גם ערב מלחמת ששת הימים לא ה־אמינה הממשלה שהיתה אז בכוחנו לעשות מה שעשינו".

דוגמה למופת של אנשים ללא דיכאון

אמרנו: הנה אם כוחנו לעשות עד הרכה — הרי זהו כוח של מלחמה, ואנחנו עייפים ממלחמות ומקרבנות, וזו כוונת כל הוויתורים למשא ומתן ולהפסקת הלוחמה...

„הביטתי, לא תשיגי דבר, ושום עם לא השיג דבר ללא מאבק", עונה יפה. „בעולמנו לא מגישים שום דבר על מגש של כסף. נכון, כואב ומצער שעדיין לא הגענו לכך ש־המדינה מובטחת בידינו; לא הגענו להכרה, עדיין עלינו להלחם על קיו־מנו. אבל זוהי מציאות שאסור ל־התעלם ממנה באיזה תקוות חלומות מסוכנים. נכון, יש עייפות, יש אכ־זבה, היו שגיאות, יש מחדלים מצב רוח של דיכאון — אבל אסור שאלה יכתיבו את התנהגותנו. מוכרחים ל־התגבר ממצב הרוח הזה — והנוער של „אמונים" הוא דוגמה למופת של אנשים ללא דיכאון".

הערנו: צעירי „אמונים", מבוגרי ישיבות והניפו „בני עקיבא", הודו"ב בלהט של אמונה דתית מבעטא ל־התנחל בשומרון וביהודה — מה הבגה המבחינה כינם לבינך?

יפה מתחייך: „מה משנה אם אני הגעתי אל עמדה זהה לזו שלהם — אם כי בדרך אחרת מדרכם? מה שחשוב זה שהם עושים למעשה ל־הגשמת הרעיונות שלי. לי — אין כוח מעשי, אני העני ממעש — כי לי אין נוער. תרשי לי לומר משהו קיצוני: לדעתי, אלה במחנה השמאל הצועקים נגד המתנחלים וכועסים עליהם — מקנאים בהם על שיש להם נוער כזה...

בפגישותי עם הצעירים הללו אני נזכר בנוער של ימי נעורי... נכון, היינו שייכים אז למחנה אחר לגמרי. למחנה של „השומר הצעיר". היו לנו נביאים אחרים — קרל מרכס ו־שותפיו... אבל ההתלהבות, הלהט ה־נבואי, הנכונות למעשה ולמסירות שהיו לנו אז — קיימים היום בנוער של המתנחלים, הם היום הנוער שלנו ושל מדינת ישראל, הם הנוער ה־ציוני החלוצי האמיתי של דורנו. הלוואי שהייתי שוב בן עשרים ו־הלך עמם..."

אמרנו: הרי בשל מבצעי ההתנח־לות הגענו למצב שבו חיילים יש־ראלים צריכים לפעול נגד הבריהם.

„אני מאשים בכך לא את המתנח־לים אלא את אלה שהחליטו לפעול כך נגדם", עונה האלוף ב(מיל.) אב־רהם יפה. „ואגב, מה טוענים נגדם הממשלה, מה טוען ח"כ יוסי שריד והמפאיניקים שלו? מה מאשימים „השומר־צעירניקים"? שהמתנחלים מתכוונים להפגנה פוליטית ולא ל־התנחלות אמת שמחר מחרתיים כל ההתלהבות שלהם תחלוף... רבותי, אם כך, אדרבא — תנו להם להתנחל. בחנו אותם. נסו אותם. הרי לפי אמונתכם לא יישארו שם מחר... אבל הרי המתנגדים יודעים בלבם שבחו־רים אלה מתכוונים למה שהם אומ־רים... הם כבר הוכיחו את עצמם ב־גוש עציון, בחברון, בגולן... ואגב, גם התנגדות להתיישבות היא מעשה ישן. האם בגולן הסכימו המוסדות מלכתחילה להתיישבות? האם לא עמדו כמלאך רע אמן בעל כורחם, רק אחרי שאנשים עשו מעשה ו־הקימו שם יישובי"

ניגודים של תפיסת עולם

אמרנו: נחזור לנקודת המוצא של המיכוה — לא שהיהודים מתנגדים ליישוב א"י, אלא ההתנגדות היא ל־סיכול כאמצעים פוליטיים לאיזה שהוא הסדר, לאיזה שהוא דריקוט ל־לא לחומה באיזור הזה.

יפה מיישר את כתפיו ובחיוך דק מזכיר לנו כי ראש הממשלה, יצחק רבין, הוא ניסו — ואז הוא משיב: „אם כן — מדוע מתכסים בעלה תאנה של שקר? לו קם יצחק רבין בכנסת ואמר: ההתנחלות היא סיכול מאמצי השלום שלי, מילא, אבל הוא לא אמר כך, אלא אמר: המתנחלים פועלים נגד החוק. מתכסים בעלה תאנה — במקום לומר דברי אמת. שיש כאן ניגודים של תפיסות עולם. על דברי אמת — אפשר לענות ב־אמת. מדוע אין הממשלה אומרת אם כן את שבלבה מדוע איננה מוציאה חוק מפורש האוסר על יהודים להת־נחל ביהודה ובשומרון, נניח בטענה שזה יכביד אותנו בהוצאות כספיות ובמאמץ בטחוני שהוא מעל לכוחנו? הרי רואים מצד הממשלה איזה פחד מפני האמת ומפני הציבור: שיגידו: אנחנו רוצים להחזיר אדמות אלה והמתנחלים יפצעו לנו קשיים... שלא יסתתרו מאחורי איזה צו צבאי, אבל הם אינם אומרים כך — חוששים כאן בבחירות, דואגים לקולות"...

הערנו: ויש החוששים למלחמת אחים... האחרים ההתנכים בבנות גם על בעייתם של פליטי הפלשתינאים שיש למצוא להם פתרון.

יפה עונה בלהט: „מלחמת אחים? מראה החיילים המפנים מתנחלים הגביר את זעמי על הממשלה ועל כך שלא למדנו משגיאות העבר. מ־דוע להאשים בכך רק את המתנחלים? שבע שנים חיכו לאישור ממשלתי. שבע שנים הייתי שותף למאמציהם וראיתי כיצד דחו אותם בלך ושוב. עכשיו, כשהם רואים שרגע של אמת מתקרב, ועדיין לא נותנים להם ל־עשות דבר — נחלצו לפעולה, ואשר לשיקול ההומניטרי האוניברסלי — בשבילי הנקודה העיקרית היא עם ישראל וארץ ישראל. פעם היה איכ־פת לי כל ילד רעב בעולם. היום אני מודה שאיכפת לי קודם כל ילד יהו־די רעב בעולם. הקוסמופוליטיות שלי בשרה ממני להולסין, ואינני חושב שטעיתי בכך"...

בעקבות הקידמה באו הלבטים לכפרי המיעוטים

מאת חיים פיקרש

למעלה משלוש מאות שנים, במשוער, דבוקים בתי הכפר הערבי פרדייס, אל רוכסי דרום הרי הכר־מל, ותושביו מסתפקים במועט, ומייחלים לקצת רווחה, וזו אמנם באה, עם הקמת המדינה.

זו גם מנת חלקם של תושבי הכפר השכן, גשר־אל־זרקה, כפר ביצורים, שיהודו בבך, שלמרות שנטשו בתיהם ויהוקו אל שכם וג'נין, „כדי להציל נפשותיהם כפחד היהודים" הם נוהרו ב־מקום, וקשרי האחווה ביניהם ל־בין היהודים וסיפרו השבוע נכבדי הכפר, לעתונאים שביקרו במקום.

מכל מקום, אין תושבי הכפרים מסתפקים בבתים מפוארים, ה־נרשמים ביופי חזותם, בגודלם, ולא במכוניות החונות בפתח חצ־רות הבתים השדות המוריקים. הם תובעים את תשומת לב ה־רשויות הממשלתיות, ש„יעשו משהו גם בשטח הפיתוח".

מה למשל? כבישים פנימיים, התקנת השכל התאורה, ואף גידור בית קברות, אומר בעידת כראני, ראש המועצה המקומית בפרדייס, עדיין לא הוסדר. יתירה מזו, מ־תקציב של 400 אלף לירות, לא יודעת מועצת פרדיס „מה לעשות קודם".

תשלומי מיסים? כ־20 אחוז גובים, ולמרות ש„זה נשמע מאכ־זב, הרי שאיש שיהנו, מתגלה כאדם מעודכן, שכן לדבריו, ב־תל־אביב „רק 15 אחוז משלמים מיסים"...

מצבה הכספי של מועצת פרדיס קשה.' מכביד. ואם מהקבלים סוף־סוף אישורים למענקים, ממשרדי הממשלה, הרי ש„החשב הכללי מטיל עיקול". וכל כך למה? על חובות נושנים, שניתנו לפיתוח שירותים בכפר, ולא נפרעו.

*

4000 הנפשות שבפרדייס

ו־3100 הנפשות של גשר אל זרקה השכן, תובעים מגיעת הקיפוח ו־האפליה, ויתר ההתחשבות מצד ה־שלטונות, גם לעניינים המחייבים „גמישות־מה" — מרמזים לנו ב־פרדייס...

בגשר־אל־זרקה, עשויים היינו „להתרשם יותר" ממסכת הסצגנות. כאן היא, פשוט, מוחשית יותר. כאן „נסגר ישוב שלם" על ידי כביש מהיר, חיפה—תל־אביב, ו־גשר צר מאד, מקיים הקשר עם גשר־אל־זרקה. מכוניות משא לא יכולים להיכנס. גם סנדדים. ד־תאונות רבות קרו לנו כאן, קובל מוראד עכס, ראש המועצה ה־דינמי, שהצליח, לדבריו, להביא אל הישוב, שחשמל אגב, רק עתה מתקינים בתחומו, את מהנדסי מע"ץ, שאישרו כי אכן, המצב קשה, אך מאז „שוב לא שמענו עליהם"...

מה עוד? שואל ראש המועצה ומשיב. הכיצד מינהל מקרקעי ישראל הפקיע 32 דונם מבית ה־קברות בבקום. לשם מה הוא צריך את אדמת בית הקברות? מהברור כי אם אמנם בוצעה ה־הפקעה הרי זו באה כדי ליצור את החיץ, בין בית קברות זה לבין בית ספר שדה של קיבוץ מעגן מיכאל...

עביוני לרשויות הנוגעות בדבר, אומר ראש המועצה, הם אמרו לי כי זה חוק מדינה ומטעמי בריאות צריכים ליצור חיץ, בין המתים והחיים...

*

הפקעות, קובל ראש מועצת פרדייס, היו גם לנו. מאדמת ה־הרים שלנו, הופקע שטח של כמה מאות דונמים, הועבר לשטח שי־פוטה של זכרון יעקב. זה מתסיס התושבים, למרות שיחסי ריעות תקינים שוררים בינם לבין ה־„זכרוניים". אבל „על זכויות צריך לשמור" — נכון?...

מסכת, התלונות נשמעת משך שעה ארוכה. אך מבט עיניך נסב אל הנוף המשתקף — בתים נאים עם מתקני טלוויזיות ודודי שמש; עירפסות בצבעים סגנוניים, ו־מכוניות רבות, ויותר מכך — ילדים במאותיהם הבולטים ב־מלבושיהם היפים, כה שיש בו כדי להוכיח את ה„קידמה" ש־חלה שם, בבתים. התודעה אנשי הכפר, לעשות משהו לקידום חזות הכפר, נעדרה במקומות אלה, בכל מה שקשור לנושא המובצ־פלי!

טענות, לבטח גם צודקות, העלו באוזנינו גם ראשי המועצות ה־מקומיות בעוספיה ובדלית־אל־כרמל, מקומות הישוב המרכזיים לבני העדה הדרוזית. כאן מוצגות התביעות מול העובדה, כי הבנים משרתים בנאמנות שלוש שנים בצ. ה. ל. בין הנופלים — ממיטב בני משפחותיהם של הדרוזים. הנאמנות למדינה, הנאמנות ל־שלטון שהוא בבחינת צו שב־אמונה אצל הדרוזים, מבהירים לנו נואף אזעם־הלבי, ראש מוע־צת דלית־אל־כרמל וכאסלן אבו־רוקון, ראש מועצת עוספיה.

*

שני ראשי המועצות יתי־לוננו גם על כך כי כספים המגי־עים להם כמענקים לצרכי פיתוח מעוקלים על ידי החשב הכללי בשל חובות, מה שפוגע בעיקר בחינוך ו„בכל מה שקשור לבניית בתי ספר".

כן קיימת בעיה של חוסר מקו־מות. חוסר מבנים לשיכוני זוגות צעירים. חוסר ההתחשבות בעתי־הבנים. ואל מול שפע השאלות הבקשות המוצגות על ידי ראשי המועצות לשלטונות הם נתקלים תמיד בתשובה אחידה — אין תקציב!

לעת כזו הם מסתמכים על הב־טחתו של לוי אשכול ז"ל, ראש הממשלה המנוח, כי יותחר בכל כוחו למימוש „שיוויון מלא בין היהודים הדרוזים". עתה הזמן, אומרים אנשי שיהגו, לממש הבטחה זו, ולהעמידה במבחן ה־מעשה.

— את ההקצבה לפי נפשות, שמעניקה הממשלה לסקטור ה־יהודי שיעניקו גם לנו, הם אומ־רים, ובמהלכה של השיחה מתג־לית הבקיאות המפתיעה של ה־דוברים לגבי זכויות הניתנות „גם מגורמים פרטיים והסתדרותיים" לסקטור היהודי, ואינם ניתנים לישובים הדרוזיים.

שיוויון? אז בכל השטחים! — מבקשים הדרוזים, ושוב, במהלכו של ביקור מתרשמים אנו מהחזות היפה של הכפרים, שכבישים פני־מיים מסתרגים בהם, רשת חשמל, גם בירכתי הכפרים, ומים זורמים בבתים, ובניה מתנהלת שם בקצב מוגבר. אז יש בעיות של מחסור במגרש לכדור־רגל, או בתביעה לבטל את תשלומי הלימודים ב־בית הספר התיכון והרחבת מפעל השיכון לזוגות הצעירים. אבל הסך הכל, גם הם מודים, הוא חיובי, בהשוואה למה שנעשה ב־שנים האחרונות.

כן, נאנה אחד ממלוויו, גם לבטים אלה, מסממני הקידמה הם!

איחוד הקואופרטיבים - האם הוא לטובת הציבור?

מאת ברוך אדלר

הודעה משותפת של הקואופרטיבים לתחבורה "אגד" ו„דן" ש־פורסמה השבוע בישרה את התחלת הביצוע המעשי של האיחוד בין שני הגופים. האיחוד, שנתקל עד כה בקשיים נוכח ההתנגדות העזה לו, בעיקר בקרב חברי „אגד", יתקדם עתה, ככל הנראה, בקצב מהיר, למרות הקשיים הרבים שעדיין עומדים בדרכו.

מזכירויות שני הקואופרטיבים קיימו בימים את הישיבה המשותפת הראשונה שלהם, שדנה בנושאים מ־עשיים של תפעול התחבורה וכבר בישיבה זו הוחלט על תיאום בנוש־אים שונים, דבר שהוא, כאמור, צעד ראשון לאיחוד מלא בין שני ה־קואופרטיבים לתחבורה ציבורית. ב־ישיבה זו הוחלט על הקמת ועדות משותפות בנושאים של מלק התנועה, תיאום רכש — וסדרי הקווים, תיאום פעולות כספיות ועוד. כמו"כ הוחלט על הקמת ועדה משותפת להכנת תק־נון אחיד לקואופרטיב המאוחד.

משרד התחבורה המריץ

במקביל לוועדות אלה הקים ב־ימים אלה משרד התחבורה ועדות משותפות לממשלה ולקואופרטיבים לביצוע האיחוד. משרד התחבורה, ה־מעוניין באיחוד ותרם הרבה להיפתח נושא זה, הקים ועדה אחת לבדיקת הרקע המשפטי של האיחוד. ועדה זו, שבראשה עומד מר י. מלכה, המפקח על התעבורה, תבדוק את הנושא המסובך של צורת הגוף ה־מאוחד, ההתחייבויות כלפיו והמבנה הארגוני שלו והפיקוח עליו. ועדה אחרת, שבה חבר גם נציג של משרד האוצר, תעסוק בבצב הכספי של הקואופרטיבים והיא תחפש דרכים כיצד לפתור את הבעיות הכספיות הכרוכות באיחוד. עם סיום הבדיקות ע"י הוועדות הללו יחלו הדיונים על צורת האיחוד — אומר שר התחבורה, מר ג. יעקבי.

אם יבוצע האיחוד בין „אגד" ו־„דן" תהיה כל התחבורה הציבורית בידי גוף אחד על רובה כבולה של התחבורה בארץ, פרט לבאר־שבע, שבה תמשיך להתקיים, ביניתיים ה־חברה העירונית לתחבורה פנימית בעיר. חברה נוספת, לתחבורה ש־פעלה עד כה, התחברה שהפעילה קווים בין תל־השומר (תל־ליטוינ־סקי) לתל־אביב, הפסיקה את פעולו־תיה באחרונה והאחזה עם „דן". פירושו של דבר, כי עתה יינתן מונו־פולין מוחלט על התחבורה הציבו־רית בידי גוף אחד, לבדות הסכנות האורבות בצעד כזה של ריכוז כח בידי גוף אחד, צדד משרד התחבורה באיחוד ואף פעל, כאמור, ל־ביצועו. שר התחבורה, מר ג. יעקבי, התערב אישית בעניין זה והפשיר את הקפאון שחל בעניין לאיחוד עם ההחלטה השלילית שנתקבלה בזמנו ב„אגד" נגד האיחוד. הוא דאג ש־החלטה זו לא תהיה סוף פסוק וב־השפעתו ולחצו נערכה הצבעה חדשה ב„אגד" ובה זכו כבר המחייבים את האיחוד ברוב גדול.

בשם „טובת הציבור"

משרד התחבורה טוען כי בעיקרה זה טובת הציבור דורשת קיומו של מונופול המפעיל תחבורה אחת בכל הארץ. הן לתחבורה הבין־עירו־נית הן לתחבורה עירונית. הפיצול הקיים אינו לטובת הציבור — סבור משרד התחבורה — ויוכה התחבורה ביד אחת יוכל להביא לשיפור ה־שירות לנוסע ולחסכון גדול בתפעול. דבר שבבבצארה קיימת פירוש הוא דעת חלק מהצד הגדול ה־ממשלתית בתחבורה, ע"י סובסידיות גדולות להפעלה על רמת מחירים סבירה.

ראשי משרד התחבורה מציינים כי אין להעליל המונופול כאשר המצב היא יהיה נתון לפיקוח ממשלתי מלא. גם היום אין הקואופרטיבים מסייעים לעשות ביצוע לכלבה — בכנ־בה ההכבלה חלק ניכר במדיניות ה־קואופרטיבים. היא קובעת לכניסת, בהתאם לצרכי הציבור כפי שהיא מבינה אותם, את התעריפים ואת ה־קווים. למשרד התחבורה, בעיקר עם הרבויות בסקימיות, יש גם דעה מכ־רעת לגבי צורת המבצע של השירות לציבור — לוח זמנים, תכיפות בנסי־עה וכו'. כמו"כ יש לממשלה השפ־עה רבה על המבצע התחבורתי. ב־ידה לקבוע במידה רבה אלו אוטו־בוסים להזמין וכו'. עם ביצוע ה־איחוד מתכוונה הממשלה להגביר ה־פיקוח על הקואופרטיבים ובכך למ־נוע מהם את הניצול של יתרון המו־נופול שבידיהם. עם זאת ישאר ב־ידי הקואופרטיבים מרחב מחיה עצ־מאי גדול למדי והתפעול למעשה יהיה בידיהם. הקואופרטיב עצמו יקבע גם את תנאי העבודה של חב־ריו ובזה הממשלה כמעט ולא תת־ערב.

בכך מקווה הממשלה לנצל את מ־לוא ההזדהות של גוף לא מולאם ע"י הממשלה, כשלבעלים, במקרה זה החברים של הקואופרטיב, יש תמריצים לתפעול יעיל ולחסכון. למ־רות שהממשלה קובעת, למעשה את התעריפים נשאר מרחב מחיה גדול לחסכון ולכל שזה גדול יותר ההכ־נסות גדולות והוצאות קטנות יותר כן ייהנו מהן יותר החבר. דבר זה מתאפשר תודות ל„סל התחבורה", ש־הוכן בזמנו ע"י „ועדת קשתי" ו־נערך עתה מחדש ע"י „ועדת גר־לומבי". בסל זה נקבעים המרכיבים השונים של הוצאות התפעול, וב־תאום לכך נקבעים המחירים, או היקף הסובסידיות הניתנות ע"י ה־ממשלה אם היא איננה רוצה להעלות מחירים, או לא להטיל את כל ה־התיקרויות על חשבון הציבור. אם הקואופרטיב יצליח להסתדר בפחות הוצאות ממה שנקבע לו — הרי שזה יהיה רווח נקי שלו הוא יוכל ל־חלקו בין חבריו, ע"י העלאת ה־משכורות או בכל צורה אחרת שהיא. מובן שהחסכון מותנה באי פגיעה ברמת השירות לנוסע.

מדיניות חדשה

דוגמא למדיניות חדשה זו יכול לשמש ההסדר החדש שיכנס לתוקף בשנה הבאה בנושא של רכישת אוטובוסים חדשים. לפי הסדר זה, מס־ביר מנכ"ל משרד התחבורה, מר ד. הירם, תינתן הגנה פיסקלית לייצור אוטובוסים בארץ, ההגנה תינתן ע"י העלאת המכס על אוטובוסים מיוב־אים. בכך תוסר ההגנה האדמיניס־טרטיבית הקיימת על המפעלים ה־מקומיים לתרכבת רכב. ולא יהיה יותר צורך בהתפקחות ובתיווך מש־רד התחבורה לגבי התרת ייבוא רכב מחו"ל או קביעת מחירים לרכב. ה־קואופרטיב יצטרך לו בעצמו את ה־חשבון, לפי שיקולים שלו, מה כדאי לו יותר — לרכוש אוטובוסים ב־ארץ במחיר מלא או לקנותם ב־חו"ל ולשלם בעדם יותר, אך לקבל אולי, תמורת זאת אוטובוס טוב יותר נוח יותר וכן בהוצאה יותר אספקה מוק־דמים יותר.

השיפור העיקרי הצפוי לנוסע עם ביצוע האיחוד הוא התכנון המרוכז של התחבורה ומניעת הפיצול הקיים כיום. המדובר הוא בעיקר לגבי תל־אביב רבתי, המרחב שבו פועל „דן", אך בתוקף נסיבות היסטוריות פועל בו גם „אגד". בחלוקה זו בין תחומי הפעולה של שני הקואופרטיבים אין כל הגיון, וזוהי תוצאה של מצב קיים שקשה, או לא ניתן בכלל, לשנותו. לא ברור מדוע „אגד" פועל לערים הסמוכות לת"א, כחולון ובת־ים, ו־מדוע בערים אחרות בפריפריה — רמת־גן, בני־ברק, למשל, פועל „דן". אבסורדי עוד המצב שלפיו גם בגוש דן הנחשב כטריטוריה של „דן". פועל בבקעה. שונים גם „אגד" — סייד מגיס והאוניברסיטה למשל.

קשיים של חלוקה

בחלוקה זו, המנציחה את המצב הקיים, קשה לפעול שינויים כל עוד קיימים שני קואופרטיבים. וכך קורה שנוסע מישובים שבדרום ת"א צריך להחליף אוטובוס בתחנה המרכזית בכדי להגיע לצפון העיר. וכך קורה גם שתושבי ישובים מצפון לת"א אינם יכולים לנסוע בקווים ישירים לישובים שבדרום ת"א. נוסע מרמת השרון הרוצה להגיע לחולון חייב, לכן, לעשות תחנת ביניים בתחנה המרכזית ולבזבז זמן רב.

בעיות אלה ניסו עד כה לפתור תוך מאבקים בלתי פוסקים בין שני הקואופרטיבים על מרחב מחיה. ב־חלקן נפתרו הבעיות ובמשך השנים נקבעו, למשל, מספר קווים מחולון ובת"ים לת"א המופעלים ע"י „אגד" — ולהיפך, מספר קווים של „דן" המשרתים ישובים אלה. לאחרונה אף הושג הסכם על הפעלת קו של „דן" מרמת השרון לצפון ת"א. אולם, דווקא הפעלתו של קו זה מוכיחה את חיוניותו של האיחוד. קו זה הוא, למעשה, הקו ששבר את הקפאון ונתן תנופה מחודשת לאיחוד. שר התח־בורה אישר קו זה ל„דן" למרות ה־התנגדות העזה של „אגד" לכך. ק־אופרטיב זה אף איים לחסום בגופות חבריו את הקו ולא לאפשר הפ־עלתו. אולם, משרד התחבורה עמד על דעתו ושיכנע את „אגד" כי מו־טב ללכת בדרך אחרת, במקום ל־התנגד לקו זה אפשר להשתמש בו כשוט כלפי החברים המתנגדים ל־איחוד, להראות להם מה צפוי בעתיד אם ימשך הקיום הנפרד של שני הקואופרטיבים. ואכן, לקו זה היתה השפעה רבה לשינוי ההחלטה של חברי „אגד" וביטול התנגדותם ה־קודמת לאיחוד.

בדרך לאיחוד מלא עומדים עדיין קשיים רבים, שעליהם יהיה צורך להתגבר בדיונים המוקדמים לקראת הדיונים הסופיים לביצוע האיחוד. הבעיות הן חיצוניות ונוגעות ליחסים בין הממשלה והקואופרטיבים בתחום של קביעת התנאים ומזכויות של שני הקואופרטיבים. בחלקו קשורות שתי בעיות אלו במציאת פתרון מניח את הדעת עם הממשלה ביחס לתביעות הכספיות של הקואופרטיבים. פתרון זה יותירם גם להסדר שאר הבעיות, כגון זכויות החברים וכו'.

אחת התביעות המרכזיות היא, כפי שמסבירים ראשי שני הקואופרטי־בים, לחסל את גרעונות העבר. אלו מסתכמים בעשרות מיליוני ל"י. ה־היקף המדויק לא ידוע ועליו צפוי מיקוח קשה בין נציגי הממשלה וה־קואופרטיבים. אם יוסכם על הסכום צפוי מיקוח קשה נוסף על צורת ה־פיצוי ובעיקר, האם אמנם צריכה הממשלה לשאת בכל הנטל הזה.

חוק להבטחת המונופול

בעייה מרכזית אחרת היא דרישת הקואופרטיבים להקיקת חוק מו־... [illegible] דרישה ... ברורה של חקיקת ... שיתן גושפנקה חוקית למצב הקיים ... לא לאפשר לגופים אחרים ... תחבורה ציבורית. ... הקואופרטיבים אף מתכוונים ... את פעילות מוניות „ה... שבארץ הן פועלות כגוף ... אוטובוסים, ... כמו בכל ... לנסיעות כיחידות.

... הפנימיים של שני ה... יוצרכו בעיקר ... שלהם. בבעלות על רכוש ... מהותי בין שני הקואו... יצטרכו למצוא דרך ... ואיזה תמורה לתת ... של „אגד" הוא כולו של ... אינו שייך לקואופ... לא לחברות נפרדות. ... למשל, הן בידי חברה ... „תחנות", שבבעלי ... במקרה חברי „אגד". ... לגבי מפעלים כלכל... לבעלות רכוש הקואופ... האוטובוסים עצמם.

... ב„דן", שם החברים ... של הרכוש. ברור ש... לקיים קואופרטיב אחד ... כולם שווי זכויות. ... הוא, בין היתר, ה... לחברי „דן" בחברות ... כמו"כ לא ברור עד ... שווה למניות של שני ... קואופרטיבים או שחבר מקואופ... יצטרך להשלים מכספו ... על כל פנים בשוק ... מכירת זכות לחברות ... הקואופרטיבים הוא ... יותר זהה.

בעיות אלו ובעיות פרסונליות ... של הנהלות ואיש ... עוד ידרשו ימים רבים ... ומיקוחים. אך, ... מפי ראשי שני הקואו... שיש רצון טוב בכל ... הדרך לאיחוד איננה חוקה.

„מדינת החוק" ומחדליה

(סוף מעמוד 3)

מפירה חוק מדינת ישראל שלא קיבלו אישור מלכתחילה להתנחלות. אולם מלבד זה שב"ה עד היום אין במובן „חוק" „ספר לבך" של מדינת ישראל שאסור ליהודים להתנחל ביהודה ו־שומרון, ונקווה שלא יקום ולא יהיה — הרי כמה אונאה וסגור יש בטענה זו, בשעה ששומרי חוק אלה, מגיני הדימוקרטיה מתעלמים ומשכיחים את הפרת החוק שנתקבל בכנסת בנוגע להתיישבות בפתחת רפיח ובאו לשם למנוע בכוח מצה"ל לפנות את פתחת רפיח, לקיימה ולשמרה כחלק ממדי־נת ישראל. מתעלמים שללא חוק מפורש, ללא החלטה מוקדמת — קיבלה הממשלה למעשה את ההתנח־לויות בגוש עציון, כפר־עציון, אלון שבות קריית ארבע, וכרי וכן חלק חשוב בגולן שנעשה ללא הסכמת ה־ממשלה מלכתחילה ובניגוד לדעתה, ולא הקימו צעקת החוק. אולם דווקא עתה, בנוגע להתנחלות ביהודה ו־שומרון, שהממשלה ממש רודפת אח־רי הערבים שיקבלו אותם—נזכרו במ־דינת החוק ובחוק שאיננו קיים.

מפליא הדבר: בארץ מעמידים ל־משפט כל מי שחשוד בקשר עם המח־בלים, והנה מסתובב בעולם פרופ' שחק, פרופסור באוניברסיטה ירו־שלים (די בזיון וקצף) ותומך במח־בלים — ו„מדינת החוק" איננה מז־דעזעת. ואולם, כלפי „אמונים", בחו־רים בעלי אמונה עמוקה בזכותנו על ארצנו, בחובתנו למסור נפשנו על החזקתה ברשותנו, שהוכיחו זאת גם במלחמת יום הכיפורים — נגדם מנפנפים בדגל של מדינת החוק.

אם „מדינת החוק"—היא אחד ה־מחדלים של מדינתנו. אילו היו נא־מנים לאלה החוקים והמשפטים של זאת התורה, אשר שם משה לבני ישראל — לא היינו מגיעים למה ש־הגענו.

ואנשי „אמונים" יאמרו: תחזקנה ידיכם, ורק זאת עשו ושמרו על צה"ל וכבודו, אל תגעו בהם לח־... כי קודש צה"ל לקיים את ... ישראל, לשמירה על בטחונו. ... בנסיון הקשה והמר הזה. עשו אשר ביכלתכם, אולם פקודת צה"ל ... על חברו, כי גם צה"ל אנוס הוא ... ידי הממשלה, גם אם לא, ... התורה והמצוות, וד' יהיה בעזרם.

ירושלים, ב"ה בתשרי תשל"ה.

אחרי הביקור

(סוף מעמוד 3)

נערכו בממשלה, הרבה ... הסדר תוחי שיכלול צינים, כגון ... חפשי בתעלת סואץ, ביטול ... המדינית הכלכלית, במובן ... ני, הצבת כח האו"ם לא ... קצר אלא למועד ארוך. לא ... מצב שבו אחד הצדדים יוכל ... לגרש את כוח החירום כאשר ... יהיה נוח לו מבחינה מדינית. ... זה מדיני כזה יש לדון ... אין ישראל מעוניינת בקצב ... של ליזות אלא בקצב אטי.

לדעת האמריקאים, יש ... בפורים עם ירדן כדי לחזק ... חוסיין אך הבעיה היא שירדן אי... יכולה ואינה מוכנה לקלוט ... רה בעד הסדר. והמטרה היא ... לדעתו של חוסיין, בעיית הקמת ... „פלסטינאית", שחוסיין רואה ב... כוח נגד ישראל רואה בה ...

בתוכי הממשלה קיימת דעה ... מספר שרים, ובראשם ... שיש צורך לנהל מו"מ עם ... ירדן לפני מצרים או במקביל ... זה אין דעה אחידה ביחס למצות. ... שלב זה לא תמציא ישראל ... מפה. עניין זה נשאר לשלב ... של הבירור, ... ועידת הפסגה ברבאט והביקור ... של קיסינג'ר.

מעמדנו באירופה

(סוף מעמוד 3)

באמי אינגו חייב ליטהר את עברו. הוא ממשיך בדרך הצורה לישראל של אדנאואר, אבל כאיש כספים הוא מודע לבעיות כלכליות ולצרכי של השווקים בארצות ערב לתעשייה ה־גרמנית ובפרט ענין הדלק. הוא גם ממשיך בדרך האוסטפוליטיק של קודמו, ווילי בראנדט, היינו התקר־בות לרוסיה — התקרבות שאיננה לטובתנו.

אשר לאיטליה — היא מזכירה תמיד שהיא ארץ ים־תיכונית — כלומר, היא מעוניינת לשמור על יחסים טובים עם הערבים. בפרט כשקיימים ניגודי אינטרסים בינה לבין ישראל ולא פעם התנגדה לנו בשוק האירופי המשותף, לא מטעמי שינאה לישראל, אלא מפני שהתחרות החקלאית שלנו מתחרה עם זו של איטליה בארצות מערב אירופה.

בנוגע לארצות הקטנות במערב אירופה — בלגיה שמרה לנו אמו־נים אבל תמכה לא פעם ביוזמות מדיניות שנקטו הצרפתים נגדנו ב־שוק האירופי. הולנד ודניה שמרו לנו אמונים עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים, ומשום כך נענשו על ידי הערבים שהטילו עליהן אמברגו דלק. אולם נכנעו בסופו של דבר והס־כימו להחלטות ועידת קופנהאגן, כי רצו שלמרות מעונתיהן, כי לא ייתכן שעמים החברים בשוק האירופי יע־שו הסכמים עם ארצות ערב המפ־לות לרעת ארצות החברות בשוק האירופי — לא קיבלו המדינות ה־אחרות. לכן לא היתה להן ברירה אלא להיכנע ולהסכים להחלטות שלא היו לרוחן.

למעשה, המאבק הפנימי בלבנון איננו מאבק בין המחבלים, הדור־שים חופש פעולה נגדנו, לבין ה־ממשלה המתנגדת לכך, אך הסכימה לתת להם לפעול רק באיזור מסויים. מאבק זה הוא יסודי יותר, כי מדו־בר כאן בעצם קיומה של הארץ ה־זאת, בהמשך ההסדר הבינעדתי ה־קיים שם. מכאן דאגת מעצמות ה־מערב ללבנון וגם התחייבויות כל־פיה.

ארצות הברית הגיבה לא פעם בגלוי, שיש לה עניין רב בשמירת שלמותה של לבנון. אשר לצרפת, הלא ידוע, שיש לה חובה מוסרית־היסטורית כלפי הארץ הזאת ובמאה האחרונה התערבה גם על ידי שיגור חיל משלוח צבאי כאשר הדרוזים התנפלו על המארוניטים וערכו בהם טבח. תקוות הנוצרים היא בצבא, שיוכל להשתלט על הישוב ולש־מור עליהם. הם סומכים גם על המוסלימים הנבונים, שיש להם מה להפסיד בעת מאורעות והיהודים ש־עושרם בא להם מתמיכת המערב בלבנון.

מכאן ההבנה המיוחדת שמגלים במערב אירופה כלפי לבנון. כאשר נעשו הסכמים בשוק האירופי עם ישראל, נעשו גם הסכמים דומים עם מצרים ולבנון — הדבר התחיל עם לבנון ומצרים ניזונתה מכך.

כעת נעשתה מחווה של רצון טוב לערבים על ידי תמיכת עמי מערב לכניסתה של לבנון כמשקיף למוע־צת האירופית, המוסד הבדיני של ארצות מערב אירופה אשר ישראל היא הארץ היחידה מחוץ לאירופה הזוכה להשתתף בישיבותיה כמש־קיף. אין כל ספק, שהערבים הי־מעדיפים להכניס למועצה זו ארץ אחרת, אולם הבינו שיהיה קל יותר לפעול לטובת לבנון, כי חלק גדול מתושביה — הנוצרים — קשורים עם ארצות אירופה.

העניין טרם נסתיים, אבל כדי לקיים יחסים טובים עם הערבים מודיעים להם מפתה על מו"מ בנושא זה ומבטיחים לסיים אותו בכי טוב. זוהי המתנה שתינתן לערבים ב־מחזה לקראת דיונים חדשים בעניני הדלק.

יומן ניו־יורק

אדישות לבחירות כלליות ותסיסות בציבור היהודי

מאת ד"ר הלל זיידמן סופר „הצופה" בארה"ב

העונה היא עונת בחירות, לבית־הנב־חרים, לשליש מחברי הסינט, למש־רדים ראשיים במדינות ארה"ב, במיוחד למושל („גוברנור") מדינת ניו־יורק, ו־עוד. אולם אם כי מועד הבחירות — 5 לנובמבר — הולך ומתקרב, מורגשת אדישות מקהל הרחב, כולל היהודי. אנשים מאוכזבים **מכל הפוליטיקאים** — אחרי מה שלמדו מפרשת ווטרגייט. ואשר ליהודים ו„נקודות יהודיות" — ליתר דיוק, ישראליות — אין דברים שונים במחלוקת בין שתי המפלגות. שתיהן נחשבות כידידותיות לישראל, וקשה להבחין בשעה זו איזו מהן עדי־פה.

הוויכוח על תפקידו של ד"ר קיסינג'ר ברכבת האווירית לישראל במלחמת יום הכיפורים טרם שכך. עמדתו של שר החוץ האמריקאי „זכתה" לחשדות וחששות עוד טרם נודע מהו... כי האיש לא הבהיר את דעתו. המהום עולה על הגלוי. גם אחרי הגנתו של שר החוץ הישראלי על עמיתו האמריקאי, לא שככה הביקורת.

אבל אין לזו די תוקף להשפיע על ההצבעה בבחירות. לכן אינו בא לידי ביטוי. אבל העובדה, שמועמדים משתי המפלגות גם יחד תומכים ב־ישראל מוכיחה שכוח זה קיים.

הרב ש. שיינפלד מכחיש את ההכחשה הריפורמית

בחוגי הפנימית השמרנים והריפורמים אינם טומנים ידיהם בצלחת, ומשגרים שדרים, כמובן, בשם מיליוני יהודים (שאינם, יודעים ואינם מת־עניינים בזה כלל...) נגד הצטרפותה של המפד"ל לממשלה, שמא „יבולע לחופש הדת"...

נציג הריפורמיים בישראל פירסם הכחשה ל־דבריו של רוה"מ מר יצחק רבין שראבי ריפורמי ערך חופה וקידושין לזוג יחד עם כומר בתשעה באב. כנגד זה אפשר להגיד שאין דבר אמת רק כאשר מכחישים. הרב שרגא שיינפלד, נשיא הס־תדרות הרבנים קובע בשיחה אתי, שיש לו הוכ־חות המוכיחים שאמנם נערכה חופה זו בתשעה באב, וגם דאגו לפרהסיה רבתי בפרסום כדי ל־הגדיל חילול השם.

„מלחמה' עתונאית באידיש

„מלחמה עתונאית" בציבור הדתי נסתיימה עוד בנצחונה של העתונות. מכיון שאפשר להסיק מסקנות מסויימות וללמוד לקחים מאלפים מעניין זה, כדאי למסור עליו. מעשה שהיה כך היה:

השבועון באידיש „דער אלגעמיינער זשורנאל", שבא במקומו של היומן „דער מורגען זשורנאל", ומופיע בעלכו ובמתכונתו, נתבסס מבחינה הופ־עית והשפעתו הולכת וגוברת, מתרבה יחד עם תפוצתו. כמה גורמים לדבר. ראשית, הציבור הדתי, על כל גוונים ועדות, זקוק לבטאון, ולוא לפעם בשבוע. ציבור זה קורא אידיש. ואם בדרך כלל קוראי אידיש הם ברובם המכריע מבוגרים וקשישים, הרי באשר ליהודים דתיים ישנם גם צעירים בין קוראי אידיש. אף ששפתם של אלה היא אנגלית, הרי מכיון שהם תלמידי ישיבות, והיות שראשי ישיבות בני הדור הקשיש ומוצאי אירופה וברובם משתמשים באידיש, תלמידיהם קולטים שפה זו.

שנית, האוכלוסיה כה מפוזרת, ואנשים כל כך עסוקים, שאין אמצעי אחר לקשר בין אדם לחברו מאשר עתון. אי אפשר בלעדיו בכרך עצום זה כמו שאי אפשר ללא טלפון.

שלישית, לארגונים ומפלגות יהודיים, בתוכם דתיים, אין דרך אחרת להפעיל את חבריהם, להו־דיע על פעולותיהם, ועל עצם קיומם, מעתונות, ודווקא באידיש. היות שלעתונות הכללית אין להם גישה. ורק מפעם לפעם מצליחים אי אלה אנשי יחסי צבור להחדיר לטורים של אלה להשיג פרסום קל „חדשות" שממקמים אותה בעמודים אחוריים בין מודעות אבל.

הסיבה איננה „אנטישמיזם". הרי אותם עתונים מדווחים באריכות על המתרחש בישראל וגם ב־עולם היהודי, כאשר באמת קורה משהו. ה„צרה" שברוב מפלגות הארגונים אין מתרחש דבר, פרט לאסיפות ולהתכנסויות, להצהרות ולהכרזות של נשיאיהם — שלדעתם של עורכי העתונים ה־כלליים אינם בבחינת מאורע. ה„חדשות" שעסקן פלוני הצהיר כך וכך וכו'. אין בהן עניין לקוראיהם. ה„פעולות" של רוב תנועות שאינן אלא משרדים, הן ברובן מדומות, פיקטיביות, ושוב אין בהם עניין לעורכים.

בערים מחוץ למטרופולין של ניו־יורק קיימים שבועונים יהודיים באנגלית המוחזקים על ידי גורמים ציבוריים מקומיים, ואלה מהווים את „אמצעי התקשורת" לפעולות ציבוריות כמו מג־ביות ועידות וכיוצא בהם. בניו־יורק רבתי תפו־צתם של שבועונים מסוג זה מוגבלת והשפעתם זעומה. אמנם קיים שבועון דתי באנגלית, הוא רב־תפוצה במעמדים ארציים, „דיהי ג'ואיש פרס", אבל למרות זאת קוראי אידיש זקוקים לעתון משלהם.

ב„אלגעמיינער זשורנאל" מתפרסמים גם דברי עיון ושעורים של הגאון הרב יוסף דוד סולובייצ'יק, ומן המוהר להעיר שרבים עוקבים בעניין ובעונג אחרי דבריו, שנרשמים כהוויתם.

עתון זה משמש בטאון לכמה חוגים דתיים, היות שחוגי ליובאביץ' מגלים פעילות רבה, מבפי שאלה תופסים מקום ניכר בו. אבל גם מפלגות דתיות, — מזרחי־הפועל המזרחי, אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל — וכל הארגונים הרבניים, כולל השמרניים, משמיעים דבריהם מעל דפי עתון זה.

בדבר צירוף מפד"ל לממשלה נקט עורך ה־עתון, גרשון יעקבסון עמדה שלילית. כאשר הגיעה הידיעה מישראל שחברי הכנסת של אגודת ישראל דנים באפשרות תמיכה בממשלת רבין ללא הצטרפות לקואליציה, או לפי גירסה אחרת, שנחתם הסכם בכיוון זה, יצא העורך בביטויים בוטים נגד חברי־הכנסת של אגודת ישראל.

אם כי סופר אחר בעתון זה יצא במאמר, חריף גם הוא, נגד פגיעה בתנועה זו, ומזה במיוחד נגד בטויים פוגעים — החליטו ראשי „אגודה", להטיל „חרם" על העתון, הם גם הכינו הוצאת שבועון משלהם, ודווקא בשלוש שפות: אידיש, אנגלית ועברית. גם הודיעו בהודעות על הופעתו של שבועון דתי כמתחרה מיד אחרי עונת הקיץ.

המצב נעשה דחוק, והעניין דחוף, כאשר הת־קרב מועד הוועידה השנתית, המהווה המאורע החשוב ביותר בפעולות המפלגה. כידוע, אי־אפשר ל„קונווענשן" ללא פרסומת מוקדמת בעתו־נות — על העניין הרב שעוררה, על הצפיה מצדו של הקהל, שממש מחכה בקוצר רוח לתוצאותיה ולהחלטותיה וכו'...

הרי כל „קונווענשן" של כל מפלגה היא למעשה שלוש: אחת — זו שמתכוננים; שניה, זו שמת־קיימת באמת; שלישית, זו ש„מתוארת" בעתון..

השבוע השלימו ראשי ה„אגודה" עם הכורח של שימוש בעתון והחרם כאילו לא היה. הופיעה הודעה גדולה בעמוד הראשון של הוועידה הארצית וממשמעותה נוכח המצב העולמי וכו', והכל בא על מקומו בשלום.

המסקנות. שקשה ללא עתון, שאי אפשר בלי־עדיו, ושעתונות מהווה גורם שהמפלגות, כל ה־מפלגות, מוכרחות להתחשב בו. יש לציין שגור־מים ממשלתיים. ישראליים ואמריקאיים, מתחש־בים בעתונות אידיש.

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

אחד הלהיטים הבטוחים של החורף המתקרב הוא הסוודר בוקר לעבודה, לקניות ולליסודים, בהתאם לאביזריה וחלקי הלבוש לשמלת ערב שחורה וקטנה או לחצאית קפלים — ולהוראה אומנתי סודרדיסקטון עם צווארון צעיף מכוש בוקלה בגוונים משתנים תעלים ותאמים, משליכים את החוות האלגנטית של הסוודר. מטפסל גדול ובבגדי בוקר — ההרגש שנה להלהטי. אם את מתכונה עתה הוטי צמר זוג מפרינות קטות. בשל שקיו — אין העבודה המבחינה אסתטית, וזאת פרט להיסכון הכספי הניכר ולתוספת בגודל העצה הבשטש כוקש מסודר לשקות אותה או כמות הנוספים עליו. סודר כזה, רצוי בסריגה יה, יכול להלהות בשני המקרים, כמו שמדוע מתצלום המצורף למעלה. מימין — מעל שמלה תורפית, שחורה לשקות הערב, כובע סוהרה, ארוך — לעומת זאת, סודר זהה, אבל מלווה בכובע ברט, בארוך עם הלהכין לעצבך את ה„מראה הפרחי" הזה להחוץ — ריכשי כבר עליו כמעשבת או מכובבת במיוחד השלו התוצאות כמכמותהחיסום לקראת תרשי הקור הצפויים.

הפתרון לרעלת ההריון ולידה ללא כאבים

הארגון הבינלאומי העוסק בלידה ללא כאבים יקיים ישי־בה מיוחדת שתערך במהלכו של הקונגרס הבינלאומי הרביעי למיילדות וגינקולוגיה פסיכוסומטית. הקונגרס יפתח ב־28 באוקטובר במלון „הילטון" בתל־אביב בהשתתפות כ־אלף רופאים, פסיכולוגים, פ־סיכיאטרים, סוציולוגים, עוב־דים סוציאליים, מילדות ו־פיזיותרפיסטים מחו"ל ומיש־ראל.

התוכנית המדעית של הקונ־גרס תהיה בעיקרה סביב נושא המשפחה, מילדות וגינקולוגיה פסיכוסומטיות קשורים בעיקר בלידה והמשפחה כולה, שכן אלה יש להם רקע נפשי עמוק ביותר. בין היתר יועלו בקונ־גרס היבטים פסיכוסומטיים של חוסר פוריות והשפעת הטיפול בחוסר הפוריות, ידונו גם בה־עיות נפשיות הקשורות בהפ־רייה מלאכותית והשפעתם על בני הזוג. בקונגרס יוקרנו גם סרטים רבים, בין היותר כאלה העוסקים בניתוח קיסרי על ידי היפנוזה וללא הרדמה.

רעלת הריון

נושא אחר הקשור באמהות יועלה אף הוא בשורת הרצאות בסימפוזיון בינלאומי אחר, של ארגון גסטוזיס, שיערך בה־רצליה ב־21 לאוקטובר השנה. סימפוזיון זה יוקדש כולו אך ורק למחלת הגסטוזיס ששמה העברי הוא „רעלת הריון", מחלה נפסחת שמשפר בשהיין קשות באמהות רבות לגילוי סיבות המחלה שהיא אחד הג־ורמים העיקריים לתמותת אמ־הות, לתמותת תינוקות וללידת ילדים שיגרם בהתפתחותם ה־גוף והחמית. לארגון גסטוזיס חברים רבים בכל חלקי העולם, מגרש המזרחי, בסריקות ה־מקרב והכנסה בסריגנות עיב. המגמה בכינוסים בינלאומיים כאלה להפיץ בקרב מהתתפיהם את הידע שהצטבר אצל חוק־רים שונים בעולם, להכניס סטנדרטיזציה בשיטות ההערכה של המחלה והטיפול בה במקו־מות השונים המחקר, זאת כדי לאפשר השוואת התוצאות של הטיפולים השונים.

השגים ישראליים

בישראל, שבה קיימת רשת מפותחת ביותר של תחנות ל־טיפול באם ובילד העוסקות ב־טיפול מונע בהריון, הצליחו ל־הפל במקצת את הבעיה של אקלמפסיה, שהיא הסיבוך ה־חמור ביותר של רעלת הריון. פרופ' ר. מאיר מנהל אחת ה־מחלקות ליולדות בבית חולים תקווה בהשא ויחיד הסימפוזיון הבינלאומי, העמים כי על־ידי פיקוח קפדני על מהלך ההריון ואישפוז מוקדם על המקרים לאחר המצבת הסימנים הראשונים של המחלה, הצליחו ב־ישראל להתגבר על מרבית ה־מקרים ללא בעיות.

אופנה לטירוניות

במסורת שהתקבלה כבר כמבצע שנתי של צה"ל למירונותיה, נערכה לפני זמן קצר תצוגת אופנה לטירוניות 74/75 בבסיס צבאי אי־שם. לנערות מראקי, שאופנה יכולה לדבר אל ליבן גם ביום התתפשה, הראו ארבע דוגמניות את מיטב השמלות החליפות והמכנסיים לכל שעות היום והערב. בין הדגמים הללו — שמלת מקסי שמבצלוה המצורף, עשויה קטיפה עם מוטיף „י" וגזורה בגזירות באלכסון, ברקע הצלם, על סוד הגבעה — חלק מקהל החיילות הצופות בתצוגה.

מה חדש? / תקן למברשת שיניים

כל צרכן יודע מנסיונו ה־אישי כי מברשת שיניים גרועה עלולה גם להזיק. ביוזמת משרד הבריאות ו־השתתפות נציגים ממוסדות רפואה ומדע וכן תעשיינים צרכנים עיבד ופרסם מכון התקנים הישראלי תקן ישר־אלי חדש למברשת שיניים. התקן ממיין את מברשות השיניים בהתאם לייעודן — מבוגרים, נוער או ילדים ו־מתאם לקוטר הזיפים: מ־0.1 מ"מ שהוא הזיף הרך ב־יותר עד 0.29 מ"מ שהוא ה־זיף הקשה ביותר.

בטבלה מפורטת מחלק התקן את מברשות השיניים לפי 4 דרגות קשיות (עבה, בינוני, דקיק וחק רך במ־יוחד) ומהן הדרישות מכל חלק המרכיב את המברשת התאם לגיל לו נועדה לשי־מוש.

כמו כן מפרט התקן את כל הבדיקות שיבטיחו התאמת המברשת לתקן.

לתועלת הצרכן נקבע כי על כל אריזה יסומן: שם היצרן, דרגת הקשיות של המברשת ייעודה, וכן ספרות הסופרות האחרונות של שנת ייצור המברשת.

קל לשער, כי יצרני מב־רשות שיניים אשר יתאימו את ייצורם לתקן הזה יוכו להקהל לקוחות נאמן ושבע־רצון.

מדריך חדש להורים של אקיים

„אקים", האגודה לקימום פגועים מספלת כידוע בבעיה ציבורסאלית, שאין לדעת מתי והיכן היא עלולה לפגוע בנו, בכולנו. לאחרונה יצא מטעמה מדריך מיוחד ובו מ־ענה על כמה מן השאלות ה־אופייניות שנוהגים לשאול הורי ילדים מפגרים. לשא־לה, למשל, מתי יש לפנות ל־תחנת היעוץ עונה המדריך: מוקדם ככל האפשר. הסיבה — מתוך הנסיון התברר שאם הילד מקבל טיפול וחינוך מותאמים למצבו בשלב מו־קדם, גדלים הסיכויים לשק־מו. לעיתים קרובות טיפול מוטעה ויחס לא נכון של המשפחה והסביבה לילד, גו־רמים לו נזק חמור שקשה לתקן אותו. יעוץ בזמן הנכון מונע נזק מיותר מהילד ו־ממשפחתו לכן חשוב מאוד שהפניה תהיה מיד לאחר ה־לידה או מיד לשמתעורר חשש שהילד הוא מפגר. ל־שאלה, האם הילדים המפג־רים כלולים בחוק לימוד חו־בה תש"ט מצאנו את התשו־בה כי בחלק מהרשויות המ־קומיות בארץ נוצר מצב ש־אין מסגרות מתאימות. מאי־דך, שולבו במסגרת בתי ה־ספר הרגילים כיתות מקדמות המיועדות גם לילדים מפג־רים. רשת מעונות היום ה־מיועדת לילדים אקיים שאי־נם מתאימים לבית הספר ה־מיוחד מקיפה היום את מר־בית הישובים בארץ ותכנית הלימודים בה מותאמת לרמ־תם כישוריהם וצרכיהם. ה־הרשמה והפניית הילד למ־עון יום נעשית באמצעות ה־רשות המקומית. המחלקה ל־עבודה סוציאלית (לשכת ה־סעד). אגב, קיימות גם הק־לות להורי ילדי מפגרים כ־גון ניכויים ממס הכנסה וכן פטור ממסים לרכב מנועי בתנאים מסויימים, ואילו הנכים עצמם מגיל שמונה עשרה ואילך זכאים החל מה־1.4.74 בעקבות „ביטוח נכות" מטעם הביטוח הלאומי, ל־קיצבה חודשית, לשיקום מק־צועי ולשירותים מיוחדים.

צריכת מזון בעיר ובכפר

אחת המוסכמות המקובלות שאנשי הכפרים המשקים ה־חקלאים נהנים מרמת מזון גבוהה ומכמויות מזון גבוהות יותר הופרכה לאחרונה בס־קרים שנערכו בארצות המת־פתחות ברוב חלקי העולם. סקרים אלה הוכיחו כי ערכם התזונתי של התפריטים ב־ערים עולה בדרך כלל על זה שבאזורים כפריים. בביחוד הצריכה של מזונות מן החי, כגון בשר חדג, גבוהה יותר בעיר מבכפר.

התפריטים הנצרכים בעיר מספקים כמויות גדולות יותר של חלבון מן החי מהתפרי־טים באזורים כפריים. דבר זה אינו מתבטא בהכרח ב־כמויות מקבילות של חלבון כולל. אך תפריט המספק ב־קודות של הלבון מן החי — בשר, מוצרי חלב, דג וביצים — מכיל בדרך כלל גם כמו־יות ניכרות של מינראלים ויטאמינים.

צריכת הדגניים ומוצריהם הייתה, בדרך כלל, גבוהה יותר באזורים כפריים מב־עיר. וצריכת הירקות הפירות הבשר, הביצים, הדג והש־מנים — גבוהה יותר בערים. לגבי מצרכים אחרים, כגון סוכר, קטניות, אגוזים ומוצ־רי חלב, לא נמצאו דפוסים קבועים בעיר ובכפר. דפוסים אלה תלויים, כנראה, יותר בתנאים אקולוגיים מקומיים בכל ארץ.

מעניינות התמורות שחלו בצריכה המזון, בעיר ובכפר, ביאפאן. כידוע עלתה בשנים האחרונות הצריכה של שו־מנים, סוכר ומזונות מן החי, ודפוסי התפריט. כמוהם כאו־רח החיים בכללו, התקרבו לאלה שבארצות המערב. הנה, למשל, צריכת השומן עלתה בתקופת 1950—1963, מ־16 גרם לנפש ליום ל־25 גרם בכפר ומ־21 ל־32 גרם בעיר.

גם בעיר וגם בכפר חלה עלייה גדולה מאוד בצריכת החלב ומוצריו. הבשר והבי־צים. הכמויות שנצרכו בעיר עלו פי 2 — 5 על אלה שאכ־לו תושבי הכפרים. גם בשנת 1950 וגם ב־1963. צריכת ה־דג עלתה ב־50 אחוז בכפר והשיגה את הרמה הגבוהה שהייתה נהוגה כבר בעיר ב־שנת 1950. גם הצריכה של שכבי המאכל עלתה במידה ניכרת. ובכפר — יותר מב־עיר. אך כי גם בשנת 1963 היא הגיעה לרבע מהתה ב־לבד. תמורות אלה שיפרו את הערך התזונתי של התפריט הלאומי ביאפאן — אם ניתן לשפוט עליו על פי הצריכה של חלבון מן החי. זו עלתה מ־15 ל־24 גרם לנפש ליום בכפר ומ־21 ל־30 גרם בעיר.

שחמט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

קרפוב—קורצ'נוי — 5:7

הסתיימו מחצית המשחקים בדוק־קרב בחצי גמר אליפות העולם השח־מט המתקיים במוסקבה. שלושת ה־משחקים האחרונים הסתיימו בתיקו וקרפוב ממשיך להוביל בהפרש של שתי נקודות: במשחקים האחרונים הי־תה לקורצ'נוי עדיפות, אולם קרפוב ההגנן היטב.

להלן נצחונו השני של קרפוב, ש־הושג במשחק השישי.

קרפוב — הגנת ספרוב — קורצ'נוי
(המשחק השישי)

1. ה4 ה5 2. פג3 פו6 3. פ:5ה 6ד 4. פה3 פ:ה4 5. ד4 ד5 6. רד3 רה7 7. 0—0 פג6 8. צה1 רג4 9. ג3 ! ? (עד מסע זה התנהל המשחק לפי המסלים התאורטיים המקובלים. המשך ה־תאורטי: 9. ג4. 10. פב3 ג:5ד 11. פג3 0—0 12. רה4 פד7 10 ו5 0—0 ! 11. פבד2 (אשרי 11. רו4 ר:12. 3:ג 13. פו5 מז2 מהנד לסקר — פיליסברי 1895. על מהבד יבוא — צו6 12. מהבב צב8 13. מהגב 6צ8. המשך נוסף של הלבן אחרי 9. — 10. ו5 רו4 כביא ליהרון השחור) מה8 ;בעניין המסע — 12. כ:ג 2+ רה4 13. ג3 (41) 12. הג רה5 (השחור מקריב את הרגלי בד כדי להמשיך בלחץ) 13. מה:בד צו6 14. מהבב צו3 15. רהג רו4 16. צו1 ר:ז 17. פ:3ו (לשחור עדיפות עמ־דוית תמורת הקרבת הרגלי) ר:1ז + ? 16. צ:21 פ:2 19. מ:2 מהד6 20. פו5 ! צו8 21. מהא3 ! 22. רו4 ה6 23. פו3 צה8 24. רד3 צה4 ? ! (חייב להקריב כלי כדי להמ־שיך בלחץ) 25. ו3 צו6 26. מהגג 5ו 27. פ:5ו ! (על רה5 יבוא פ:ה5 28. פ:ה5 ו4 28. ח4 41 עם סכויי נגד לשחור) ה:5ו 28. ר:5ו צג6 29. מהח3 30. ח4 צ6 31. צ:6ה השחור נכנע כתב עיצונו של קורצ'נוי נפל אולם עמדתו אבודה.

מד כושר („רנקינה") — נכון ל־31.8.74

15 הראשונים ברשימה א': כגן (2501), ליברזון (2500), בליימן (2480), קריידמן (2468), לדרמן (2456), בלשן (2451), רדשקוביץ (2449), צ'רניאק (2420), גינסברגר (2412), פרץ (2407) פרידמן (2405), דומיניץ (2403), ריכטר (2386) גלפר (2384), קלדור (1361).

ברשימה ב' מובילים: אבנר (2404), זילבר (2403), רוזנברג (2364).

רב אמן שמקוביץ עלה לארץ

רב האמן הבינלאומי ליאוניד שמ־קוביץ, בן 51, עלה השבוע לארץ מ־ברית המועצות. שמקוביץ הוא מאמן שחמט בעל שם עולמי ומומחה לת־אוריה שחמטאית. בואו של שמקוביץ לאחר עלייתו של רב אמן ליברזון מהווה תגבורת רצינית לשחמט ה־ישראלי, שאף יזכה למאמן מעולה. שמקוביץ לומד עברית באולפן בבת־ים.

תחרות זכרון בקיבוץ עמיר

התחרות השנתית המסורתית ב„שחמט בזק", המתקיימת כידי שנה בקיבוץ עמיר לזכרם של הבנים שנפ־לו במערכות ישראל, הסתיימה בנצ־חונם המשותף של שני אלופי נוער, יהודה גרינפלד, האלוף הנוכחי, דוד ברנשטיין, האלוף דאשתקד. זכו יחד במקום הראשון עם 2 נק' מ־9 משחקים. שלישי הגיע הנער גיד גרינברג, עם 7 נק'. השתתפו 52 שח־מטאים מכל רחבי הארץ.

יש לציין כי הנערים הקדימו את האמן הבינלאומי יעקב בלייכן ואח־רים.

שחמט בסניף „אליצור" קריית שמואל

פעילות שחמט ענפה מתקיימת ב־סניף „אליצור" קריית שמואל באר־גונו של יצחק ארנסט. ב־20.10.74 בשעה 18.30 תיפתח במקום האליפות השנתית של קרייה שמואל בשחמט, הפתוחה לכל תושבי הקריה. פרסים נאים יוענקו לזוכים. ההרשמה בוועד המקומי קרית שמואל, ובסניף „אלי־צור", בבניין המשמרת הצעירה (בשי־כון החדש).

ספר „11 אלופי עולם בשחמט"

בימים אלו יצא בהוצאת „אחיאסף" ספרו של השחמטאי הוותיק אבשלום יושע „11 אלופי עולם בשחמט". ה־ספר יצא לרגל יובל המאה של התח־רויות לאליפות העולם בשחמט, וכו־לל 60 מכשחקיהם הטובים של אלו־פי העולם בכל הזמנים, מנותחים ע"י טובי השחמטאים בעולם.

הופעתם של 11 גאוני שחמט תחת „קורת גג אחת" מעניקה הנאה רבה לקוראים. מרתק לעקוב אחר כל אחד מהם, חיין, התנהגותו ומשחקיו. ורו־בם של האלופים באו מהעם היהודי, החל באלוף הראשון, בשנת 1866, וילהלם שטייניץ, ועד האלוף הנוכחי, „בובי" פישר. לספר עטיפה נאה ב־צירוף אינדקס המשחקים, לעזרת ה־קורא.

חוג שחמט לעתונאים

חוג שחמט לעתונאים ייפתח ביום ו' 1.11.74 בשעה 10 בבוקר „בבית סוקולוב" בתל אביב. החוג יפעל אחת לשבועיים — שלושה בימי שישי בין השעות 10.00—14.00.

שחמטאים ישראלים לתחרויות בינלאומיות בחו"ל

יהודה גרינפלד, אלוף ישראל לנו־ער, ייצא בחודש דצמבר הקרוב ל־אליפות אירופה לנוער, שתתקיים ב־גרונינגן (הולנד). בחודש הבא ייצא רב אמן ולדימיר ליברזון לתחרות בינלאומית בוונציה.

שחמט ברחבי תבל

בתחרות השחמט הבינלאומית ה־חזקה המתקיימת במנילה בירת הפי־ליפינים מוביל לאחר הסבוב התשיעי בנט לרסן עם 5½ נק' (1), לפני גיאורגיו (רומניה) — 5+ נק', וסיר־קוב (ברה"מ) — 5 נק' (1) וכו'. נציג ישראל יאיר קריידמן נמצא ב־מקום שלפני האחרון עם 1½ נק' (1).

✶

בתחרות הבינלאומית שנערכה ב־עיר האלה שבמזרח גרמניה זכה אלוף העולם לשעבר היהודי מיכאל טל מברית המועצות עם 11½ נק' מ־15 משחקים.

✶

בתחרות הבינלאומית החזקה שנערכה בסוצ'י (ברה"מ) זכה בצורה משכנעת היהודי לייב פולוגייבסקי עם 11 נק' מ־15 משחקים.

אולימפיאדת הנשים בקולומיה — סיכום

נבחרת הנשים של ברית המוע־צות זכתה באליפות העולם לקבו־צות נשים בתום האולימפיאדה שהת־קיימה בעיר כדליין שבקולומביה. ה־נבחרת הרוסית, שבשורותיה הופיעה אלופת העולם לנשים נונה גאפרינ־דשווילי, לא שכבעה הפעם. לעומת זאת, הצטיינו נבחרות רומניה והו־נגריה.

נבחרת הנשים של ישראל (בהרכב השחמטאיות אולגה פודרז'נסקה ול־אה נודלמן) הילקה את המקומות 12—11 עם סג"ד, שהם כקום ראשון שני בגמר ב'. יחס הנצחונות הקבו־צתיים של נבחרה ספרד היה עדיף ולכן שובצה נבחרתנו במקום ה־12 בדירוג הכללי.

נבחרתנו סיימה את המשחקים עם 8 נצחונות, 3 תיקו ו־2 הפסדים. ב־לוח הראשון צברה פודרז'נסקה 10 נק' מ־13 משחקים (76.9 אחוזים)! בלוח השני צברה נודלמן 8½ נק' ב־13 משחקים (65.3%), שאף הוא הישג נאה.

הגם שציפינו למקום נכבד יותר בדירוג הכללי או לפחות שיבוץ בג־מר א' — הישג שהיה בטווח ידינו ונשמט כתוצאה מהוסר מזל משווע — ניתן בהחלט לומר כי נבחרת ה־נשים של ישראל ייצגה אותנו בכבוד. שתי השחמטאיות נשאו על כתפן עול רב — ללא מכלאת מקום, שביטלה השתתפותה ברגע האחרון מסיבות אישיות, וללא מאמן מקצועי. יותר 25 הנבחרות המשתתפות נהנו מתנ־אים מקצועיים אלו, ועל האיגוד ה־ישראלי לשחמט לתת דעתו על כך.

ירושת הארץ

(סוף מעמוד 5)

כי איחי ריקניא ככלא, זכנא בני־ימה דגזירו להון מיקניא בלא שלבי, ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאהבא לדוכתייהו, עד די אתקליב ההוא זכותא דבני ישמע אל".

זכותם של בני ישמעאל לשלוט בארץ־ישראל כל זמן שהיא ריקה מבני ישראל, ואם אנו רוצים לע־לות מן הגולה להלחם בהם לא נצליח. אבל בזמן שהיא מלאה על ידי בנית, אז יוצאים למלחמה יגר צחים. כי חלה עליהם מצות כיבוש וישוב א"י. לא כן לבני הגולה אם יצאו למלחמה יכשלו כי זכות ד־ישמעאלים בה בזמן שהיא ריק". ואם יעלו מן הגולה הרי עוברים על השבועה. אבל ליושבי א"י הם עוברים על השבועה — וא"י־בא עליהם יש מצוה לרשת ולשבת בה.

לפי המוסבר לעיל שהשבועה היא לבני חו"ל, יהא סדר הגאולה ב־אופן שלא עוברים עליה, דהיינו יעזוב הארץ ואחר־כך כיבוש, כי ל־יושבים בארץ מותר לצאת למלחמה, ולפני הקדמה א' (בגים השניה) אפ־שר לעשות את הכשר הכביה גם אחר־כך לאחר שיושבים בא"י, כי לסוברים שירושה הארץ היא מצוה ממש, יהיה זה לבבוא אם יהיה ישוב לפני כיבוש, כי כך סדר ה־מצוה ירושה ואח"כ ישיבה, כי ה־ישיבה נובעת מכח הכיבוש מבני שהכל מצוה אחת. אבל לדברי שהירושה היא רק הכשר מצוה, ד־אפשר לקיימה גם אחר־כך. ניתן להתחיל בישוב הארץ על־ידי יהי־דים או ברשיון המלכות, וכך מהקי־כר מצות ישוב א"י — ואפשר לכתחילה לצאת להלחמה כ־בוש אח"כ. מכאן שנכונים דברי הרמב"ן שקיימת מצות ישוב א"י גם בזה"ז באופן שלא עוברים על השבועה.

מדויקים הדברים להפליא בדברי רוח הקודש של דוד:

„כי אלהים יושיע ציון, ויבנה ערי יהודה, וישבו שם וירשוה". הכליל הכהוב התחלה ישיבה אח"כ „וישבו שם" ואח"כ כיבוש „ויר־שוה". כי כל המזמור הוא בגלות איכה של הגלות הצרות וסוף ה־מזמור עוסק בחמת ציון לעתיד לבוא, וסדר הכיבוש יהא באופן שלא יעברו על השבועה, ישיבה ואח"כ ירושה, בסדר הפוך מכל ה־כתובים בתורה בנביאים ובכהובה, שהודשה הירושה לישיבה להזהירנו על הסדר בגאולה העתיד, שהישיבה בה תתחיל לפני הירושה, והכיבוש. עיין בספרו של הרב צ. י. קוק שליט"א, „לנתיבות ישראל" במאמר „אמונת עתנו", שהביא בשם אביו זצ"ל את סדרי הגאולה הנרמזים בסוף המזמור, שהגאולה תתחיל ב־דרך טבעית „אלהים יושיע ציון", הירושה הקודם לירושה. עיי"ש ו־תמצא דברי נועם.

(רשם הרב עוזי קלכהיים — מתוך „אוצר ההל"ץ" ירושלים תשל"ד)

הצייר ראובן

(סוף מעמוד 5)

בירושלים ב־1924, הנחשבת כיום לנקודת מוצא בתולדות הציור החדש בארץ.

הוא היה מאז ומתמיד רומאנטיקן מעשי ובציון בביא כודרני אשר משי־ביע את דרשותיו ושר את עירי ה־אהבה והתקוה באמצעות מכחולו ו־צבעיו. מבקר צרפתי קרא לו „פול גוגן של ארץ ישראל". סגולותיו ה־עיקריות הזון ופשטות אנושית אצי־לה, אוהב עמו וארצו, ההביטנו ב־ציוריו עולה דמיונו הנבילים ש־הצייר הכיך בשבילנו. הגופים שלו הם בעלי איכות אמוציונאלית ורגישות ומצטיינים בסגולות רומאנטיות וב־מקצב מוסיקאלי ובבוצעים בסגנון מקורי שהוא כולו שלו.

ה„אני מאמין" שלו באמנות הוא כ־סימן האהבה. לעולם לא יצייר דבר שאינו אהוב עליו, ומה שהוא אוהב מתפרץ ממילא מקרבו. „אין אני בו־חר את הצבע או את הנושא, — אמר פעם האמן — הם מכריחים אותי לגלותם כמות שהם. מצייר אני מהוך גישה של אמן שאינו מסכים להש־תעבד לאיזה זרם אמנותי אך יותר עם זה עד להיות אשר סביבי".

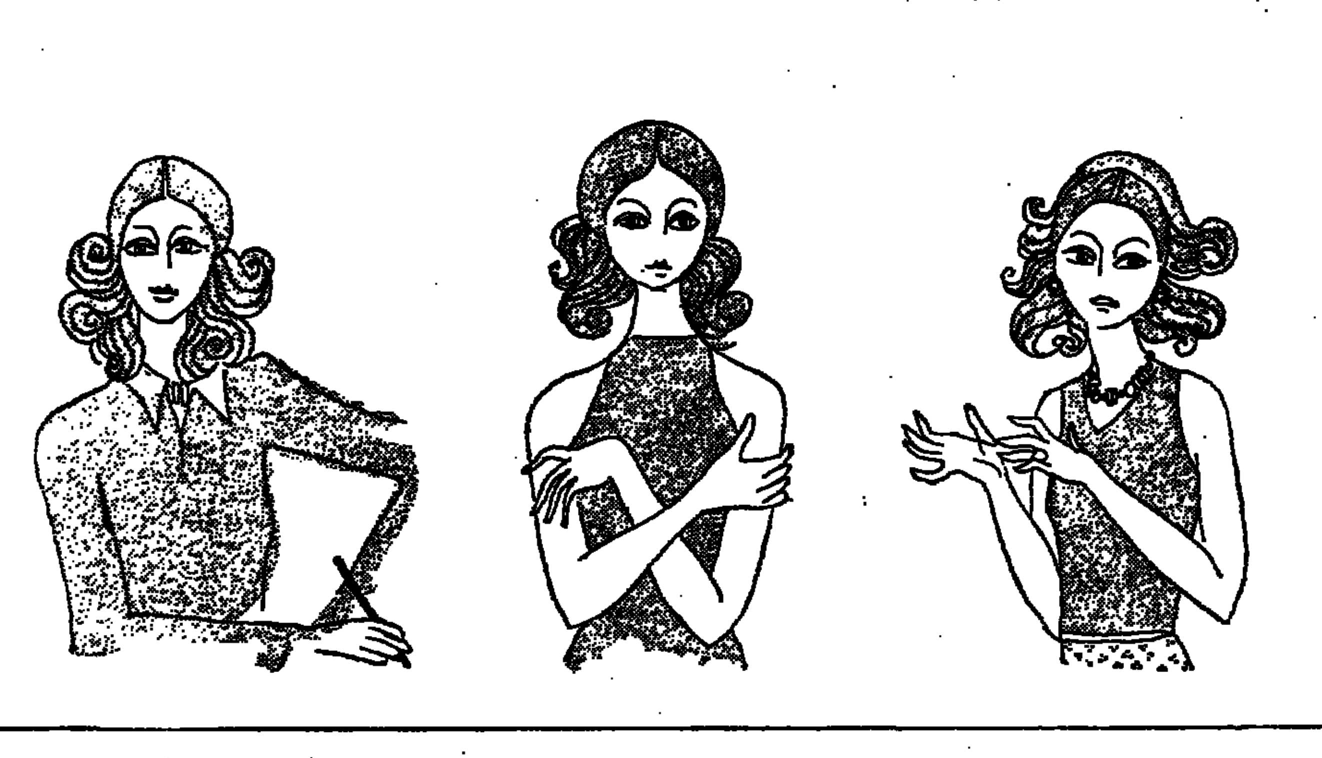

ספרי לנו מה את עושה כשאינך משיגה סינטבון

לפני מספר חדשים השתתפו אלפי עקרות בית במבצע „מה את עושה בסינטבון ?".

מספר השימושים העצום אותו הציגו כמעט כולן, הפתיע אף אותנו וזיכה אותן בפרסים נכבדים. הגידול העצום בביקוש לסינטבון, שבא בעקבות מבצע זה, מצא אותנו לא מוכנים במקצה, וכך קורה לדאבוננו, שלפעמים מתקשה עקרת הבית בהשגת סינטבון.

הרשי לנו להתנצל ולפצותך. נצלי את המחסור החלקי בסינטבון וספרי לנו, מה את עושה כשאינך מצליחה להשיג סינטבון? האם את מחפשת אותו במקומות אחרים, או שמא משתמשת את בתחליפים זמניים? העיקר, מדוע תשובי ותשתמשי בסינטבון ברגע בו תוכלי להשיגו.

ספרי לנו על כל אלה במכתב ושלחי אותו, עד ה־31.12. לת. ד. 4496 תל־אביב, עבור „מבצע סינטבון". תוכלי לזכות באחת מתוך 300 חבילות שי ממיטב מוצרי נקה בשווי 50.— ל"י האחת.

את העיקר כמעט שכחנו. אנו בחברת נקה עושים כל מאמץ על־מנת להגדיל את הייצור, ולספק סינטבון לכל עקרות הבית.

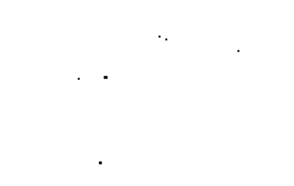

זכי באחת מתוך 300 חבילות שי של נקה בשווי 50.- ל"י האחת.

נקה

מתוצרת מפעלי נקה בע"מ.
המפיצים: נורית בע"מ

مكنز من الاجل

✱ בשדה הרפואה והבריאות ✱

דרכים למניעת תאונות בית

בריאות הגוף ושלמותו נכסים יקרים הם לכל אדם, ולא תמצא הורים שאינם שואפים לשמור על ילדיהם מפני מחלות ונכות, או חלילה מפני מוות. ההורים הם גם האחראים לשלום ילדיהם ובידם האפשרות והחובה כאחת לשמור על בריאותם של כל בני הבית.

בדרכים שונות מגינים ההורים על ילדיהם ועל עצמם מפני מחלות מדבקות: קבלת חיסונים מתאימים, שמירה על נקיון והיגיינה אישית וזהירות מהדבקה, על־ידי בידוד החולים במחלות מידבקות, או הרחקתם מן הבית.

על הכושר הגופני הטוב ועל כוח ההתנגדות למחלות אפשר לשמור באמצעות תזונה נבונה ואורח־חיים בריא, הכולל שינה ומנוחה מספיקות, תנועה באוויר צח ואווירה נעימה בבית. על שלמות הגוף ישמרו ההורים על־ידי מניעת תאונות בתוך הבית ומחוצה לו.

היקף בעיית התאונות

בעוד שהמחלות המידבקות הולכות ונעלמות כגורם המאיים על בריאותנו והיינו הודות לידע ולאפשרויות החדישות של מניעה וטיפול, הולכת ומחריפה בעיית התאונות הגורמות פגיעות, נכות ואבדן חיים בממדים מדאיגים ביותר.

מכלל 5 הסיבות העיקריות לכוותם של בני הגילים 1—34 בשנת 1900 היוו התאונות רק 12.5% מסיבות המוות, ואילו בשנת 1960 הגיע שיעור מקרי המוות מתאונות ל־83.3%. יש גם להביא בחשבון שעל כל מקרה מוות מתאונה יש 200—300 מקרי נכות, זמנית או תמידית. כיום עומדות התאונות במקום הרביעי בין גורמי המוות בכל הגילים — אחרי מחלות הלב, הסרטן ומחלות כלי הדם.

בישראל מתים ילדים רבים יותר מתאונות מאשר ממחלות מידבקות, ובבתי־החולים שלנו מאושפזים כל שנה 2000—2500 ילדים בגלל תאונות. קבוצה אחרת הפגיעה במיוחד לתאונות היא קבוצת הקשישים.

בארצנו עדיין אין מספרים מדויקים על ההיקף הכללי של התאונות ולכן נרשה לעצמנו להביא מספרים מארה"ב, שם נפגעים בתאונות כ־45 מליון איש בשנה. אם נתרגם בספר צפוים זה יחסית לגודל האוכלוסיה שלנו נקבל תמונה משוערת מהנעשה אצלנו בשטח זה. ניתן לומר, ש־1 מכל 4 מבוגרים בארצנו נפגע מדי שנה מתאונות, ובין הילדים — 1 מכל 3.

באופן יחסי מספר הנפגעים בארץ גבוה מאשר בארה"ב מחמת צפיפות, חוסר פיקוח, תכנון לקוי של בניינים, מכונות ואביזרים מיושנים, חוסר תקנים וכו'.

מי נפגע בתאונות הבית?

תאונה — אם אינן המגיפה ואין הנפגעים בהן מרובים, אין הן מזעזעות את דעת הקהל אלא את הנפגעים בלבד. משום מה מאמינים בני אדם, שתאונות פוגעות תמיד באחרים. יש גם מן האשליה בהרגשה, כי בבית, הרחק מן המכוניות ושאר סכנות הרחוב ומקום העבודה, בטוחים אנו. אין הבית מקום בטוח, להיפך תאונות הבית גורמות ל־40% (למעלה משליש) מכל הפציעות הנגרמות עקב תאונות ולמעלה מרבע מכל הפטירות הנגרמות עקב תאונות.

במקומות ציבוריים, במקומות־עבודה ובכבישים יש אחראים ומדים הממונים כמיטב יכולתם לשמור על הקהל על־ידי תכנון בניה לפי חוקי בטיחות, חינוך להתנהגות בטוחה, חקיקת חוקי בטיחות והקפדה על כך שהקהל ינהג לפי חוקים אלה שנועדו לשמור על בריאותו ושלמותו. לעומת זאת בביתנו אנו אחראים לסידורים ואין איש מלבדנו שומר או מדריך אותנו כיצד להתנהג. לכן מוטלת עלינו מלוא האחריות למניעת תאונות בית.

מי נפגע במיוחד בבית? פגיעים ביותר הילדים הקטנים (בנים יותר מבנות) והקשישים (נשים יותר מגברים). שני שליש מכל מקרי מוות עקב תאונות אצל ילדים למטה מגיל 5 נגרמו על־ידי תאונות בית ומחצית מקרי־המוות של קשישים מעל לגיל 65, שקרו עקב תאונות, נגרמו על־ידי תאונות בית. אפשר למדוד את הנזק הנגרם ע"י תאונות בית בצורות שונות. הנה, לדוגמה, במשך שנה אחת הלכו לאיבוד בארה"ב עקב תאונות־בית 14,4 מיליון ימי עבודה. וזהו נזק עצום לעובד עצמו, ביחוד אם הוא עצמאי או חקלאי, ונזק עצום לכלכלת המדינה שבשגשוגה תלויים כולם.

באותה תקופה הפסידו הילדים 4,3 מיליון ימי לימוד. כ־15 מיליון אנשים נזקקו לטיפול רפואי, וכמה זה עולה? — האמריקאים חשבו ומצאו שנפגעי תאונות־בית שילמו במשך שנה אחת 900 מיליון דולר בשכר עבודה שהלך לאיבוד, בהוצאה טיפול וכו', וכבר ראינו שאפשר להרגב הפסדים אלה באופן יחסי לתנאי ארצנו. אולם אין נזקי התאונה נמדדים במספרים ובכספים בלבד. כיצד נמדוד למשל את הכאב, הסבל והצער הנגרמים כתוצאה מתאונות אלו?

אכן יש סיבות מספיקות לעשות הכל כדי למנוע תאונות בבית. עלינו להניח על כפות המאזניים: שלמות הגוף כנגד נכות. בריאות וכוח כנגד חולשה. הנאה מן החיים כנגד סבל. בחירה חופשית של מקצוע כנגד אפשרויות מוגבלות לבחירת מקצוע. בטחון כלכלי כנגד הפסד כספי ע"י הפסד ימי עבודה, הוצאות טיפול וכו'. חיי משפחה מסודרים כנגד פירוק המשפחה. חיים ארוכים כנגד מות בגיל צעיר.

התאונות אינן קורות אלא נגרמות

תאונות אינן קורות אלא נגרמות, ואפילו כשהן נראות מקריות ביותר. את זאת יש לזכור תמיד, כי בהבנה עקרון זה תלויה אפשרותנו למנוע את התהוות התאונות. אם יש סיבות לתאונות ואנו מכירים אותן, נוכל לפעול לסילוקן או לשינויין כדי למנוע את התאונות. אם ידוע האורב אפשר להכין את ההגנה מפניו. הצעד הראשון במניעת התאונה הוא, איפוא, הכרת הסיבות העלולות להביא להתהוותן.

לתאונות 3 סיבות או מרכיבים עיקריים: האדם, הגורם (או התפקיד) והסביבה. התאונה תקרה כשיש פגם באחד המרכיבים האלה, או בכמה מהם, ובעילובם בחיי יום־יום.

לפעמים הסיבה העיקרית לתאונה היא האדם. כיצד יכול אדם להוות סיבה לתאונה?

חוש ראיה לקוי עלול למנוע אדם מלראות את האבן שעל המדרכה ו־כתוצאה מכך הוא יתקל בה ויפול. חוש שמיעה לקוי של אדם עלול למנעו מלשמוע כי ילדה פתחה את ברז המים הרותחים והתוצאה מכך עלולה היא להיכוות.

חוש ריח לקוי, אולי גרם לכך שהאשה הקשישה לא הריחה את הגז הדולף, ובהדליקה גפרור אירעה ההתפוצצות.

חוש טעם לקוי אינו מזהיר אותנו מאכילת רעל או מזון מקולקל.

החושים קיימים, בין השאר, להזהיר אותנו מסכנות שונות. כל ליקוי בהם מונע מאתנו אזהרה — לכן עלול הוא להוות גורם לתאונה.

הגיל עלול גם הוא להוות גורם חשוב להתהוות תאונות. מן הסטטיסטיקה אנו למדים, שמרבית תאונות הבית פוגעות בילדים קטנים ובקשישים. הסיבות נעוצות בהתנהגותם של בני גילים אלה או במצבם הגופני. דרך משל, לילד קטן יש צורך פנימי טבעי להכניס כל דבר לפה ואי אפשר לעצור בעד נטיה זו, הבאה לספק את סקרנותו ולעזור לו להכיר את העולם הסובב אותו. ילד כזה יבלע לפה גם את הרעלים, הכפתורים, הסיכות, הגרגרים, הכסף המונחים בהישג ידו.

הקשישים לוקים לעתים קרובות בחושיהם וכן קשה להם להתרגל למכשירים ולאביזרים חדישים וללמוד להשתמש בהם. תגובתם איטית יותר ולכן אינם יכולים לפעול בזהירות בשעת סכנה. לפעמים סובלים הקשישים מליקוי מרכז שיווי המשקל, דבר הגורם לנפילות, וכל אחר שהעצמות בגיל הזיקנה שבירות יותר — תוצאות נפילות אלו חמורות יותר.

המין משפיע בצורות שונות על התהוות התאונות. ילדים נוטים יותר מילדות להסתכן, לטפס להעז, ולכן אחוז התאונות אצלם גבוה יותר. בגיל הזיקנה גבוה יותר אחוז התאונות דווקא אצל הקשישות.

מחקר שנעשה באנגליה מצביע על האפשרות, שנשים בתקופה שלפני הוסת נוטות יותר לתאונות מאשר בזמנים אחרים. יתכן שעירנותן בתקופה זו ירודה ועצבנותן רבה.

שליטה לקויה יש לילדים ומבוגרים ששליטתם בגפיים לקויה. הם מפילים דברים לעתים קרובות או נוטים לרעוד וליפול. לפעמים נובע הדבר ממחלה כרונית. למשל: הסובלים מלחץ־דם גבוה, סוכרת או מחלת הפרקים עלולים לקבל לפעמים כאבי ראש חזקים או סחרחורות ובלבול החושים שבעקבותיהם באים חוסר־שליטה פתאומי ותאונה.

שינויים בחוש השמיעה או דלקת פרקים עלולים גם הם לגרום לנפילה, כתוצאה מקשיים בתנועה והרגשה.

הפר ידע סיבה אחרת לתאונה היא חוסר ידע: ילדים שטרם למדו להשתמש באביזרים שונים או בגפרורים; בעלת־בית שעתה זה קיבלה מכונת־כביסה חדשה או מערבל ולא טרחה לקרוא את הוראות השימוש בהם; מקום ישוב שחובר לראשונה לרשת החשמל ותושביו אינם יודעים את הסכנות הטמונות בברכה גדולה זו; מכשירי עבודה ביתיים המופעלים בידיים בלתי מאומנות. גורמים חשובים אחרים לתאונות הם רשלנות והרגלים גרועים הנובעים מכך שאין מתנהגים בבית באופן שיטתי לפי לב לסכנות ולהעריכן.

מצבים נפשיים: יתכנו מצבים נפשיים מיוחדים — כגון: עצבנות, עייפות, מתח ופיזור נפשי מסיבות שונות — כגורמים להפחתת הערנות, השליטה באברים וכושר השיפוט החשובים כל כך למניעת תאונות. סכנת התאונות עולה גם לאחר נטילת תרופות מסוימות ו/או שתיית משקאות חריפים, הואיל ואז אין לאדם שליטה מלאה בעצמו.

כיצד למנוע תאונות

חייב אדם להכיר את עצמו, את תכונותיו הנפשיות והגופניות. גם אדם חסון וחזק מאד עלול להיות מוגבל ביכולתו לעבוד בעבודה עדינה ולהיפך. החכמה היא לדעת לחיות, לפעול ולעבוד במסגרת הכושר האישי. כל אדם חייב להכיר את עצמו. ההורים חייבים להכיר את ילדיהם על כשרונותיהם ומיגבלותיהם מבחינה גופנית ונפשית כאחד. יש לבנות לתקן ולשפר את כל הניתן לתיקון ולשיפור וללמוד להסתגל למיגבלות.

כדאי, למשל, לדעת את מצב הראיה והשמיעה של כל בני המשפחה, ואם נמצא בהם ליקוי — להקנות משקפיים או מכשיר־שמע. אם יש קשישים במשפחה, קרוב לוודאי שימצאו אצלם ליקויים בחושים אלה ואולי גם בחושי הריח והטעם. את אלה האחרונים קשה לתקן ולפיכך חייבים אנשים אלה ללמוד לחיות עם המיגבלה ולא לבטוח בחושים אלה שיזהירו אותם מסכנות. עליהם להיעזר באמצעי־זהירות אחרים. למשל: הקשישה שהדליקה גפרור ולא הריחה את הגז הדולף יכלה קודם לבדוק את כל הברזים, כולל ברז הבטחון, סגורים.

יש להכיר את המיגבלות של קבוצות פגיעות במיוחד. על החולה הכרוני לדעת את השפעת המחלה עליו. חולה סוכרת, למשל, יודע, שעליו לשתות משהו מתוק או לאכול סוכריה ברגע שהוא מרגיש חולשה או סחרחורת. אנשים המוגבלים בתנועותיהם, או אלה שאינם זריזים וגמישים מחמת מחלה או מפאת גילם, חייבים להיזהר ולבצע תנועות איטיות, זהירות ומכוונות.

אפילו נכים, המשותקים בחלקים שונים של גופם או מוגבלים מאד בתנועותיהם, יכולים ללמוד לבצע פעולות רבות, ואף עבודות־בית ביעילות רבה ובבטיחות. ידוע שדוקא לנכים, המוכרחים לשים לב לכל תנועה, קורות פחות תאונות מאשר לאנשים בריאים הפועלים בהיסח הדעת וברשלנות.

בעת מצב חולף של כושר ירוד וחוסר עירנות כתוצאה מעייפות, חולשה שלאחר מחלה, השפעת תרופות מיוחדות, השפעת אלכוהול, הרגשה גרועה מסיבה זו או אחרת או סתם קושי להתעורר בבוקר — מן הראוי להישמר ולעבוד בזהירות ובאיטיות־יתר, או לוותר על פעולה או על עבודות מסוימות הכרוכות בסכנה ולדחותן למועד של הרגשה טובה יותר.

ההורים חייבים להכיר את ילדיהם ולדעת את התנהגותם הטבעית בגילים השונים. עליהם לדעת כמה צריך לשמור עליהם ומה אפשר ללמד אותם בכל גיל. ככל שהילדים קטנים יותר, כן רבה יותר האחריות המוטלת על ההורים לשלומם. ככל שהם גדלים יותר — מרבים לחנכם להיות עצמאיים ולשמור על עצמם.

ילד בן 6 ינסה להדליק גפרור, ולכן מוטב ללמדו לעשות זאת בצורה הנכונה. ילדים תמיד יטפסו על עצים, ומוטב שהאב ילמדם לעשות זאת בצורה בטוחה.

מלכתחילה יש להנהיג בבית הרגלי בטיחות ולהקפיד על משמעת; מוטב שהדבר ייעשה לא בצורת פקודות יבשות אלא בצורה הסברתית.

התגובה על עבירת משמעת צריכה להיות מהירה אך לא קשה עד כדי כך שהילד יתחיל לשקר מרוב פחד, דבר שימנע אפשרות של שיחה מתוכנת על המקרה. חשוב שתשרור בבית אוירה נעימה וטובה ושכל ילד ידע על משמעתו, כדי לבנות מתח והתרות. על ההורים להיות גם ערים לעובדה, שילדיהם לומדים מהתנהגותם וממעשיהם במשך כל שעות היום. ילד גדל ומתפתח בחקותו את המבוגרים ובמיוחד את ההורים. הצורה שבה תעבוד האם בבית תקבע את הצורה שבה תעשה הבת עבודות אלו, כשם שהצורה שבה חוצים ההורים את הכביש תקבע אם הילדים יזהרו בחוקי הבטיחות וההזהירות או ישמרו עליהם.

כשרות ודת בבתי החולים של קופת חולים

המחלקה להסברה וליחסי ציבור של קופ"ח פירסמה שורה של חוברות על הנהלים בבתי החולים של קופ"ח. בחוברות אלו מפורטות הזכויות של החבר והסידורים המיוחדים של כל בית חולים — כולל סדרי קבלת חולים, ביקורים וכו'. פרק אחר מוקדש לנהלים בענייני כשרות ודת.

במטבח בית־החולים יש פיקוח מלא על מקורות הבשר, על הכשרה ועל ההפרדה בין בשר לחלב במטבח ובמחלקות.

למאכלי בשר משמשות צלחות לבנות מפלסטיק, צלחות חרסינה בסמל אדום, או חלקות לגמרי.

למאכלי חלב משמשות צלחות כחולות מפלסטיק, או צלחות חרסינה בסמל כחול.

מצקות וסירים למאכלי בשר — עם סבפת או חור.
מצקות וסירים למאכלי חלב — צבועים כחול.
סכינים, כפות ומזלגות למאכלי בשר — עם חור.
סכינים, כפות ומזלגות למאכלי חלב — בלי חור.

אם אינך נוהג לאכול בשר קפוא, אתה רשאי לבקש עוף או דגים. אתה זכאי לקבל כוסית יין לקידוש ולהבדלה, וכן לחם משנה (2 מצות) לכל סעודת שבת. עליך לבקש זאת מן האחראית למחלקה.

את, כחברה, זכאית לקבל פמוטות ונרות להדלקה לכבוד שבת. בקשי זאת מן האחראית.

בית־הכנסת פתוח לתפילה, יש בו סידורים, תהלים, חומשים וכו'. קריאת התורה בשבת בבוקר בשעה 8.30.

אם אתה מעוניין בספרי קודש, ש"ס, משניות וכו', פנה אל ספריית בית־החולים בזמנים הקבועים להחלפת ספרים.

שופר, מגילה, ארבעה המינים וכו' מספקת הנהלת בית־החולים. האחראית תסביר לך כיצד לקבלם.

אם אתה מעוניין לשוחח עם המשגיח על הכשרות בנושא מסויים הודע על כך לאחות המחלקה.

המים - מרכיב חשוב בתפריט היומיומי

מעטים האנשים המודעים לכך, שהמים הם המרכיב החשוב ביותר בתפריטו היום־יומי של האדם. את חשיבותם לא קשה להבין אם מביאים בחשבון, שהם למעשה המרכיב העיקרי של הגוף ובלעדיהם אין מתקיימים חיים בטבע — כותב מר תיאו מאירנץ ב"איתנים" בטאון קופ"ח.

חסר באב־מזון זה או אחר נותן אותותיו רק כעבור זמן ממושך. בספרות הרפואית מתוארים אנשים, שלא נגרם להם נזק ניכר גם לאחר צום ממושך. מה שאין כן מחסור במים, הגורם תוצאות חמורות תוך זמן קצר מאד.

מרבית האנשים חסרים את החוש הטבעי, המלמד אותם את כמות המזון הדרושה לגופם, ולפיכך הם מפריזים באכילה. החוש הטבעי, המלמד את כמות הנוזלים הדרושה לגוף, חסר גם הוא למרבית האנשים, אך כאן התוצאה הפוכה: הם ממעטים בשתיה. התיאבון מגרה לאכול מעל לצרכי הגוף ואילו הצמאון אינו מגרה לשתות די צורכו של הגוף, אפילו כשהוא מאבד נוזלים רבים.

בשלושה מקורות קולט גוף האדם מים: מן המזונות המכילים נוזל זה, מפירוק המזון לאחר העיכול ומן הנוזלים הנשתים.

פליטת המים מהגוף

בארבע דרכים נפלטים המים מהגוף: דרך הריאות באוויר הננשף, דרך הצואה (כמות מעטה), דרך העור בצורת זיעה ודרך הכליות בצורת שתן. הכמות המוצאת באויר ובצואה כמעט קבועה, ואילו הכמות הנפרשת בצורת זיעה ושתן עלולה להיות נתונה לשינויים גדולים מאד.

הזיעה משמשת לגוף כאמצעי קירור. ככל שגבוה יותר החום החיצון ורב יותר החום הנוצר בגוף על־ידי מאמץ גופני (ובמקרה מחלה — גם על־ידי חום) מרובה יותר כמות הזיעה, דהיינו המים, הדרושים לשמירה על הטמפרטורה של הגוף. באקלים לח, כבמישור החוף, ניכרת הזיעה על העור בצורת טיפות. באקלים חם ויבש, כגון בערבה ובירושלים, מתאדה הזיעה מיד ולכן אינה מורגשת בקלות. לפיכך עלול דווקא אדם, העובד גופנית באקלים חם ויבש, להפסיד עם הזיעה ליטרים רבים של מים ביממה בלא להרגיש בכך כלל.

באחר שהצמאון אינו מגרה, כאמור, לשתייה מספקת — יקרה לעתים קרובות, שאין שותים די הצורך למילוי הנוזלים החסרים כתוצאה מן ההפסד על־ידי הזיעה. מיעוט השתייה עלולות להיות לו תוצאות קשות מיידיות — למן עצבנות־יתר, התעייפות, חוסר תיאבון ובלבול חושים ועד למכת חום. הכליות מפרישות פחות מים ולכן נעשה השתן מרוכז יותר. לטווח ארוך מסייע חסר מים להיווצרותן של אבני כליות.

אין נזק בשתיה מרובה

כיצד אפשר לדעת כמה לשתות אם "אין לסמוך על הצמאון"? אפשר להניח, שכמות השתייה מספקת אם כמות השתן ביממה היא כליטר ומחצה.

בתנאי האקלים של ארצנו יש להרבות בשתייה. אין כל נזק בשתייה מרובה מדי, כי הכליות מסוגלות להפריש את כל עודף המים. אין גם אמת בטענה, שהמים "מנפחים" או "משמינים". אי אפשר להשמין מן המים. לעומת זאת אפשר להשמין מן הסוכר, שמוסיפים למרבית המשקאות. לפיכך רצוי להמתיק פחות ככל האפשר את הנוזלים הנשתים, או אף לא להמתיקם כלל. אין גם להסתפק באכילת פירות עסיסיים, כגון אבטיח, כתחליף למים, כי הנוזלים שקולט הגוף בדרך זו אינם די צורכו. רצוי לא לשתות מים הזורמים מן הברז, כי הכמות הנשתית בדרך זו קטנה. מוטב להשתמש בכוס.

ילדים קטנים יש לעודד לשתייה מרובה, ועל להרגילם מלכתחילה שישתו מים ולא דווקא מיץ. לעתים קרובות נובעות בעיות עצבנות בהתנהגות של ילדים בגיל הגן ובכיתות הנמוכות, וכן חוסר תיאבון, מן העובדה הפשוטה, שהם הזיעו ולא שתו די הצורך. הדבר הראשון, שעושה אם נבונה בבוא בנה מן הגן או מן הקייטנה, הוא שהיא מגישה לו משקה.

בהחלות־שלשול חריפות, בעיקר אצל ילדים וזקנים, נשקפת הסכנה העיקרית מהפסד רב במים ובמלחים מחמת השלשולים החזקים. הדבר החשוב ביותר, שיש איפוא לעשות, הוא להשקות את החולה דווקא תה חם, אלא נוזלים פושרים; אם רוצה החולה במשקה קר — ינתן לו מבוקשו ובלבד שישתה. רצוי גם לתת לו מלח בצורת אבקי מלוח, מרק צח או צנים במלח.

אין נזק בשתיית מים אחרי אכילת פירות

הדעה הרווחת, שבקיץ, או במקרה "שלשולי קיץ", יש לשתות תה חם — מוטעית. אי אפשר להרבות בשתיית תה חם בזמן קצר; יתר על כן, חומו של המשקה מחמם יותר את הגוף. ילד משלשל, שאינו מסוגל לשתות בגלל הקאות — זקוק לעזרה רפואית מיידית.

רשאי אדם לשתות כרצונו — לפני האכילה, אחרי האכילה ואפילו בעת האכילה. בקיץ עדיפה השתייה לפני האכילה.

אין כל נזק בשתיית מים אחרי אכילת פירות.

בטיולים ובמסעות צריכה הספקת מים בשפע להיות בראש הדאגות. חלב אינו עשוי לשמש כמשקה אלא בכמויות קטנות. תצרוכת הנוזלים של המבוגר תהא איפוא ב־מים ולא בחלב. גם היונק צמא יותר למים, או תה, ולא חלב. אם נבונה לומדת מהר להבין מתי זקוק בנה במה מרובה של נוזלים — ולא: היניקה לאכול, ומתי — למים.

כיצד להיות צעיר, בריא ורענן?

החיים כיום. בעידן המיכון בכל עסקי החיים, צמצמו את הפעילות הגופנית של האדם, והביאו עלינו — בני אדם החיים בחברה המודרנית — גל חדש של חולים, מיחושים וליקויים גופניים.

פעילות גופניה חשובה. מחקרים והסתכלות הצביעו בין השאר על כך כי: פעילות גופנית נאותה מונעת ליקויים ועוזרת לריפויים; היא תורמת לכושר הגופני של היחיד, ולבריאותו: היא מסייעת, עם דיאטת מזון נאותה, לקיום משקל מאוזן של הגוף ומניעת הצטברות שומן בי־הצטברות הנגבירה את סיכויי מחלות לב מחד ומעוותת את צורתו האסתטית של הגוף מאידך. פעילות גופנית נאותה מחזקת את מערכות השרירים ויכולתו של הגוף לעמוד במאמצים ממושכים של מערכת הנשימה והדם. שריר מתורגל מבצע פעולות בחסכון אנרגיה המגיע ל־40% לעומת שריר בלתי מתורגל. כך, לכשל, עשוי חיזוקם של שרירי הגב והפעלתם הסדירה והמתמדת למנוע חלק ניכר מכאבי גב של אדם בגיל העמידה. חיזוקם של שרירי הבטן יביא להכנסת הכרס פנימה ולעיצוב נאה של הגוף.

פעילות גופנית נאותה מכילה יסודות רבים כמו סמנים הדוות־חיים ועליצות. השגת הישגים בהתמודדות עם חברים ובאתרי הטבע ופעילות חברתית בקבוצות משחק, השהייה בחיק הטבע — כל אלה תורמים תרומה נכבדה לניצול נבון של הפנאי ולאיכות החיים בחברתנו.

פעילות גופנית נאותה היא, איפוא, עדיפה לחיים תקינים יותר כחבר במשפחה ולפעילות רבה יותר בעבודה, בשירות הצבאי ובכל הרבצים.

ציפית צבר מה היא?

מבצע צעיר, בריא, רענן (צבר) מייעד לבני כל הגילים, ובמיוחד למבוגרים מגיל 20 ומעלה, המעוניינים בפעילות גופנית מתאימה לנטיותיהם ואפשרויותיהם.

נוסף להפצת הפעילות הגופנית בכנת מידה ארצי המכריע לגבי האפשרויות הקיימות לגביה — מבצע זה מסגרה מיוחדת המאפשרת לכל גבר ואשה לעסוק בפעילות גופנית כלשהי מספר פעמים בשבוע.

פעילויות צבר ניתן לבצע באורח אישי חופשי, או באורח קבוצתי — מודרך. הבוחר בבצוע אישי יכול לצעוד, ללכת, לשחות, להתעמל, לרכב על אופניים, לרכב על סוס, לרקוד — בביתו, בשכונתו בחיק הטבע. הבוחר בבצוע קבוצתי־מודרך באחד מן הענפים האלה, או באחד ממשחקי הכדור מופנה למועדונים המציעים פעילות גופנית במסגרות שונות מטעם אגודות ספורט ומרכזים קהילתיים, מכונים צבוריים ופרטיים וכדומה. פרטים על כך ניתן לקבל מבטה המבצע.

פעילות גופנית המפעילה את מערכות הלב, הדם והריאות. במסגרת זו נכללות פעילויות המצריכות תנועות גדולות של המצן למשך זמן ממושך למדי, כגון הליכה, ריצה, רכיבה על אופניים או שחיה בתנאי שהן מתבצעות במשך זמן רצוף ארוך במידה מספקת. ניתן לעשות זאת בעזרת תוכנית מעניינת שקל להכינה, אך הדורשת יחד עם זאת מאמץ של הלב והריאות. מנת הפעילות היומית אינה תובענית זמן רב. אך היא צריכה להיות שיטתית ועקבית. פעילות זו היא הצורה היעילה ביותר לשיפור מצב הלב, הריאות וכלי הדם. אפשר כמובן, להפעיל את הגוף בפעולות אלה גם בצורה חפשית, שאינה מבוקרת בזמן ובמרחק, ואינה מותנית בקצב ובמהירות מחייבים.

אם לא עסקת עד כה בפעילות גופנית מסודרת, לפחות פעמיים בשבוע במשך 6 שבועות — עליך להתחיל בתוכנית פעילות מתונה, שתאפשר לך לשפר את כושרך. הפעילויות הנזכרות לעיל, וכן פעילות משחק וטיול, הנעשות ברציפות במשך זמן מספיק, עשויות לקדם אותך ולהביאך להישגים ניכרים. לאחר 6 שבועות של פעילות כלשהי, פעמיים בשבוע, בהתאם לניצול הזמן בטבלת כרטיס "צבר", תוכל לבחון את עצמך, באמצעות בצוע ריצה ל־1500 מ' כמפורט בטבלה הבאה:

דרגת כושר־גופני לפי מבחן ריצה למרחק של 1500 מ'. זמן בדקות ושניות

גיל	1 לא משבע רצון	2 משביע רצון	3 טוב	4 מעולה
29—17	15:30—13:31	13:30—11:01	11:00— 9:16	9:15 או פחות
34—30	16:00—14:01	14:00—11:31	11:30— 9:31	9:30 או פחות
39—35	16:30—14:31	14:30—12:01	12:00— 9:46	9:45 או פחות
44—40	17:00—15:01	15:00—12:31	12:30—10:01	10:00 או פחות
49—45	17:30—15:31	15:30—13:01	13:00—10:16	10:15 או פחות
50— ומעלה	18:00—16:01	16:00—13:31	13:30—10:31	10:30 או פחות

לפני התחלת הפעילות ועריכת המבחן, רצוי כי תערוך בדיקה רפואית ע"י רופא המשפחה או רופא התחנה לבדיקה רפואית־ספורטיבית.

אימונים הדרגתיים

בעת המבחן, אל תרוץ עד כלות הכוחות, אלא מהר ככל שתוכל, בהרגשה נוחה. אם הגעת רק לדרגה 1, 2 — לא הגעת לדרגה הרצויה לגילך, ועליך להמשיך בתוכנית אימונים מתקדמת. אם הגעת לדרגה 3 או 4, הגעת לדרגה רצויה של כושר־גופני, ואז עליך לקיים פעילות מתמידה, שתאפשר לך להישאר בדרגה רצויה זו למשך שנים רבות.

בעיה מתמדת של פעילות גופנית היא, שאנשים רבים מנסים להחיש את תהליך הפלאת כושרם. אל תתחיל את פעילותך בשבועות הראשונים בריצה מהירה מדי. עבור לריצה קלה או הליכה, כדי להרגיל את השרירים והמפרקים לפעילות, וכדי לא לגרום נזק ללב. הימנע ממאמצים אשר בעקבותיהם תרגיש עייפות גדולה 10 דקות לאחר תום האימון, או מאמצים שבעקבותיהם יהיה הדופק שלך מעלה 100 פעימות לדקה 10 דקות לאחר תום הפעילות.

בכדי להפחית ככל האפשר פגיעות בשרירים ובמפרקים, מומלץ כי תתחמם 5—10 דקות לפני האימון. חימום זה יכול לכלול מספר תרגילי התעמלות, תרגילי מתיחה, ריצה קלה או ריצה איטית במקום. אם פעילותך מתונה, תוכל לכלול חימום זה בדקות הראשונות של האימון עצמו.

בתום המאמץ, המשך בהרגעה לפחות 5 דקות. לאחר מאמץ בטמפרטורה נמוכה המשך להרגע בהליכה איטית באותה טמפרטורה, במשך 5 דקות, לפני שתכנס לבניין מחומם או מקלחת חמה.

רצוי כי תבצע 10—20 חזרות על 3 תרגילי התעמלות בסיסיים (קימה משכיבה לישיבה ברגלים קרוסות, כפיפה לפנים מטה וכפיפת ברכיים ממצב של שכיבת סמיכה) במיוחד כאשר פעילותך מוגבלת לתרגילים המפעילים בעיקר את הרגלים, כגון ריצה, רכיבה והליכה.

פעל לפי ארוחות — מוקדם בבוקר, לפני ארוחת הצהרים ולפני ארוחת הערב. אל תתאמן תוך שעתיים לאחר ארוחה. אם אתה סובל מעודף משקל, וותר על ארוחת צהרים ופעל בהפסקת הצהרים. רצוי לפעול באותה שעה מדי יום ביומו.

הזמן הנוח לפעילות גופנית

שעות הבוקר או הערב המוקדמות הן הטובות ביותר לפעילות. בטמפרטורה ובלחות גבוהים צמצם פעילותך. אם אתה מזיע במידה ניכרת, הגדל את כמות הנוזלים במזונך. בתום האימון שתה כמות גדולה של מים. לבש לבוש קל הדוק, הימנע מלבוש צמוד או העשוי חומר פלסטי.

בשלב מוקדם של האימון עלולים להופיע כאבים בקרסוליים, בברכים או בשרירי הרגליים. אם הכאבים מתגברים, הפחת את הפעילות לימים מספר או המשך להתאמן בתרגיל אחר שאינו מאמץ הרגלים. הרגע ממצבים של קושי נשימה ניכר, סחרחורת או בחילה — ע"י הפסקת הפעילות באורח זמני.

אל תפעל בעת היותך חולה במחלה זיהומית, כגון שפעת.

אם הפסקת את פעילותך לתקופה העולה על שבועיים, אל תנסה לחזור לפעילות באותה רמה, אלא חזור לאט לאט ושפר בהדרגה את כושרך.

אם אינך יכול להתמיד בפעילות, עסוק לפחות בהליכה, ריצה במקום והתעמלות כדי יום ביומו. בדרך זו תוכל לשמור על דרגה מינימלית של כושר, דבר שיאפשר לך להגיע ביתר קלות אל הפעילות הסדירה.

התוכנית הפעילות הטובה ביותר מבוססת על 5 ימי פעילות בשבוע, מתוך ציפיה שבסוף השבוע תעסוק בפעילות נופש עם משפחתך. תוכנית מינימלית בנויה על 2—3 ימי פעילות לפחות.

פעל בחברה האפשר עם חבר או עם קבוצה, אך היה נכון להתאמן גם לבדך. היה נכון לתקופת משבר לאחר מספר שבועות, אך המשך בפעילות והתגבר על המשבר. אימון בריצה עם חבר יכול להביא לעידוד הדדי והתגברות על משברים. גם התיווצרות תחושות של שרירים תתרופפנה עם השקעת הפעילות בדרך קבע, בקביעות.

להלן מספר פרטים לגבי תוכנית פעילות המוצעות למשך 6 שלבים לגילים השונים, ובענפי פעילות שונים. בכל שלב רצוי לבצע 5 פעמים את הפעילות המוצעת. משך שלב יכול להיות שבוע או יותר, לפי קביעתך. לאחר תום השלבים הראשונים (6 שבועות או יותר) המשך להגדיל את המרחקים בהתאם להבנתך.

ריצה־קלה העצימה בחיק הטבע תשפר את כושרך הגופני, בתנאי שתימשך לפחות 15 דקות רצופות ולפחות פעמיים בשבוע. המרחק שתעבור בריצה זו יכול לגדול מפעם לפעם, תוך שיפור צירו וסבלתו. כמובן עדיפה ריצה יום־יומית. ריצה קלה אפשר לרוץ גם במקום, בביתך.

תוכנית פעילויות בריצה קבוצת גיל

שלב	29 ומטה: מרחק (ק"מ)	29 ומטה: זמן (דקות)	30—39: מרחק (ק"מ)	30—39: זמן (דקות)	40—49: מרחק (ק"מ)	40—49: זמן (דקות)	50 ומעלה: מרחק (ק"מ)	50 ומעלה: זמן (דקות)
1	1.5	12:30	1.5	16:30	1.5	17:00	1.5	17:30
2	1.5	12:00	1.5	14:30	1.5	15:00	1.5	15:30
3	1.5	11:45	1.5	13:15	1.5	14:00	1.5	14:30
4	1.5	10:45	1.5	12:30	1.5	13:15	1.5	13:45
5	1.5	10:00	1.5	10:45	1.5	12:45	1.5	13:15
6	1.5	9:15	1.5	10:15	1.5	11:45	1.5	12:45

תוכנית פעילויות לריצה במקום

(ספירת הצעדים הכפולים בדקה מתבצעת בנגוע רגל שמאל ברצפה; יש להרים את הברכיים לפחות 20 ס"מ מעל לרצפה)

קבוצת גיל

שלב	29 ומטה: זמן (דק')	29 ומטה: צעדים בדקה	30—39: זמן (דק')	30—39: צעדים בדקה	40—49: זמן (דק')	40—49: צעדים בדקה	50 ומעלה: זמן (דק')	50 ומעלה: צעדים בדקה
1	2:30	80—70	2:30	80—70	2:30	80—70	1:30	80—70
2	5:00	80—70	2:30	80—70	2:30	80—70	2:30	80—70
3	5:00	80—70	5:00	80—70	5:00	80—70	2:30	80—70
4	7.30	80—70	5:00	80—70	5:00	80—70	5:00	80—70
5	7:30	80—70	7:30	80—70	5:00	80—70	5:00	80—70
6	10:00	80—70	7:30	80—70	7:30	80—70	5:00	80—70

הליכה רצופה של כשעה סביב שכונתך, ברחובות צדדיים ובחיק הטבע, תוך גיוון מירבי בפני הסביבה ובנוף סביב, תתרום התרומה הזקה לכושרך הגופני. הליכה זו יכולה להיות מתונה, או מהירה יותר, בהתאם להנהיג האישיים (ראה לוח הלן).

תוכנית פעילויות בהליכה

קבוצת גיל

שלב	29 ומטה: מרחק (ק"מ)	29 ומטה: זמן (דקות)	30—39: מרחק (ק"מ)	30—39: זמן (דקות)	40—49: מרחק	40—49: זמן	50 ומעלה: מרחק	50 ומעלה: זמן
1	1.5	14:00	1.5	16:30	1.5	17:00	1.5	17:30
2	1.5	13:00	1.5	14:30	1.5	15:00	1.5	15:20
3	1.5	12:45	1.5	13:15	2.5	25:00	1.5	14:00
4	2.5	22:30	1.5	13:00	2.5	23:30	2.5	25:30
5	2.5	22:00	2.5	22:40	3.0	29:00	2.5	24:00
6	2.5	21:30	2.5	22:15	3.0	28:00	2.5	23:30

ללמוד לחיות עם אולקוס

האולקוס פירושו פצע. כשאומרים: "אולקוס", מתכוונים, בדרך כלל, לפצע שנתהווה באחד משני אברים במערכת העיכול: בקיבה או בתריסריון (שהוא קטע־המעיים היוצא מן הקיבה). בעברית מכנים לכן האולקוס בשם כיב עיכולי, כלומר, פצע במערכת העיכול. שתי המחלות דומות פחות או יותר. האולקוס, בתחילתו, הוא, בדרך כלל, פצע קטן ושטחי של הקרום הרירי המצפה את הקיבה מבפנים. פצע זה עלול לעיתים להתפשט ולהחדיר עמוק יותר לתוך השריר שמתחת לקרום הרירי. בדרך כלל מתפתח הכיב בסביבת השוער שהוא מקום המעבר מן הקיבה אל התריסריון.

ברוב המקרים מכאיב האולקוס, וגורם סימנים שונים המשתנים פחות או יותר למחלה. אך מידת הסבל תלויה, בדרך כלל, בהיקף הנזק שהוא גורם. הסבל ומהלך המחלה תלויים גם בגורם חשוב נוסף. מפני מיקומו, במרכז מערכת העיכול חשוף האולקוס כמעט ללא הרף להשפעתם של שני גורמים: המזון, מצד אחד ומיצי הקיבה החיוניים לעיכול המזון, מצד שני. מיצי הקיבה (אך לעיתים קרובות גם רבים ממזונותנו) מכילים חומרים חריפים, אשר מגעם עם הפצע החשוף והרגיש עלולים להגביר את הסבל, להפריע להחלמה או להחמיר את המצב.

העיכול מהו?

אנו אוכלים ושותים בעיקר כדי לספק לגוף את החומרים הדרושים לו לקיומו, להתפתחותו ולפעילותו. כדי שיוכל המזון לשמש את הגוף עליו לעבור תהליכי עיבוד שונים במערכת העיכול. העיכול הוא התהליך בו מכשיר הגוף את המזון הנאכל כדי שיוכל להשתמש בו לצרכיו. בתהליך העיכול מתפרקים החומרים המורכבים שבמזון לחומרים פשוטים יותר, שקל לגוף לספוג אותם. זהו תהליך מורכב של פעילויות מכניות וכימיות: המזון נטחן, נלעס ומתרכך ובה בשעה מתפרק ועובר שינויים כימיים. העיכול נמשך, בדרך כלל, כמה שעות והוא מתבצע שלבים, שלבים, באברים השונים של מערכת העיכול שתחילתה בפה וסופה בפי־הטבעת.

העיכול מתבצע בעיקר על־ידי מיצים המופרשים במערכת העיכול. אחד החשובים שבהם הוא מיץ הקיבה, המופרש בקיבה ומסייע בפירוק החלבונים. מיץ הקיבה מכיל שני מרכיבים עיקריים — פפסין וחומצה מילחית. הפפסין הוא המפרק את החלבונים, אך החומצה המילחית המאפשרת את פעילותו בעצם נוכחותה והיא חיונית לתקינות פעולתו (לא פחות מן הפפסין). החומצה המילחית היא חומר חריף המסוגל לעכל את המזון הנאכל (אם נשים בתוכה נתח בשר, למשל — הוא יומס כעבור זמן לא רב).

כיצד זה אין החומצה המילחית פוגעת בקיבה או בתריסריון, גם ודפנותיהם עשויות ריקמת בשר? התשובה היא פשוטה: דפנותיה מכוסות בשיכבה דקיקה של קרום רירי ודביק, המשמש להן מגן מפני השפעת החומצה. במקרה של כיב עיכולי פוחת כח ההגנה של קרום־המגן באיזור הנגוע והוא נחשף לפגיעתה של החומצה המילחית. חולה האולקוס רגיש, איפוא, הרבה יותר מאחרים להשפעת החומצה.

קיימים כמה גורמים המגבירים את הפרשת החומצה המילחית: מזונות חריפים, רעב ומחשבה על אוכל, ארוחות גדולות ומצבי התרגשות. הטיפולים השונים מכוונים לקיים את כמות החומצה ברמה, שאין בה כדי להזיק או לגרות את האיזור החולה.

דרכי הטיפול באולקוס

אלה הם מרכיבי הטיפולים: דיאטה ומישטר אכילה, תרופות, מנוחה ורגיעה.

בהרכיבו את הדיאטה לחולה האולקוס מקפיד הרופא על שלוש נקודות: הרכב הארוחות, תכיפות הארוחות, וכמות המזון בכל אחת. לשלושתן יש השפעה רבה על הפרשת החומצה המילחית בקיבה.

מאכלים מתובלים וחריפים, מזונות עשירים בחלבונים וכן גם האלכוהול, מגרים, בדרך כלל, את הקיבה להגביר את הפרשת החומצה המילחית. עם זאת ראוי לזכור, שכל אדם תגובתו שונה, חשוב על כן להוציא מתפריטך — מאכלים או משקאות, שקיבתך מגיבה עליהם בצרבת, בכאבים או באי־נחת.

מזון המצוי בקיבה מנטרל במידה מסוימת את החומצה המילחית ומקהה את השפעתה. חשוב, איפוא, שלא תשאיר את קיבתך ריקה ללא מזון: אכול כל שלוש־שלוש שעות את "הטוף" משפט הארוחות.

כמות החומצה המילחית הנפרשת בקיבה עולה בהתאם לכמות המזון. ככל שרב יותר המזון בכל ארוחה כן מתרבה הפרשת החומצה. כמות גדולה של מזון "מותחת" את הקיבה וגם על־כך בא עידוד להפרשת־יתר של חומצה. היזהר, איפוא, מאוד שלא להגזים בכמות המזון בכל ארוחה.

בעת התקף של אולקוס אכול חלב ומוצריו. החלב מגלה פעילות החומצה המילחית ועם זאת מספק לגוף את חומרי המזון העיקריים, שהוא זקוק להם. זכור עם זאת, שאין להאריך בדיאטת החלב ויש לנהוג לפי הוראות הרופא בעניין.

המסקנה מכל אלה היא פשוטה: אכול מאכלים הנוחים לעיכול לעיתים תכופות ובכמויות קטנות.

זהירות בלקיחת תרופות

בד בבד עם הדיאטה רושם הרופא גם תרופות שונות כדי להפחית את הפרשת החומצה או כדי לנטרל אותה, במטרה למנוע גירויים מיותרים מן האולקוס. התרופות המפחיתות את הפרשת החומצה המילחית, בולמות את פעולת הבלוטות המפרישות את החומצה המילחית. מסיבה זו לוקחים אותן כאשר מתגברת פעילותן של הבלוטות על היתר, כרגיל, כחצי שעה לפני האכילה, עם התעורר הרעב, וכן לפני מנוחת הלילה, כדי שלא תופרש החומצה אל קיבה ריקה. תרופות הללו עלולות לגרום תופעות־לוואי שונות ובלתי רצויות אצל אנשים רגישים (יובש בפה, הפרעות בראיה, וכן הפרעות בהטלת שתן אצל הסובלים מן הערמונית). הקפד על הוראותיו של הרופא לגבי זמני הלקיחה שלהן ודווח לו על כל תופעת־לוואי.

תרופות המנטרלות את החומצה המילחית הן תרופות בעלות תכונות בסיסיות, שבכוחן לנטרל ולבטל את פעולת החומצה. לוקחים אותן כאשר פוחתת כמות המזון בקיבה, והיינו, כשעה ואילך לאחר הארוחה וכן לקראת שנת הלילה, כאשר צפויה הפרשה של חומצה אל קיבה ריקה. תרופות אלו גם מרגיעות את הצרבה האופיינית למחלה ונמכרות בבתי־המרקחת כמעט באופן חפשי. מותר לקחת אותן גם פעם כאשר ישנה צרבת. אולם אם אתה זקוק לטיפול ממושך עליך לפנות לעצת הרופא.

עליך לנהוג זהירות בלקיחת תרופות הואיל ויש בהן כאלו העלולות להחמיר את מהלך המחלה. כמה תרופות, כגון אלה המכילות אספירין או קורטיזון, עלולות להחמיר את מצבו של חולה האולקוס ואף לגרות את המחלה גם לאחר תקופה ארוכה של רגיעה. אם סבלת פעם מאולקוס ספר על־כך בכל מקרה של פניה לרופא, כדי שלא ירשום לך, בלא כוונה, תרופה העלולה להזיק לך. אל תיקח תרופות ללא מירשם של רופא, הואיל ותמיד קיימת אפשרות שהן מכילות, מבלי שתדע על־כך, חומרים העלולים להזיק לך.

מנוחה ורגיעה

התרגזויות ומצבי מתח נפשי מגבירים אף הם את הפרשת החומצה המילחית בקיבה וכתוצאה מכך עלולים להחמיר סימני האולקוס. לעיתים אף מתפתח התקף אולקוס תוך כדי, או בעקבות, התרגזות ודאגה רבה. השתדל להימנע מסיבות העלולות לעורר רוגז ומתח נפשי רב. נסה להפחית את עומס העבודה. אל תיקח על עצמך התחייבויות מכבידות, כנגד המתח הנפשי המלווה. בשעת התקף של אולקוס רושם הרופא גם תרופה להרגעה. הקפד לקחתה לפי ההוראות, כשם שגם תרופות אלו עלולות לגרום תופעות־לוואי בלתי רצויות, בעיקר אם מגזימים בלקיחתן.

זכור, שעישון עלול להחמיר אף הוא את מצב האולקוס. הניקוטין שבסיגריה מיצר את כלי הדם הקטנים ומצמצם את אספקת הדם לרקמות. כדי שיחלים זקוק הפצע לשפע של דם טרי. הניקוטין מונע דם זה. התרחק איפוא מן העישון.

בשעת התקף חריף עליך לנוח מנוחה שלמה; רצויה ביותר מנוחה בהבראה מחוץ לביתך. בכל מקרה, התייעץ עם הרופא שלך ונהג לפי עצתו.

החבר שואל
קופ"ח עונה

ד. ס. מקרית־אונו שואלת:

אני ובעלי עובדים ומבוטחים בקופת־חולים, בחברות מליאה. את המיסים מנכים לנו במקום העבודה. יצאתי עתה לחופשת לידה והברצה לא אחזור לעבודה. איך אוכל לשמור על חברותי המליאה בקופת־חולים, והאם עלי לשלם מס־אחיד מהמענק שאני מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי.

ת ש ו ב ה:

חברה נשואה המפסיקה לעבוד מחמת חופשת לידה ורוצה להבטיח לעצמה את המשך הביטוח בקופת־חולים, משלמת מס־אחיד בתקופה שהיא מקבלת מענק מהמוסד לביטוח לאומי בהתאם לסכום שהיא מקבלת. לאחר קבלת המענק היא רשאית להמשיך בחברות־עצמית במשך שנה אחת. בתקופה זו היא משלמת מס־אחיד לפי דרגה מיוחדת בתוספת השלמה לביטוח המשפחתי. בתום השנה אם היא אינה עובדת, אין אפשרות לשמור על חברותה, אולם היא (כולל ילדיה) זכאית ליהנות מכל שירותי קופת־חולים לפי ביטוח משפחתי והוותק בקופת־חולים נחשב מצד ראשית חברותה בקופת־חולים.

ו. ה. מראשון לציון שואל:

הייתי מבוטח בקופת־חולים בהסתדרות הנוער העובד, עכשיו בהגיעי לגיל 18 הנני רוצה להמשיך בחברותי בקופת־חולים, האם יוחשב הוותק הקודם.

ת ש ו ב ה:

נער עובד אשר היה לחבר בקופת חולים במלאות לו 18 שנים לכל מוני הבחירה ללא הבחנה, מר חברותו בקופת־חולים מאז ראשית ביטוחו (באמצעות הנוער העובד). מן הראוי לציין, אף האמור, בשנה הראשונה לחברותו (בהסתדרות) הוא משלם מס אחיד בהנחה של 30% מן המס, חבר חדש.